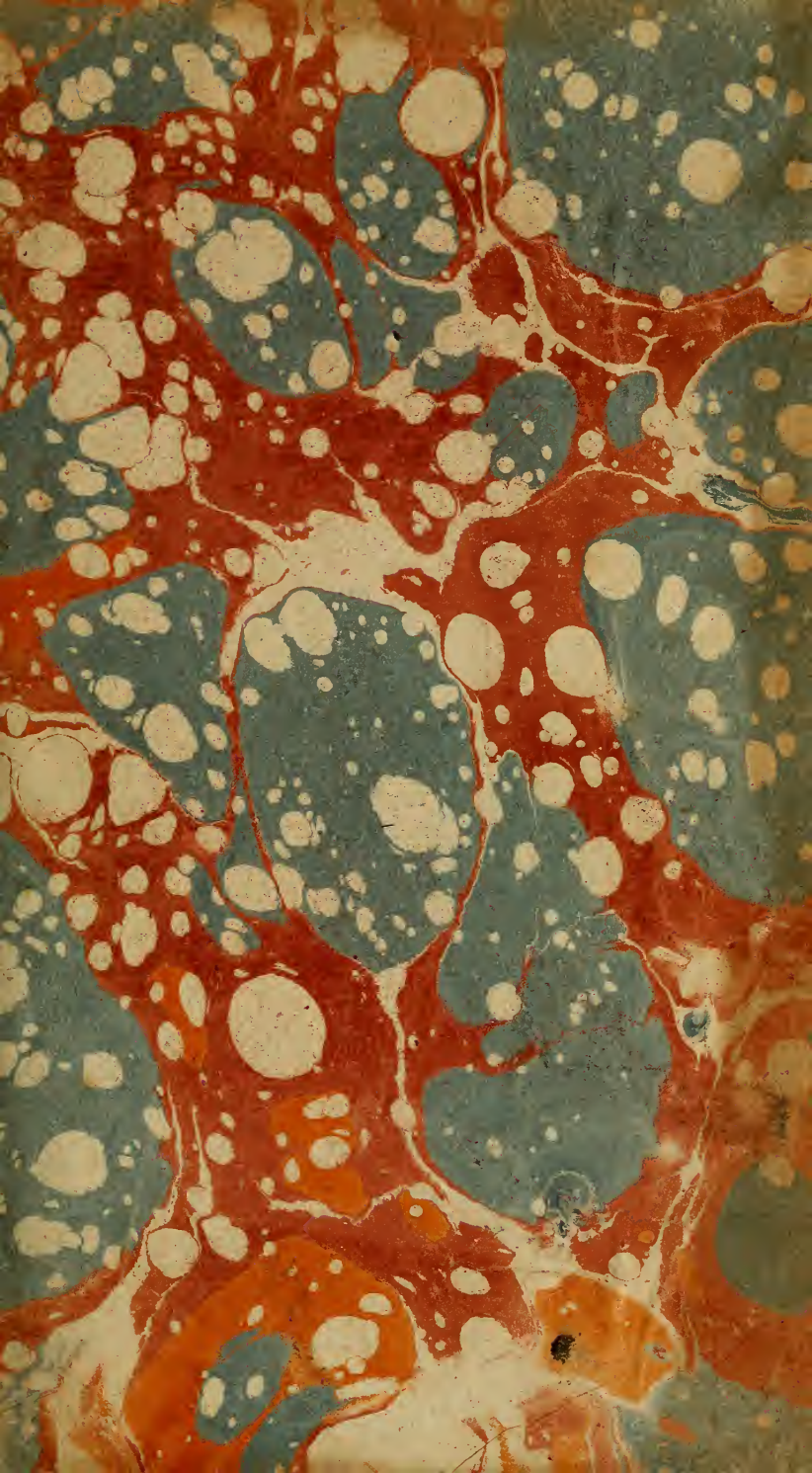
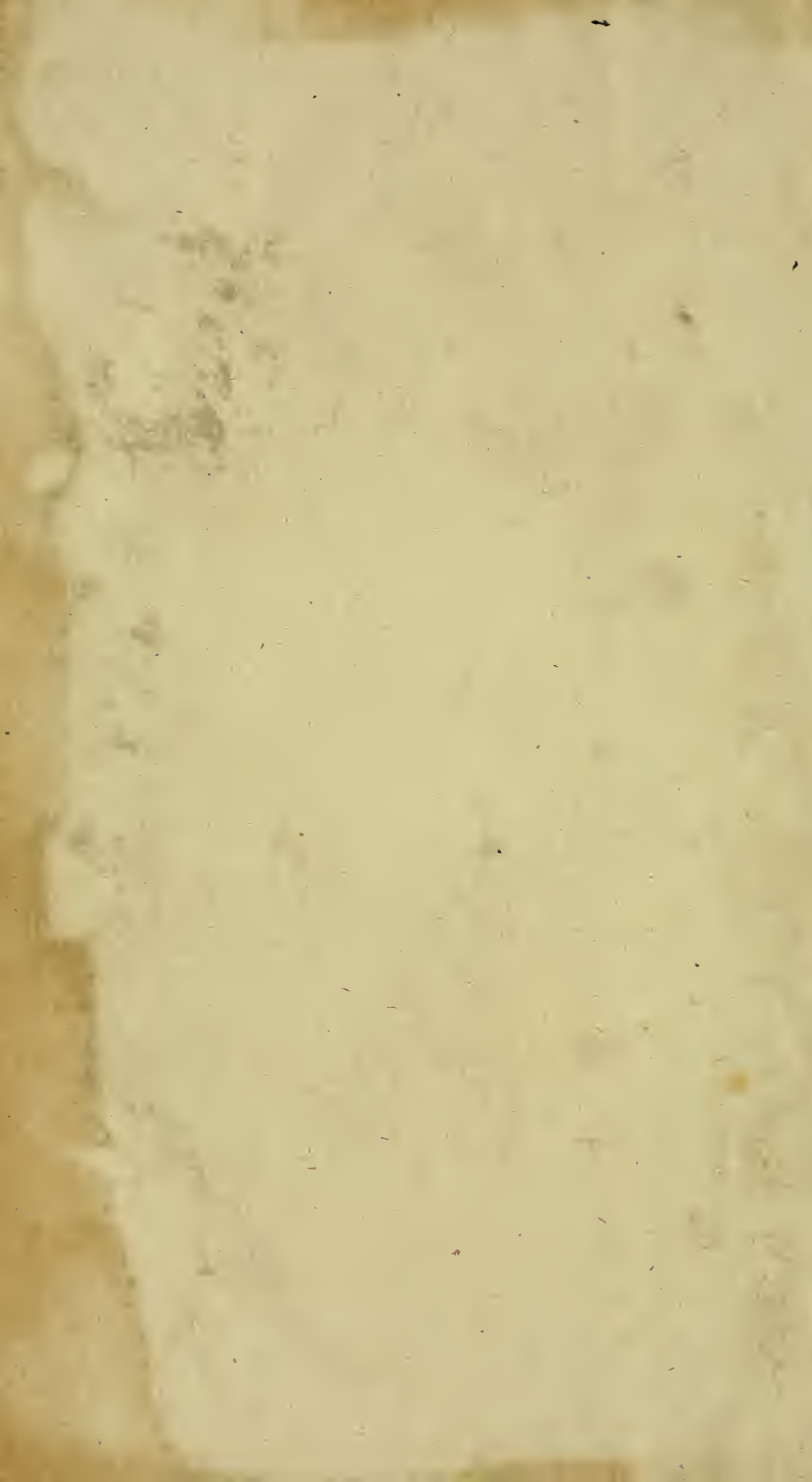

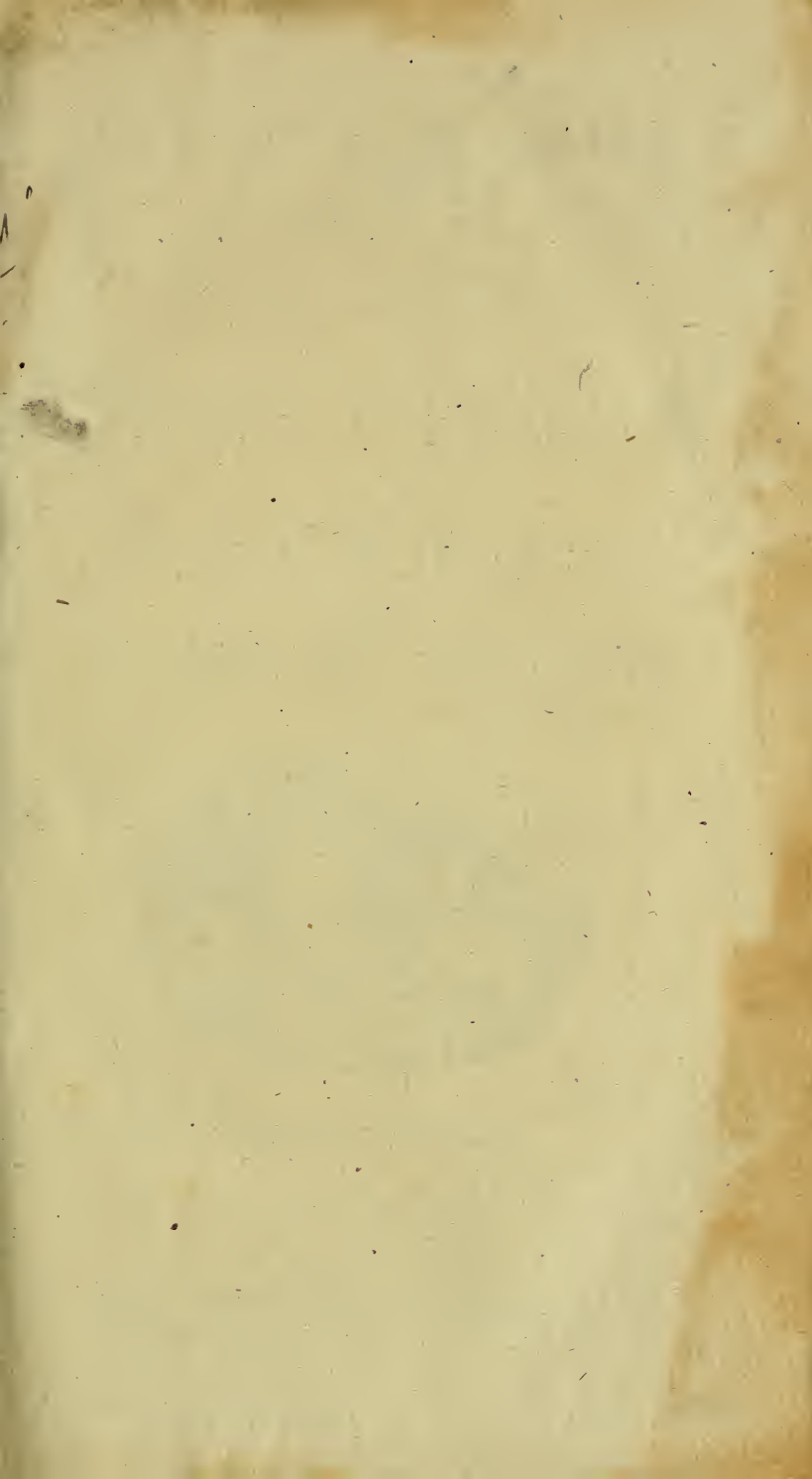

☞ Harvard Medical Library
in the Francis A. Countway
Library of Medicine ~ Boston

VERITATEM PER MEDICINAM QUÆRAMUS

JOSEPHI JACOBI PLENCK

Chirurgiæ Doctoris; Chemiæ atque Botanices Professoris publici, ordinarii in Academia chirurgica militari, nec non Directoris pharmacopœarum militarium atque chirurgi status militaris supremi.

TOXICOLOGIA

SEU

DOCTRINA

DE

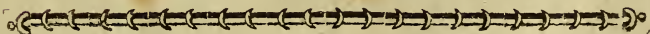
VENENIS ET ANTIDOTIS.

○ Ingens sub minima mole latet malignitas.

SYDENHAM. *Sect. I.*

V I E N N Æ,

Apud Rudolphum Græffer. 1785.

HARVARD MEDICAL SCHOOL
LIBRARY OF LEGAL MEDICINE
SCHOOL OF DENTAL MEDICINE
10 11 1900
LIBRARY

Gift: Mrs Frances G. Lee

AUGUSTISSIMO

GLORIOSISSIMO

ROMANORUM IMPERATORI

JOSEPHO II.

HUNGARIÆ, BOHEMIÆ, DALMATIÆ, CROA-
TIÆ, SCLAVONIÆ, HALLICIÆ, NEC NON LODOME-
RIÆ, BOSNIÆ, SERVIÆ ET BULGARIÆ

REGI APOSTOLICO.

ARCHIDUCI

AUSTRIÆ.

DUCI

BURGUNDIÆ, BRABANTIÆ, MEDIOLANI, STYRIÆ,
CARINTHIÆ, CARNIOLIÆ, MANTUÆ, PARMÆ, PLACEN-
TIÆ, LIMBURGI, LUXEMBURGI, GELDRIÆ, & VASTAL-
LÆ, DUCATUS AUSCHVICENSIS ET ZATOVIIENSIS,
WÜRTEMBERGÆ ET UTRISQUE SILESIÆ.

PRINCIPI

SUEVIÆ ET TRANSYLVANIÆ.

MARCHIONI

S. R. IMPERII, BURGOVIÆ, MORAVIÆ, SUPERIORIS
ET INFERIORIS LUSATIÆ.

COMITI

HABSBURGI, FLANDRIÆ, TYROLIS, NAMURTIÆ,
FERRETIS, HIBURGÆ, GORITIÆ, GRADISCÆ, AR-
TESIÆ ET SICULORUM.

LANDGRAVIO

ALSATIÆ.

DOMINO

MARCHIÆ SCLAVONICÆ, PORTUS NAONIS, SALLI-
NARUM, MECHLINÆ ETC. ETC.

DOMINO, DOMINO

CLEMENTISSIMO.

AUGUSTISSIME
IMPERATOR
DOMINE DOMINE
CLEMENTISSIME!

Quamvis scientiarum & artium, quæ ad communem perfectamque populorum felicitatem exiguntur, nulla sit in universis, qua late patent, TUO sceptro subjectis regnis, quæ clementia liberalitateque TUA non fruatur. Nulla tamen magis quam chirurgia, quæ saucio ægrotoque militi medetur, vigorem incrementumque suum TIBI, INVICTISSIME IMPERATOR debet. Luculentissimum, æterneque duraturum Academia chirurgica militaris præbet monimentum, quod jam magna imitatur Russia, tota admiratur Europa, nomenque TUUM seræ reddet posteritati. Hanc scollam tam profusis thesauris, tam benefica, tam liberali extruxisti manu, ut jam nihil profecto deesse nobis videatur ad summum rei chirurgicæ litterariæ culmen adipiscendum. Dignare igitur CLEMENTISSIME DOMINE, ut exiguum hoc impensorum meorum laborum

*Specimen, quod scollæ TUÆ præmaturus le-
vissimusque fructus est, ad pedes SACRATIS-
SIMÆ TUÆ MAJESTATIS deponam. Hæc
clementia me votorum meorum, quo grati ani-
mi testimonium exhibere valeam, compotem
reddet & mihi atque cæteris hujus scollæ Pro-
fessoribus efficacissimus ad præstantiora opera
molienda erit stimulus. Immortale NUMEN
TE, AUGUSTAMque FAMILIAM in commu-
nem subditorum felicitatem quam diutissime
conservet.*

SACRÆ, CÆSAREÆ, REGIÆ,
APOSTOLICÆ MAJESTATIS

Fidelissimus subditus
JOSEPHUS PLENCK.

P R Æ F A T I O.

Toxicologiam in epitomen redactam editurus in limine operis eo minus hujus scientiæ necessitatem, utilitatemque adstruere, opus esse arbitror; quum nostro præprimis ævo omnibus artis Hippocraticæ cultoribus notissimum sit, vix ullum elabi annum, quo non mortaliū plures vel culinæ errore aut casu fortuito, aut imperitia medentis, aut impietate malevoli vel vitæ tædio, furiisve conscientiæ agitati toxicum hauriant.

Non rari igitur sunt casus legales, in quibus medicus forensis ad tribunal, quod crimina judicat, opinionem suam de certitudine exhibitī veneni interponere tenetur. Nullum denique malum adeo perpetim vitæ mortaliū insidiatur, nullusque fere morbus promptiorem requirit medelam, quam qui ex hausto provenit veneno. Eo demum felicitatis recentiorum naturæ scrutatorum industria devenit, ut multorum venenorum nomen nostro præprimis ævo terribile esse desinat. Dosis enim utpluri-

P R Æ F A T I O.

num non benefica Natura venenum a medicamento distinguit.

Multa etenim venena, quæ deleteria ex integro olim habita, hodie tanquam dona pretiosissima in vindicias sanitatis divinitus data veneramur. Multorum enim virtus medicata auxilium adhuc præstat desperatissimis in morbis, in quibus mitiora medicamenta ut plurimum fallunt; exemplo opii, belladonnæ, aconiti, præparatorum mercurialium, antimonialium, cantharidum &c.

Hac in medicinæ parte laudem maximam sibi pepererunt viri illustres, qui haud solum vim deleteriam, sed insimul vim medicatam & antidota venenorum recensent. E numero toxicologorum primarii sunt MERCURIALIS, ARDOYNS, GESNERUS, FRICCIUS, LINDESTOLPE, MEAD, RHEDI, PROGIANI, WEPFERUS, NAVIER, FONTANA, KRAPP, CÆLSI, STOERCK, MURRAY præ omnibus vero *Celeberrimus* GMELIN, cui præstantissimum de venenis opus debemus. Horum virorum dogmata in aphorismos redigi prælectionibusque adaptavi. Sola vero venena hominibus deleteria, non simul ea, quæ animantibus lethalia recensui.

DE VENENIS GENERATIM.

Ens, quod perexigua dosi, corpori humano ingestum aut extus applicatum, vi quadam peculiari morbum gravem vel mortem causat, *Venenum* seu *Toxicum* audit.

Omne venenum solummodo certæ dosis respectu deleterium est, nam atrocissima venena paucis exceptis, in valde exigua dosi sæpe optima sunt medicamenta.

Dantur tamen talia entia, quæ corpus semper destruunt & e quibus nulla dosi medicamento-fa est, ut venenum hydrophobicum, pestilentielle, &c. hinc dantur venena *medicamentosa* & non *medicamenta* seu *semper deleteria*.

Sunt iterum, quæ deglutita non destruunt, sed cum aëre ad pulmones delata, vel vulneri instillata eneant. Aer fixus cum musto fermentante copiose deglutitur impune, cum aëre inspirato ad pulmones delatus subito necat. Venenum viperinum ventriculo ingestum impune fertur, vulneri instillatum mortem causat. Sunt denique alia venena, quæ non solum *interne* sed etiam *externe* applicata nocent, ut arsenicum.

Dantur denique venena *communis*, quæ omni homini & cuilibet animali noxam inferunt ut arsenicum, mercurius sublimatus corrosivus. Dantur demum venena *relativa*, quæ vel soli homini vel solis animalibus & sæpe uni solummodo animalium generi nocent. *

---

* Sic *Nux Vomica* brutis non æque hominibus deleteria est; *Aloe* canibus & vulpibus nociva; non homini; *Cocculi indici* piscibus & pediculis deleterii; *Phellandrium aquaticum* equis lethale, bobus innoxium est. *Doronicum* canes necat, rupicapras, alaudas & hyrundines nutrit. Semen *Petroselinum* avibus; *Piper* suis damnosum est; *Amygdala amara* vulpes, felles & gallinas necant. *Conii maculati* femine sturni, *stramonii* femine phasiani, *lolii temulenti* femine coturnices, *hyoscyami* radicibus fues sine damno vescuntur.

Ex his ergo patet quodlibet venenum solummodo agere respectu *doseos*, qua exhibetur, respectu *partis nostri corporis*, cui applicatur & respectu animalis seu *subjecti*, cui propinatur.

Dividuntur venena respectu *regni*, e quo depro-
muntur

- in *animalia*, quæ ex regno animali
- *vegetabilia*, quæ ex vegetabili
- *mineralia*, quæ ex minerali desumuntur ;
- *halituosa* quæ ex atmosphæra hauriuntur.

Respectu *temporis*, quo venena necant, dividuntur in *velocia*, quæ mortem cito inferunt, ut magna dosis arsenici, sublimati corrosivi vel aëris fixi pulmonibus hausti.

in *lenta*, quæ lente inducunt mortem, ut saturnina.

Respectu *indolis principiorum constitutivorum*, quibus venena maximam partem constant, dividuntur

in *acria*, ut *vegetabilia* drastica, corrosiva, *mineralia* acida, alcalina, metallica, & acido-metallica. *Animalia* deleteria, necrotica.

in *narcotica* ut vegetabilia quædam

- *narcotico-acria*, quæ utroque principio nocent.
- *halituosa*, quæ halitu noxio suffocant.
- *mechanica*, quæ structura mechanica agunt.

Respectu *symptomatum*, quæ venena producant, habentur

1. *Inflammatoria*, quæ inflammationem & gangrænam inducunt.
2. *Drastica*, quæ sursum ac deorsum primas vias validissime evacuant.
3. *Convulsiva*, quæ convulsiones aut spasmos toto in corpore excitant.
4. *Paralytisantia*, quæ paralytin extremitatum ut saturnina, vel cordis ut laurocerasus inducunt.
5. *Narcotica*, quæ soporem, delirium, amara-rosim causant.
6. *Suffocatoria*, quæ suffocant halitu mephitico.
7. *Exsiccantia*, quæ corpus tabe conficiunt, ut saturnina.
8. *Septica*, quæ sanguinem solvunt, putrefaciunt, gangrænam inducunt.

Diagnos. generalis veneni velociter agentis, interne exhibiti, depromitur

1. *Ex subitanea invasione symptomatum*, ut si homo sanus ex ingesto quodam cibo, vel potu vel medicamento, aut re quadam incognita paullo post corripiatur vertigine, cardialgia, colica, vomitu, cholera, spasmis, convulsionibus, debilitate, ani-

mi deliquiis aut sopore &c. Aut si labia, lingua, fauces, ventriculus & abdomen cum sensu ardoris intumescant.

2. Ex *faburra egesta*, ut si faburra vomitu vel alvo egesta masticatam herbam, vel radicem, vel fungum, vel pulverem, saltem, succum vel pilulam referat, & si hæc faburra cani, felli, vel gallinæ ad devorandum data animal interimat, aut saltem gravissime afficiat. Sed memor fis, venena quædam homines non vero animalia interficere.
3. Ex *cadaveris inspectione*. Si in tali cadavere ventriculus inflatus, vel spasmodice contractus, aut inflammatus vel gangrænosus, vel saltem maculatus inveniatur, absque alia prægressi prius morbi causa.
4. Ex *notitia botanica*. Si in faburra vomitu vel alvo egesta, vel in cadaveris ventriculo inventa, adhuc appareat semen, radix, foliolum, fungus vel pulvis vegetabilis, vel si tale vegetabile in domo denati inveniatur, quod ex notitia botanico-pharmaceutica scimus esse venenatum.
5. Ex *notitia chemica*, si ex adhibito critério chemico inventi in faburra veneni mineralis indolem inveniamus.

Unicum signum certum dati veneni est *notitia botanica* inventi veneni vegetabilis, & *criterium chemicum* dati veneni mineralis. Cum verò per sæpe hæc duo signa certa ob paucitatem inventæ materiæ suspectæ, aut vegetabilis nimium masticati, vel in ventriculo mutati adhiberi nequeant, hinc patet, cur sæpe *judicium* de dato veneno maneat *incertum*.

Signa specialia cujuslibet peculiaris veneni adhuc dum desiderantur, quorundam vero signa habemus, quæ in speciali venenorum consideratione sumus relaturi.

Possunt venena *quintuplici via* corpus nostrum ingredi.

1. Per os & *œsophagum*, quo forma cibi, potus, medicamenti vel aëris in ventriculum deglutiuntur.
2. — *anum* ope enematis.
3. — *nares* ope odoris.
4. — *pulmones* ope halitus inspirati.
5. — applicationem ad *cutem* integram vel læsam.

Ergo respectu *sedis* quam venenum occupat, possunt venena dici *stomachica* — *enterica* — *narina* — *pulmonica* — *cutanea*. Et si ex his viis ipsum sanguinem jam ingressa sunt, *sanguinea* seu in *toto corpore residentia* audiunt.

MEDELA VENENORUM.

Medicamenta quæ venena enervant, *Antidota* & *Alexipharmaca* dicuntur.

Hæc dividuntur

in *generalia*, quæ omnibus venenis conveniunt
ut *evacuantia*, *pinguia*, *mucilaginosæ*
plastica.

— *specificæ*, quæ vi *specificæ* venenum enervant.

Venena gastrica, seu quæ in ventriculo solo adhuc
resident, optime eliminantur dato vomitorio;
venena vero enterica seu quæ in intestinis resi-
dent, optime evacuantur purgantibus. Si
vero jam valida inflammatio ventriculum vel
intestina occupet, tunc sola diluentia, & ob-
volventia, ut lac, emulsio, ova tenua cocta,
oleosa, pinguis, mucilaginea, aqua tepida
copiosissime hausta conveniunt.

Venena sanguinea seu sanguini immixta iisdem re-
mediis circulantur & simul datis sudoriferis
& diureticis e sanguine eliminantur.

Venena pulmonalia seu halitus noxii pulmonibus
hausti, halitibus contrariis ut acidi alcalinis,
alcalini acidis, phlogificati aëre dephlogisti-
cato &c. sæpe feliciter destruantur.

Venena narina eluuntur e naribus vel mox dictis
remediis invertuntur.

Venena *cuti externæ* applicata exigunt ablationem vel suppurationem, qua eliminantur; vel applicationem remedii involventis aut specifici; de quibus in speciali venenorum consideratione dicetur.

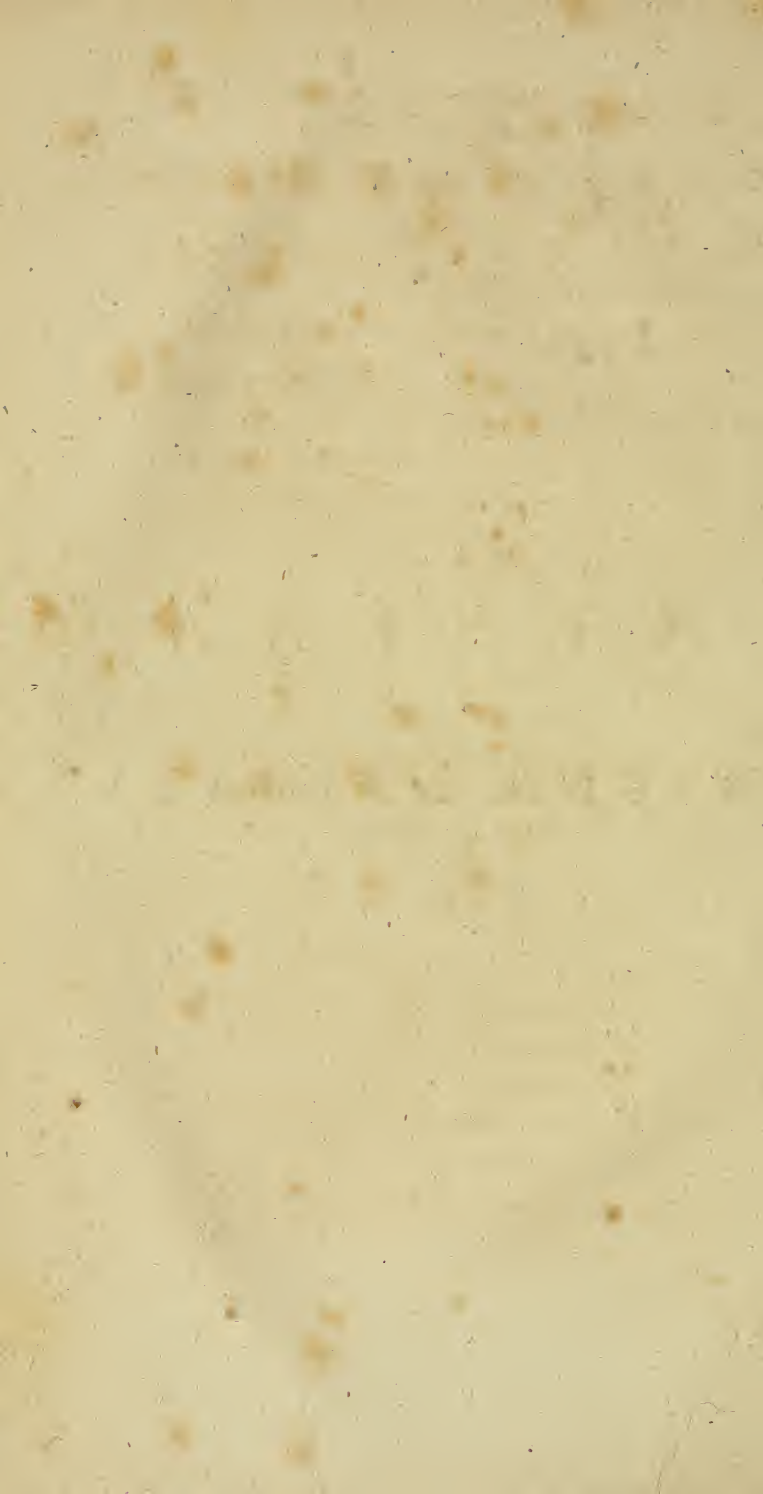
Respectu *antidoti* habentur venena, quorum antidota nobis sunt *comperta* & alia quorum antidota *ignoramus*.

V E N E N A

E X

R E G N O A N I M A L I .

E L E N C H U S.

De venenis animalibus generatim.

COLUBRI AMERICANI.

- Crotalus horridus* die Schauerschlange.
—— *miliarius* der Schleiderschwanz.
—— *Dryinas* die Ungezieferschlange.
—— *Duriffus* der Klapperer.
—— *mutus* der Stumpfschwanz.

- Coluber Atropos* die Giftschlange.
—— *Leberis* der Schlangenbalg.
—— *Dipfas* die Durstnatter.
—— *Mycterians* die Rumpfnase.
—— *Lacteus* der Milcher.

COLUBRI ASIATICI.

- Coluber Naja* die Brillenschlange.
—— *severus* die Japonische Natter.
—— *stolatus* die Schleppennatter.
—— *atrox* der Tyran.
—— *corallinus* die Corallennatter.
—— *Ammodytes* der Sandkriecher.
—— *lebetinus* die Kupfernatter.

COLUBRI AFRICANI.

- Coluber Vipera *die Vipernatter.*
 ——— niveus *die Schneeschlange.*
 ——— Haje *die Kropfnatter.*

COLUBRI EUROPÆI.

- Coluber Berus *die Europæische Natter.* Germanicus.
 ——— Prester *die schwarze englische Natter.*
     Anglicus,
 ——— Chersea *die schwedische Natter.* Suecicus.
 ——— Aspis *die französische Natter.* Gallicus.
 ——— Illiricus *die illirische Natter.* Italicus.

INSECTA VENENATA.

- Furia infernalis *der Tollwurm.*
 Meloe vesicatorius *die spanische Fliege.* Cantharis.
 ——— majalis *der Maywurm.*
 ——— Proscarabæus *der Zwitterkäfer.*
 Scorpio affricanus *der africanische Scorpion.*
 Phalangium araneodes, *die Scorpionenspinne.*
 Sirex Gigas *die Holzwespe.*
 Buprestis *der Stinkkäfer.*
 Aranea domestica *die Hausspinnerin.*
 ——— Tarantula *die Tarantel.*
 Pulex penetrans, *der amerikanische Floh.*
 Culex pipiens, *der Musqueton.*
 ——— pulicaris, *die Flohmücke.*
 Culex Lanio, *die Viehtödtende Mücke.*

- Apis mellifica, *die Biene.*
 Vespa vulgaris, *die Wespe.*
 ——— Crabro, *die Hornisse.*

V E R M E S V E N E N A T I.

- Gordius medinensis, *der Hautwurm.*
 ——— marinus, *der Seewurm.*
 Hirudo medicinalis venenatus, *der giftige Blutigel.*
 Tethis marina, *der Meerhase.*
 Urtica marina, *die Seenessel.*

A M P H I B I A V E N E N A T A.

- Rana Buffo, *die Kröte.*
 Lacerta Gecko, *der Gecko.*
 ——— Salamandra, *der Salamander.*

P I S C E S V E N E N A T I.

- Tetradon ocellatus, *der gefleckte Stachelbauch.*
 ——— lineatus, *der gestrichelte Stachelbauch.*
 Trachinus Draco, *das Petermännchen.*
 Perca venenosa, *der Giftbarsch.*
 Raja Pastinaca, *der Pfeilschwanz.*
 ——— Torpedo, *der Krampffisch, der Zitterroche.*
 Gymnotus electricus, *der Zitteraal.*
 Sparus Pagurus, *die Sackflosse.*

V E N E N A E X M O R B O A N I M A L I S.

- Mytilus edulis venenatus, *die giftige-Küchenmuschel.*
 Ostrea edulis venenatus, *die giftige Küchenaustern.*

Ovum putridum, *gefaultes Ey.*

Pinguedo rancida, *ranzige Fette.*

Animal putridum, *faules Thierfleisch.*

Virus luis bovillæ, *Thierseuchengift.*

—— rabiosum, *tolles Hundsgift.*

—— variolosum, *Pockengift.*

—— morbillosum, *Maserngift.*

—— scarlatinum, *Scharlachgift.*

—— scabiosum, *Kräzengift.*

—— venereum, *Lustseuchgift.*

—— plicosum, *Wichtelzopfgift.*

—— cancrosum, *Krebsgift.*

—— leprosum, *Ausfazgift.*

—— pestilentialia, *Pestgift.*

—— morborum putridorum, *Gift fauler Krankheiten.*

DE VENENIS ANIMALIBUS GENERATIM.

Omne animal vel productum animale, quod corpori nostro ingestum vel externe applicatum mortem aut gravem saltem morbum causat, *venenum dicitur animale.*

Regnum animale paucissima suppetitat venena respectu regni vegetabilis & mineralis.

Dividi possunt venena animalia
in *serpentes venenatos.*

— *Insecta venenata.*

— *Vermes venenatos.*

— *Amphibia venenata.*

— *Pisces venenatos &*

— *animalia ex morbo venenata.*

Ex serpentum classe, quorum *Immortalis* LINNÆUS 132 nobis descriptos dedit, solummodo 24 sunt veneno præditi.

Omnes serpentes venenati ex ordine Crotalorum vel Colubrorum sunt. Nec *Boæ* nec *Angues*

nec *Amphisbænæ* nec *Cæcilie* fatum dente minantur.

NOSCUNTUR serpentes venenati, quod in superiori mandibula præter dentes omnibus serpentibus communes adhuc 2 vel 3 longioribus, pro luitu serpentis exferendis vel retrahendis dentibus caninis, exiguo foramine pertusis, gaudeant. Crotali seu Caudifonæ præter hos dentes adhuc crepitaculo, quo cauda terminatur, instructæ deprehenduntur.

VENENUM VIPERARUM est humor flavus, nec acidus, nec alcalinus nec salinus; olei amygdalini consistentia gaudens, inodorus, pinguedinis recentis sapore præditus, qui in peculiaribus folliculis sub basi dentium caninorum locatis secretus, sub ipsum hominis vel animantium morsum ex caninis viperæ dentibus gingivarum appressu effluit & vulneri infunditur.

VIS NOXIA. Venenum viperarum si degustetur, linguam non inflamat sed stupefacit; nec deglutitum noxam infert ventriculo, intestinis aut reliquo corpori, quod mirum at sanguini per vulnus inmixtum lethale est. * Non ve-

* Id veteres jam aliquatenus perspexisse ex **LUCANO** L. IX. v. 517. patet.

Noxia serpentum est admisso sanguine pestis.

*Morsu virus habent & fatum in dente minantur,
Focula morte carent.*

ro lethale est ipsis viperis a se ipso vel aliis demorsis. Etiam nervis, integumentis, musculis, tendinibus applicatum innoxium est. Nec cuilibet animantium generi nocet. *

QUANTITAS veneni, quæ ad necanda animalia requiritur pro animalis necandi magnitudine major, minorve requiritur.

SYMPTOMATA maxime consueta sunt partis demorsæ dolor, intumescencia inflammatoria, emphysematosa, gangrænosa; anxietas & languor ingens, fitis, icterus, spasmi, vomitus, vomituritio, diarrhæa, tormina, ventris inflatio; leipothymia, pulsus debilis, intermittens, mors.

Ne vero genus animalium adeo exitiosum in homines cæteraque animantia nimium fevirêt, nimiumque sese multiplicaret, dedit Providus ac Beneficus CREATOR Indis *ichneumonem*; Americanis *suem*, Europæis *ciconiam*; quæ animalia noxios serpentes avidissime venantur atque sine noxa devorant.

ANTIDOTA SERPENTUM seu remedia *anticolubrina* dividuntur

* *Cel. FONTANA. Traité sur le venin de la vipere, sur les poisons américains, sur le laurier — cerise. Florence 1781. 2 Tomes. id variis experimentis solide demonstrat.*

in *generalia*, quæ in omnium vel plurium saltem viperarum veneno conveniunt.

— *specialia*, quæ in unius vel alterius viperæ morfu juvant, quodlibet enim viperæ genus *distincto* instructum esse videtur viru.

Ad *generalia* pertinent

1. *Scarificatio* vulneris ope lanceolæ & *extractio* sanguinis ope ventosæ.
2. *Exsuctio* vulneris ope oris. *
3. *Elutio* vulneris ope muricæ vel urinæ.
4. *Ligatura* partis supra locum vulneris.
5. *Defossio* membri demorfi in terram.
6. *Amputatio* membri demorfi.
7. *Inpersio pulveris cantharidum* & applicatio emplastri vesicatorii ut suppuratio vulneris per 2 vel 3 hebdomades sustineatur. **
8. *Lac & oleum olivarum* magna copia potatum.

* Apud veteres Pfylli, Lybiæ & Marfi, Italiæ populi hominibus serpente ictis vulnus exfugendo mederi solebant. CELSUS L. V. cap. 27. Sed cave ne ore ulceroso id fiat.

** *Schwed. Abhandlung* 40 Band p. 100. III. ACRELL duos recenset casus ægrorum colubro Chersea demorforum, qui sola applicatione externa cantharidum & usu interno lactis sanitati restituebantur. In cantharidum defectu inspersio tabaci vel salis culinæ vel alius quid acris tentetur.

9. *Theriaca*, *Roob* & *infusum sambuei* pro sudore movendo.

Ad Anticolubrina *specifica* revocantur

1. *Radix Mungos*. Profuit in morfu *Najæ* & aliis colubris *Asiaticis*. Pulveris drachma una datur interne & externe aqua humectata vulneri applicatur. *
2. *Radix Senegæ*. Est antidotum in *Crotalophoris* & *Colubris Americanis* nec non in *Chersea*. Americani radicem masticatam vulneri imponunt & grana 15 pulveris deglutiunt. ** Tentetur quid *Polygala vulgaris* & *amara* præstet, si *Polygala Senega* deest.
3. *Radix Serpentariæ virginianæ*. Succus deglutitus & simul vulneri applicatus morsum venenatissimi *Crotali*, Indis *Boiconinga* dicti, enervare fertur. ***
4. *Radix Aristolochiæ anguicidæ*. Gutta una vel altera serpentis ori instillata serpentem adeo per tempus inebriat, ut impune tractari queat. Pluribus guttis deglutitis serpens sub convulsionibus moritur. Est circumforaneorum artificium, qui quæ-

* *Cel. DARELL diff. de ligno colubrino.*

** *Cel. KERNANDER diff. de Senega. in Ill. LINNÆI amœnit. acad. Vol. VI. p. 214.*

*** *Cel. GEOFFROY mat. med. T. 2. p. 248.*

stus causa venenatos serpentes tractant, ut plebi spectaculum faciant. Odor radicis serpentibus tam ingratus, ut oblata modo radice aeffugiant. Radix vulneri a serpente inflictio imposita & simul interne usurpata morsus periculum avertere dicitur. ✻

5. *Lignum colubrinum* &
6. *Ophioxylum serpentinum* similes ac radix mungos dicitur habere vires in morfu viperarum.
7. *Folia Fraxini*. In ictu Colubri *Cherseeæ* & Colubri *Beri* specificè laudantur. *Externe* folia contusa loco læso applicantur. *Interne* ℥ij succi foliorum cum vino expressorum bis in hora propinantur, donec symptomata remittant. ✻✻
8. *Nux vomica* ad ℥j bis de die data in Ceylona ut specificum contra morsum *Najæ* propinatur. ✻✻✻
9. *Alcali volatile* tum *simplex*, ut spiritus salis ammoniaci, tum *succinatum*, ut spiritus salis ammoniaci succinatus lacteus, qui *Eau de luce* dicitur in morfu viperæ gal-

* *Ill. DE JACQUIN sel. stirp. americ. p. 232.*

** *Cel. MONTIN in Schwed. Abh. 26 Band.*

*** *Cel. LE GRAND in notis ad J. RIBEYRD Histoire de l'Isle de Ceylon. p. 154.*

licæ laudatur. * Guttæ 10 interne dantur & aliquot vulneri instillantur.

10. Radix gentianæ luteæ &

11. Mercurius gummosus in morfu viperæ Italicæ laudantur. **

12. Saccharum. In Cajenna contra morsum colubrorum interne & externe adhibent saccharum. ***

13. Sal culinare vulneri inspersum in Caudisonæ morfu profuisse fertur.

14. Oleum olivarum. Locus læsus sæpius de die super carbonibus ardentibus oleo inungatur & lavetur. Interne sæpius de die aliquot uncizæ olei bibantur. **** Profuit oleum in morfu Beri & Presteris nihil vero in Aspidis & Chersææ morfu. An axungia viperarum & butyrum vaccinum loco olei olivarum in Bero & Prestere idem præstat?

15. Radix vel folia belladonnæ, quæ generatim in morfu viperæ nuper laudata fuit. *****

* Cel. CHARAS experiences de la vipere, & Cel. JUSSIEU in Acad. des scienc. 1747.

** Cel. LAURENTI synopsis reptilium emendata p. 210.

*** Ill. RICHTER Ch. Biblioth. 5 B. 2 St. p. 171.

**** Ill. MURRAY app. med. Vol. II. p. 48.

***** Ill. RICHTER l. c. 6 B. p. 169.

Ex his patet accerrima bella & dissenfus authorum æternum de antidotis duraturos fola diffinitione fpecierum ferpentum componi poffe.

COLUBRI AMERICANI.

CROTALUS HORRIDUS.

CROTALUS horridus L. die Schauerschlange.

HABITAT in America. Omnibus crotalis provida Natura crepitaculo caudam munivit; ut illius fonitu, dum ferpens caudam agitat, admonitus quilibet tempeftive fugiat a vicino hofte. Denique hic ferpens fuo fœtore aves, fciuros, aliaque minora animalia adeo ftupefacit & confternit, ut in ejus prædam ex arboribus decidant, ac fi fascinata effent.

VIS NOXIA. Eft omnium crotalorum venenatifsimus. Ab eo fauciati ingentem fentiunt dolorem; respiratio redditur difficilis, fumma oritur anxietas, tuffis, fputum cruentum: Pulsus fit durus, quandoque celer & debilis. Vulnus inflammatur, dein fphacelefcit. Totum demum corpus intumefcit ac in putredinem cito abit. Quandoque intra 10 quandoque intra 5 minuta, fapius vero tardius mors fequitur.

ANTIDOTA hucusque tentata fuerunt radix *senega*.
Lac. Spiritus salis ammoniaci. * *Sal culi-*
nare. **

Sues sunt crotalorum infensissimi hostes, hi totum
 serpentem excepto capite devorant. Tutus
 est itinerator, qui suem secum habet.

CROTALUS MILIARIS.

CROTALUS miliaris L. der Schleiderschwanz.
 HABITAT in Carolina.

CROTALUS DRYINAS.

CROTALUS Dryinas L. die Ungezieferschlange.
 HABITAT in America.

CROTALUS DURISSUS.

CROTALUS Durissus L. der Klapperer.
 HABITAT in America.

CROTALUS MUTUS.

CROTALUS mutus L. der Stumpfschwanz.
 HABITAT Surinami.

* *Journal de Medicine* T. 24. p. 533.

** *Cel. LESKE med. Abhandl. aus den philo-*
sophischen Transaktionen 5 Theil. Cel. GALE duos
agrotos candidosa morfos insperfo sale culinari curavit.

VIS NOXIA hujus & præcedentium crotalorum eadem fere ac crotali horridi; hinc

ANTIDOTA eadem.

COLUBER ATROPOS.

COLUBER Atropos L. die Giftschlange.

HABITAT in America.

COLUBER LEBERIS.

COLUBER Leberis L. der Schlangenberg.

HABITAT in Canada.

COLUBER DIPSAS.

COLUBER Dipsas L. die Durfnatter.

HABITAT in America.

COLUBER MYCTERICANS.

COLUBER Myctericans L. die Rumpfnase.

HABITAT in America.

COLUBER LACTEUS.

COLUBER Lacteus L. der Milcher.

HABITAT in Indiis.

ANTIDOTA. In colubrorum Americanorum morfu eadem ac in crotalis Americanis tententur Antidota.

COLU-

COLUBRI ASIATICI;

COLUBER NAJA.

COLUBER *Naja* L. die Brillenschlange.

HABITAT in India orientali. Iratus in utroque cervicis latere cutem adinstar alæ, quæ maculam perspicillum referentem gerit, inflat.

VIS NOXIA. Est omnium colubrorum Asiaticorum venenatissimus. Nudipedes Indi nullum aliud serpentum genus adeo quam Najam timent. Homines a Naja demorsæ subito anxietatem cordis & lipothymias patiuntur, neglectoque alexipharmaco convulsi moriuntur. Antidoto ferius assumpto partis læsæ gangrænam, difficulter sanabilem raro effugiunt.

ANTIDOTA sunt radix *mungos*, externæ & internæ applicata: Inimicus summus Najæ est *Viverra Ichneumon*; hoc animal Najam ita sectatur ut felis apud nos murem:

COLUBER SEVERUS.

COLUBER *severus* L. die Japonesische Natter:

HABITAT in Asia:

COLUBER STOLATUS.

COLUBER *stolatus* L. die Schleppennatter:

HABITAT in Asia:

COLUBER ATROX.

COLUBER *atrox* L. der Tyrann.

HABITAT in Asia.

COLUBER CORALLINUS.

COLUBER *corallinus* L. die Corallennatter.

HABITAT in Asia.

COLUBER AMMODYTES.

COLUBER *Ammodytes* L. der Sandkriecher.

HABITAT in Oriente.

COLUBER LEBETINUS.

COLUBER *lebetinus* L. die Kupfernatter.

HABITAT in Oriente.

ANTIDOTA. In omnibus Colubris Asiaticis præter
antidota generalia radix *mungos* tentanda.

COLUBRI AFRICANI.

COLUBER VIPERA.

COLUBER *Vipera* L. die Egyptische Vippennatter.
Aspis Cleopatrarum.

HABITAT in Aegypto. Cæde CLEOPATRÆ, novissimæ
Aegypti Reginae celebris. Inde quotannis
accerlita Romam pro confectioe theriacæ.

COLUBER NIVEUS.

COLUBER *niveus* L. die Schneeschlange.

HABITAT in Africa.

COLUBER HAJE.

COLUBER *Haje* L. die Kropfnatter.

HABITAT in Aegypto inferiore.

ANTIDOTA, tententur anticolubrina generalia & specialia.

COLUBRI EUROPAEI.

COLUBER BERUS.

COLUBER *Berus* L. die Europäische Natter. *Vipera Rhediana*.

HABITAT frequens in Europa. In Germania, Anglia, Italia.

VIS NOXIA. Pars demorsa cito intumescit, ingens languor, anxietas, cardialgia, & vomituritio cum totius corporis emphysematosa intumescencia & leipothymiis mortem minantur.

ANTIDOTA, præter anticolubrina generalia folia *Fraxini** & *spiritus salis ammoniaci succinatus*

* *Cel. MONTIN* in *Schwed. Abh.* 26 Theil plures *Beri* morfu læsos foliis *fraxini* sanatos refert.

lacteus seu *Eau de luce* * laudatur. Axungia viperina & oleum olivarum in morfu Berini juvarunt.

VIRTUS MEDICATA. In Germaniæ officinis est usualis pro conficienda theriaca & jure viperino, quæ in virium defectu & variis morbis cutaneis laudantur.

COLUBER PRESTER.

COLUBER Prester L. die *schwarze Englische Natter*. *Vipera Anglicana*.

HABITAT in Europa septentrionali præsertim in Angliâ.

VIS NOXIA aliquantum minor, quam præcedentis.

ANDITOTA. *Oleum olivarum* specificè laudatur.

VIRTUS MEDICATA. In Angliæ officinis adhibetur.

COLUBER CHERSEA.

COLUBER Chersea L. die *schwedische Natter*, die *Esping*. *Vipera suecica*.

HABITAT in Coryletis, aliisque fruticosis depressis Smolandiæ, Scaniæ nec non in ipso agro Upsalienfi.

VIS NOXIA. Morfus inducit symptomata teterrima & mortem.

---

* *Cel. MARTIN* in *Recueil periodique d'observation de Medecine* I. vi. p. 412.

ANTIDOTA. Post scarificationem vulneris & extractionem sanguinis inspergatur vulnus pulvere cantharidum atque tegatur emplastro vesicatorio, ut suppuratio per 2 vel 3 hebdomadas sustineatur. Interne hauriatur magna quantitas lactis. ✱ Alii radicem senegæ ✱✱ & folia fraxini ✱✱✱ laudant. Oleum olivarum profuit nihil. In emphysemate totius corporis & febre gangrænosa optimum forsant erit corpus fimo equino fumante sufficienter tegre. Rustici suecici a chersea in digito manus vel pedis demorfi sibi digitum illico absciunt.

---

* III. ACRELL in *Schwed. Abhandl.* 40 Band p. 99. duos ægrotos chersea demorfos sola hac methodo nempe cantharidibus & lacte curavit.

** III. LINNÆUS *amœnit. acad. vol. vi p. 214.* in itinere scanico occurrentem habuit feminam ab hac vipera demorsam, obtulit statim oleum olivarum in præscripta contra anglicam dosi. At infelix mulier rapta est. Adducit vero vir Illustris exemplum ancillæ suecicæ quæ alvi dejiciendæ causa ruri pone fruticem secedens a serpente quodam in ipsis muliebribus vulnerabatur. Hæc sub gravissimorum symptomatum satellitio duabus dosibus senegæ convaluit. At non patet certo, an serpens hicce Berus vel Chersea fuit.

*** Cel. MONTIN in *Schwed. Abhandl.* 26 foliis fraxini excelsioris chersea demorsum sanavit.

COLUBER ASPIS.

COLUBER *Aspis* L. die französische Natter. *Vipera gallica* seu MOYSIS CHARAS.

HABITAT in Gallia in Delphinatu in agro Lugdunensi & Pictaviensi.

VIS NOXIA præcedentis.

ANTIDOTA. Alkali volatile *simplex*, ut spiritus falis ammoniaci & *succinatum*, ut spiritus falis ammoniaci succinatus lacteus. Inde aliquot guttæ vulneri imponuntur & hoc linteolo spiritu imbuto tegitur. Interne guttæ 10 in aqua dantur. * *Oleum olivarum* est in aspidem inefficax. **

* Cel. CHARAS in *experiences de la vipere* volatile primus proposuit. Id peculiari observatione confirmavit Cel. JUSSIEUR in *Acad. des sciences* 1747. Spiritum tartari foetidum ABRAH. BOEK in *Actis suecicis* 1748. efficacem deprehendit.

** Cel. GEOFFROY & HUNAUD in numerosis experimentis coram Academia Parisiensi institutis oleum olivarum deprehenderunt inefficax at videtur quod Aspidem vel alium colubrum non vero Prestereum vel Berum adhibuerunt pro experimento. Cel. POUTEAU vero, qui in Gallia oleum olivarum cum successu in quatuor vipera commorsis utile deprehendit, aliam forsan viperæ speciem quam priores academici adhibuerunt.

COLUBER ILLYRICUS.

COLUBER *illyricus*. * *Die Illirische Natter. Viperæ Italica.*

HABITAT in Illyriæ locis montosis maxime circa Castell de Duino.

VIS NOXIA. Teterrima symptomata & mortem inducit.

ANTIDOTA. Radix *gentianæ* & *mercurius gummosus* censentur specifica. Potest unum vel utrumque mixtam adhiberi. Sequens formula in cuniculis & catulo a colubro demorsis efficacissima fuit deprehensa. Recipe mercurii vivi depuratissimi ℥℥ gummi arabici ℥ij m. terantur invicem in mortario lapideo guttatim instillando aquæ fontanæ ℥iij in mucum, cui adde extracti *gentianæ* ℥ij sacchari albi ℥ij m. fiat haustus pro una dosi. **

INSECTA VENENATA.

FURIA INFERNALIS.

FURIA *infernalis* L. *der Tollwurm*. Est insectum

* *Cel. SCOPOLI* in *Anno V.* p. 13, hunc colubrum sic definit: *Coluber scutis abdominalibus 177 & squammarum caudalium paribus 68.* hinc distinctus a *Col. Bero* L. Videtur esse *viperæ illyrica* *Cel. LAURETI*, vide ejusdem *specimen reptilium* p. 101.

** *Cel. LAURENTI* l. c. p. 210.

lineam ciliatam, vix duas lineas longam referens. *

HABITAT in Bothniæ, Sueciæ septentrionalibus vastis paludibus cæspitosis.

VIS NOXIA. Hoc insectum in Suecia a solstitio æstivali ad hyemale usque ex æere delabitur & momento citius tum in hominum tum in jumentorum corpora penetrat, atque tam diros excitat dolores, ut miseri homines quandoque intra horæ quadrantem pereant. Dantur tamen qui diutius durant. Cognoscitur locus ex stigmatibus exiguis, fusco, dolentissimo.

ANTIDOTA. Fenones *lac recenter coagulatum* parti vulneratæ imponunt, sic dolor remittit & insectum foras prorumpit: Alii cultro locum incidunt, & animal extrahunt. An inspersio cantharidum, vel sublimati non juvaret? Insersio salis ammoniaci cum pulvere tabaci & loci affecti punctura ope acus ab aliis laudatur. **

CANTHARIS.

MELOE vesicatorius L. *Spanische Fliege.*

ODOR teterrimus piceus. **SAPOR** acris, piceus.

* *Nova Acta Upsaliensia. Vol. I. p. 44. Furia infernalis & ab ea concitari solitus morbus descripta a D. SOLANDER.*

** *Ill. BALDINGER neues Magazin 3 Band I St. p. 73.*

VIS NOXIA. Cantharides, interne majori dosi datae non solum ventriculum, hepar & intestina inflammant, sed princeps earum vis in vias urinarias agit, unde præter vomitum & dysenteriam torminosam striis sanguineis notatam, immensosque dolores ventriculi, præcordiorum & hypochondrii dextri, sitim, saporem piccum etiam penis erectio molesta, libido immoderata seu infatiabile coeundi desiderium, stranguria, ischuria, mictus cruentus, inflammatio renum, vesicæ, penis & tandem his ipsis in partibus gangræna, quam mentis alienatio & mors sequitur.

ANTIDOTA. Cantharides adhuc in ventriculo residentes emetico & ex intestinis purgante antiphlogistico eliminantur. Simul symptomata lacte, emulsione, oleo, mucilagineo decocto ex salep, hordeo, malva, althæa, jusculis pinguibus, ovis forbilibus, clymatibus & injectionibus mucilagineis, oleosis, lacteis compescantur. Præsertim vero ut antidotum specificum laudatur *camphora*, quæ in lacte vel emulsione cum gummi arabico danda.

VIRTUS MEDICATA. Usus *internus* cantharidum in hydrophobia, epilepsia, tussi convulsiva,

---

* *Cel. STOCKAR a NEVFORN diss. de usu cantharidum interno. GOETTINGÆ 1781.*

morbis cutaneis, hydrope, menofia, lithiafi, enurefi, ifchuria renali, ifchuria veficæ paralytica; diabete, gonorrhoea habituali, typho nervofo * anaphrodifia. Sed abftine a cantharidibus, fi febris, inflammatio vel plethora hos morbus caufet vel comitetur. **

DOSIS. *Pulveris granum unum datur in bolo. Tinctura cantharidum a guttis x ad xxx bis de die cum fyrupo althææ vel mucilagine gummi arabici vel emulfione amygdalina exhibetur, quæ formula commodiffima eft.*

EMPLASTRUM VESICATORIUM laudatur in morbis febris abfente febre, plethora & inflammatione fanguinea, ut cephalalgia, apoplexia, paralyfi præcipue hemiplexia, epilepfia, vertigine, mania, ophthalmia, amaurofi, morbis aurium, rheumatifmo, dolore arthritico vero, podagra, afmate, tuffi, incontinentia urinæ *** ifchuria renali. ****

De *ufu cantharidum chirurgico* vide *Pharmacologiam chirurgicam.*

* *Cel. HOME Clinifche Verfuche p. 21.*

** *Cel. STOCKAR l. c.*

*** *Cel. TRALLES ufus veficantium falubris & noxius in morborum medela. Vratislaviæ 1783. 2 volumina.*

**** *Samml. für Aerzte 3 B. 3 St. p. 453.*

MELOE MAJALIS.

MELOE majalis L. der Mayenwurmkäfer.

HABITAT in campis apricis.

VIS NOXIA. *Meloe majalis* puero 6 annorum propinatus, mortem inducebat, antegressa fumma anxietate, doloribus colicis, convulsionibus, hæmorrhagia narium, mictu cruento, sanguinis denique excretionem per alvum & cutis poros. *

ANTIDOTA præcedentis.

VIRTUS MEDICATA. In morsu canis rabidi ad hydrophobiam avertendam censetur specificus.

MELOE PROSCARABÆUS.

MELOE proscarabæus L. der Zwitterkäfer.

HABITAT in campis apricis.

ODOR nullus; SAPOR acris.

VIS NOXIA præcedentis.

ANTIDOTA eadem.

VIRTUS medicata antihydrophobica.** Vermes mensè Majo colligendi, ea cum cautela, ut for-

* Göttinger gelehrte Anzeigen 1778. Zug. 46 St.

** Illustre collegium Medicum Berolinense Anno 1777 jussu REGIS AUGUSTISSIMI publicavit remedium contra rabiem caninam, quod Ipse emerat a rustico Silesiensi. *Meloe proscarabæus* & *Meloe majalis* L.

cupula, leviter absque pressione, ne exsudans mucilago perdat, capti, statim ollæ vel vitro melle aliquantum repleto, postea bene obturando, immittatur.

DOSIS. Adultis omni hora unum granum hujus insecti cum aliquot granis nitri contriti datur. Continuetur hoc medicamentum, donec urina stranguriosa vel cruenta evadit, simul decoctum mucilaginosum desuper hauriatur. *

SCORPIO AFRICANUS.

SCORPIO maurus L. der *Affrikanische Scorpion.*

HABITAT in Affrica.

VIS NOXIA. Ejus ictum gravissima symptomata, mortemque causare itineratores referunt. Scorpionem vero *europæum* esse innoxium experimentis demonstratum est. ** Hinc symptomata ab ictu europæi illata vel a terrore vel ab ictu grandioris cujusdam nervi esse videntur.

principem hujus antidoti virtutem continent. Dolendum, hoc remedium non ea simplicitate gaudere, quæ in specifico desideratur, nec plumbum, quod in ejus compositionem intrat ad usum internum tutum videtur. Vide *Ill. MURRAY med. pract. Biblioth.* p. 640.

* *Cl. DEHNE* *Etwas über und wider den tollen Hundsbiss* 1782. p. 68. dicit solo hoc insecto interne dato sex homines a cane rabido morsos curasse.

** *Cel. MAUPERTEUS* in *Academie des sciences* 1734.

ANTIDOTUM esse dicitur *oleum scorpionum* externe applicatum.

VIRTUS MEDICATA. Hoc oleum in dolore nephritico & suppressione urinæ illinitur lumbis, perinaeo, pubi.

PHALANGIUM ARANEODES.

PHALANGIUM araneodes L. die *Scorpionenspinne*.

HABITAT in Asia & Russia.

VIS NOXIA. - Morsu, præ dolore perpetim clamant, delirant; dein aponia, risu sardonio & æstu afficiuntur. Pars demorsa præsertim facies vulnerati, intumescit, rubet, livescit & quidam intra biduum vel triduum moriuntur. *

ANTIDOTA. Plurimi intra aliquot dies evadunt, si vulnus theriaca tegitur, & idem hoc remedium interne detur.

CULEX LANIO.

CULEX Lanio L. die *Viehtödte Mücke*. Die giftige *Beißfliege*.

HABITAT in Russia, in Bannatu Temeswariensi.

VIS NOXIA. Morsu magnum tuberculum excitat. Minimæ hæ muscæ copiosissimæ hominum & animalium intrant anum, narres, fauces, pulmones, quos inflammatione afficiunt, & sic mortem inferunt. **

* *Neue Nordische Beyträge. 2 Band p. 346.*

** *Loco mox citato. p. 349.*

ANTIDOTA. Viatores caput reti oleo betulino inuncto tegunt, hujus olei odor etiam his insectis est infestus.

SIREX GIGAS.

SIREX Gigas L. die größte Holzwespe.

VIS NOXIA. Hominibus & brutis suo ictu tuberculum causat, quod intra 24 vel 48 horas mortem infert, ni tuberculum ilico excindatur, ut virus excitata suppuratione larga effluere possit. *

PUPRESTIS.

PUPRESTIS L. der Stinkkäfer.

VIS NOXIA. Deglutitum infectum mortem induxit. **
Etiam boves aliaque animalia ab hoc deglutito rapiuntur. Est enim hujus acrimonia cantharidi similis.

ANTIDOTUM. Oleum, vomitorium.

ARANEAE DOMESTICA.

ARANEAE domestica L. die Haufs-Spinnerin.

HABITAT in fenestris domuum non diligenter purgatarum.

* *Cel. GLASER* von der Knottenkrankheit unter dem Rindvieh. Leipzig 1781.

** *Cel. MONTI* *medicinische Dichtata.* p. 24.

VIS NOXIA. Araneæ punctura inflammationem causare dicitur. Nondum vero experimentis fide dignis evictum araneas cum cibo vel potu deglutitas venenata causasse symptomata.

ANTIDOTA. Inflammatio ab araneæ punctura spiritu falis ammoniaci aut essentia castorei illinita sanatur.

VIRTUS MEDICATA. Plebs tela araneæ sanguinem e vulnere sistere & fumo telæ accensæ hæmorrhoides dolentes dissipare sibi solet.

ARANEÆ TARANTULÆ.

ARANEÆ Tarantula L. die Tarantel.

HABITAT in Italia imprimis in Apulia, Barbarie, Oriente.

VIS NOXIA. Romæ capta experimenta cum tarantulis docent horum morsum excitare dolorem, dein tumorem livescentem, paucis post diebus crusta nigricante obfitum; accedit somnolentia, cardialgia vel cordis oppressio & dein dolores in singulis corporis articulis; sed nunquam saltandi vel necessitas vel cupiditas demorsos incessit.

TARANTISMUS est morbus in Apulia endemius, cujus præcipuum symptoma est inexplebilis saltandi aut choreas agendi cupiditas. Tarantatorum plurimi fatentur se a nulla tarantula

demorfos unquam fuisse, quantum meminerint. ✻

ANTIDOTA. *Interne* dentur diaphoretica. *Externe* applicetur spiritus salis ammoniaci.

PULEX PENETRANS seu AMERICANUS.

PULEX penetrans L. *der amerikanische Flohe.*

HABITAT in America.

VIS NOXIA. Hoc insectum in America degens vix conspicuum est, cutim peregrinantium maxime in cruribus subit, imo quandoque sub unguibus in cutem penetrat. Intra aliquot dies sub epidermide magnitudinem pisi acquirit & partem obsessam subinde ad ossa usque erodit, ideo venenatus a quibusdam censetur.

ANTIDOTA. Curatio exigit, ut insecta hæc quotidie ope cultri acuti ex cute evellantur & locus cinere tabaci combusti inspergatur. Ubi vero totum crus his insectis obsidetur, lintum oleo picis intinctum applicari debet, hoc remedio hæc insecta cito separantur.

* III. SAUVAGES *Nosol.* T. 2. p. 229. & Cel. BÜSCHINGS *Nachrichten von der Tarantel, welche zur gänzlichen Vertilgung des Vorurtheils von der Schädlichkeit des Bisses und der Heilung desselben durch die Musik hinlänglich sind.* Berlin 1782.

CULEX

CULEX PIPIENS.

CULEX pipiens L. der *Musqueton*.

HABITAT in America & in Europæ locis aquosis.

VIS NOXIA. Ictus causat tuberculum dolentissimum. Advenis in Americam primo anno tot quot ictus oriuntur tubercula; altero autem anno vix amplius ictus nocent: ✽

ANTIDOTA; theriaca, spiritus falis ammoniaci.

CULEX PULICARIS.

CULEX PULICARIS L. die *Flochmitke*.

HABITAT in America.

VIS NOXIA. Ictus rubicundam, ardentissimam maculam cum tumore infert, diu quandoque durantem: ✽✽

ANTIDOTA præcedentis.

APIS MELLIFICA.

APIS mellifica L. die *Biene*.

HABITAT in Europæ arboribus cavis, frequentius culta hospitatur in apiariis.

VIS NOXIA. Aculeo venenato pungens infert tuberculum rubrum admodum pruriens. Puer ab agmine apum demorsus pessima febre inflammatoria corripiebatur.

* Cel. SCHÖPF von der Wirkung des Mohnsafts in der Lustseuche. Erlang. 1781. p. 47.

** Schwed. Abh. 34 Th. p. 352.

ANTIDOTA. Applicatione aquæ frigidæ vel aceti curatur, extracto prius aculeo cuti infixo.

VESPA VULGARIS.

VESPA vulgaris L. die *Wespe*.

HABITAT in Europæ frequens sub tectis.

VIS NOXIA. Vesparum aculeus guttulam liquidi cujusdam minimam vulnufculo instillat. Pars demorsa paucas intra horas erysipelatofo tumore afficitur. *

ANTIDOTA. Applicatio aquæ frigidæ vel vegeto-mineralis.

VESPA CRABRO.

VESPA Crabro L. die *Hornisse*.

HABITAT in Europæ arboribus cavis seu sub earum radicibus.

VIS NOXIA præcedentis.

ANTIDOTA præcedentis.

VERMES VENENATI.

GORDIUS MEDINENSIS.

GORDIUS medinensis L. der *Hautwurm*. *Vena medinensis Arabum* seu *Dracunculus Persarum*. **

* *Cel. FRIZE* *medizinische Annalen* I B. p. 265.

** *Cel. GRUNER* *de vena medinensi Arabum in Actis Academ. Moguntinæ quæ Erforti est. an. 1777.*

HABITAT in utraque India frequens in rore matutino.

VIS NOXIA. Est vermis non solum circa Medinam & in Persia sed etiam in omnibus æstuosarum regionum lacubus obuius. In hominum cutem inter lavandum vel ambulandum in aqua lacustri se insinuare solet. Frequentissime crura & scrotum occupat. Hic vermis sæpe ad plurium pedum longitudinem in tela cellulosa hominis, quem afficit, increfcit, musculorum tractus sequi amat, subinde, quod pejus est, ossa serpentis adinstar amplectitur. Modo unus, modo plures adesse deprehenduntur.

Hic vermis per annum in corpore latitat & præter dolorem loci affecti nullum incommodum facit. Non raro autem tumorem rubentem cum febre plurium dierum, quæ nuncia est prodituri vermis, excitat. Exsurgit demum in tumore vesica pellucida vel nigricans, ex qua rupta profilit rostellum vermis, qui sensim magis erumpit, & ita extrahi paullatim potest.

ANTIDOTA. Curatio exigit, ut tumor cataplasmate lacteo emolliatur, dein ut erumpentis vermis portio circa ligulam rotetur, sic intra 10 circiter dies totus vermis, cavendo ne rumpatur, extrahi potest. Ulcus extracto verme ut aliud curatur.

HARVARD MEDICAL SCHOOL
LIBRARY OF DEPARTMENT OF MEDICINE
10 JAN 1906

Enormis vermis longitudo, tarda maturatio, implicatio vermis circa ossa vel musculos, vermis ruptura curationem longiorem & difficiliorem reddunt, Alii *mercurium* laudant. *

GORDIUS MARINUS.

GORDIUS marinus L. *der Seewurm.*

HABITAT in maris Norvegici piscibus, frequentissimus in visceribus Clupeæ Halecis intra pustulam residet.

VIS NOXIA. Piscatorum Norvegicorum lepra ab esu horum piscium oriri creditur. **

HIRUDO VENENATUS.

HIRUDO medicinalis L. *der Blutigel.*

HABITAT in aquis dulcibus.

VIS NOXIA. Hirudo medicinalis ex palude impura captus ac cuti applicatus dolorem inflammationemque causat. *** Cum aqua deglutitus hirudo etiam si ex aqua pura haustus sanguinem e ventriculo fugens vomitum eruentum, & inflammationem ventriculi inferre posse creditur.

ANTIDOTA. Haustus salis culinaris, olei.

* Ill. RICHTER *Chir. Bibl.* 5 B. 2 St. p. 171.

** Ill. LINNE *diff. de lepra. Vide amœnitat. academ.*

*** Cel. SCHMUKER *vermischte Schriften* 1 B. p. 86.

TETHYS MARINA.

TETHYS marina L. *der Meerhase lepus marinus*,
Est vermis mollusca,

HABITAT in mari mediterraneo.

VIS NOXIA. Gravidis & hysteriis ob foetorem infesta dicitur esse. At peculiare venenum ut quidam opinantur, alere non videtur. *

URTICA MARINA.

MEDUSA æquorea L. *die Seenessel, Die Qualle*.

HABITAT in mari.

VIS NOXIA. Est zoophytum gelatinosum, aquæ marinæ innatans, rubellum, quod intensam oculis & manibus tangentibus uredinem & pruriginem excitat, non secus ac urtica vegetabilis, unde vulgò *urtica marina* vocatur.

ANTIDOTA. Spiritus salis ammoniaci, oleum, aqua frigida,

AMPHYBIA VENENATA.

RANA BUFO,

RANA Bufo L. *die Kröte*,

HABITAT in Europæ locis nemorosis & ruderatis umbrosis.

* *Cel.* GMELIN T. 3. p. 266. VESPASIANUM hoc verme fuisse enecatam vero simile non esse dicit.

VIS NOXIA. Urina & succus lactescens verrucarum dorsalium cenfetur acris atque venenatus. Caro autem bufonum sæpe loco ranarum esculentarum absque noxa comedebatur. ✽

ANTIDOTA præcedentis.

LACERTA GEKO.

LACERTA Geko L. *der Gecko.*

HABITAT frequens in Indiis, etiam in domibus.

VIS NOXIA. Pedibus exhalare venenum in esculenta, super quibus repit, & Javanos saliva hujus lacertæ sua tela inficere fertur.

ANTIDOTA præcedentis.

LACERTA SALAMANDRA.

LACERTA Salamandra L. *der Salamander.*

HABITAT in Europa australiori.

VIS NOXIA. Hoc animal venenatum non esse experimenta docuere. ✽✽

Salamandram in igne vivere antiquitus ferebatur, at animal e poroso suo corpore lacfundit, quod igne in formam perlæ induratur, quo mors aliquo tempore arcetur.

* *Ill. SPIELMANN mat. med.*

** *Cel. MAUPERTUIS in Academie des sciences.*

PISCES VENENATI.

TETRADON OCELLATUS.

TETRADON ocellatus L. *der gefleckte Stachelbauch.*

HABITAT in Asiæ & Aegypti aquis dulcibus.

VIS NOXIA. Caro est venenata. Venenum piscis acuitur ramulo Illicii decoctioni piscis addito, quo nefando artificio multi sibi mortem accelerare dicuntur. ✽

ANTIDOTUM. Vomitoria. Dein detur rex amaroris. ✽✽

TETRADON LINEATUS.

TETRADON lineatus L. *der gestrichelte Stachelbauch.*

HABITAT in Nilo.

VIS NOXIA. Carnis eius est noxius. Aculei abdominis censentur venenati, pungunt urticatione in gangrænam abeunte, si curâ negligatur,

ANTIDOTUM præcedentis.

TRACHINUS DRACO.

TRACHINUS Draco L. *das Petermännchen.*

HABITAT in Oceano septentrionali.

---

* *Ill. MURRAY app. medicam.* T. 3. p. 564.

** *Cel. RUMPF T.* 2. p. 49.

VIS NOXIA. Piscis hujus spinas dorsales puncturas venenatas inferre scribitur. *

PERCA VENENOSA.

PERCA venenosa L. der Giftbarsh.

HABITAT in America.

VIS NOXIA. Caro in Anglia censetur venenata.

ANTIDOTA. Vomitorium, succus citri.

RAJA PASTINACA.

RAJA Pastinaca L. der Pfeilschwanz.

HABITAT in Europa.

VIS NOXIA. Hic piscis, fato *Ulyssis* infamis, caudæ aculeo venenato vulnus difficillimæ sanationis inducere dicitur.

RAJA TORPEDO.

RAJA Torpedo L. der Krampffisch, der Zitterroche.

HABITAT in mari mediterraneo sinus Persici.

VIS NOXIA. Si quis manu piscem tangit, ingenti stupore brachii afficitur.

GYMNOTUS ELECTRICUS.

GYMNOTUS electricus L. der Zitteraal.

* *Cel. BARTHOL. Acta Hafniens. Vol. 3. obs. 48.*

HABITAT in Summo aliisque Americæ meridionalis ostiis mariorum.

VIS NOXIA. Qui hunc piscem manu vel baculo præsertim cujus manubrium metallicum est, tangit, ingenti percussione dolorifica ab exeunte *fulmine electrico* afficitur. Imo a majori pisce & cujus vis electrica non ab iterato tactu fuit debilitata homo tangens prosterni solet. Hoc pisce in scapho constituto, digito aquæ immisso per 15 pedes sentitur tremor, hinc natantes a tactu piscis vel aquæ eum circumdantis commotione electrica percussi submergi possunt. Si quis piscem cera sigillatoria tangit, nullam subit percussionem brachii. Esus *carnis* ejus censetur suspectus.

SPARUS PAGURUS.

SPARUS Pagurus L. die *Sackflosse*.

HABITAT in oceano.

VIS NOXIA. Censetur venenatus.*

ANTIDOTA. Emeticum, succus citri.

VENENA EX MORBO ANIMALIS.

MYTILUS VENENATUS.

MYTILUS edulis L. die *Küchenmuschel*.

* *Phylosophical. Transactionis* Vol. 65. p. 544.
Cel. ANDERSON de piscibus venenatis in mari australi.

HABITAT in oceano.

VIS NOXIA. Mytili quandoque ex morbo, qui omnibus testaceis communis est, evadunt *venenati*, hi comesti anxietatem, convulsionem, tremorem, capitis intumescenciam, maculas in cute efflorescentes, delirium & febrem produ-
cunt,

ANTIDOTA sunt acetum, succus citri, piper præ-
misso vomitorio. * Mytili recentes in aqua sa-
lita per horam retenti tuto in cibum adhiberi
possunt. **

OSTREA VENENATA.

OSTREA edulis L. *Auster*.

HABITAT in oceano europæo.

VIS NOXIA. Ostreae eo tempore, quo ova pariunt,
innumeris vermiculis rubicundis replentur &
summe nocent in cibum adhibitæ.

ANTIDOTA præcedentis.

OVUM PUTRIDUM.

OVUM gallinae domesticae L. putrescens, *gefaul-*
tes Ey.

VIS NOXIA. Ova antiqua ut plurimum partim
inania & subputrida sunt, hinc pravi odoris
& saporis. Si valde putrescunt, vomituri-

* *Gothaische Gel. Zeitung.* 1782. p. 6.

** *Cel. SCHERFF Anzeige der Rettungsmit.* p. 206.

onem, diarrhœam, tormina, anxietates, horripilationem & febrem putridam producunt.

ANTIDOTA præmissò vomitorio dentur acida, antiseptica.

PINGUEDO RANCIDA.

PINGUEDO rancida, ranzige Fette

VIS NOXIA. Rancescens pinguedo ventriculo ingesta in primis viis pyrosin, cardialgiam, colicam, febrem ardentem causat. *

ANTIDOTA. Evacuantia, saccharum, aër fixus, magnesia aërata.

ANIMAL PUTRIDUM.

ANIMAL putridum, faules Thierfleisch.

VIS NOXIA. Nihil potentius humores nostros corrumpit quam putrilago ventriculo vel vulnere ingesta. Cibis putridus nauseam, vomitionem, virium prostrationem, irritabilitatis deletionem, febrem putridam causat. *Tungusi & Baratti* sagittas suas putrida avis carne inficiunt. Lympha scorbutica in ventrem effusa adeo acris fuit, ut chirurgorum digitos excoriaret. **

ANTIDOTA. Ingesta putrilago vomitorio excutitur, dein acida, antiseptica.

* *Ill. GAUBII institut. pathol. p. 320.*

** *Memoires de l'academ. des sciences. 1699. p. 176.*

MIASMA LUIS BOVILLÆ.

Est virus, quod luem bovillam generat. *Thierseuchen Gift.*

VIS NOXIA. Homines interdum sub incauta pecorum ægrotantium medicatione vel a detractone pellis mortuorum, imo etiam coriarios alutam e pellibus demortuorum animalium fabricantes inficit & febrem putrido-inflammatoriam cum bullis ichorosis aut papulis nigris, partem cui insident, valde inflammantibus excitat.

ANTIDOTA. Interne præmissis purgantibus *Elixir Hierneri* detur. Loca inflammata cespite vivo contegi debent. ✽

VIRUS RABIOSUM.

Est venenum sui generis quod in animalibus præsertim canibus a causa adhuc ignota quandoque nascitur. *Hundswuthgift.*

Solummodo genus caninum animalium sua sponte rabiosum fit, homo & reliqua animantia sola communicatione virus inficiuntur.

---

* *Acta Holm.* 1764. & *Ill. HARTMANN sciagraphia morborum.* Aboæ 1779. p. 140. &c. Rusticus quidam in suecia bono cum successu defodit boves & equos ægrotantes in terram levem & solutam, arenaque vel humo texit, quo facto animalia intra paucas horas convaluisse dicuntur.

CAUSÆ, quæ rabiem canibus inducunt nonnumquam certo cognitæ. Permagnus aëris calor vel frigus, aut horum subitanea vicissitudo. Eius carniū putridarum, potus aquæ corruptæ; fames, sitisque diu tolerata; potulentorum fervidorum aut gelidorum æstuante corpore ingurgitatio; cursus velocissimus diu continuatus. Salacitas nimia; coitus petulantior aut in cæstro venereō prohibitus. Ira nimis commota, vel tristitia canis vāida pro causā assignantur.

Male accusantur vermes, hi enim frequentissime in cadaveribus canum etiā non rabiosorum reperiuntur.* Nec vermiculus sublingualis (qui tendinosa, musculis vicina, ope telæ cellulosæ adnexa substantia est, quā longa & tenuis canum lingua firmari & in motibus adjuvari videtur**) catulis non exemptus rabiei causa statui potest. Hac enim substantia dudum exsecta rabies tamen observata legitur.***

SIGNA CANIS RABIDI. Nascente in canibus rabie sequentia signa se offerunt.**** Tristitia, cibi

* Ill. VAN SWIETEN in comment. §. 1134.

** Cel. MORGAGNI Epistol. 8. n. 35.

*** Cel. JAMES treatise on canine madness. p. 202.

**** Cel. UIBERLACHER diss. de hydrophobia. Viennæ 1783. p. 13.

potusque inappetentia, tardus legnisque vocante hero accessus; fuga hominum atque amor solitudinis latebrarumque; murmuratio, ululatus, nullus autem latratus; ingressus languidus subtubans, caput somnolentum, nutans, aures, caudaque demissæ, oculi tristes, lachrymosi; nares mucosæ madidæ, stillantes, os apertum, lingua sordibus obducta. Hic primus est mali gradus, ex quo autem rabies certo prædici nequit, cum eadem symptomata etiam in aliis canum morbis observentur.

Ex secundo autem rabiei gradu certior hauritur diagnosi. Hac subeunte canis omnem cibum, maxime autem potum averfatur, vocem quamcunque non percipit, neminem ne herum quidem suum amplius cognoscit, oculos nunc flammeos, trucesque contendit rotatve, inquietus est, accessuros indignatur, accedentes autem mordet; emaciatur, improbe masticat, ore hiante spumat, linguam sordidam, plumbeamque exferit, anhelat, aquam & omne aquosum horret, domicilium, qua data porta fugit; profugus contentis oculis, demissa cauda celerrime & recta plerumque via decurrit; amni vel fluvio si forte occurrit, territus terga vertit, obvia quæque plerumque invadit, mordet; canes, a quibus odoratu procul certissime noscitur, summo terrore incusso in fugam conjicit; viribus fractis,

vacillans, somnolenti, ebriive instar incedit, consumptis collabitur; collapsus quasi terræ affixus jacet, raro resurgit & membra resoluta trahit, convellitur, moritur.

Alter hicce gradus raro in diem tertium, rarissime in quartum & sæpe vix per triginta horas fertur.

Enarrata rabiei phœnomena sunt symptomata *febris acutæ nervosæ* seu febris symptomatibus mere nervosis stipatæ.

Si contingat, ut de rabie canis occisi vel mortui dubitetur, tunc frustum carnis elixæ, quod gingivis & ori canis mortui bene affricatum fuit, cani sano offeratur; hic cum clamore carnem oblatam repudiare, si canis mortuus rabidus fuit, sin minus avide comedere dicitur. Cum autem canes, quidquid cadaver caninum olet, nisi fame coacti respuere soleant, hinc alii micam panis vulnere inflicto imponunt, inde eam gallinæ propinant, quæ panem vel repudiare vel ab ejus esu rabida fieri dicitur, si canis rabie laboravit.

MODUS, quo rabies canum & rabiei communicatio præcaveri possit, exigit

1. ut canum non absolute necessariorum numerus imminuatur.
2. — *causæ* rabiei a canibus removeantur.

3. — canis rabidus in via occurrens ocyffime occidatur, & rabiofi canis domuncula & quidquid ejus faliva contaminari potuit, igni sub dio excitato committatur.
4. — canis cujus valetudo fufpecta eft, includatur, & fi rabie incipiente affectus vidatur, variis remediis antihydrophobicis propinatis tentamina fiant a peritis medicis vel chirurgis, ut virtus horum remediorum certior reddatur.
5. Homo autem ab animale rabido demorfus illico vulnus aqua falita, urinave probe eluat, cepam difciflam applicet, aut ferro ignito urat & ad medicum vel chirurgum peritum confugiat.

MODI, quibus virus rabiofum homini communicari poteft, funt.

1. morfu vel leviffimo etiam animalis vel hominis rabidi.
2. osculo, quo faliva venenata hominis fani ori ingeritur.
3. lambitu corporis venenata faliva etiam dum exficcata infecti.
4. Adfperfiōne falivæ venenatæ ad cutim nudam, nifi illico abluatur.

SEDES VENENI in fola faliva effe videtur. Indubiis enim obfervatis conftat, carnem, lac, fanguinem animalis rabidi affumi; eutem hydrophobæ

phoborum etiam sudore madentem tangi, cadavera hydrophoborum aperiri, vulnera instrumēto, quo animal rabiosum occisum fuit, infligi; coitum denique celebrari posse, quin hydrophobia subsequatur.*

TEMPUS, intra quod *actuofum* fieri virus communicatum incipit, varium est. Nunquam ante primum, raro ante tertium, sæpe circa octavum, sæpiissime circa *quadragesimum* a veneno suscepto diem hydrophobia comparet. Subinde post plures menses imo annos inopinate erumpit. Eo citius comparet, quo vulnus inflictum glandulis salivalibus propius est; hinc citius a vulnere faciei, tardius a vulnere artuum. Si canis saliva sub morfu vestitui deterfa inhæret, adeo, ut dens solus & deterfus mordeat, nulla infectio contingit. Accessu causarum excitantium malum citius erumpit.

SIGNA RABIEI IN HOMINE. Vulnera cane rabido inflictā ut plurimum cito & facile sua sponte consolidantur. Dum vero virus communicatum *actuofum* fieri incipit, plerumque in parte demorsa prima signa comparent. Vulneris consolidati cicatrix prurit, dolet, ardet, rubet, hinc inde elevatur, aspera & inæqualis

---

* *Cel. UIBERLACHER* l. c. authores hujus sententiæ allegat.

fit, sæpe etiam dehiscit, & rubellam, atramve foetentem, acrem sanieam stillat, carnem quasi fungosam & corrupto sanguine farctam, labia autem retorrida exhibet; ambitus intumescit & mollescit. Simili modo vulnus contagio acturo nondum cicatrifatum mutatur. Si cuidam parti absque vulnere virus communicatum fuit, hæc dolere & rubere incipit. Circa locum demorsum & vicinia dolores pungentes, pressorii, vagi, quasi rheumatici percipiuntur, qui deinde trium, quatuorve dierum spatio ad caput usque ascendunt, vertiginem faciunt & hydrophobiam brevi secuturam nunciant. Tunc sequitur.

Lassitudo, gravitas, mœstitia; amor solitudinis, inquietudo, frequens leipothymia; suspiria; anxietas; pectoris constrictio; respiratio difficilis; vox interrupta, tremula, mox acuta, mox gravis; faucium angustatio; inappetentia; colica; alvus inordinata; urina aquosa aut sponte fluens, aut difficilime mittenda; cutis sicca, aspera; facies pallida contracta; frigus continuum, musculorum tremor, maxillæ inferioris motitatio, aut ad superiorem arcta appressio; somnus inquietus, insomniis horrendis, convulsione, rigore aut calore febrili turbatus; pulsus aut immutatus, aut debilis, parvus, inæqualis, intermittens. Hic est *primus morbi gradus, die stille Wuth,*

quam post aliquot dies vel septimanas *secundus morbi gradus, die offenbare Wuth*, excipit.

Hoc subeunte frigus recedit & calor æquabilis per totum corpus diffunditur, is brevi caput, fauces & locum demorsum tanto ardore afficit, ut ægerrime feratur. Pulsus fortissimus & celerrimus fit, hujus febris vehementia subinde tanta est, ut delirium, convulsiones, apoplexiam & mortem inducat. Subinde nulla febris adest, sed frigus & syncope frequens. Tandem sitis & potus desiderium accedit, sed aquæ & omnis aquosi deglutitio impossibilis est. Subinde fieri quidem potest, sed insigni cum difficultate & acerrimo cum dolore. Si siti urgente tentatur aquæ haustus, horror, anxietas, convulsio furorve sequitur. Aquæ etiam conspectus, nomen & quidquid aquæ idæam renovat, res pellucida ut speculum, glacies, vitrum, splendidus culter &c. ferri nequit, et tremores musculorum, faciei distorsiones, summam respirandi angustiam &c. creat. Offa autem solida plerumque facile, citoque deglutitur, & sæpe avide comeditur. Ipsa saliva, quæ magna copia in os fluit, cum horrore longe exspuitur. Ineluctabile adstantes conspuendi vel etiam mordendi desiderium sæpissime per vices invadit. Satyriasis & libidinosa seminis ejaculatio viros, nymphomania fæminas frequenter afficit. Quidam de-

lirant, alii præ anxietate aufugere vel mortem sibi inferre tentant; aliis tamen mens sana est, adeo ut adstantibus consulant, ut a morfu & sputo suo caveant, ut vincula sibi injici petant. Alii nec lucem nec levissimum aëris motum perferre valent, alii bilem nigricantem vomunt, &c. spumosa saliva os circumfluit; lingua arida & aspera ex ore prominet, vox rauca interrumpitur, perit.

Omnia hæc symptomata continuo pejora fiunt, tandem corpus vel convulsionibus agitatur, vel spasmo riget vel paralyfi resolvitur, pulsus vacillat, deficit, respiratio summo molimine peragitur, sudor gelidus & viscidus per totum corpus exit & mors finem miserrimæ vitæ imponit.

Raro vel nunquam hic morbus, ab accessu aquæ metus computando quartum diem excedit. Subinde hydrophobia *periodice* per plures menses recurrens observata fuit. *

CADAVERUM INSPECTIO inflammationem in faucibus vel aliud vitium raro deprehendit, œsophagus valde angustus & contractus, uvula in velum introtracta spasmi post mortem etiam persistentis testimonium præbet hydrophobiam morbum esse *mere nervosum* a viru canino excitatum.

---

* *Cel. HILDANI obs. chirurg. cent. 1. p. 65.*
& *Miscell. cur. dec. 1. anni 9. p. 118.*

CURATIO hominis ab animale rabido demorſi duplex eſt.

1. *propylaſtica* ſeu hydrophobiam arcens.
2. *therapeutica*, ſeu hydrophobiam jam præſentem curans.

MEDELA PROPHYLACTICA requirit, ut venenum e vulnere illico auſſeratur aut in eo deſtruatur. Aut ſi jam e vulnere abſorptum eſſet, ut antidoto vel iners reddatur vel aptis remediis expellatur.

Ablatio & deſtructio veneni exigit, ut fiat illico.

1. *Elutio vulneris* cum ſale & aceto. *Scarificatio* & *cucurbitæ applicatio*, qua venenum cum ſanguine extrahitur.
2. *Exuſtio vulneris* ope cauterii, vel pulveris pyrii, qui vulnere impleto accenditur, lapidis cauſſici * butyri antimonii.
3. *Abſciſſio* vel *excifio* partis demorſæ.
4. *Suppuratio* ſex ſeptimanarum, qua virus e vulnere eliminatur. Hæc optime inſperſis cantharidibus, vel unguento cantharidum emplaſtro veficatorio teſto ſuſtinetur. **

Methodus abſorptum venenum iners reddendi vel expellendi eſt multiplex.

* *Cel. MEDERER ſyntaxma de rabie cannina. Friburgi 1783. p. 36. &c.*

** *Cel. SCHMUKER Ch. Wahrnehmungen. 2 Theil. E 3*

1. Methodus *mercurialis*. Interne detur *mercurius gumosus*, * vel *dulcis* vel *turpethum minerale*. Externe vulnus & ambitus unguento mercuriali deligetur. Vel adhibeantur frictions more in syphiliticis solito.

  2. — *diuretica*. Interne cantharides, vel earum tinctura, in infuso corticis peruviani; vel *Meloe majalis* aut *Meloe Proscarabæus* ** aut *Nitrum* cum oxymelle squillitico dentur. Etiam ceparum cru-
-

* Ego feminae 27 annorum a cane rabido in crure fauciatae ter de die per 6 septimanas 5 pillulas e mercurio gummoso dedi, & vulnera unguento digestivo cum neapolitano mixto deligavi. Vidi hanc foeminam post duos annos sanam adhuc & vegetam. Canis certo rabidus fuit, idem enim momordit venatorem, qui hydrophobus periit. *Frater de CHOISEL* inunctionibus mercurialibus, quibus omni decimo die catharticum mercuriale interposuit, trecentos ab animali rabido demorsos restituisse & iisdem binos jam hydrophobos e mortis faucibus eripuisse dicit. *Method of treating persons bit by mad animals* 1765. Interim tamen non infallibile mercurius est remedium, nihil enim praestitit aliquoties. V. VAUGHAN in *Samml. für pr. Aerzte, & Medical Esais* T. 5. P. 2. p. 590. ubi mercurius hydrophobiam non avertit.

** *Cel. STOCKAR* *diff. de usu interno cantharid.*

darum efus * & externa earum applicatio laudatur.

3. *sudorifera*. Interne exhibeatur belladonna ** moschus, alcali volatile, acetum, oleum animale Dippelii, cinnabaris, antimonium, camphora, opium, externe Balneum tepidum.
4. — *amaricantium*. Amygdalæ amaræ *** Cortex peruvianus *) qui in hydrophobia periodica conducere videtur.
5. — *composita*. Optime forsan medemur si cum methodo mercuriali, diaphoreticam, diureticam, & antispasmodicam conjungamus. *Pilulæ* ex mercurio gummofo, pulvere cantharidum, foliis belladonnæ & camphora atque moscho compositæ in hunc finem exhibeantur. Ab aliis laudatur *Arcanum WERLHOFFII* **) *Pulvis*

* *Gazette salutair* 1773. n. 8.

** *III. RICHTER Chir. Biblioth.* 5. B. 2 *St. p.* 377.

*** *Cel. THEBESIVS* in *N. A. N. C. T. I.* p. 181. duodecim exemplis laudat amygdalas amaras mane per unam vel alteram hebdomadem comestas.

*) *Cel. HOOGWERFF diff. de hydrophobia. Lugd. Patav.* p. 22.

***) Est sequens. R. cantharid. gr. i. mercurii dulcis gr. iβ turpethi mineralis gr. β camphoræ gr. x mucilag. gummi tragacanth q. 5. ut fiant pillulæ,

chinensis * *Pulvis antilyffus* ** MEA-
DII.

- Therapia hydrophobæ. Si curatio prophylactica aut non aut frustra adhibita fuit, atque hydrophobia jam revera accedat, tunc
1. Vulnus clausum caustico vel scarificatione aperiatur & apertum insperfo pulvere cantharidum & unguento mercuriali pulvere cantharidum animato in magnam suppurationem deducatur.
  2. Interne detur *bolus* e cortice peruviano, mercurio gummoso, opio, moscho & fæle cornu cervi. Simul fiant frictiones mercuriales ad levem salivationem usque. Sic aliqui saltem e multis evasere.

VIRUS VARIOLOSUM.

Est virus sui generis, quod *variolas* inducit. *Pockengift*

Ex Aegypto, ut communi miasmatum sentina sæculo VI haustum, una cum religione Mahumdana per Asiam & Affricam disseminatum, per

---

quæ fumantur pro dosi & repetantur per sex septimanas singulis diebus. *Cel. WICHMANN diff. de insigni venenorum quorundam efficacia.*

* Ex 40 cinnabaris & sedecim moschi granis conficitur, quæ dosis per 30 dies exhiberi debet. *Philos. Transact. 1750.*

** Est muscus caninus cum tertia piperis parte, Dosis drachma una. *Philosoph. Transact. n. 237.*

milites crucigeros ex terra sancta sæculo XII in Europam & inde per Hyſpanos sæculo XV in Americam translatum, nunc per orbem univſum propagatur.

VIS NOXIA contagium ſolo attactu vel inoculatione propagatur. Verum hoc miasma a ſolis diſpoſitis ſuſcipitur; ſunt autem ad hanc ſuſceptionem omnes homines variolas nondum paſſi, diſpoſiti, exemptis valde paucis, cujus ratio nondum patet. Rari ſunt homines, qui bis variolis veris laborant.

ANTIDOTA. Quæ miasma hoc redderent iners nondum certo cognita. In mercurio, moſcho, ſtibio, camphora a quibusdam quærebatur. *Inoculatio* mitiores & pauciores ut plurimum generat variolas quam infeſtio naturalis.

VIRUS MORBILLOSUM.

Eſt virus ſui generis quod *morbillos* generat. *Maserngift.*

Etiam ex Aegypto nobis adlatum fuiſſe cenſetur.

ANTIDOTA certa adhucdum nobis non nota.

VIRUS SCARLATINUM.

Eſt virus ſui generis quod *scarlatinam* cauſat. *Scharlachgift.*

VIS NOXIA. Homines ſolummodo diſpoſitos & raro bis aggreditur.

ANTIDOTA nondum nota.

VIRUS SCABIOSUM.

Est virus sui generis, quod *scabiem* generat. *Kräzengift*.

VIS NOXIA. Homines dispositos sæpius aggredi solet.

ANTIDOTA. Primarum est sulphur, & radix hellebori albi. *Unquentum* ex anaticis partibus florum sulphuris, vitrioli albi & olei laurini scabiem humidam certo curat, si fabæ magnitudo quotidie volis manuum bis infricetur. *

VIRUS VENEREUM.

Est virus sui generis, quod *morbos venereos* inducit. *Lustfeuchgift*.

Classis CHRISTOPHORI COLUMBI anno 1493 hoc virus ex insulis Americanis in Europam tulit. Hominem data occasione sæpius aggreditur. **

ANTIDOTA. Unicum & certissimum est mercurius ejusque præparata.

VIRUS PLICOSUM.

Est virus sui generis, quod *Plicam polonicam* causat. *Wichtelzopfgift*.

* Cel. JASSER in SCHMUKER *vermischte Schriften* 3. B. p. 169.

** Vide *Doctrinam meam de morbis venericis*. Vienna 1779. p. 16 & 17.

ANTIDOTA. Specifice laudatur *lycopodium clavatum*. *

VIRUS CANCROSUM.

Est virus sui generis, quod in *cancro* latet. *Krebsgift*. **

ANTIDOTA. Adhuc nullum certum; in *conio maculato*, in *arsenico citrino* quidam quæsiwere. ***

VIRUS LEPROSUM.

Est virus sui generis, quod *lepram* generat. *Ausfartzgift*.

ANTIDOTA. Specifice laudatur *ledum palustre* seu *Rosmarinus sylvestris*. *)

VIRUS PESTILENTIALE.

Est virus sui generis, quod *pestem* generat. *Pestgift*.

ANTIDOTA. adhuc nulla cognita. *Spiritus sulphuris* & *frictiones glaciales carbuncolorum* comendantur. **)

* *Cel. GABRIEL diff. de plica polonica. Buda 1780. p. 76.*

** *Cel. PEYRIHLE diff. de cancro. p. 31.*

*** *Cel. RONNOW in Schwed. Abh. für das Jahr 1778.*

*) *Schwed. Abh. 41 Band p. 194.*

***) *Cel. SAMOILOWITZ Lettre sur les experiences des frictions glaciales pour la guerison*

VIRUS MORBORUM PUTRIDORUM.

Est virus sui generis, quod *morbos putridos* generat. *Gift fauler Krankheiten.*

VIS NOXIA. Aegroti febre putrida, vulnere gangrænofo, fcorbuto putrido, dysenteria putrida, aut phthifi conclamata laborantes tantum exhalant foetorem, ut ægrorum atmosphæra non solum quam maxime foetens observetur, sed etiam ut lecti & omnes res ægrum circumstantes longo tempore miasmate putrido inquinatæ sanos etiam homines inficiant. *

Linteum carptum, quod vulnere gangrænofo jam semel incubuit & elotum iterum vulnere applicatum, aut linteum ab ægrotis in nosocomio putrido carptum vel diu in aëre putrido nosocomiali detentum, in sanissimo etiam vulnere gangrænam humidam lentam producere dicitur. **

ANTIDOTA. Acetum; sed vide *aër putridus* in classe venenorum halituofozum.

de la peste, a Paris 1781. & ejusdem Memoire sur l'inoculation de la peste avec la description de trois Foudres fumugatives antipestilentiellles, a Straspurg 1782. p. 25.

* *Cel. EVERS diss. in contagium phthificum inquirens. Güttingæ 1782.*

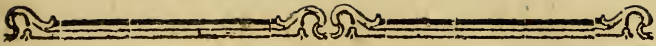
** *Oeures de POUTEAU Tome III. & III. RICHTER chirurg. Biblioth. 7. B. 2. St. p. 385.*

V E N E N A

E X

REGNO VEGETABILI.

E L E N C H U S

VENENORUM VEGETABILIIUM.

De venenis vegetabilibus generatim.

V E N E N A N A R C O T I C A.

Papaver somniferum, *schlafmachender Mohn.*

Opium, *Mohnsaft, Opium.*

Physalis somnifera, *schlafmachende Judenkirsche.*

Solanum lycopersicum, *Liebesäpfel.*

———— mammosum, *Jungfernbrüste.*

———— insanum, *Tollapfel.*

———— Dulcamara, *Bittersüßs.*

———— nigrum, *schwarzer Nachtschatten.*

Atropa Mandragora, *Alraun.*

Datura Stramonium, *gemeiner Stechapfel.*

———— Metel, *weißer Stechapfel.*

———— ferox, *scharfer Stechapfel.*

———— Tatula *blaulichter Stechapfel.*

Hyosciamus niger, *schwarzes Bilfenkraut.*

———— albus, *weißes Bilfenkraut.*

———— physalodes, *sibirisches Bilfenkraut.*

———— scopolia, *schlafmachendes Bilfenkraut.*

Azalea pontica, *gelber Rosenlorbeer.*

Antirrhinum Orontium, *Oront.*

Actæa spicata, *Christophskraut.*

Lolium temulentum, *Sommerlolch. Tollkorn.*

Ervum Ervilja, *giftige Erven.*

Lathyrus Cicerā, *purpurrothe Platterbse.*

Peganum Harmela, *gemeiner Harmel.*

Chænopodium hybridum, *unächter Gänsefuß.*

Taxus baccata, *Taxbaum.*

Chelidonium glaucium, *eisengraues Schölkraut.*

Lactuca scariola, *wilder Lattich.*

———— virofa, *giftiger Lattich.*

Prunus Laurocerafus, *Kirschlorbeerbaum.*

Paris quadrifolia, *Einbeer.*

N A R C O T I C O - A C R I A.

Hippomane Mancinella, *gemeiner Manchinelbaum.*

———— biglandulosa, *lorbeerblättricher Manchinelbaum.*

Menispermum Cocculus, *Fischkörner,*

Coriaria myrtifolia, *myrtenblättricher Gerberstrauch.*

Strychnos Nux vomica, *Krähenaugen.*

———— colubrina, *Schlangenholz.*

Ignatia amara, *Ignatiushohne.*

Nerium Oleander, *Oleander.*

Atropa Belladonna, *Wolfskirsche.*

Nicotiana Tabacum, *gemeiner Tobak.*

———— rustica, *Bauerntobak.*

———— panicula, *Jungferntobak.*

———— glutinosa, *Soldatentobak.*

Bryonia alba, *Zaunrübe.*

- Chærophyllum sylvestre, *wilder Kälberkropf.*
 ————— bulbosum, *bolliger Kälberkropf.*
 ————— temulentum, *berauschender Kälberkropf.*
 Aethusa Cynapium, *Geisse.*
 Sium latifolium *breitblättrichter Wassermerk.*
 Cicuta virosa, *Wasserschierling.*
 Conium maculatum, *geflekter Schierling.*
 Mercurialis perennis, *beständiges Bingelkraut.*

F U N G I V E N E N A T I.

- Agaricus muscarius, *Fliegenschwamm.*
 ————— integer venenatus, *Gifttaubling.*
 ————— lactifluus venenatus, *Giftbrätling.*
 ————— viscidus, *Schmerling.*
 ————— piperatus, *Pfefferschwamm.*
 ————— fimetarius, *Mistschwamm.*
 ————— pustulatus, *warziger Schwamm.*
 ————— Necator, *Mordschwamm.*
 ————— sanguineus, *blutrother Schwamm.*
 ————— viscidus, *klebrichter Schwamm.*
 ————— clypeatus, *schildförmiger Schwamm.*
 Boletus versicolor, *der bunte Löcherschwamm.*
 ————— elegans, *der zierliche Löcherschwamm.*
 Boleti parasitici, *die schwarze Löcherschwämme.*
 Phallus impudicus, *der unverschämte Gichtschwamm.*
 ————— Mukusin, *die chinesische Morchel.*
 Lycoperdon carcinomalis, *die Krebsstrüfel.*
 Fungi Venenati nondum determinati.

V E N E N A A C R I A .

- Delphinia Staphifagria, *Laufssaamen.*
 Semen Sabadilli, *Sabadillsaamen.*
 Rhododendron cryfanthum, *sibirische Schneerose.*
 Fritillaria imperialis, *Kaiserkrone.*
 Colchicum autumnale, *Zeitlofen.*
 Pedicularis palustris, *Laufekraut,*
 Digitalis purpurea, *Fingerhutblume.*
 Lobelia siphilitica, *Luftfeuchlobelie.*
 ——— longiflora, *langblümige Lobelie.*
 Cyclamen europæum, *Schweinsbrod.*
 Plumbago europæa, *Zahnwurz.*
 Convolvulus Scamonea, *Purgierwinde.*
 Cucumis Colocynthis, *Coloquinten.*
 Momordica Elaterium, *Efelskürbfe.*
 Cambogia Gutta, *Gummiguttabaum.*
 Cerbera Ahovai, *Schellenbaum.*
 ——— Manghas, *Herzbaum.*
 Cynanchum erectum, *aufrechter Hundswürger.*
 ——— vimiale, *blattloser Hundswürger.*
 Apocynum Androsæmifolium, *canadischer Hundekohl.*
 ——— canabinum, *virginischer Hundekohl.*
 ——— venetum, *venetianischer Hundekohl.*
 Asclepias gigantea, *große Aesculapspflanze.*
 Hydrocotile vulgaris, *Sumpfnabelkraut.*
 Oenanthe fistulosa, *hohlröhrichte Rebenholde.*
 ——— crocata, *safrangelbe Rebenholde.*

Scandix infesta, *schädlicher Kerbel.*

Thapsia foetida, *wilder Turbith.*

Alisma Plantago aquatica, *Wasserwegerich.*

Clematis Vitalba, *gemeine Waldrebe.*

———— Flamula, *Brennwurzel.*

———— erecta, *gerade weiße Waldrebe.*

———— integrifolia, *gerade blaue Waldrebe.*

Anemone palmata, *gelbe Anemone.*

———— Pulsatilla, *gemeine Küchenschelle.*

———— pratensis, *schwärzlichte Küchenschelle.*

———— narcissiflora, *Anemone mit Narcissenblumen.*

———— nemorosa, *Waldanemone.*

———— ranunculoides, *Hanenfussartige Anemone.*

Helleborus albus, *weiße Nieswurz.*

———— niger, *schwarze Nieswurz.*

———— foetidus, *stinkende Nieswurz.*

Veratrum nigrum, *schwarzrothblumige weiße Nieswurz.*

Caltha palustris, *Dotterblume.*

Aconitum Napellus, *blaues Eisenhütchen.*

———— Cammarum, *Bergsturmhut.*

———— lycoctonum, *gelbes Eisenhütchen.*

———— Anthora, *Gifttheil.*

Pastinaca sativa, *annosa, alter Pastinack.*

Polygonum Hydropiper, *Wasserpfeffer.*

Sælanthus quadrangus, *viereckige arabische Winde.*

———— glandulosus, *arabische Winde mit essbaren Beeren.*

———— Forskalii, *Forskals arabische Winde.*

- Jatropha curcas, *americanischer Brechnussbaum.*
 ——— multifida, *französche Purgiernuss.*
 ——— manihot, *cassava. Manihot.*
 Ricinus communis, *gemeiner Wunderbaum.*
 Phytolaca decandra, *virginische Phitolacke. Al-*
kermes.
 Croton Tiglium, *molucanischer Purgierholzbaum.*
 Daphne Mezereum, *gemeiner Kellerhals.*
 ——— Thymelæa, *Seidelbast.*
 ——— Laureola, *immergrüner Kellerhals.*
 ——— Cneorum, *schweizerischer Kellerhals.*
 ——— Gnidium, *italienischer Kellerhals.*
 Cneorum tricoccum, *Zeiland.*
 Amyris troxifera, *Giftbaum.*
 Rhus Vernix, *Firnbaum.*
 ——— radicans, *wurzelnder Sumach.*
 ——— Toxicodendron, *eichenblättrichter Gift-*
baum.
 Scilla maritima, *Meerzwiebel.*
 Excæcaria agallocha, *blindmachender Baum.*
 Anacardium occidentale, *abendländische Elephan-*
tenlausbaum.
 ——— orientale, *morgenländische Elephantenlaus.*
 Caryota urens, *brennende Palme.*
 Arum maculatum, *gemeine Aronswurz.*
 ——— Dracunculus, *Schlangenkraut.*
 ——— Dracontium, *americanische Aronswurz.*
 ——— Colocasia, *ägyptische Aronswurz.*
 ——— esculentum, *essbare Aronswurz.*

- Arum virginicum, *virginische Aronswurz*.
 ——— arborefcens, *Aronsbaum*.
 ——— feguinum, *Aronswurz mit blätterlofen Blumen*.
 Calla palluftris, *Sumpf-Calla*.
 Euphorbia officinalis, *gemeines Euphorbium*.
 ——— antiquorum, *wahre Euphorbie*.
 ——— canarienfis, *canarifches Euphorbium*.
 ——— Tirucalli, *oftindifches Euphorbium*.
 ——— Peplus, *runde Wolfsmilch*.
 ——— lathyris, *Springkörner*.
 ——— heliofcopia, *Sonnenwolfsmilch*.
 ——— verrucofa, *warzige Wolfsmilch*.
 ——— platyphyllos, *breitblätterichte Wolfsmilch*.
 ——— Efula, *kleine Wolfsmilch*.
 ——— Cypariffias, *Cypreffenwolfsmilch*.
 ——— palluftris, *Sumpfwolfsmilch*.
 ——— hiberna, *irrländifche Wolfsmilch*.
 ——— characias, *franzöfifche Wolfsmilch*.
 ——— amygdaloides, *kleine Wolfsmilch mit
Mandelblättern*.
 ——— fylvatica, *Waldwolfsmilch*.
 ——— exigua acuta, *kleine Steinwolfsmilch*.
 ——— mauritanica, *mauritanifche Wolfsmilch*.
 ——— nerifolia, *Wolfsmilch mit Oleanderblätter*.
 Ranunculus fccleratus, *Gifthahnenfufs*.
 ——— Thora, *fchweizerifcher Hahnenfufs*.
 ——— Flamula, *kleiner Sumpfhahnenfufs*.
 ——— Lingua, *groffer Sumpfhahnenfufs*.
 ——— ficaria, *Scharbockskraut*.

- Ranunculus illyricus, *illyrischer Hahnenfuß*.
 ————— bulbosus, *Rübenhahnenfuß*.
 ————— alpestris, *Alpenhahnenfuß*.
 ————— polyanthemos, *blumenreicher Hahnenfuß*.
 ————— acris, *brennender Hahnenfuß*.
 ————— arvensis, *Ackerhahnenfuß*.
 ————— gramineus, *grasartiger Hahnenfuß*.
 ————— asiaticus, *Ranunkel*.
 ————— aquatilis, *Wasserhahnenfuß*.
 ————— platanifolius, *Ahornblätterrichter Hah-*
nenfuß.
 ————— Breynius, *breynischer Hahnenfuß*.
 ————— Sardous, *Eppichblätterrichter Hahnenfuß*.
 Raphanus Raphanistrum, *Ackerrettig*.
 Secale cornutum, *Mutterkorn*.
 Ustilago frumenti, *der Kornbrand*.
 Caries frumenti, *der schwarze Mehlthau*.
 Rubigo frumenti, *Kornrost*.

VENENA GLUTINOSA.

- Gluten aucuparium, *Vogelleim*.
 ————— visci querni, *Eichenmistelleim*.
 Fungus Cynosbatus, *Hagebuttenschwamm*.
 Spongia marina, *Baadschwamm*.

DE VENENIS VEGETABILIBUS GENERATIM.

VEGETABILIA, quæ ventriculo ingesta aut corpori externo applicata in dosi exigua gravem morbum vel ipsam mortem inducunt, *venenata* dicuntur.

Respectu eorum *indolis* dividuntur

in *narcotica*.

— *narcotico - acria*.

-- *acria*.

— *glutinosa*.

DE VENENIS NARCOTICIS GENERATIM.

Vegetabilia, quæ nervos & cerebrum vi narcotica stupefaciunt, somnolentiam, stuporem, fatuitatem, delirium inducunt, *narcotica* dicuntur.

MEDELA exigit, ut venenum adhuc in ventriculo vel in intestinis hærens *emetico* ejiciatur. In hunc finem ilico detur.

Radix ipecacuanhæ, vel *tartarus emeticus*, desuper bibatur multum *aquæ tepidæ*, in qua *butyrum* vel *oleum* defluxit. Et irritentur fauces ope digiti vel plumulæ oleo madidæ.

Si vero ventriculus omni sensibilitate & irritabilitate jam orbus & *paralyticus* deprehenditur, detur *vitriolum album*, ad grana X vel XV, quod sæpe, dum reliqua fallunt, cito emesim movet.

Si vero pharynx & oesophagus adeo spasmo contractus, ut nihil deglutire possit, inveniatur, tunc vomitorium ope *tubi metallici* demitti debet.

Demum si cerebrum & facies a sanguine in caput congesto turgeant Venæ sectio, hyrudines collo & temporibus, *synapismi plantis pedum* applicata proderunt. Tandem dentur.

ANTIDOTA ANTINARCOTICA, qualia sunt.

1. *Acida*. Acetum, succus citri, spiritus *vitrioli* aqua dilutus.
2. *Coffeæ infusum saturatum*. *

---

* *Cel. PERCIAVAL med. Essays Vol. 2. p. 128.*
 Id turcarum & arabum exemplo docet. Medico ex 18 guttis laudani liquidi cum tribus cyathis infusi saturati *coffæ* hausti prohibebatur somnus, qui vero sub alio experimento omnia *coffæ* rediit. *Ideam. phys. & med. Ess. p. 269.*

3. *Ipecacuanha* ; duo grana opii & totidem ipecacuanhæ non alium effectum, quam largum sudorem excitant. ✽
4. *Enemata* ex aceto, castoreo, vel sapone.
5. *Vesicantia* nuchæ applicata.
6. *Vinum*. ✽✽
7. *Sal alcalinum* ✽✽✽ vel *borax*.

PAP A V E R S O M N I F E R U M.

PAP A V E R somniferum L. *Schlafmachender Mohn*.

ODOR foliorum, caulium & capitum debilius narcoticus, opio congruens. SAPOR herbaceus. Capsulæ seu capitula fauciatâ lac amarum virosi odoris emittunt. Recentia exsiccati efficiâ narcoticâ antecellunt.

VIS NOXIA. Unius capituli esus mortem, ✽) potus

* *III. MURRAY app. m. Vol. I. p. 539.* Puella, quæ scrupulum circiter opii ingestit, etiamsi sopore, convulsionibus, spasmissque dirissimis corripere, solo ipecacuanhæ usu repetito servata fuit.

** *Cel. LORRY in recuel periodique p. 73.* Recensetur maniaci exemplum, per opii usum in summum furorem delapsi, cui vinum quietem conciliavit.

*** *Götting. Gel. Nachrichten 1780. St. 104. p. 844.*

*) *GROSE Voyage aux Indes orientales, traduit de l'Anglois. Paris 1758. p. 193.*

decocti cum capitulis aliquot papaveris cocti infaniam rixosam, dein cum summo gaudio voluptuosam, quæ stupiditatem mentis relinquebat, induxit. * Exhalatio papaveris in cubiculo clauso congesti asphyxiam cum facie livescente, qua evanida tremor & tabes remansit, causabat. **

Sed petala florum & semina alba, nigrae capsularum omni vi narcotica destituuntur & absque noxa assumi possunt.

ANTIDOTA. Vomitorium, dein acida & alia antinarcotica.

VIRTUS MEDICATA. In Persia capitula papaveris una cum seminibus decocta in thermopoliis ad gratam inebriationem conciliandam bibuntur. Ex decocto capsularum nondum perfecte maturarum *syrupus papaveris albi* conficitur, qui vi anodyna tussim, pervigilium & morbos spasmodicos ad $\frac{3}{\text{ss}}$ datus sopit.

Cataplasma vel *fomentum* e capsulis papaveris paratum ad somnum conciliandum, ad erysipelas & alios tumores inflammatorios discutiendos adhibetur.

* CHARDIN *Voyage en Perse. Amsterd. 1711.* B. II. p. 68.

** CHARDIN l. c. B. I. p. 12. præsertim sub collectione & coctione succi id contigit.

O P I U M.

Est succus resinoso gummofus ex inciso capite PA-
PAVERIS *somniferi* L. extillans, inspissatus.
Mohnsaft.

ODOR opii orientalis validus, narcoticus. SAPOR
nauseosus, amaricans, acris, caloris sensu la-
bia, linguam, palatum adficiens.

VIS NOXIA. Opium *minori* dosi exhilarat, inebri-
at, vires vitales nempe cordis & arteriarum
motum accelerat, ad venerem cum erectione
penis stimulat, diaphorhesin cum pruritu cu-
tis auget, alvi & reliquas excretiones suppri-
mat. At *majori* dosi vires vitales augendo
simul sensuum & motuum muscularium orga-
na stupefacit, ita ut tactus, visus, auditus
inde sublatis exempla legantur. Sanguinem
in encephalum congerit, inde delirium, con-
vulsio, spasmi vel paralyfes, penis erectio *
demum sub apoplexia vel lethargo sequi-
tur mors.

Cadaver juvenis, qui ex drachma una
opii ingesta obiit; paullo post mortem tumores

---

* Erectio etiam in prælio trucidatis militibus Tur-
cis, qui opium sumserunt persistit. *Eph. N. C. D.* 1.
Ann. 2. *obs.* 69. *p.* 127. Nimia contra dosis ad ve-
neris exercitium viros ineptos reddit.

lividos artuum & intolerabilem foetorem exhibuit.

Gentes orientales, quibus Muhamedis religio vini usum interdicit, quæ in quotidianum delictum opium assumunt adeo, ut sensim a grano ad drachmam quotidie deglutire assuescunt, paulatim emaciantur, deperdunt appetitum, melancholici, languidi, stupidi, somnolenti, taciturni redduntur, Demum memoriæ abolitio, senium præcox & mors præmatura sequuntur.

VIS NOXIA EXTERNA. Ab opii granis iv, clysmati additis æternum dormire visus est æger. *
Emplastrum opiatum temporibus applicatum furorem, spasmosque oris creavit. **

ANTIDOTA. Eadem, quæ generatim in venenis narcoticis suavisimus

VIRTUS MEDICATA. In exigua dosi est egregium remedium anodynum, somniferum, antispasmodicum; antemeticum, antidiarrhæicum, cardiacum. Unde in morbis dolorificis, spasmodicis, evacuatoriis ut vomitu, diarrhæa, &c. in febribus intermittentibus, in agrypnia, in gangræna sicca, in morbis venereis lauda-

* *Ill. GAUBII de meth. concin. form. Lugd. Bat. 1767. p. 420.*

** *Cel. MONROO in Essais and. observ. phys. & lit. vol. 3. p. 297.*

tur. Sed plethora, inflammatio, & faburra in mox dictis morbis absint oportet. Vide *pharmacologiam chirurgicam* & authores qui de materia medica scripserunt. *

PHYSALIS SOMNIFERA.

PHYSALIS somnifera L. Schlafmachende Judenkirsche.

VIS NOXIA. *Radix* vi somnifera, opio tanien mitiore pollet. *Fruktus* urinam vehementer movet.

ANTIDOTA. Antinarcotica adhibeantur.

VIRTUS MEDICATA. Tentetur in hydrope.

SOLANUM LYCOPERSICUM.

SOLANUM Lycopersicum L. Paradeisapfel. Liebesäpfel. Pomum Amoris.

ODOR fructus nullus. **SAPOR** acidulus, nauseosus.

VIS NOXIA. Fructus liberalius ingurgitatus aphoriam & apoplexiam inducere dicitur. **

ANTIDOTA. Vomitorium, dein antinarcotica.

VIRTUS MEDICATA. Fructus ab Italis sale & pipere conditus vel coctus editur. Ego centies fructum in embemma coctum absque noxa comedi.

---

* Inter quos princeps est *Ill. MURRAY app. med. vol. 2. p. 215.*

** *Cel. BAUCHINUS.*

SOLANUM MAMMOSUM.

SOLANUM mammosum L. *Jungfernbrüste.*

VIS NOXIA. Fructus censentur venenati. At experimenta desiderantur.

VIRTUS MEDICATA non nota

SOLANUM INSANUM.

SOLANUM insanum L. *Tollapfel.*

VIS NOXIA. Etiam hujus solani fructus dicuntur venenati; nulla autem certa observatione evinci id potest.

VIRTUS MEDICATA non nota.

SOLANUM DULCAMARA.

SOLANUM Dulcamara L. *Bittersüßs. Alpranke.*

ODOR foliorum recentium foetidus. **SAPOR** herbaceus; in *stipitibus* vero & *radice* amaricans, postea dulcescens.

VIS NOXIA. *Baccæ* vomitum movent & violenter purgant. Largior *stipitum* usus initio antequam *ventriculus* assuevit, nauseam, vomitum, imo convulsiones, deliria & paralyfin *linguæ* excitavit. *

ANTIDOTA. Vomitorium & antinarcotica.

---

* *Ill. LINNE* *diss. de Dulcamara.* p. 9. & 10.
& *Cel. DE HAEN* *rat. med.* V. IV, p. 247.

VIRTUS MEDICATA. Decoctum stipitum est resolvens, sanguinem depurans, omnes secretiones augens atque antiscorbutica & antivenerica. Utile fuit deprehensum in rheumatismo, scorbuto, lue venerea inveterata, arthritide, herpete, tophis venereis, tumoribus lacteis, in scabie, oedemate erysipelaceo, in ulceribus crurum. *

DOSIS. Stipitum ℥j sensim ascendendo ad ℥ij in aquæ ℥i℥ coquantur ad remanentiam ℥ viij. Hoc decoctum quotidie cum lacte dilutum vasculatim bibatur.

S O L A N U M N I G R U M.

SOLANUM nigrum L. schwarzer Nachtschatten.

ODOR herbæ teter. **SAPOR** herbaceus.

VIS NOXIA. Effluvia somnum excitasse dicuntur. **

Ex baccis comestis tres infantes deliriis, cardialgia, & miris membrorum distortionibus vexabantur. *** Ex esu foliorum loco oleris matri & 4 infantibus intumuit facies cum artubus sub ardore intolerabili, & accedente gangræna, marito tamen, qui pariter hanc

* Vide *pharmacologiam chirurgicam* p. 390.

** *Cel. BOCCONE Museo di fis.* p. 284.

*** *Cel. WEPFER de cicut.* p. 226.

escam ingessit manente sano. * Quidam vero
authores fucci drachmas tres variis subjectis
absque malo effectu dedisse narrant: **

ANTIDOTA sint antinarcotica.

VIRTUS MEDICATA. In ulceribus cancrofis. Vid:
Pharmacologiam chirurgicam.

ATROPA MANDRAGORA.

ATROPA Mandragora L. Alraun.

ODOR radiceis fortis, ingratus. SAPOR amarus,
nauseosus.

VIS NOXIA. Radix stuporem, somnum, ingentem
lassitudinem & mentis alienationem inducit;
in majori dosi est emetico-draffica.

ANTIDOTA. Vomitorium dein antinarcotica:

VIRTUS MEDICATA. Pulvis radiceis cum melle vel
lacte in linimenti consistentiam redactus, est
egregium resolvens tumorum induratorum &
venereorum. ***

DATURA STRAMONIUM.

DATURA Stramonium L. gemeiner Stechapfel:

* Cel. RUCKER in *Commerc. Noric.* 1731. p. 372.

** Cel. SPIELMANN *de vegetab: venen. Alsatia*
p. 66.

*** Cel. HOFBERG in *Schwed. Abh.* 25. B:
p. 243.

ODOR herbæ recentis virosus, narcoticus, temulentiam inducens. SAVOR amarus.

VIS NOXIA. Inebrians, siccitatem faucium, visus obnubilationem cum pupillæ dilatatione * inducens. Dosi vero majori delirium ferox, memoriæ abolitionem, convulsionem, sudorem frigidum, paralyfin, mortem causat. **

ANTIDOTA. Vomitorium, ac dein antinarcotica.

VIRTUS MEDICATA. *Extractum stramonii* maniam, epilepsiam, convulsiones, spasmos abdominales & delirium post puerperium sæpe sopit. ***

DOSIS extracti a grano uno bis de die ad tria sensim ascendendo datur. Non amplius augenda dosis quando pupillæ oculi dilatari observatur.

* A foliis stramonii ulcusculo ad oculum appositis pupillæ midriasm paralyticam observavit *Cel. DOEDERLIN.*

** Decoctum e tribus capsulis seminalibus stramonii in lacte coctis præter mox recensita symptomata paralyfin apparentem totius corporis, quæ in furorem abiit, per 7 horas induxit, tandem ad se rediit æger & tranquille per noctem dormivit. *Cel. SWAINE essays and observat. phys. and litter. vol. 2. p. 247.*

*** *Ill. L. B. de STOERK libellus de stramonio, hyosciamo & aconito. Vindob. 1762.* Idem confirmat *Ill. BERGIUS m. med. p. 122.* præsertim dicit: si simul fetaceum in nucha applicatur.

D A T U R A M E T E L.

D A T U R A Metel L. weisser Stechapfel.

VIS NOXIA præcedentis.

ANTIDOTA eadem.

D A T U R A F E R O X.

D A T U R A ferox L. scharfer Stechapfel.

VIS NOXIA. Infaniam 24 horarum durantem induxit cerevisia hujus plantæ femine intoxicata. *

ANTIDOTA. Emeticum, dein antinarcotica.

D A T U R A T A T U L A.

D A T U R A Tatula L. blauer Stechapfel.

VIS NOXIA præcedentis.

ANTIDOTA præcedentis.

H Y O S C I A M U S N I G E R.

H Y O S C I A M U S niger L. schwarzes Bilfenkraut.

ODOR radicis recentis narcoticus. SAPOR narcoticus, submucilagineus. *Odor* foliorum siccorum debilis; *Sapor* subinsipidus, vix acriusculus. Carbonibus ignitis immissa folia scintillant & fremunt ut nitrum, atque fumant fumo narcotico, tabacino.

* *Cel. GMELIN l. c. P. 2. p. 218.*

VIS NOXIA. Integrum monasterium ex coctis præ errore radicibus cum radice eichorei post oris & faucium molestissimum ardorem dementia correptum fuit. * Ex novem hominibus, qui radices loco pastinacæ in jusculo comederant, quidam loquela orbat, omnes convulsionibus & distorsionibus oris & membrorum, risu sardonio, furoreque dirissimo correpti fuere, & postquam commodis remediis resipuerant, primum visu duplicato laborarunt, dein quælibet objecta colore scarlatino tincta sibi repræsentarunt sanati, tam integre fuere. ** Ex esu radicum aliquot rustici perierunt. *** Duæ radices crudæ comestæ pro pastinaca a servo quodam crearunt ardorem ventriculi, sitim intolerabilem, pervigilia, insaniam & visus imminutionem. Postero die copia macularum & vesicularum gangrænosarum in corpore erupit, quas diarrhæa profusa secuta abstulit. *)

Folia in jusculo cocta septem hominibus præter insaniam & alia symptomata tumorem & rigiditatem manuum induxerut. ** Enema quod

* *Cel. WEPF. Hist. cicut. aquat. p. 230.*

** *Cel. POTOVILLAT in Phil. Trans. Vol. 40. p. 446.*

*** *SIMON PAULI Quadr. pag. 384. Ed.*

FRIKII.

*) *Cel. BLOM in Schwed. Abh. 1774.*

** *Phil. Trans. Vol. 47. p. 194.*

hyosciami folia continuit delirium ferox sequatur. *

De vi noxia odoris hyosciami vide *venena halituosa*.

ANTIDOTA. Vomitorium, dein purgantia, acetum, oleum.

VIRTUS MEDICATA. *Extractum hyosciami* in convulsionibus & spasmodicis internis, in palpitatione cordis, mania, melancholia, expectoratione languente, in tussi pertinaci, in pervigilio, in hæmoptysi, in epilepsia & cephalalgia inveterata a grano uno ad duo de die datum laudatur. ** Alvum non constipat ut opium, hinc ei ut narcoticum præferendum. *Folia* cum mica panis & lacte in cataplasma cocta dissipant tumores inflammatorios, & scirrhosos mammarum & tumores rheumaticos atque arthriticos.

HYOSCIAMUS ALBUS.

HYOSCIAMUS albus L. *weisses Bilsenkraut*.

ODOR narcoticus, tabacinus. SAPOR narcoticus, submucilagineus.

* *Cel. GRÜNWARD in Eph. N. C. D. III. A. 9. App. p. 179.*

** *Ill. Baro STÖRCK lib. de Stramonio Hyosciamo &c. p. 26. &c.*

VIS NOXIA, narcotica, dementans, at mitior hyosciami nigri; semina hyosciami albi ad grana xv exhibita stuporem, convulsiones subsultus tendinum cum pulsu exili atque abolitione sensationis causerunt. Proximo mane expergefactus fuit æger clysmate antimoniali, amploque vesicatorio. *

ANTIDOTA præcedentis.

VIRTUS MEDICATA. *Extractum* in cataracta incipiente laudatur. ** Alii *extractum*, cum mercurio dulci combinant. ***

DOSIS. A medio grano incipiendum & ascendendum, si nulla œsophagi siccitas observatur.

HYOSCIAMUS PHYSALODES.

HYOSCIAMUS Physalodes L. *sibirisches Bilfenkraut.* *Benge Arabum.*

VIS NOXIA. Arabes exinde condimentum parant, quod *Benge* vocant, ac quo bellarii loco in conviviis vesci solent. Major dosis est inebrians, somnifera, phantastica, coma vigil excitans, assuetis adeo familiaris, ut deficienti-

* HAMILTON *Essays and observ.* Vol. p. 243.

** *Cel. SAUVAGES Nosol. meth.* T. I. p. 724. pluribus observationibus se id expertum habere dicit.

*** *Ill. MURRAY pract. Bibl.* vol. 2. p. 153.

te Benge cibum fastidiant. Abusus totum systema nervosum debile, maxime irritabile reddit, unde tremor corporis, terror ex minimo strepitu, facies leucophlegmatica. *

ANTIDOTA. Vomitorium, dein antinarcotica. Remanens debilitas systematis nervosi cardiacis nervinis & roborantibus curatur.

HYOSCIAMUS SCOPOLIA.

HYOSCIAMUS Scopolia L. *schlafmachendes Bilfenkraut.*

VIS NOXIA. Demetans, soporifera. Scoti hujus plantæ succo vina & cerevisiam infecerunt, unde Danos, suos hostes ita dementarunt & in soporem adeo profundum induxerunt, ut eorum ducem cum toto exercitu deleverint **

ANTIDOTA. Vomitorium, dein antinarcotica.

AZALEA PONTICA.

AZALEA pontica L. *gelber Rosenlorbeer.*

ODOR florum gratus, at narcoticus, caput temulentum reddens.

VIS NOXIA. Narcotica, temulentiam, insaniam & majori dosi mortem inducens. Mel, quod apes ex floribus azaleæ colligunt nauseam,

* *Cl. D' ARVIEUX* l. c. p. 12.

** *BUCHANAN* *hisor. scotie.* B. 2.

animi deliquia & temulentiam causare dicitur. ✽

ANTIDOTA. Præcedentis.

ANTIRRHINUM ORONTIUM.

ANTIRRHINUM Orontium L. Orant.

VIS NOXIA. Venenata dicitur. ✽✽

ANTIDOTA præcedentis.

ACTÆA SPICATA.

ACTÆA spicata L. Christophskraut.

ODOR foetidiusculus. SAPOR amaricans.

VIS NOXIA. *Herba* cuti applicata vesicam excitat. *Baccæ* ventriculo ingestæ & tinctura e radice parata summam ægritudinem cum sudoribus frigidis, sine ulteriori tamen molo, induxerunt. ✽✽✽

ANTIDOTA vomitoria & dein antinarcotica.

* *Cel. GMELIN l. c. p. 242.* Mel venenatum ex Heraclea, quo decem millia militum græcorum vomitu, dysenteria, temulentia & infania corripiebantur ex floribus hujus plantæ collectum fuisse videtur.

** *III. LINNÆ Spec. plantar. Edit. III. T. II. Vind. 1764. p. 860.*

*** *Cel. COLDEN Act. Upsal. a. 1743. p. 132.*

VIRTUS MEDICATA. Radix forma cataplasmaticis applicata scirrhus resolvere dicitur.

LOLIUM TEMULENTUM.

LOLIUM temulentum L. *Sommerlolch. Trespe. Schwindelhaber. Tollkorn.*

ODOR feminis nullus. SAPOR subdulcis non ingratus.

VIS NOXIA. Ex classe graminum hoc unicum venenatum est. Semen cerevisiæ vel spiritui fermenti additum cito ebrietatem, scotomiam & insaniam causat. Semina in pulmento aut in pane commesta temulentiam, vertiginem, virium lapsum, faciei ruborem, oculorum splendorem, cæcitatem, spasmos, frigus extremorum & non raro mortem inducunt. Semina lolii temulenti cum tritico agris *sata* adeo fertiliter in agris humidis crescunt, ut triticum suffocent, inde plebis fabula triticum quandoque arte magica in lolium temulentum mutari.

ANTIDOTA. Vomitorium ex tartaro emetico, acetum, oleum calide epotum, brassica acidulata.

ERVUM ERVILJA.

ERVUM Ervilja L. *giftige Erven.*

ODOR feminum nullus. SAPOR farinosus, subinsipidus.

VIS NOXIA. Semina inter alimenta hominum quondam numerabantur, at panis ex semine vel folo vel cum tritico coctus crurum imbecillitatem adeo vehementem produxit, ut ægri scipionibus binis inniti opus haberent. * Equos, qui plantam integram devorarunt, tanta crurum imbecillitas corripuit, ut vix pedibus insistere possent & diu contremiscent. Gallinæ distensione ingluviei a semine devorato necabantur. ***

ANTIDOTA. Vomitorium & antinarcotica.

LATHYRUS CICERA.

LATHYRUS Cicera L. *purpurrothe Platterbse.*

VIS NOXIA. Semina comesta rigiditatem crurum & claudicationem causabant. Ab esu panis ex semine confecti tota familia paralyfi crurum corripiebatur. *** An sagæ hoc semine clanculum cibus addito homines reddunt paralyticos?

* *Cel. BINNINGER observ. & curat. med. Cent. 5. obs. 70. p. 571. & Cel. VALISNERI in Galleria di Minerva T. 4. p. 220.*

** *Cel. ROSSI de plant. venen. p. 39.*

*** *Cel. DIVERNOI diss. de lathyri quadam venenata specie in Comitatu Montbelgardensi culta. Basileæ 1770. vel vide Cel. LINGUET und TISSOT über das Getreid und Brod, p. 129.*

ANTIDOTA. Vomitorium & antinarcotica.

PEGANUM HARMELA.

PEGANUM Harmela L. gemeiner Harmel.

VIS NOXIA. Inebrians, exhilarans, idæam volatus per nubes, oblivionem rerum gestarum inducens. *

ANTIDOTA præcedentis.

VIRTUS MEDICATA. Semina hujus plantæ apud turcas, qui his condimenti instar vascuntur, in foro venalia prostant.

CHÆNOPODIUM HYBRIDUM.

CHÆNOPODIUM hybridum L. unächter Gänsefuß.

ODOR ingratus, stramonio congruens.

VIS NOXIA, narcotica.

ANTIDOTA præcedentis.

* III. LINNÆUS in *amœnit. academ. vol. 6.* p. 183. opinatur ex hoc semine forte bolum fuisse, quem KEMPERUS apud Persas in convivio assumpsit; unde inexplebili gaudio, risu, joco suffundebatur. Finita cœna, dum ascendisset equum, haud aliter ipsi videbatur, ac si pegaso insidens per nubes & coloratissimos iridis arcus volitasset, cumque Diis cœnasset.

CHELIDONIUM GLAUCIUM.

CHELIDONIUM Glaucium L. *eisengraues Schölkraut*.

VIS NOXIA. Narcotica, infaniens. *

ANTIDOTA præcedentis.

TAXUS BACCATA.

TAXUS baccata L. *Taxbaum*. — *Eibenbaum*.

VIS NOXIA. *Folia* equis, vaccis & capris lethalia sunt. *Baccæ* rubræ a puero comestæ post aliquot dies petechias nigerrimas, inappetitiam, vomitum, ingentem debilitatem sine febre & mortem causerunt. ***

Tribus infantibus folia recentia taxi quantitate cochlearis in tres partes divisa sub titulo remedii anthelmintici mane hora septima dabantur, desuper potabatur jusculum. Hora nona infantes animi deliquio, frigore, somnolentia, oscitatione, pondiculatione corripientur. Unus ex infantibus vomebat & tormina sentiebat, reliqui duo nullum doloris signum edebant. Omnes tres adhuc eodem

* *Philos. Transf. abridg.* II. p. 642. *Cel. L O W T H O R P* ab ejus usu infaniam observavit.

** *Cel. SELLE neue Beiträge zur Natur- und Arzneiwissenschaft* I. Th. p. I.

die moriebantur at absque anxietate & abdominis meteorismo, mortui videbantur placidissimo detineri somno. *

ANTIDOTA. Vomitorium & antinarcotica

LACTUCA VIROSA.

LACTUCA virosa L. giftiger Lattich.

ODOR virosus, vertiginem excitans. SAPOR amaricans. Tota planta lacte scatet amaro.

VIS NOXIA. Narcotica, diuretica.

ANTIDOTA. Præcedentis.

VIRTUS MEDICATA. *Extractum* est solvens & absque stimulo urinam movet hinc in ascite cum molumento dabatur. **

LACTUCA SCARIOLO.

LACTUCA scariola L. wilder Lattich.

ODOR ingratus.

VIS NOXIA narcotica.

ANTIDOTA præcedentis.

* *Sammlung zum Gebrauch practischer Aerzte* 3. B. 4. St. PERCIVAL von den tödtlichen Wirkungen der Blätter des Taxus.

** *Cel. COLLIN lactucæ sylvestris contra hydrophem vires &c. Viennæ 1780.*

P A R I S   Q U A D R I F O L I A .

PARIS quadrifolia L. Einbeer.

ODOR radiceis narcoticus, fumum redolens. SAPOR debilior non ingratus. Baccarum & herbæ odor narcoticus; fapor herbaceus, subdulcis in pifa cruda incidens.

VIS NOXIA narcotica, sublaxans. Nulla observatione constat comestis baccas homini fuisse lethales. *

ANTIDOTA, si venenati orirentur effectus vomitorium & antinarcotica.

VIRTUS MEDICATA. Herba in bubone, convulsionibus, tuffi convulfiva *** & mania comendatur a quibusdam. Dicitur etiam nucis vomicæ esse antidotum. ***

DOSIS datur ad ℥j bis de die.

* *Cel. GESNERUS I. epist. med. fol. 53.* fumpfif hujus herbæ ℥j cum vino & aceto, unde fudavit copiofe & ficcitatem faucium expertus est.

** *Cel. BERGIUS m. m. p. 313.*

*** *Cel. GESNERUS l. c.* nucis vomicæ Scrupulum dimidium canibus duobus dedit, quorum alter intra horas 4 periit; alter data herba paridis Drachma dimid. per os admiffa, falvus evafit, absque in fequenti emefi.

PRUNUS LAUROCERASUS.

PRUNUS Laurocerasus L. *Kirschchlorbeerbaum*.

ODOR foliorum vix ullus. SAPOR validus, sub-
stipticus, amaricans, ut amygdalæ amaræ, ve-
rum fortior.

VIS NOXIA. Narcotica, diuretica, paralyfin cor-
dis & arteriarum inducens, occidit enim
absque inflammatione vel excoaratione partium,
venas omnes præsertim abdominales sanguine
turgidas, arterias vero vacuas reddens.

Folia mitius agunt, *aqua stillatitia* vero
violentius.

Puella sanissima 18 annorum vix duo coch-
learia aquæ stillatitiæ hauriebat, elapsa me-
dia hora concidebat convulsionibus & spuma
oris correpta ac intra breve tempus morieba-
tur; cadaver non multum intumuit. * Lac-
cum uno vel duobus foliis coctum aliquando
turbas insignes excitavit. **

Vir cum uxore sua drachmam unam & al-
teram spiritus baccis laurocerasi infusi quoti-
die per aliquot annos bibit, sed ambo con-
juges post loquendi impotentiam per aliquod

* *Cel. MORTIMER in Phil. Transf. Vol. 37.*
p. 137.

** *Cel. INGENHOUSE Experiences sur les ve-*
getaux p. 233. nota.

tempus prægressam, paralytici perierunt. *
 Dublini femina, cui tanquam cardiacum aqua
 destillata ad decem drachmas intra horam da-
 ta, post molestias ventriculi & loquelæ ja-
 cturam absque vomitu vel alvi dejectionibus
 & absque convulsionibus obiit, altera coch-
 learia duo potavit sed vix fellæ imposita absque
 ullo planctu & convulsionibus periit. *)

Aquæ stillatitiæ $\bar{z}$ $\bar{s}$ vel una canes necat
 sive in anum vel ventriculum perforatum ope
 syringæ injecta fuerit, agit emesi, purgatione
 alvi & diuresi, excitat convulsionem epilepticam
 cum subsequente morte. Equum libræ tres
 simul & semel propinatae enecarunt. Folia
 deglutita mitius agunt & ad $\bar{z}$ iij cani quo-
 tidie data non enecarunt. ** Ventriculis ne-
 catorum animalium nulla signa inflammationis
 exhibuit, sed muco spisso obductus invenieba-
 tur. Aqua stillatitia amygdalarum amararum
 ut aqua laurocerasi animalia necat. Vim no-

* Güt. Magazin Ann. 3. P. 6. p. 886. *Phylos. Transact. for the Year 1739. nr. 452. p. 63.*

*) III. MURRAY *app. med. vol. III. p. 216.*

** Cel. FONTANA in *Phil. Transf. Vol. 70. P. 1. p. 210.* & ejusdem *Traité sur le venin de la vipere, sur les poisons Americains, sur le laurier - Cerise &c. T. 2. pagina 125.*

xiam, quæ in amygdalis amaris in nucleo est, posuit natura in lauroceraso in folia.

ANTIDOTA. Vomitorium * lac, spiritus falis ammoniaci, & oleum. **

VIRTUS MEDICATA. Folia cum lacte cocta saporem amygdalarum dulcium lacti conciliant, lac laurocerasi ex libra lactis cum uno vel duobus foliis parum cocti constat, & pro condimento bibitur. Sed cave ab infida blanditie.

Infusum foliorum in obstructione hepatis & *cataplasma* e foliis & farina in tumoribus scirrhosis egregios dicitur effectus præstitisse. Lac laurocerasi pro gargarismate in angina pituitoso-inflammatoria exhibitum profuit. ***

Imo ipsa *aqua stillatitia* laurocerasi ad guttas 30 ter de die data potentissima vi viscidum tenax sine stimulo attenuandi gaudere fertur, ideo in hæctica a visciditate feri, in me-

* Mulier biberat aquæ laurocerasi paullulum supra cochleare, at sine ullo damno vomitorio usa.

** *Ill. MURRAY app. med. Vol. 3. p. 222.*

*** Hortulanus noster *Ramet* pessimam anginam sibi gargarimate ex Libr. lactis cum 4 foliis laurocerasi cocti curavit. Ingens copia mucii viscidi excernebatur a qualibet elutione faucium.

iancholia a spessitudine sanguinis, in rheumatismo viscido laudatur. *

VENENA NARCOTICO - ACRIA.

Sunt vegetabilia, quæ cum vi narcotica acrimoniam quamdam junctam simul habent.

SIGNA sunt odor & sapor acris, & symptomata tum narcotica, tum acrimoniola, ut vertigo, stupiditas, gastritis sopor, spasmus, hæmorrhagia, sanguis putridus.

ANTIDOTA, sunt vomitoria & purgantia ante inflammationem ventriculi data, enemata emollientia, laxantia, aqua tepida, oleum, mucilaginoso, lac cum melle.

HIPPOMANE MANCINELLA.

HIPPOMANE Mancinella L. gemeine Manchnelbaum.

ODOR fructuum, qui exacte poma sylvestria referunt, pomaceus, dulcescens; **SAPOR** acidulodulcis. Omnes plantæ partes, præsertim cortex arboris & pulpa pomorum lacte turgent caustico.

VIS NOXIA. Lac causticum cuti instillatum vesicam excitat, oculo autem illapsum ingentem

---

* *Cel. BAYLAES practical essays on medical subjects.* p. 37.

inflammationem & cœcitatem aliquot dierum inducit. Succus hicce e foliis vento fractis cum pluvia deciduus idem facit; linteum macula imbuit, quæ lota lacerum relinquit foramen. Sola autem exhalatio arboris innocua est. *

Poma majori copia ** ventriculo ingesta ardorem in ventriculo & intestinis, intumescientiam abdominis, sudorem frigidum, animi deliquia, debilitatem ingentem & non raro mortem causant. *Cancer ruricola* impune hoc fructu vescitur, at caro ejus hominibus est noxia.

ANTIDOTA. Emetico-purgans, dein lac & oryzae Americani Nigritæ decocto *Jatropha multifida* emeto-catharsim excitant & decocto aut pulvere oryzae dolores simul leniunt. ***

VIRTUS MEDICATA. Non nota.

* *Cel. JAQUIN* cum foliis, tribus horis sub umbra arboris experimenti causa degens nil mali sentiebat.

** Gravidam feminam tale pomum, *Götting. Anzeigen von gelehrten Sachen* 1751. p. 70. & aliam feminam tria poma talia absque noxa comedit. *Gazette salubre* 1761. m. vi.

*** *Philosoph. Transact. vol. 1. P. 11. p. 277.* Miles robustus 24 circiter poma *Mancinellæ* ob gratum saporum acidum ingurgitabat. Hora elapsa post

HIPPOMANE BIGLANDULOSA.

HIPPOMANE *biglandulosa* L. Lorbeerblättrichter
Manchinelbaum.

VIS NOXIA præcedentis. ✻

COCCULUS INDICUS.

MENISPERMUM *Cocculus* L. Fischkörner. Kö-
koskörner.

ODOR fructuum nullus. SAPOR intense amarus,
diutissime ori inhærens.

VIS NOXIA. Hi fructus piscibus & aliis animalibus stuporem, felibus & canibus convulsiones & mortem causant. ** Indi ex hisce nucibus formant pastam admixto subinde stercore humano, quam in aquam injiciunt, cum pisces eam delibant, tanto corripuntur stupore & vertigine, ut manibus capi possint. Sic

---

pastum valde intumescibat abdomen, ingentem ardorem in eo sentiebat, erigere se non potuit, labia erosa erant, sudor frigidus erumpebat. Nigritâ potum e foliis jatrophæ multifidæ præbebat militi ægroto; sic emesi & catharsi excitata remittebant symptomata. Pulmentum ex oryza curam absolvebant adeo ut post 24 horas sanatus esset miles.

* *Cel. PLUCKENET almagest. botanicum p. 369.* succum venenatum continere dicit.

** *WEPFER p. 184. & 194. Cel. HILLEFELD p. 34. & 37.*

etiam crocodyli & alia animalia captantur. Non ideo tamen infalubres esui sunt pisces, qui hoc veneno perculli fuere. Neque alia observatio prostat, quæ hos fructus hominibus esse venenatos probaret.

ANTIDOTA antinarcotica & antacria.

VIRTUS MEDICATA. Radix hujus fruticis apud Indos tanta in æstimatione est, ut *radix omnia sanans* vulgo appelletur. Pulverem radice inspergunt locis pediculosis; vulneribus & ulceribus sordidis, quæ inde detergantur & sanantur. *Interne* radice ʒʒ in diarrhæis, indigestione, flatibus, colica, febribus malignis & intermittentibus exhibere solent.

CORIARIA MYRTIFOLIA.

CORIARIA *myrtifolia* L. *Myrthenblätterichter Gerberstrauch*.

VIS NOXIA. Epileptica, stupefaciens. Homines, qui baccas incaute assuebant, epilepsia non quidem diu durante at sæpius redeunte & mortem brevi inferente corripiebantur. *

* Hanc vim epilepticam primus observavit III° SAUVAGES. vide *Histoire de l'academie royale des sciences a Paris* 1739. p. 473. Puer 10 annorum & ruricola sanus 40 annorum post mediam a baccis comestis horam convulsi periit.

ANTIDOTA. Vomitorium, antinarcotica cum ant-acribus.

N U X V O M I C A.

STRYCHNOS Nux vomica, L. *Krähenaugen*.

ODOR nucis nullus. SAPOR intensius amarus.

VIS NOXIA. Hominibus magna solummodo doſis deleteria eſt; vertiginem, pandiculationes, convulſiones, tremores excitans. Perit puella decennis ex nucis hujus granis XV bis ad curandam quartanem ingeſtis poſt ſummas anxietates & vomendi conatus. * Alia femina ab exhibita nuce vomica periculofis convulſionibus correpta fuit, cum ſequenti rigore & ſtupore fere omnium ſenſuum. **

Non ſolum animalibus, quæ clauſis palpebris in lucem prodeunt ſed etiam plurimis aliis, quæ apertis naſcuntur oculis, lethale venenum eſt. Toti canum generi ſæpe ad pauca duntaxat grana lethalis eſt. Venatores nuce vomica utuntur ad interimendos vulpes, lupos, mures. Deglutita hæc nux intra ſemihoram vires narcoticas deleterias exferit, tametiſi in ventriculo vix ſolvitur, quod ſectiones cadaverum demonſtrarunt,

---

* *Cel. HOFFMANN med. ſystem 4. p. 385.*

** *Cel. STEUTER diſſ. §. II.*

ANTIDOTA. Vomitorium, acetum, antinarcotica,
herba Paris. *

VIRTUS MEDICATA. Anodyna & simul roborans.
Circa finem diffenteriae evacuatis prius primis
viis cum rheo ad grana vj vel x laudatur. **

Tinctura nucis vomicae aliquantum ustulatae
ad vermes, febres intermittentes, cancrum, do-
lorem uterinum commendatur. In Ceylonia nux
vomica interne ut specificum contra morsum Co-
lubri *Najæ* propinatur. Alii in malo hypochon-
driaco, histerico, mania, peste & dolore colico
laudant. ***

LIGNUM COLUBRINUM.

STRYCHNOS Colubrina L. Schlangenholz.

ODOR ligni nullus, SAPOR debilius amaricans,
subacutus.

VIS NOXIA. Recens lignum & radix narcotica
acris, emetica, tremorem, insensibilitatem &
amentiam causans. *) Aetate & ficcatione
maxima pars virulentiae perit.

* Vide *Paris quadrifolia*.

** *Schwed. Abh. 35 Band* p. 281. Plurimi da-
to rheo & nuce vomica ad X grana -bis de die a
dysenteria post febrem putridam orta sanati fuere.

*** *Ill. MURRAY ap. med. vol. 1. p. 482.* autho-
res hac de re citat.

*) *HAIDE observ. Cent. obs. 7.*

ANTIDOTA. Vomitorium cum antinarcoticis & antacribus.

VIRTUS MEDICATA. Ob modicam virtutem emetico-catharticam, anthelminticam & tonicam ad curam februm intermittentium & vermium adhibetur. Indi hoc lignum ad morfus serpentem commendant.

F A B A I G N A T I I.

IGNATIA amara L. *Ignatiusbohne.*

ODOR fabæ nullus. SAPOR amarissimus.

VIS NOXIA. Scrupulus unus & ultra vertiginem, tremorem totius corporis, animi deliquia & motus convulsivos cum sudoribus frigidis excitat, *

ANTIDOTA. Præcedentis.

VIRTUS MEDICATA. A granis v ad x est tonica, narcotica, subemetica, anthelmintica, emmenagoga. Ad curam tertianæ laudatur.

N E R I U M O L E A N D E R.

NERIUM Oleander L. *Oleander.*

ODOR florum dulcescens, SAPOR totius plantæ amarissimus, acris.

VIS NOXIA. Odor florum in clauso cubiculo mortem inferre & qui comederit affaturam in ver-

* *Cel. HEIDE Cent. observ. 7.*

ru ex oleandri ligno exciso pati æstuationem, amentiam, syncopen & mortem dicitur. *

ANTIDOTA, Emeticum, antinarcotica & antacria.

VIRTUS MEDICATA, non nota.

ATROPA BELLADONNA.

ATROPA Belladonna L. *Wolfskirsche*. Multis *Solanum furiosum* audit.

ODOR foliorum & baccarum vix ullus. SAPOR foliorum herbaceus, acriusculus, subnarcoticus. SAPOR baccarum recentium dulcescens, fatuus, subadstringens.

VIS NOXIA. Ex plantis veneno narcotico deleteriis fere primaria est; Pueris baccæ cum cerafa æmulentur, sæpe imposuerunt, hinc sexcentæ in observatorum scriptis occurrunt observationes de vi deleteria baccarum belladonnæ comestorum. **

Infantes quatuor, qui copiam baccarum ad satietatem deglutiiverant, post semihorium circiter invasit inebriatio, delirium, sitis molestissima, nisus vomendi irritus, dein correpti sunt vero furore, cum stridore dentium & convulsivibus. Pupilla palpebris diductis

* LIBAUTIUS *Comment. de venenis*. SCHENKUIS *de venenis*.

** *III. MURRAY app. med. vol. I. p. 430.*

perstitit immobilis. Facies profunde rubra & tumida. Maxillas spasmus compressit, & deglutitio labefactata fuit. Ipsa sensilitas & irritabilitas ventriculi adeo deleta apparuit, ut nec larga tartari emetici dosis effectum exfereret, quem tandem præstitit titillatio faucium per plumam oleo intinctam, ulterius solutione emetici continuata. Alternis inter emeticum vicibus acetum cum melle aqua mistum exhibebatur. Hisce furor conticuit, sed sopor profundissimus successit, tendinum subsultibus stipatus, compalluit facies, & hæc una cum manibus frigida evasit, cum pulsu duro, parvo, celeri. Clysmata tum ex floribus chamomillæ, aceto, oxymelle & sale applicata copiam baccarum contritarum elicuerunt; Hisce & purgante addito, tertio die resipuerunt & cœcitas quoque diu etsi superstes disparuit. ✽ Verum alii, quibus tempestivus vomitus non subvenit vel non sufficiens misere perierunt. ✽✽ A vino belladonna infecto gangræna universalis & mors memoratur. ✽✽✽

Folia baccas vi narcotica vincunt, si interne majori dosi deglutiantur. *Folii* recentis

* *Cel. MAY* in *Hann. Magaz.* 1773. n. 97.

** *Cel. BOUCHER* in *Journal de Med.* 1766.

p. 310.

*** *Cel. MAPP pl. Alsat.* p. 36.

frustulum ulcusculo cancroso subter oculum impositum, pupillam insigniter dilatavit, idque repetito aliquoties in eadem persona experimentum. *

ANTIDOTA. Vomitorium, dein acetum, oxymel, clysmata acida, purgans, aqua frigida, lac potatum.

VIRTUS MEDICATA. *Usus externus.* Folia recentia scirrhus & cancrifcentes mammas discusserunt. ** In hæmorrhoidibus, ulceribus carcinomatosis, & gangrænosis eadem applicata laudantur. *** Radix lacte in cataplasma coctum tumorem insignem intestini recti, obstructionem alvi creantem, ano & perinæo applicata, dissolvit. *)

Usus foliorum internus in scirrhis, cancro, ictero obstinato ab infarctu ipsius hepatis in mania & melancholia **) in epilepsia habituali, demum in rabie canina hominum & ani-

* *Cel. RAYUS Hist. plant.* T. 1. p. 680.

** *Idem l. c.*

*** *Cel. BÖCLER in HERM. M. m.* T. 2. p. 321.

*) *Med. & phil. Commentaries Vol. 1.* p. 419.

**) *Cel. EVERS in Berlin. Sampl.* T. 5. p. 565, foliorum grana quinque cum totidem granis rhei semel per diem dat, subjuncto plerumque post duodecim doses purgante salino.

malium, atque variis pecorum morbis utilis fuit sæpe sed non semper deprehensus. ✻

DOSIS Granum unum *pulveris* saccharo mixti vel *extracti* granum unum & dimidium mane & vesperi in forma pilulari datur.

DOSIS in rabidi canis morfu: *Radicis* gr. xv. adulto infanti sexenni grana v. dantur: Idque mane vel in aqua vel cerevisia calida. Repetitio prima fiat post 48 horas, secunda & tertia post idem tempus bis vel ter. Symptomata a belladonna excitata aqua frigida & lacte potu sedantur.

NICOTIANA TABACUM.

NICOTIANA Tabacum L. *gemeiner Tobak*.

ODOR foliorum recentium debilius narcoticus, siccatorum vero fortior. SAPOR recentium amaricans, acriusculus.

VIS NOXIA. Ventriculo ingesta nicotiana emetocatharsin, vertiginem, stuporem narcoticum inducit; a pulvere nimis copioso assumpto coma somnolentum, tandem apoplexia lethalis nata. ** Cerevisia cocta enormes vomitiones, & alvi dejectiones cum anxietate & de-

* III. MURRAY *ap. m. v l. p. 433.* & seq.

** E. N. C. *Dec. 2. Ann. 10, obs. 131. p. 222.*

bilitate summa crearunt subsequente sopore & larga sudatione. *

VIS NOXIA EXTERNA. Fœmina, ad tineam capitis sanandam linimentum ex pulvere tabaci & butyro tribus suis filiolis inunxit, unde mox vertigine & vomitionibus diris correpti æstuarunt, sudarunt, animo deliquerunt; per 24 horas instar temulentorum incedentes, sed quiete & syrupo de citro restituebantur. * Decoctum foliorum scabiosis partibus applicatum vomitum cruentum & convulsiones creavit. *** Si acu & filo oleo tabaci madido pars animalis vivi vulneratur, illud mox perit. *) Etiam si exigua quantitas ab hominibus impune deglutiatur.

ANTIDOTUM, acetum, succus citri, aqua cinamomi, oleum cum lacte.

VIRTUS MEDICATA. *Infusum* nicotianæ emetici loco in initio febrium putridarum in suavia adhibetur. *Extractum* in tussi pituitosa ad granum unum in cochleari aquæ cinamomi datum sæpe prodest. *Clysmata* ex infusa vel fumo tabaci alvum potenter solvit, hinc in ileo, & hernia incarcerata at absente inflammatione

* *Cel. DIEMERBROEK Tr. de peste p. 294.*

** *Eph. N. C. Dec. 2. An. 4. p. 46.*

*** *VANDERMOND Rec. period. T. 7. p. 67.*

*) *Cel. RHEDI Experim. nat. p. 50.*

Bonum est remedium. *Fumi sustio* obesis, leucophlegmaticis, odontalgia rheumatica laborantibus conducit. *Fomentum* e decocto tabaci paraphymosin chronicam & alios tumores induratos discutit.

NICOTIANA RUSTICA.

NICOTIANA rustica L. *Bauerntobak*.

VIS NOXIA præcedentis at debilior.

NICOTIANA PANICULATA.

NICOTIANA paniculata L. *Jungferntobak*.

VIS NOXIA præcedentis at adhuc debilior.

NICOTIANA GLUTINOSA.

NICOTIANA glutinosa L. *Soldatentobak*.

VIS NOXIA major, quam præcedentium omnium.

BRYONIA ALBA.

BRYONIA alba L. *Zaunrübe*. *Gichtrübe*.

ODOR radices narcoticus, nauseosus. SAPOR acris, ustulatus, substripticus, nauseosus. *Baccarum* sapor fatuus, odor nauseosus.

VIS NOXIA radices recentis subemetico-purgans; vi narcotica temulentiam, vertiginem & amentiam inducens.

ANTIDOTUM. Emeticum dein antinarcotica.

VIRTUS MEDICATA. Ut purgans hydrogogum in ascite & astmate laudatur.

CHÆROPHYLLUM SYLVESTRE.

CHÆROPHYLLUM *sylvestre* L. *wilder Kälberkropf*,
Herba cicutarix.

ODOR herbæ contusæ ingratus. SAPOR amaricans,
subnauseosus.

VIS NOXIA. Radix tempore hyberno effossa delirium ferox, soporem, temulentiam, anxietatem & suffocationem procreare dicitur, nihilominus nullum tamen prostat exemplum mortis inde secutæ.

ANTIDOTUM præcedentis.

CHÆROPHYLLUM BULBOSUM.

CHÆROPHYLLUM *bulbosum* L. *bolliger Kälkropf*. *Peperlsalat.*

ODOR radices junioris nullus. SAPOR subdulcescens, instar apii.

VIS NOXIA. Semen capitis dolorem, vertiginem & gravēdinem inducere dicitur; eadem symptomata esu radices causari putantur. At ego & mea familia multoties his radicibus recensibus in jusculo, tum & acetarii forma sine noxa vescebamur. Forsan radix plantæ adultæ temulenta est.

VIRTUS MEDICATA. V. *Bromatologiam.*

CHÆROPHYLLUM TEMULENTUM.

CHÆROPHYLLUM temulentum L. berauschender
Kälberkropf.

VIS NOXIA. Temulentiam inducit.

ANTIDOTUM. Acida.

AETHUSA CYNAPIUM.

AETHUSA Cynapium L. gleise Hundspeterzilge
der kleine Schierling. Cicuta minor.

VIS NOXIA. Radix & herba cardialgiam, chole-
ram atrocem, furorem, soporem, intumescen-
tiam lividam totius corporis & non raro mor-
tem infert.

ANTIDOTUM, promisso vomitorio dentur acida
& obvolventia.

VIRTUS MEDICATA non nota.

SIUM LATIFOLIUM.

SIUM latifolium L. breitblättrichter Wassermerk.

ODOR gravis fere resinofus. SAPOR subacris.

VIS NOXIA. Radix ante æstatis medietatem absque
noxa comedi posse dicitur. Post medietatem
vero effossa & comesta pueris quibusdam fu-
rorem & mortem intulit. *

ANTIDOTA. Præcedentis.

* Schwed. Abh. XI. B. IV. Viert. 9. St.

CICUTA VIROSA.

CICUTA virosa L. *Wasserschierling.* *Cicuta aquatica.*

ODOR foliorum recentium contusorum in apium graveolens incidit, at acutior est. SAPOR non ingratus petroselino fere congruens. Radix recens tempore vernali resecta lacte lutescente valde viroso scatet.

VIS NOXIA. Radicis effectus venenati sunt: temulentia, vertigo, cardialgia, vehemens ardor ventriculi, inanis vomendi conatus; meteorismus abdominis, singultus, fitis, spasmus maxillæ, convulsio, inflammatio ventriculi atque intestinorum, gangræna, & mors.

Pueri duo & puellæ sex radicem loco pastinacæ comederant, unde plerique mortui, pauci post vomitum convaluere. * Alius homo vertiginem, delirium & superstitem diu ardorem summum ventriculi, sitimque intensam, tumorem præterea erysipelaceum ad collum sese propagantem eadem sibi contraxit. **

* *Ill. WEPFERRI historia cicutæ aquaticæ. Basi.* 1716. & *Cel. SPRÖGEL experimenta circa venena. Göttingæ* 1753. p. 15.

** *Eph. N. C. Cent. 10. obs. 58. p. 355.*

Radix & folia verno tempore magis venenata quam alio esse videntur, herba & radix siccata vix amplius brutis venenum sunt. *

ANTIDOTA: Vomitorium.

VIRTUS MEDICATA. Experimenta instituenda loco conii maculati. Radix in pulvem contusa cruda vel cocta ad loca rheumatica vel arthritica & herpetica applicatur.

CONIUM MACULATUM.

CONIUM maculatum L. gefleckter Schierling.
Cicuta terrestris.

ODOR plantæ totius foetidus, murinus; siccatæ fortior. SAPOR recentis leniter aromaticus, herbaceus, subnauseosus.

VIS NOXIA. In subjectis sensibilibus vertiginem, debilitatem, imo & cœcitatem periodicam, delirium, soporem, anxietatem, cardialgiam, vomitum, convulsionem, imo ipsam mortem inducit, quæ vero rarius ex conio contingit quam ex cicuta virofa. **

ANTIDOTUM: Vomitorium.

* *Schwed. Abhandlung* 35. B. & III. BERGIUS l. c. extractum sensim ad Drachma j. & decoctum foliorum saturatum ad Lib. iv. absque effectu noxio intra 24 horas dedit.

** III. HALLERI *Hist. stirp. helv.* n. 266.

VIRTUS MEDICATA. Usus *externus* cancrum scrophulofum & alios tumores induratos atque ulcera cancrefcentia * quandoque curat, si *extractum* forma emplaftri applicetur. *Lotiones* ex cicuta scabiem, tineam ** aliosque morbos cutaneos, leucorrhæam, ozœnam fanarunt.

Usus *internus* in iisdem morbis ut & in gonorrhæa, phthysi scrophulofa, atrophia infantum, rheumatismo chronico, impotentia virili, cataracta incipiente, polypto cancrofo &c. laudatur. Vid. *Pharmacologiam chirurgicam.*

MERCURIALIS PERENNIS.

MERCURIALIS perennis L. beständiges Binkelkraut.

ODOR graveolens foetidus. **SAPOR** ingratus, amaricans.

VIS NOXIA stupefaciens.

* Ill. L. B. de STÖRCK libelli 2. de cicuta & libelli quo continentur experimenta.

** Ill. MURRAY de medendi tineæ capitis ratione paralipomena Göttingæ 1782. p. 21. puella tineæ favosa jam a longo tempore deturpatæ præter internum cicutæ usum, qui a granis 2 ad scrupulos tres de die ascendebat, cucupham herba sicca cicutæ repletam & aqua coctam die noctuque gestari in capite iussit qua methodo tineæ curabatur.

ANTIDOTA. Antinarcotica.

VIRTUS MEDICATA. Non nota.

F U N G I V E N E N A T I.

Fungi generatim veneno censentur suspecti, qui *odore tetro & sapore acri*, rodente instruuntur, atque qui sibi relictī cito in liquamen putridum abeunt.

Color fungi *luridus*, stipes *cavus*; superficies *viscida*; *induratio* sub coctura, *nigredo* cepæ cum fungo suspecto coctæ, nil certi de indole venenata fungi designant. * Unicum certum criterium est exacta fungorum venenatorum notitia botanica.

In quibusdam fungis ut *Agarico integro & lactifluo* nec botania prodest, cum Agarici venenati & esculenti perfecte eadem sit facies

* Agaricus enim *integer* modo ruber, modo livido-cæruleus, modo fordide virens est, & tamen esculentus. Agarici *mammosi* & agarici *Mouceron* stipes cavus est & tamen non infalubris &c. demum multi viscidam gerunt superficiem & tamen esculenti sunt, coctura demum fungi indurescunt omnes. Ill. FRANK *System einer vollständigen medicinischen Polizey* 3. B. p. 292. & Cel. A. CARTHEUSER *programma de fungorum venenatorum notis. Giesse 1777.*

externa. At in hoc casu sapor acris venenatum ab esculento sufficienter distinguit. Ideo coqui vel coquæ a singulo agarico, quem pro culina præparant, frustillum dentibus decerpant & manducent, si in eo acritatem deprehendant, illico fungum abjiciant.

ANTIDOTA. Emetica, purgantia, haustus aquæ gelidæ. Néc oleum, nec acetum, nec piper quid profunt, imo acrimoniam fungi augendo nocent.

AGARICUS MUSCARIUS.

AGARICUS muscarius L. *Fliegenschwamm.*

ODOR teter nauseosus. **SAPOR** acris.

VIS NOXIA. Exigua dosi ventriculo ingestus exhilarat, inebriat, majori dosi vomitum, furorem, tormina, animi deliquia, alvi fluxus dolorificos, convulsiones inducit atque mortem. * Muscæ aquam cum hoc fungo decoctam bibentes inde stupefiunt, succus cimines necat, si læctorum juncturæ eo illiniuntur.

ANTIDOTA. Præter vomitoria & purgantia haustus aquæ frigidissima, glaciata.

VIRTUS MEDICATA. Pulvis inspergitur ulceribus

* *Cel. LÖSEL Flora Pruss. op. Gottsch. Re-
giomonti 1703. p. 88. Sex homines ab ejus esu
moriebantur.*

canerosis, canrescentibus, cariosis, scrophulosis, in nodis exulceratis mammarum. *

Ufus *internus*. In epilepsia ** ʒj quotidie in aqua vel quod melius in aceto datur. Radix abjecto stipite & pileo mense augusti in umbra vel super fornace siccat, dein radula in pulverem rafa pro usu servatur.

Kamtschathali ex agarico muscario & epilobio angustifolio potum valde inebriantem sibi conficiunt, quem magnates illorum in deliciis habent; servi qui urinam magnatum ebriorum bibunt, adhucdum inde ebrii redduntur, vix vero afficiuntur, qui servorum urinam hauriunt. ***

AGARICUS INTEGER VENENATUS.

AGARICUS integer venenatus KRAPPII Gifttaubling. *Agaricus emeticus* SCHÆFERI Spey-

* *Cel. WHISTLING* *diss. de virtutibus agarici muscarii vulgo Fliegenschwamm tam internis quam externis, experimentis atque observationibus comprobatis.* Jenæ 1778.

** *Cel. BERNHARD* *chymische Versuche und Erfahrungen &c. Leipzig 1755. p. 323.* plures epilepticos dicit se pulvere radice agarici muscarii curasse. Idem confirmat. *D. WHISTLING* l. mox citato §. 7.

*** *Cel. KRASCHEMINCKOW* *natural history of Kamtschatha. p. 209.*

teufel. Habitu, figura & colore agarico integro *esculento* perfecte similis est, sed differt ab *esculento*, ODORE tetro, SAPORE acri, nauseoso, fere caustico & *carne* laxa. ✽

VIS NOXIA. Inducit anxietatem, vertiginem, nauseam, vomituritionem, tormina, alvi fluxum dysentericum, meteorismum, quandoque mortem. Unicus agaricus venenatus cum pluribus *esculentis* coctus omnes reddit venenatos, ✽✽ Hinc coquæ singuli agarici, quem pro *culina* præparant, fustillum manducare, ut acritatem detegant, teneantur.

ANTIDOTA. Mox ab ingestis fungis venenatis exhibeatur vomitorium dein purgante intestinali eluenda. Tormina, vomituritio & alvi fluxus optime moderantur aqua frigidissima, glacie adhuc magis gelida reddita.

* *Cel. KRAPP Beschreibung der in Unterösterreich wachsenden Schwämmen.* I. Heft p. 9.

** An ex hac observatione explicari potest, cur quibusdam authoribus visum fuerit, fungos eisdem certis anni temporibus esse *esculentos*, aliis venenatos, aut eisdem fungus pro diversitate soli, quo nutriuntur esse bonos vel malos, prout hoc de plantis quibusdam dicitur, at *Cel. KRAPP*II agaricus integer venenatus in eodem solo cum *esculentis* crescebat.

Nec oleum, nec acetum, nec piper antidota sunt, omnia enim hæc acrimoniam hujus fungi augent. ✽

AGARICUS INTEGER VISCIDUS.

AGARICUS integer viscidus KRAPPIL. ✽✽ Schmierling, stinkender Taubling — schleimiger gelber Taubling.

Fungus agarico similis est, at viscore digitos tangentes inquinat, foetore & sapore tetro, nauseoso.

VIS NOXIA. Odore tetro capitis dolorem & temulentiam infert, sapore nauseoso vomiturionem causat. Siccatus & aridus fungus hanc indolem non perdit.

ANTIDOTA. Vomitorium, haustus aquæ frigidissimæ, longior coctura in aqua hunc fungum noxia qualitate adeo privat, ut esculentus evadat.

AGARICUS LACTIFLUUS VENENATUS.

AGARICUS lactifluus venenatus KRAPPIL ✽✽✽ Giftbrädling.

* *Cel. KRAPP l. c. 1. Heft p. 14. §. XIV.* hic fungus cum aceto masticatus vel in aceto vel oleo coctus acrior evadit, nec piper, nec satireja nec origanum acrimoniam diminuunt, ut multi opinantur.

** *L. c. 2. Heft p. 11.*

*** *L. c. 2. Heft p. 11.*

Fungus agarico lactifluo similis, sola lactis acrimonia ab eo differens.

VIS NOXIA, anxietatem, cardialgiam, enormes vomitus atque torminosas alvi dejectiones causat. * Mulier sedato vomitu ab esu hujus fungi orto per integrum annum morbosâ, languida, emaciata mansit, tandem cum fere esset moribunda copiosissimo corripiebatur sudore, qui in viridem pulverem exsiccabatur, adeo ut magna in copia ex indusio & linteamine excuti posset, quo sudore finiente penitus convaluit. Alia mulier cum sua 10 annorum filia aliquot agaricos lactifluos venenatos cum aceto, oleo & pipere conditos comedebat. Infelix puella vomiturionibus rapiiebatur, mater vix post vomitus & dolentissima tormina servari potuit.

ANTIDOTA. Inde iterum patet nec oleum, nec acetum, nec piper esse hujus fungi antidotum. Fungus in oleo coctus acrior fere evasit, in aqua vero per $\frac{3}{4}$ horæ coctus adeo mitescit, ut impune comedi possit. ** Haustus aquæ frigidissimæ optimæ comescuit vomituritionem, tormina & alvifluxum, qui vero ab initio aptis remediis promoveri debet, ut Ipecacuanâ, sale amaro, manna. Evacuato veneno the-

---

* *Cel. KRAPP* l. c. p. 12.

** *Cel. KRAPP* l. c. p. 14.

riaca turbæ remanentes sedari & sudor prolici debet.

AGARICUS PIPERATUS.

AGARICUS piperatus L. *Pfefferschwamm.*

ODOR fungosus; SAPOR acris, piperis adinstar causticus.

VIS NOXIA. Fungus crudus lacte croceo valde acri & fere caustico repletur, hinc crudus cardialgiam & alia mala infert imo & mortem.

ANTIDOTA. Coctura fungi indoles acris mitescit. In Russia, ubi fungus hicce in doliis ad tempus quadragesimæ reservatur, comedi solet. Forsan in hoc climate fungi venenum est mitius.

AGARICUS FIMETARIUS.

AGARICUS fimetarius L. *Mistschwamm.*

VIS NOXIA præcedentis.

AGARICUS PUSTULATUS.

AGARICUS pustulatus POLLICHII. *blaterichter Schwamm.*

VIS NOXIA. Pluribus infauſtis casibus innotuit, hunc fungum venenatum esse. *

* *Cel. POLLICH historia plantarum in palat. Eleſtorali sponte crescent.* T. III. p. 286.

ANTIDOTA præcedentium.

AGARICUS NECATOR.

AGARICUS Necator L. *Mordschwamm.*

VIS NOXIA. Cardialgiam, tormina, vomituritionem caufat.

ANTIDOTA. Vomitorium, purgans.

AGARICUS SANGUINEUS.

AGARICUS sanguineus L. *blutrother Schwamm.*

VIS NOXIA præcedentis, vesicas in lingua excitat masticatus.

AGARICUS VISCIDUS.

AGARICUS viscidus L. *klebrichter Blätterschwamm.*

VIS NOXIA. Cenfetur venenatus.

AGARICUS CLYPEATUS.

AGARICUS clypeatus L. *Schildförmiger Blätterschwamm.*

VIS NOXIA præcedentis.

BOLETUS VERSICOLOR.

BOLETUS versicolor L. *bunter Löcherschwamm.*

VIS NOXIA; cenfetur fufpectus.

BOLETUS ELEGANS.

BOLETUS elegans L. *zierlicher Löcherchwamm.*

VIS NOXIA præcedentis.

BOLETI PARASITICI.

Boleti generatim fere omnes, qui truncis putridis arborum vetustarum accrescunt, suspecti veneno censentur.

PHALLUS IMPUDICUS.

PHALLUS impudicus L. *unverschämter Gichtschwamm.*

VIS NOXIA. Fungus adhuc impuber hominibus & animalibus scopo aphrodisiaco ingeritur, *

PHALLUS MUKUSIN.

PHALLUS Mukusin L. ** *chinesische Morchel.*

HABITAT in China prope Pekin in mori radicibus putridis.

VIS NOXIA. Chinesibus raro edulis cum sæpe venenatus & verminosus reperitur.

VIS MEDICATA. Laudant Chineses hunc fungum, ut præstans remedium in ulceribus cancris,

* *Cel. GLEDITSCH method. fung. p. 58.*

** *Ill. LINNÆ supplem. plantar. p. 452. & Acta petropol. v. 19. p. 373. t. 5.*

si tantum externe adhibetur, ob quam efficaciam incolis notissimus est fungus.

LYCOPERDON CARCINOMALIS.

LYCOPERDON carcinomalis L. * *Krebstrufel*.

HABITAT in capite bonæ spei.

VIS NOXIA præcedentis.

VIS MEDICATA. Pulvis in Capite bonæ spei ad ulcera cancrofa in usu est.

FUNGI NONDUM DETERMINATI.

Fungi venenati in systemate Linnæano nondum rite determinati, sunt

1. *Fungus* mediæ magnitudinis totus albus. **
2. *Agaricus* pileo cocullato, viscido & nigro; petiolo fistulato candido. ***
3. *Agaricus* pileo plano, viscido citrino & splendente, vertice in conum acutum fastigiato, lamellis rarioribus. *)
4. *Agaricus* candidus & viscidus ex una basi multiplex, pileolo campanulato, in cen-

* LINNÆ I. c.

** *Cel.* GMELIN.

*** *Catalog. plantarum sponte circa Giff. nascent.* p. 185. & *Cel.* CARTHEUSER I. c.

*) *L. c.* p. 130.

tro depresso, petiolo cylindraco, gracili. ✽

5. *Amantia* coniformis viscida, lutea.
  6. *Amantia*, globosa, viscida, sordide lutea
- DILLENII ✽✽

V E N E N A A C R I A.

Venena, quæ caustica acritate instruuntur, huc pertinent.

Noscuntur sapore acerrimo, cardialgia urente, vomituritione, colica, tenesmo, sanguifluxu, vesicis in cute excitatis si externe applicentur, mens non adeo ab initio saltem ut a venenis narcoticis afficitur.

ANTIDOTA præmissis vomitorio ex vitrioli albi granis decem vel ex rad ipecacuanhæ ʒβ cum ʒio granis boracis, sunt aqua tepida, oleum, mucilago, mel, ovi vitellus & albumen lacte dilutum, mixtura oleoso-mucilaginea, lac, enemata, fomenta, in quibusdam acetum, succus citri, Sal tartari, borax.

D E L P H I N I A S T A P H I S A G R I A.

D E L P H I N I A *Staphisagria* L. *Laussfamen.*

ODOR femininum foetidus. SAPOR intense amarus,

* L. c.

** GLEDITSCH *meth. fung.* p. 109.

acris, nauseosus, diu inhærens, masticata
fauces erodens.

VIS NOXIA vomitoria, draſtica, ventriculum in-
flammans.

ANTIDOTA antacria.

VIS MEDICATA. Externe adhibetur ad fugandos
pediculos, ad curandam ſcabiem & ulcera
fungoſa.

S E M E N S A B A D I L L I.

An *VERATRUM* *Sabadilli.* *Sabadillsaamen.*

ODOR feminum vix ullus, **SAPOR** capſulæ ipſius
nullus, ſed feminis amariffimus & acerrimus,
linguam & fauces vi cauſtica diu inhærente
afficiens.

VIS NOXIA. Major copia feminis ingeſta draſtico-
emetica, ventriculum & inteſtina inflammans.

ANTIDOTA antacria.

VIS MEDICATA. Hæc ſemina fungant cimices &
capillis capitis inſperſa vel veſtibus inſuta,
pediculos. Nuper interne contra tæniam &
lumbricos ad ℥℥ quotidie per 15 dies cum
fructu & abſque noxa dabantur. *

* *Cel. SCHMUCKER vermifchte Schriften* 2. B.
p. 271.

RHODODENDRON CHRYSANTHUM.

RHODODENDRON Chrysanthum L. *Sibirische Schneerose.*

ODOR herbæ siccæ nullus, SAPOR adstringens, amaricans, *decoctum* fauces urens & adstringens.

VIS NOXIA. Draastico - emetica, torminosa, inflammans.

ANTIDOTA antacria.

VIS MEDICATA antipodagrica, antarthritica. *

DOSES. R̄. Stipitum & foliorum rhododendri chrysanthi ℥ij, infundantur cum aquæ fontanæ ℥ix, stent in digestionem in vase bene obturato per 24 horas ad ebullitionem usque. Colatura detur.

FRITILLARIA IMPERIALIS.

FRITILLARIA imperialis L. *Kayserkrone. Corona imperialis.*

ODOR radice teter, nauseosus. SAPOR acris, mordax, urens.

* *Cel. KOLPIN praktische Bemerkungen über den Gebrauch der sibirischen Schneerose in Gichtkrankheiten. Berlin 1779. & Cel. GRÜNER Almanach für das Jahr 1783. p. 171. Pluribus observationibus demonstrant hi duo viri celeberrimi efficaciam hujus plantæ in podagra.*

VIS NOXIA. Radix ventriculo ingesta inflammationem & gangrænam producere dicitur.

ANTIDOTA. Emeticum, dein antacria.

COLCHICUM AUTUMNALE.

COLCHICUM autumnale L. *Zeitlose*.

ODOR radice recentis tempore æstivali & autumnali hircinus, irritans, nares faucesque feriens, diu inhærens. **SAPOR** tempore æstivali acris, linguam faucesque fortius rodens, rigidas faciens, diu inhærens. Tempore vero autumnali sapor longe debilior & subfarinosus. Radix *siccata* fere effœta est.

VIS NOXIA. Apices digitorum succo radice illiti stupore afficiuntur. Radix recens ventriculo ingesta fungorum more strangulatione, purgatione torminosa, inflammatione viscerum mortem infert. Cervi a comestis foliis diarrhæa cruenta & gangræna primarum viarum pereunt.

ANTIDOTA præcedentis.

VIRTUS MEDICATA. *Oxymel colchici* vi solvente & diuretica hydropem curat & viscera obstructa abdominalia referat. *

* *Ill. L. B. de STÖRCK libellus, quo demonstratur colchici autumnalis radicem non solum tuto exhiberi posse hominibus sed & ejus usu interno cu-*

Decoctum foliorum fugat animalibus pediculos.

PEDICULARIS PALUSTRIS.

PEDICULARIS palustris L. *Laufkraut*.

ODOR nullus. SAPOR acris, urens.

VIS NOXIA. Animalia, quæ hac herba fame cœctata veicuntur, mictu cruento pereunt.

ANTIDOTA præcedentis.

VIRTUS MEDICATA non nota.

DIGITALIS PURPUREA.

DIGITALIS purpurea L. *Fingerhutblume*.

ODOR herbæ nullus. SAPOR amarus in omnibus plantæ partibus, acris.

VIS NOXIA. Emeto-catharsim torminosam, singultum, convulsiones, erosionem oris, ventriculi & intestinorum atque mortem causat.

ANTIDOTA antacria.

VIRTUS MEDICATA. Decoctum interne datum strumas & scrophulas curat. * Alii plantæ

rari quandoque morbos difficillimos. *Vindöb.* 1763. & *Journal de Medecine* T. XXIII. 1765. *Jul.* n. 2. p. 20 — 27.

* V. *Pharmacologiam chirurgicam* p. 473.

flores contusos cum axungia porcina in formam unguenti redactam externe serophulis & ulceribus serophulosis applicant.

DOSIS. Succus expressi cochleare medium vel, si æger robustus est, integrum in mensura una aquæ dilutum omni die sensim datur.

CYCLAMEN EUROPÆUM.

CYCLAMEN europæum L. Schweinsbrod.

ODOR radice recentis nullus. **SAPOR** acris, pungens, fervidus, amaricans, ingratus. *Diu servata* fere insipida evadit. Radix *assata* mitis adeo evadit ut esculenta sit.

VIS NOXIA. Radix recens drasticè purgat. *Sucus* umbilico illitus alvum ducere & abortum procreare fertur.

ANTIDOTA antacria.

VIRTUS MEDICATA. Incertum purgans non amplius adhibetur. Grana duo naribus attracta mucum cum vel sine sternutatione eliciunt, hinc in amaurosi & cephalæa profunt.

PLUMBAGO EUROPÆA.

PLUMBAGO europæa Bleywurzel vel Zahnwurzel.
Dentillaria.

ODOR nullus. **SAPOR** acris, subcausticus.

VIS NOXIA. Ob insignem acrimoniam habetur suspecta. Infectores, qui decoctum plumbagi-

nis europææ in magnis lebetibus parant, ut colorem paleaceum flavum obtineant, non nisi per sex horas huic operi incumbere possunt, secus incidunt in carum cephalalgia gravi designatum. *

ANTIDOTA antinarcotica & antacria.

VIRTUS MEDICATA. Radix vel herba carpis applicata odontalgia mederi dicitur. ** Oleum foliorum infusione olei olivarum paratum, sæpiusque illitum in inveteratis cancris valuisse dicitur. Alii folia oleo macerata applicant. *** Folia necant cimices. Oleo infuso plumbaginis membra scabiosa mane & vesperi abluta curantur. *)

* *Ill. SAUVAGES Nosol. T. I. p. 842.*

** *Cel. DALE Pharmacol. p. 121.*

*** *Cel. CHATELAIN diss. de Corallorhiza. Basil. 1760. p. 13. In cancro mammarum carnes mortuæ a vivis separabantur, laudabilis suppuratio & sanatio sequebantur. Et Ill. SAUVAGES in Histoire de l'academie de Paris 1739. p. 471.*

*) *Angestellte Versuche der Wirkung von der Bleywurz in der Heilung der Krätze. Vide Auszüge aus den besten französischen periodischen medic. Schriften 5 Band p. 211.*

CONVOLVULUS SCAMONEA.

CONVOLVULUS *Scamonea* L. *Purgierwinde*.

ODOR radicis nauseosus. SAPOR acris, ingratus.
Scamonium succus crudus inspissatus hujus
 plantæ radicis est.

VIS NOXIA. Scamonium majori dosi datum vehe-
 mentissime purgat & humores in putridum li-
 quamen solvit. * Inde foetidissima excremen-
 ta a scamonio observantur.

ANTIDOTA antacria.

VIRTUS MEDICATA. A granis v̄ ad ʒo qua pur-
 gans in morbis chronicis exhibetur.

CUCUMIS COLOCYNTHIS.

CUCUMIS *Colocynthis* L. *Coloquinten*.

ODOR pulpæ, qua poma scatent, debilis, ingra-
 tus. SAPOR amarissimus, nauseosus, acri-
 ufculus.

VIS NOXIA. Pulpa colocynthidis etiam in exigua
 dosi vehementissimas torminosas, quandoque
 sanguinolentas diarrhæas cum tenesmo, singul-
 tu & summa ægritudine facit. Dosis ma-
 jor necem infert, gravidis abortum movet.

ANTIDOTA antacria.

* *Ill. VAN SWIETEN Comment. I.*

VIRTUS MEDICATA. *Extractum aquosum* ad 2 vel 4 grana in morbis chronicis ; *tinctura* ad 15 guttas purgandi causa præbetur.

MOMORDICA ELATERIUM.

MOMORDICA Elaterium L. *Efelskürbse*. *Cucumis aspinus*.

ODOR pomorum nullus. **SAPOR** vix amaricans, acris. Succus lacteus e pomis extractus sub nomine *Elaterii* in officinis prostat.

VIS NOXIA. Elaterium majori dosi ingestum violentissimum emetocatharsim torminosum & in gravidis abortum sæpe inducit.

ANTIDOTA antacria.

VIRTUS MEDICATA. A grano dimidio vel uno ad aquas hydropicorum per alvum educendas commendatur.

C A M B O G I A G U T T A.

CAMBOGIA Gutta L. *Gummiguttabaum*. Succus ex arbore fauciatâ effluens & sponte inspissatus *Gummi gutta* dicitur.

ODOR hujus gummi - resinæ nullus. **SAPOR** vix ullus.

VIS NOXIA. Emetico - drastica, torminosa, inflammatoria.

ANTIDOTA antacria.

VIRTUS MEDICATA. A granis 2 ad 4 datur qua purgans hydragogum in hydrope & tænia, Externe in herpete applicatur.

C E R B E R A A H O V A I.

CERBERA Ahovai L. Scheelenbaum.

ODOR ligni teterrimus, ferme alliaceus. SAPOR acris.

VIS NOXIA. Nucleus fructu inclusus est maxime deleterius. Lignum in stagna injectum pisces adeo reddit stupidos, ut manu capi queant. Lignum ob deterrimum odorem pro foco struendo non est aptum.

ANTIDOTUM. Indi nullum huc usque contra hoc venenum notum habent. Tententur antacria,

C E R B E R A M A N G H A S.

CERBERA Manghas L. Herzbaum.

ODOR nullus. SAPOR acris, amarus; omnes partes acri succo lacteo scatent.

VIS NOXIA. Fructus valde sunt emetici & in utraque India venenati censentur, licet folia hujus arboris in Amboinia pro olere comedi soleant.

ANTIDOTA antacria.

CYNANCHUM ERECTUM.

CYNANCHUM erectum L. *aufrechter Hundswürger.*

ODOR nullus. SAPOR acris.

VIS NOXIA. Planta succo lacteo acri turgens. Foliorum ꝛß cani dato vehementem vomitum, tremorem, convulsionem & mortem causavit.

ANTIDOTA antacria.

VIRTUS MEDICATA. Succus loco scamonei quandoque venditur.

LOBELIA SIPHILITICA,

LOBELIA siphilitica L. *die Luftseuchlobelie, die blaue Cardinalsblume,*

ODOR virosus. SAPOR tabacinus, acris, linguæ adhærens.

VIS NOXIA. Draſtice purgans, emetica,

ANTIDOTA antacria.

VIRTUS MEDICATA. Feri Americæ septentrionalis decocto hujus radicis luem veneream æque feliciter ut Europæi mercurio vincere dicuntur. In pertinaciori malo admiscent radicem *Ranunculi abortivi* L. sed parce ne ejus acrimonia intestina inflammentur. Atque hoc decocto simul ulcera eluunt aut ulcera putrida

conspergunt cortice interiori *Ceanothi americani* L. vel pulvere radicis *Gei rivalis* L.

DOSIS. Radicis manipulus unus coquitur in aquæ menfuris tribus & ter de die librâ una bibitur vel ultra; si ægrotus vim purgantem amplius ferre nequit, abstineat ab eo per unum vel alterum diem. Sic intra 3 septimanarum spatium lues curari fertur.

LOBELIA LONGIFLORA,

LOBELIA longiflora L. langblümige Lobelie.

ODOR florum virosus, suffocans. **SAPOR** acris, tabacinus, nauseosus.

VIS NOXIA. Interne sumpta hypercatharsim creat, nullis remediis cedentem, tandemque lethalem. Equus hanc si comederit rumpi medius fertur, unde nomen apud Hispanos sortita est, *Rubenta cavallos*, id est equorum disruptor. Succo ejus infecta manus, si oculos labrave fricat, inflammationem inducit urentem. *

ANTIDOTA antacria.

CYNANCHUM VIMIALE.

CYNANCHUM vimiale L. blattloser Hundswürger.

---

* *Cel. JACQUIN Histor. Americ. stirp. p. 220.*

ODOR foliorum gratus. SAPOR acris.

VIS NOXIA. Succo lacteo caustico turget, quo nocere persuademur,

ANTIDOTA antacria,

VIRTUS MEDICATA. Non nota.

APOCYMUM ANDROSÆMIFOLIUM.

APOCYMUM Androsæmifolium L. canadischer Hundekohl.

ODOR nullus. SAPOR acris.

VIS NOXIA. Tota planta succo turget lacteo, qui linguam & cutem acrimonia caustica afficit. Hominibus, qui ramos decerpunt, tota manus bullis plurimis afficitur. Cutis succo illita inflammatur & exulceratur. Ex solo halitu hominibus quibusdam facies & manus intumescunt,

ANTIDOTA antacria,

VIRTUS MEDICATA non nota.

APOCINUM CANNABINUM.

APOCINUM cannabinum L. virginischer Hundekohl.

ODOR nullus. SAPOR acris.

VIS NOXIA succo acri lacteo turget, hinc ut prior species nocet.

ANTIDOTA antacria,

VIRTUS MEDICATA. Galli ex lana seminum fit; pulvinaria & americani ex caule linteum sibi conficiunt.

APOCYNUM VENETUM.

APOCYNUM venetum L. *venetianischer Hundekohl.*

ODOR nullus. SAPOR acris.

VIS NOXIA præcedentis.

ANTIDOTA eadem.

ASCLEPIAS GIGANTEA.

ASCLEPIAS gigantea L. *große Aesculapspflanze.*

ODOR nullus. SAPOR acris.

VIS NOXIA Ziß succi deglutita, vehementissima symptomata & lethales sanguifluxus excitare dicitur. *

ANTIDOTA antacria.

VIRTUS MEDICATA. Indi hac planta lac coagulare solent. Malabari decoctum foliorum cum oleo mixtum vel folia oleo calido macerata ad tumores arthriticos & podagricos applicant. Decoctum radicis in febre intermittente & puerperis intumescensibus interne propinant. Vulnera eodem depurant.

---

* J. BAUCHIN l. c. p. 132.

HYDROCOTILE VULGARIS.

HYDROCOTILE vulgaris L. *Sumfnabelkraut.*

ODOR nullus. SAPOR acris.

VIS NOXIA. Oves hac planta vescentes, stomachace, mictu cruento & inflammatione ventriculi afficiuntur; hinc etiam hominibus hæc planta censetur noxia.

ANTIDOTA antacria.

VIRTUS MEDICATA non nota.

OENANTHE FISTULOSA.

OENANTHE fistulosa L. *hohlrohrichte Rebenholde. Wasserfilipendul.*

ODOR ingratus. SAPOR acris, nauseosus.

VIS NOXIA. Radix ventriculo ingesta, inducit syncopen, summam debilitatem, omnium sensuum internorum & externorum abolitionem, convulsionem, tetanum, mortem.

Mirum est in cadaveribus demortuorum nec in primis viis, nec in alio viscere, nec in sanguine vitium fuisse deprehensum.

ANTIDOTA. Vomitorium, * potus copiosus, oleum, lac, mucilago.

* In Corsica ex 17. militibus radice hujus plantæ infectis tres moriebantur, reliqui ope vomitorii servabantur. *Cel. VACHER in Ast. helvet. vol. IV.*

VIRTUS MEDICATA non nota.

O E N A N T H E C R O C A T A.

O E N A N T H E *crocata* L. *Safrangelbe Rebenholde*.
ODOR ingratus. SAPOR acris.

VIS NOXIA. Radix vel folia comesta furqres,
vertiginem, capitis & ventriculi dolorem,
anxietatem intolerabilem, ardorem in œso-
phago & ventriculo, epistaxim & mortem
inducunt. * Imo odor ejusdem in clauso cu-
bili vertiginem & animi deliquia causat. **

ANTIDOTA antacria.

VIRTUS MEDICATA non nota.

S C A N D I X I N F E S T A.

S C A N D I X *infesta* L. *schädlicher Kerbel*.

ODOR teter. SAPOR acriusculus.

VIS NOXIA. Consetur venenata.

ANTIDOTA, antacria.

art. 2. p. 81. & *Philosoph. Transact.* vol. L³
P. 2. p. 856. Ex aliis 37 militibus moriebatur unus
reliqui vomitorio morti eripiebantur. *Cel.* VAN DER
MONDE *Journal de Medecine* T. X. 1758. Mois
Nov. p. 430.

* STALPART VANDER WIEL *Observ. rarior. Cent.*
1. 1687. ob. 43. p. 182. & *Cel.* SCHREBER *Samml.*
verm. Schriften 6 Th. p. 263.

** *Phil. Transact.* vol. 44. P. 1. p. 239.

VIRTUS MEDICATA non nota.

T H A P S I A F O E T I D A.

THAPSIA foetida L. wilder Turbith.

ODOR teter. SAPOR acris.

VIS NOXIA. Vomitum & sanguifluxum lethalem excitare fertur. *

ANTIDOTA antacria.

VIRTUS MEDICATA non nota.

A L I S M A P L A N T A G O A Q U A T I C A.

ALISMA Plantago aquatica L. Wasserwegerich, grosser Froschlöffel.

ODOR nullus. SAPOR acris.

VIS NOXIA. Ab ejus esu animalia trucidata scribuntur; hinc etiam hominibus funesta censetur.

ANTIDOTA antacria.

VIRTUS MEDICATA. Loco vesicatorii membris oedematosis applicatur. **

C L E M A T I S V I T A L B A.

CLEMATIS Vitalba L. gemeine Waldrebe.

ODOR nullus. SAPOR acris, causticus.

VIS NOXIA. Usum internum hujus plantæ fune-

* *Cel.* BLACKWELL.

** ETMULLER *op. omnia.* T. I. p. 437.

stum esse docet ejus applicatio ad cutem, qua mendici, ut corda hominum ad elemosinas movent, sibi pustulas & ulcera excitant.

ANTIDOTA antacria.

VIRTUS MEDICATA. Trita plânta loco vesicatorii applicari potest. * Parisiis turiones tenellæ plantæ tempore vernali forma acetarii sapidissimi commeduntur. ** Seminis ℥j scopo purgandi a rusticis quondam adhibebatur.

C L E M A T I S F L A M M U L A .

CLEMATIS Flammula L. Brennwurzel.

ODOR nullus. SAPOR acris, labia masticatione inflammans.

VIS NOXIA præcedentis.

ANTIDOTA antacria.

C L E M A T I S R E C T A .

CLEMATIS recta L. gerade weisse Waldrebe. Est STÖRKII Flammula jovis.

ODOR nullus. SAPOR acris, causticus, os & labia rubefaciens.

* *Cel. CHESNEAU observ. medic. lib. IV. obs. 2. p. 421.*

** *Memoires de l'Academie de Paris 1739. p. 473. & Cel. ROHDIVS observ. posterior. Cent. IV. 6.*

VIS NOXIA. Externe cuti applicata ruborem, pustulas & excoriationes excitat, hinc ingesta majori copia ventriculum inflammare deberet.

ANTIDOTA antacria.

VIRTUS MEDICATA. *Infusum* foliorum in morbis veneris, ulceribus mali moris, tumoribus fungosis & scabie chronica, cephalæa chronica utile fuit deprehensum. *Pulvis* externe inspergitur ulceribus fungosis & aliis difficulter sanandis. *

DOSIS. A grano dimidio ad unum cum scrupulo sacchari datur.

CLEMATIS INTEGRIFOLIA.

CLEMATIS integrifolia L. gerade blaue Waldrebe.

ODOR vix ullus. **SAPOR** acris, ardens.

VIS NOXIA præcedentis. Equi Principis EUGENII cum vescerentur hac planta, in quodam Hungariæ prato copiosissime crescente, magnam inde stragem patiebantur. **

* Ill. L. B. de STORR libellus, quo demonstratur, flammulam Jovis posse tuto & magna cum utilitate exhiberi ægrotantibus. Viennæ 1769. & Cel. PETIT in *Memoires de Paris* 1733. p. 233.

** Cel. TARGIONI TOZZETI *ragionamenti sull' agricoltura Toscana*. Lucca, 1759. p. 196.

ANTIDOTA antacria.

VIRTUS MEDICATA non nota.

A N E M O N E P A L M A T A.

ANEMONE palmata L. gelbe *Anemone*, portugie-
sifches *Anemonröslein*.

ODOR vix ullus. SAPOR acris, ingratus, nau-
seofus.

VIS NOXIA. Ob dolorem ardentem, quem in ore
& constrictionis sensum, quem in faucibus &
larynge excitat, venenata censetur.

ANTIDOTA antacria.

VIRTUS MEDICATA non nota.

A N E M O N E P U L S A T I L L A.

ANEMONE Pulsatilla L. gemeine *Küchenscheelle*.

ODOR vix ullus. SAPOR acerrimus, in radice si-
mul dulcescens.

VIS NOXIA. Plantæ hujus partes omnes, cuti im-
positæ ruborem & vesicas, naribus attracta
sternutationem & ardorem excitant, & so-
lis effluviis oculos lædunt. Hinc non pos-
sunt non intus sumptæ funestos edere effectos,
etsi nulla hæctenus id demonstrari possit ob-
servatione. *

---

* *Cel. HELWIGII Flora Campana Lips. 1719.*
p. 86. a floribus in syrupum redactis productam di-
cit vidisse tabem pulmonalem.

ANTIDOTA antacria.

VIRTUS MEDICATA. Folia ad ulcera inveterata hominum & vulnera equorum laudantur.

A N E M O N E P R A T E N S I S .

A N E M O N E pratensis L. *schwärzlichte Küchenscheele*. Est *STOERKII Pulsatilla nigricans*.

ODOR herbæ recentis vix ullus. SAPOR acris inhærens, masticata fauces & linguam corrodens, etiamsi fauces aqua frigida eluantur.

VIS NOXIA. Ob acrimoniam ventriculo magna dosi ingesta, funesta produceret symptomata. *Aqua stillatitia* acris & emetica est.

Vapor sub inspissatione succi in extractum emanans puero intumescentiam & ruborem palpebrarum cum obnubilatione visus, quæ tamen mala post nonnullos dies sponte evanescebant, causavit. *

ANTIDOTA antacria.

VIRTUS MEDICATA. Extracti vis est diuretica, emmenagoga, resolvens, specificè in oculos agens, quos levi rubore afficit. Laudatur in panno, amaurosi, cataracta & aliis inveteratis oculorum vitiis. ** Infusum foliorum ex-

* Ill. BERGIUS *m. med.* p. 490.

** Ill. STÖRK *libellus de usu medico pulsatillæ nigricantis*. Vienna 1771.

terne & interne in ulceribus mali moris, in
tophis, condylomatibus applicatur.

DOSIS. Extractum a grano dimidio ad unum cum
scrupulo sacchari datur.

A N E M O N E N A R C I S S I F L O R A.

A N E M O N E narcissiflora L. *Anemone mit Nar-*
cissenblumen.

ODOR nullus. SAPOR dulcescens, acris.

VIS NOXIA. Genus & sapor hanc plantam red-
dunt suspectam.

A N E M O N E N E M O R O S A.

A N E M O N E nemorosa L. *Waldanemone. Ranun-*
culus albus.

ODOR nullus. SAPOR herbaceus, acris, fauces
linguamque stimulans.

VIS NOXIA. Folia & flores recentes cuti applica-
ta ruborem inflammatorium & diutius relictis
vesicam atque ulcus manans, dolorificum at-
que difficillimæ sanationis inducunt. Majori
copia ventriculo ingesta summam angustiam
& mortem inferunt. *

Kamtschatkenfes succo hujus plantæ ad fa-
gittas suas venenandas utuntur. **

* *Cel. GMELIN Flora Sibirica* T. IV. p. 199.

** *H. HALLERVS l. c. II. p. 199.*

ANTIDOTA antacria.

VIRTUS MEDICATA. Herba recens forma epispastici brachio imposita tertianas vernaes sæpe curat. * Extractum est emmenagogum. Aqua stillatitia censetur cosmetica, at nimis adhibita faciem arodit.

ANEMONE RANUNCULOIDES.

ANEMONE *ranunculoides* L. *Hahnenfussartige Anemone.*

ODOR nullus. SAPOR acris.

VIS NOXIA. Sapor & ordo naturalis hujus stirpis vim virosam indicant, licet nulla experimenta pro confirmanda hac probabili opinione adduci possint.

ANTIDOTA antacria.

HELLEBORUS ALBUS.

VERATRUM *album* L. *weisse Nieswurz.*

ODOR radicis ingratus. SAPOR nauseosus, acerrimus, fauces adurens, diu inhærens.

VIS NOXIA. Exigua quamvis dosi interne propinata, horrenda sæpe excitat symptomata, ut cardialgiam, tormina, singultum, vomitum enormem, sitim, tremorem, convulsiones, leipothymias, sudorem frigidum, inflammatio-

---

* III. BERGIUS m. m. p. 492.

nem œsophagi, ventriculi, intestinorum, gangrænam, mortem. ✿

Etiam *externa* hellebori albi applicatio funestos quandoque produxit effectus. Pulvis naribus attractus vehementissimam movet sternutationem. Radix abdomini applicata enormem excitavit vomitum. ✿✿ Radix forma suppositorii ano indita idem præstitit. ✿✿✿ Succus cum butyro cuti ovium scabiosarum infricatus mortem attulit. Cuspides telorum hoc succo illiti animalia vulnerata celeriter necant. ✿)

ANTIDOTA. Lac, oleum, oxymel, multus potus aquosus.

VIRTUS MEDICATA. Decoctum & unguentum *helleboratum* externe applicatum scabiem & tineam sanat. Ad pediculos fugandos in decocto radice intingitur sæpius pecten, que

* Regius princeps a scrupulo hellebori albi assumpto, intra trihorium convulsus periit. HELMONT. A scrupulo convulsiones motæ. *Ephem. N. C.*

** ETTMULLER *in præfatione ad chirurgiam.*

*** *Cel. SCHRÖDER.*

*) Venenum esse *pharicum*, quo veteres lethalia sua conficiebant tela censet *Cel. HEUCHER* Vide MITHRIDATES *opp. omnia* T. I. p. 435. & CÆSALPINI *tract. de venenis* p. 141.

plectuntur capilli; quod remedium efficacissimum in hoc morbo esse dicitur. An lotio corporis cum hoc decocto remedium in ptyriasi? Decoctum hoc in aures cophosi labo-
rantes cum successu injicitur. ✽

VIRTUS MEDICATA. *Interne* hæc radix scopo emetico vel purgante vix adhibetur nec unquam ultra grana quædam dari debet. *Oxymel helleboratum GESNERI* ad resarandas obstructions exhibetur.

HELLEBORUS NIGER.

HELLEBORUS niger L. *schwarze Nieswurz.*

ODOR nauseosus. **SAPOR** radice recentis acris, nauseosa, leviter amaricans, inhærens. *Masticata* linguam acrimonia obtufofaciens. *Siccata* mitior, in pharmacopoliis diu asservata vix acris, nisi diutius masticata.

VIS NOXIA. Radix *externe* cuti applicata, rube-
facit & vesicas instar vesicatorii trahit. Pulvis naribus attractus immanem sternutationem movet, idem sub pulverisatione radice observatur. Antiquis moris erat cuspides sagittarum succo hujus radice intingere.

---

* *Cel. ROTHERAM diff. de remediis purgant. Upsalæ 1775. p. 18.*

Interne data radix multo mitior est quam hellebori albi, at majori quantitate præsertim radicis recentis ingesta hypercatharsim, tormina & animi deliquia imò mortem causare potest. *

ANTIDOTA præcedentis.

VIRTUS MEDICATA. Radix fetaceum pro pecoribus præbet. Decocti forma ad pediculos fugandos, pulverata radix ad fistularum labia callosa tolenda quondam adhibita fuit. *Tinctura martis helleborata WEDELII* in suppressione menstruorum aut hæmorrhoidum comendatur. *Extractum* in melancholia, mania, hydrope, quartana, in lepra & aliis morbis cutaneis, in vermibus intestinalibus.

HELLEBORUS FOETIDUS.

HELLEBORUS foetidus L. *stinkende Nieswurz*, *Helleborastum*.

ODOR herbæ præsertim recentis foetidus. SAPOR acerrimus, amaricans, *maticata* os faucesque corrodens.

VIS NOXIA emetico-purgans, cardialgiam, animi deliquia excitans, quidam perdididerunt pilos & ungues, quin separationem subierunt epidermidis in toto corpore. ** Ex radice in

---

* *III. MURRAY l. c. vol. III. p. 56.*

** *Oxford. Magaz for March. 1779. p. 99.*

pulpa pomi data infans intra biduum Londini periit. *

ANTIDOTA præcedentis.

VIRTUS MEDICATA. Est egregium anthelminthicum. Foliorum ficcatorum grana XV dantur pueris in decocto. Syrupus ex succo recenti confectus ad unum cochleare mane & vesperi propinatur. ** Ab aliquibus laudatur in nephritide, astmate pituitoso. Miscella ex syrupo hellebori foetidi & tinctura rhei ad eliminandum viscidum intestinorum, ad febres viscidas tollendas valde commendatur.

VERATRUM NIGRUM.

VERATRUM nigrum L. die weisse Nieswurz mit schwarzrothen Blumen.

VIS NOXIA ut hellebori albi,

ANTIDOTA eadem,

CALTHA PALUSTRIS.

CALTHA palustris L. Dotterblume.

ODOR nullus. SAPOR acris, ardens.

* *Lond. Chronicle* 1768. n. 1760.

** *Cel. BISSET essay on the medical constitution of Great Britain* p. 329.

VIS NOXIA. Ob ardentem acrimoniam *venenata* censetur. *

ANTIDOTA antacria.

VIRTUS MEDICATA. Gemmæ florum immaturorum muria acetoque conditæ quondam ut capparides in cibum adhibebantur.

A C O N I T U M N A P E L L U S .

ACONITUM Napellus L. blaues Eishütchen, blaue Wolfswurz.

ODOR herbæ recentis fortis, herbaceus. **SAPOR** herbaceus.

VIS NOXIA. Quum radix, quæ veneni atrociam reliquis plantæ partibus superior est, quatuor latronibus exhiberetur, horum quidem duo post multos cruciatos & opem præstitam evaserunt, reliqui vero misere perierunt. Horum uni post paucarum horarum inducias imbecillitas insignis, sudor frigidus faciei, asphyxia, spasmi, animi deliquium, involuntaria alvi dejectio, vomitio biliosa & livida, obmutescencia, mors apoplectica nascebatur. ** Inter acetaria comesta radix multos necasse traditur. *** Homo ex ingestis teneris foliis

* *III. HALLER I. c. p. 82.*

** *MATTIOLUS in DIOSCORID ed C. BAUCH. p. 768.*

*** *DODON. stirp. Pempt. 3. L. 4. p. 442.*

Napelli in aceterio cum aliis herbis maniacus intra nycthemeri spatium moriebatur. *

Vir in acetario foliis Napelli usus, servabatur quidem per vomitiones, antispasmodica & analeptica sed præcefferant sensus caloris linguam & maxillas, dein reliquum corpus adurentis, intumescencia faciei, debilitas artuum, subsultus tendinum, languens sanguinis motus, post oleum ingestum vomitio, vertigo, caligo oculorum, animi deliquia. **

Chirurgus, qui copiam herbæ recentis devoravit, post pertinacissimum soporem moriebatur, relictis post mortem maculis lividis circa collum, dorsum & hinc inde in reliquo corpore. *** Septem flores Napelli in acetario comesti hominem perimerunt. *)

VIS NOXIA EXTERNA. Succus herbæ per exiguum vulnus pollicis, quum præcideretur stirps, intrans non solum digiti & brachii dolores sed etiam cardialgiam, anxietatem cum metu suffocationis, lipothymiam, æstum, gangrænam atque suppurationem insignem excita-

* WILLIS *de anima brutor.* p. 289.

** *Philos. Trans.* vol. 38. p. 287.

*** *Schwed. Abhandl. für das Jahr 1739.*

*) MATHIOLUS & BRANDLEY.

vit. * Quæ de intumescencia, anxietate, animi deliquio & debilitate ex gestata unice manu planta aut in sinu a puellis recondita narratur, hæc vel falsa observatione vel peculiari corpori idiosyncrasia niti videntur ** uti attactus toxicodendri aliquos afficit, quibusdam vero non nocet.

ANTIDOTA. Evacuantia cum lacte, oleo, mucilage, ovis mollibus, dein antispasmodica, & analeptica.

VIRTUS MEDICATA. *Extractum* in rheumatismo arthridide, febre quartana, scrophulis, scirrhis, tumoribus ossibus, spina ventosa, tumore rheumatico articularum, anchylosi, œdematoso tumore crurum post febres remanente, *** epilepsia, mania, amaurosi; ulceribus obstinatis venereis *) astmate **) laudatur.

DOSIS. *Extractum* a grano uno ter de die cum

* *Cel. RÖDDER* in ALBERTI *Jurisp. med.* T. VI. p. 724.

** *Ill. MURRAY app. med.* vol. III. p. 12.

*** *Schwed. Abhandl. für das Jahr 1776.*

*) De his omnibus vide *Ill. L. B. A STÖRKE lib. de stramonio Hyosciamo Aconito, & Ill. MURRAY app. med. Vol. III. p. 14. &c.*

***) *Cel. GREDING, med. und chirurg. Schriften, Cas. 7. p. 101.*

scrupulo sacchari contritum ad grana plura
sensim datur.

ACONITUM CAMMARUM.

ACONITUM Cammarum L. *Bergsturmhut, blaue
Wolfswurz,*

ODOR herbæ recentis herbaceus, fortis. SAPOR
ardens, inhærens, acrior quam in Napello.

VIS NOXIA præcedentis.

ANTIDOTA præcedentis.

ACONITUM LYCOCTONUM.

ACONITUM lycostonum L. *gelbes Eisenhütchen,
gelbe Wolfswurz.*

ODOR nullus. SAPOR acris.

VIS NOXIA. Radix in acetario comesta universo
convivio pernitiem intulit. Flores tantummodo
manducati linguæ tumorem & ardorem atque
vertiginem excitarunt, ** Equi & capræ hac
planta innocue vescuntur; lupis vero atque
reliquis animalibus venenum est.

ANTIDOTA, præcedentis.

VIRTUS MEDICATA. Radix aqua vel lixivio co-
cta dat lotionem pro capite pediculoso. Alii

* BAUHINUS l. c. p. 653.

pulverem radiceis cum oleo in unguentum redigunt, quo caput illiniunt. *

A C O N I T U M   A N T H O R A .

ACONITUM Anthora L. *Giftheil*.

ODOR radiceis vix ullus. SAPOR amarus, acris, *masficata* fauces corrodit, diuque inhaeret.

VIS NOXIA. Ob acritatem suspecta.

ANTIDOTA praecedentis.

VIRTUS MEDICATA. Veteres radicem anthoræ pro antidoto aconitorum reliquorum habebant, at defunt experimenta, quæ id confirmarent.

P A S T I N A C A   S A T I V A   A N N O S A .

PASTINACA sativa annosa L. *alter Pastinak*, hoc est, quæ post anni spatium hyeme evellitur.

VIS NOXIA. Pastinacæ annosæ radix delirium, vertiginem, ardorem ingentem ventriculi & oris uti & oculorum, labiorumque intumescenciam creat, hinc aliquibus *Pastinaca insana* audit. ** Pecora hanc plantam intactam relinquunt.

* *Cel. GEORGI Bemerkungen einer Reise im russischen Reiche, im Jahr 1772.*

** *Cel. MURRAY app. med. vol. I. p. 285. & N. A. N. C. vol. I. p. 247.*

ANTIDOTA, evacuantia, antacria.

POLYGONUM HYDROPIPER.

POLYGONUM *Hydropiper* L. *Wasserpfeffer*.

ODOR nullus. SAVOR acris, planta *siccata* mitior.

VIS NOXIA. Herba recens ob rodentem acrimoniam suspecta est.

ANTIDOTA præcedentis.

VIRTUS MEDICA. A. Ad ulcera equorum sananda laudatur.

SÆLANTHUS QUADRAGONUS.

SÆLANTHUS *quadragnus* L. *viereckige arabische Winde*.

ODOR vix ullus. SAPOR acris, ardens.

VIS NOXIA. Ob acrimoniam ardentem, quam linguæ, si masticetur, & manui, si tangatur, imprimit, venenata in Arabia censetur.

ANTIDOTA præcedentis.

SÆLANTHUS FORSKALII.

SÆLANTHUS *Forskalii*. *Arabische Winde*.

VIS NOXIA præcedentis.

SÆLANTHUS GLANDULOSUS.

SÆLANTHUS *glandulosus* FORSKALII. *Arabische Winde mit essbaren Beeren*.

ODOR radice nullus. SAPOR dulcescens, dein acris, ardens.

VIS NOXIA præcedentis.

ANTIDOTA præcedentis.

VIRTUS MEDICATA. Baccæ absque noxa comedi possunt.

J A T R O P H A C U R C A S.

✽ *JATROPHA Curcas* L. amerikanischer Brechnussbaum. *Semina Ricini majoris.*

ODOR feminum nullus. SAPOR gratus, amygdalinus, subdulcescens, tum acriusculus, postea fauces mordens.

VIS NOXIA. Semen comestum vehementissimam emeto-catharsim, tormina, inflammationem & erosionem ventriculi atque intestinorum excitat.

ANTIDOTA præcedentis.

VIRTUS MEDICATA. Semina sine noxa comedi possunt, si duo illa foliola, quæ medietatem nuclei dividunt (plumula nempe & dissepimentum) antea probe auferantur.* Oleum

* *Cel. BANCROFTS natural history of Gujana London 1779. p. 34. & 35. proprio in corpore experimentum instituit Cel. IVEs Reise nach Indien 2 Th. 1775.*

e feminibus expressum vocatur *oleum ricinum*.
 Dosi cochlearis unius datum ut purgans va-
 lidum in omnibus hydropis speciebus, iliaca
 passione, arthritide, psora & ulceribus ma-
 nantibus laudatur * Hoc oleum purgandi
 vim exferit, sive deglutiatur, sive in anum
 injiciatur, sive denique extus ventri illi-
 niatur.

J A T R O P H A M U L T I F I D A.

J A T R O P H A multifida L. *französische Purgiernuss*,

ODOR nullus. SAPOR foliorum amarus, acris.

VIS NOXIA. Nuclei seminum comesti periculosam
 emeto-catharsim cum vehementissimis tormini-
 bus & intestinorum inflammationem excitant.

ANTIDOTA præcedentis.

VIRTUS MEDICATA. Decoctum foliorum, quod
 etiam emeto-catharticum est, antidotum man-
 cinellæ esse fertur.

J A T R O P H A M A N I H O T.

J A T R O P H A Manihot L. *Cassava - Manihot*.
Manipuera.

ODOR radiceis nullus. SAPOR subdulcis, minime
 acris.

---

* *Cel. CLUSII* T. I. p. 299.

VIS NOXIA. Radix cruda & recens comesta cito perimens venenum est, quod convulsiones, meteorismum abdominis & demum abolitionem virium vitalium causat. Eadem symptomata succus recens expressus excitat. Succo illo intus hausto corpus inflatur, ventriculus dolet cum ructu, nausea, tenesmo, oculi obfuscantur, vertigines, perpetuique dolores capitis accedunt, tandemque extremorum frigus, animi deliquium & ipsa mors succedit. *

ANTIDOTA sunt prægresso emetico sal alcalinus (ut sal absynthii cum aqua menthæ) piper, taffia seu spiritus sacchari. Mirum denique est radicem in farinam pulverisatam sola *coctione* & succum expressum sola *coctione* aut sola *fermentatione* innocuum reddi.

VIRTUS MEDICATA. Radix siccata est panis americanorum. Americani e radice in aqua macerata, dein rastro in farinam redacta succum venenatum torcularis ope exprimunt; tum farinam in lamina ferrea igne moderato torrent. Ex hac farina panem candidissimi coloris & delicati saporis sibi conficiunt, quem absque omni noxa comedunt. Farina Manihot per sæcula sine corruptione servari posse dicitur.

---

* PISO *Hist. natur. l. 5. cap. 17.*

Ex succo expresso & fermentato potus valde inebrians ab Americanis paratur & succum recentum cum pipere pro embenmate gratissimi saporis ad carnes ferinas coquunt. Animalia hac radice vel succo perempta tuto manducari possunt. *

R I C I N U S C O M M U N I S.

RICINUS communis L. *gemeiner Wunderbaum*.
Cataputia major, ad differentiam *Euphorbiæ lathyris*, quæ *Cataputia minor* etiam audit.

ODOR feminis nullus. SAPOR debilis, vix dulcescens, acriusculus, masticata semina fauces rodunt.

VIS NOXIA feminis emetico-purgans, inflammans. Semen unicum tempore vespertino, a viro sano & vegeto masticatum & deglutitum, sensationem mordentem in faucibus reliquit. Nox tranquilla fuit, sed sequenti die mane expergefactus, emesi violenta correptus fuit & per totam diem sustinuit nifus alternantes vomituritionis & purgationes alvi etiam si parum dejiciebat. *** Acrimonia drastica in testa

* *Cel. BANCROTTS* l. c. p. 41. & *Cel. FERMIN description historique de la colonie de Surinam*. Vol. I. 1769.

** *Ill. BERGIUS* l. c. p. 773. & 774.

& membrana nucleum obvelante residet; matrona nobilis semen unicum testa abjecta comedit & nullam noxam inde sensit.

ANTIDOTA antacria.

VIRTUS MEDICATA. Oleum e seminibus pressum, *Oleum ricini* seu *Oleum Palmæ Christi* vocatur. Recens & non rancidum vix acre & blandum est atque ut tutum purgans in colica, volvulo, nephritide, hernia incarcerata, colica piftonum, gonorrhæa, febribus biliosis & inflammatoriis atque in tænia & aliis vermibus intestinorum impense laudatur. *

In volvulo & calculo felleo, ubi vomitiones frequentes cum singultibus urgent & ubi alia purgantia communiter fallunt ob vomitus infrequentes, insigni cum emolumento hoc oleum datum fuit. ** Spasmi scilicet relaxati & alvus soluta fuere, inde non solum levamen sed & plenaria curatio secuta. ***

DOSIS. Ad unum cochlear singulis horis exhiberi

* *Medical observations and inquiries. vol. 2. p. 235.* & *Cel. CAVANE on the oleum palmæ Christi seu oleum ricini or, as it is commonly called, Castor-oil &c. London 1769.*

** *Ill. BERGIUS l. c. p. 773.*

*** *De usu externo vide pharmacologiam chirurgicam. p. 83.*

folet, usque dum alvus duci incipiat. Infantibus ad unam vel duas drachmas propinatur.

PHYTOLACCA DECANDRA.

PHYTOLACCA decandra L. *Alkermes. Virginische Phytolacke.*

ODOR herbæ nullus. SAPOR herbæ teneræ mitis, herbæ adultæ acris.

VIS NOXIA. Succus radicum & foliorum adultorum vehementem emeto-catharsim excitare dicitur.

ANTIDOTA antacria.

VIRTUS MEDICATA. Tenella planta primo vere à Virginiae incolis in olera eduntur. *Baccæ* in autumno ab infantibus impune sæpe comeduntur. *Succus expressus* jam adultorum foliorum in sole ad unguenti consistentiam inspissatus contra cancerum & ulcera antiqua profunda laudatur. * Ego in cancro faciei nullum inde vidi effectum.

CROTON TIGLIUM.

CROTON Tiglium L. *Molucanische Purgierkörner, Grana Tiglia vel Tilli. Pineæ purgantes.*

ODOR feminum vix ullus. SAPOR aeris, urens, nauseosus.

* *Acta suecica de anno 1743 & 1744.*

VIS NOXIA. Draſtico-emetica, ventriculum inflam-
mans. Horum nucleorum granum unum vali-
de purgat, doſis major emeto-catharſim exci-
tat; nuces quatuor deglutitæ enecant. *Oleum*
e nucleis *expreſſum* pariter acerrimum eſt, &
lignum arboris, quod *lignum Pavanæ* vel
Moluccanum dicitur, majori doſi idem præſtat.

ANTIDOTA antacria.

VIRTUS MEDICATA. Grana duo *granorum Tigliæ*
cum ſacchari albi $\text{ʒ} \text{ʒ}$ in tænia laudatur. *
Oleum externe ſcopo purgandi umbilico illi-
nitur. Decoctum *ligni Pavanæ* ob vim pur-
gantem & diureticam in hydrope commenda-
tur. Moluccenſes, dum purgare volunt, nu-
cem unam pro doſi deglutiunt. Hiſce nuci-
bus etiam piſces captare ſolent.

D A P H N E M E Z E R E U M.

DAPHNE Mezereum L. *Kellerhals.* *Coccumgni-*
dium.

ODOR baccarum nullus. **SAPOR** acerrimus, lin-
guam & fauces deurens, inflammans.

VIS NOXIA. Emetico-draſtica, cardialgica, ven-
triculum inflammans. *Baccæ* recentes preſſæ
oleum ſudant, quod deguſtatum mox linguam
& fauces inflammat, atque ſuffocationem in-

---

* *Cel. COHAUSEN.*

ducit. * Empyrici & mulierculæ ruri bac-
cas Coccumgnidii deleterio sæpe effectu in
morbis chronicispropinant, **

ANTIDOTA antaçria,

VIRTUS MEDICATA. Cortex radicis in decocto
datus, laudatur ut specificum in tophis vene-
reis & doloribus osteo-copis. ***

D A P H N E T H Y M E L Æ A.

D A P H N E *Thymelæa* L. *Seidelbast*. Cortex me-
zerei officinarum.

ODOR corticis nullus. SAPOR corticis ficci vix
ullus, sed si diutius in ore retineatur, valde
acris, fauces excandefaciens, ardore diu in-
hærente, etiam si fauces cum aqua frigida be-
ne elutæ fuerint. Recens cortex acerrimus,
inflammans.

VIS NOXIA emetico-drastringa, cardialgica, ventricu-
lum inflammans, deurens,

ANTIDOTA præcedentis.

* *Ill. VAN SWIETEN Comment. T. I. p. 638.*

** Puella febre intermittente laborans, cui ma-
ter 12 baccas scopo purgandi propinavit, hæmoptoi-
ca misere periit. *Ill. LINNÆI Flora suecica. n. 338.*

*** *Cel. RUSSEL medical observat. and inquir.*
T. 3. p. 189. id sedecim casibus practicis compre-
bat. *V. Pharmacotogiam chirurgicam.*

VIRTUS MEDICATA. Cortex in aqua emollitus & cuti applicatus, illam epidermide derafa leviter exculcerat, ferum allicit, hinc sub forma cauterii, quod *Exutorium* vocant, adhibetur. V. *Pharmacologiam chirurgicam*.

D A P H N E L A U R E O L A.

DAPHNE laureola L. *Immergrüner Kellerhals*.

ODOR nullus. SAPOR acerrimus.

VIS NOXIA præcedentis.

ANTIDOTA eadem.

D A P H N E C N E O R U M.

DAPHNE Cneorum L. *schweizerischer Kellerhals*.

VIS NOXIA præcedentis.

D A P H N E G N I D I U M.

DAPHNE Gnidium L. *Italienischer Kellerhals*.

VIS NOXIA præcedentis.

C N E O R U M T R I C O C C U M.

CNEORUM tricoccum L. *Zeiland*.

ODOR nullus. SAPOR acerrimus.

VIS NOXIA convenit cum *Daphnide laureola*.

A M Y R I S T O X I F E R A.

AMYRIS toxifera L. *Giftbaum*.

VIS NOXIA. E trunco arboris succus nigerrimus effluit, qui ab incolis Carolinae venenatus censetur.

R H U S V E R N I X.

R H U S vernix L. Firnisbaum.

ODOR plantæ fauciatae, succum lacteum stillantis ingratiſſimus.

VIS NOXIA. Sola evaporatio præſertim calidis æſtatis diebus & fumus ligni recentis præſertim vero adtactus ligai, vel ejus succi oculorum pruritur, parvas urentes puſtulas, tumores dolorificos faciei, manuum & sæpe totius corporis excitat. Operarii, qui vernicem ex hac arbore extrahunt, eryſipelate univerſali intra diem afficiuntur, facies deformatur, corpus intumeſcit, quaſi lepra infectum videtur, cutis ubique crepat, unde multum ſeri effluit, demum cutis exſiccatur, decidit & nova ſucceſcit.

Nihilominus tamen ſunt nonnulli, quibus arborem hanc manibus contrectare, excorticare, lignum inter digitos terere, ſucco inungi impune licet.

ANTIDOTA. Cura petitur ex hydragogo vehementi, dein balnea in decocto cimarum abietis, & corticis caſtanearum cum nitro & baſella,

stuphæ hujus decocti adhibentur & cinis bassellæ vulneribus inspergitur. ✽

R H U S R A D I C A N S.

RHUS radicans L. *wurzelnder Sumach.*

VIS NOXIA at multo debilior quam præcedentis.

R H U S T O X I C O D E N D R O N.

RHUS Toxicodendron L. *Eichenblätterraucher Giftbaum.*

VIS NOXIA præcedentis. Succus ejus in nonnullorum corpus nullas exerit vires; cum aliorum cutim adeo afficiat, ut desquamari debeat. Idem succus in vulnus canis vel gallinæ immixtus, aut cum carne illis exhibitus, nil præter leves spasmos contractionesque produxit.

ANTIDOTA. Applicetur lac cum herbis emollientibus in quo camphora soluta.

S C I L L A M A R I T I M A.

SCILLA maritima L. *Meerzwiebel.*

ODOR bulbi recentis vix ullus. SAPOR intensius amarus, acris, nauseosus, diu inhærens. Siccatione manet amarities, perditur acredo.

VIS NOXIA. Largior dosis ventriculum valde offendit, appetitum dejicit, non raro vomitum

---

* *Cel. DU HALDE Histoire de la Chine* p. 317.

movet, in quibusdam alvum torminosam & speciem dysenteriae producit, imo in subjectis sensibilibus alvi termina in convulsiones, ut in infante vidi, transeunt. Sanguinis crassim dissolvit, hinc in hydropicis quandoque ab ejus largiori usu, intensior quandoque sanguineus urinæ color, fœces alvinæ & serum hydropicum sanguine conspurcata. Scilla muribus venenum est.

ANTIDOTA mucilaginea, oleosa, lac, nervina.

VIRTUS MEDICATA. *Oxymel scilliticum* est præstantissimum solvens, expectorans & diureticum in astmate pituitoso & hydrope. Sed in ascitide, ubi ardor viscerum, pulsus durus, heparque infarctum est, nocet, scirrhos viscerum irritat.

EXCOECARIA AGALLOCHA.

EXCOECARIA Agallocha L. *blindmachender Baum*.

VIS NOXIA. Magnam quantitatem fucci lactei acerrimi maxime in ramis hæc arbor continet; adeo ut vulnerata planta fucus vi maxima exsiliat, qui cutim immediate attingens, non tantum dolores vehementissimos excitat, sed etiam maxime si ad oculos pervenerit, inflammationem, tumorem & nisi citam adferas opem, cœcitatem causat. *

---

* RUMPF, l. c. p. 237.

ANTIDOTA. Applicetur cataplasma e lacte, emollientibus & anodynis.

ANACARDIUM OCCIDENTALE.

ANACARDIUM occidentale L. *abendländische Elephantenlaus.*

ODOR receptaculi maturi suavis. **SAPOR** testæ causticus, os inflammans, at sapor nuclei gratus ut amygdalæ dulcis.

VIS NOXIA fructus recens cum testa deglutitus nocuus.

ANTIDOTA antacria.

VIRTUS MEDICATA. Incolæ Jamaicæ fabas has carbonibus injiciunt, donec exterius putamen, quod acre est, dehiscat & separari possit, atque nucleum dein comedunt. Oleum acre sub fructus tostone transfudans ad verucas & clavos delendos adhibent.

ANACARDIUM ORIENTALE.

ANACARDIUM orientale. * *Morgenländische Elephantenlaus.*

VIS NOXIA. Succus diploes oleosus, ater, acerrimus, hinc venenatus.

* *Ill. BERGII m. m. p. 887.* Statuunt quidam, nuces has ab *Avicennia tomentosa* L. esse. Sed *Cel. JACQUIN*, qui *Avicenniam* in solo natali examinavit, id negat.

VIRTUS MEDICATA. Succus diploes potissimum ab Indis usurpatur ad lintea litterarum notis insignienda, hæc nigrities nec salibus lixiviosis nec sapone deleri se finit; & succus utut valde causticus est, lintea tamen non corrodit.

C A R Y O T A U R E N S.

CARYOTA urens L. *brennende Palme.*

ODOR baccarum nullus. **SAPOR** ardens, causticus.

VIS NOXIA. Baccæ ob acrimoniam causticam ventriculo sine inflammationis metu ingeri nequeunt.

ANTIDOTA antacria,

VIRTUS MEDICATA. Apices foliorum ab Indis forma oleris præparantur & comeduntur. E medula caulium speciem Sagu conficiunt.

A R U M M A C U L A T U M.

ARUM maculatum L. *gemeine Aronswurz.*

ODOR radice recentis nullus. **SAPOR** primum insipidus, mox vero pungens, qui sensus punctorius paulatim increfcit haud aliter ac mille acus pungerent, sensatio diu inhæret etiam si os eluatur aqua pura; oleosis vero mitigatur. *Diu siccata* vero radice sapor mitis, farinaceus est & iners.

VIS NOXIA. A majore recentis radicis dosi cardialgia lethalis, * vomitus cruentus, inflammatio ventriculi.

ANTIDOTA. Radix exsiccata, aut in vino vel aceto macerata mitior evadit.

VIRUS MEDICATA. Radix magno cum successu ad fundendam pituitam, ad erigendas atoni ventriculi vires, & obstructions hypochondriacorum solvendas adhibetur in anorexia a coluvie pituitosa, in cephalæa sympatica, ** astmate pituitoso, cachexia, febribus intermittibus, subito ingruente aponia, *** & paralyfi debellanda. Folia iisdem at minoribus quam radix, pollent viribus. Ufus externus ad ulcera inveterata & cariota forma cataplasmatibus adhibetur.

Expresso radicis succo radix in nonnullis regionibus in escam cedit.

* *Ill. L. B. DE STÖRK* juvenem cardialgia rapi vidit. Ab infuso foliorum recentium cardialgia lethalis, *Ill. HALLER* l. c. p. 160. Ab infuso foliorum vomitum cruentum adnotavit *STEHELINUS*.

** *Ill. BERGIUS* l. c. p. 723. Pulvis ari compositis dicit, pertinacissimas cephalæas sympaticas, quæ omnes eludunt medelas, curat.

*** *Cel. BURGGRAF Lexic. univers. med.* I, p. 1092.

ARUM DRACUNCULUS.

ARUM Dracunculus L. *Schlangenkraut*.

VIS NOXIA. Radicis sapor urens analogiam cum priori monstrat.

ARUM DRACONTIUM.

ARUM Dracontium L. *amerikanische Aronswurz*.

VIS NOXIA præcedentis.

ARUM COLOCASIA.

ARUM Colocasia L. *Colocasia*. *Egyptische Aronswurz*.

VIS NOXIA. Totius plantæ sapor ardens, acerrimus.

VIRTUS MEDICATA. Acerrima hæc radix cocta vel affata nutriens & sapidissimus fertur esse cibus; hinc etiam radix cruda dicitur esculenta esse, ideo in Aegypto toti agri hæc planta sunt consiti. Tenella folia & caules forma acetarii comeduntur.

ARUM ESCULENTUM.

ARUM esculentum L. *essbare Aronswurz*.

VIS NOXIA. Arum hoc crudum acerrimum, corrosivum & lethale est.

VIRTUS MEDICATA. Hoc arum in Africa & Ame-

merica editur coctum in duplici aqua vel affatum.

ARUM VIRGINICUM.

ARUM virginicum L. *virginische Aronswurz.*

VIS NOXIA præcedentis.

VIRTUS MEDICATA. Radix, quæ quandoque crassitiem hominis adulti obtinet, ab Americanis vel affata vel cocta editur, saporem solani tuberosi vel convolvuli Batatas referre dicitur cocta. *

ARUM ARBORESCENS.

ARUM arborescens L. *Aronsbaum.*

VIS NOXIA. Tota planta succo acerrimo turget. Caules cocti tamen pro oleribus eduntur ab Americanis.

ARUM SEGUINUM.

ARUM seguinum L. *Aronswurzel mit Blumen ohne Blätter.*

VIS NOXIA. Succo turget acerrimo, qui sola lingua gustatus aphoniam inducere dicitur.

---

* *Cel. KALMS Reise nach dem nördlichen Amerika. Göttingen II Theil p. 273. & 426. III Th. 1764. p. 67.*

CALLA PALUSTRIS.

CALLA palustris L. *Sumpf-Calla.*

ODOR radice recentis debilis, subaphrodisiacus.

SAPOR acris; masticata primum insipida dein pungens, qui sensus punctorius sensim increfcit etiam abjecta radice & post vehemens fit, manifestans se in toto ore cum affluente saliva copiosa & tenaci molestissimus, inhærens, durans, labiis ipsis pallefcientibus, exsanguibus quasi, obtupescantibus & velut aqua fervida adustis, tandem sponte evanescent hæ sequelæ. ✽

VIS NOXIA. Radix saporem habet urentem fere causticum ignis adinstar, attamen, quod mirum est, ex ea panem conficere norunt Westrobothinenses, Ostrobothinenses & Novaculæ lapponiæ. ✽✽

EUPHORBIA OFFICINARUM.

EUPHORBIA officinarum L. *gemeines Euphorbium.* *Gummi Euphorbii.*

ODOR gummi debilis. SAPOR primum nullus, deinde valde punctorius, calidus, nauseosus,

* III. BERGIUS m. m. p. 724.

** Cel. KALM l. c. III Th. p. 68. & LINNÉ *flora lapponica* n. 320.

inhærens. *Masticata* hæc gummi-resia inter dentes friabilis, solvitur in ore, linguam & fauces pungit uti mille acus, fere ut radix ari, sed fervida simul sentitur & diutissime inhæret, quamvis fauces aqua frigida sæpius eluantur.

VIS NOXIA. Interne data vi sua caustica inflammationem oris, ventriculi, intestinorum, emetocatharsim, dysenteriam dolentissimam altero die lethalem, convulsiones periodicas cum gravissimis doloribus, sitim, singultum, animi deliquia, sudorem frigidum, mortem inducit.

Euphorbium externe cuti applicatum ruborem inflammatorium, vesicas, erosionem partium mollium & ipsorum ossium.

Naribus forma pulveris attractum vehementissimam sternutationem, ingentem capitis, faciei & oris intumescenciam inflammatoriam cum dysuria causat.

ANTIDOTA. Obvolventia oleosa, mucilaginosæ, lactantacria.

VIRTUS MEDICATA. Ob vim summe causticam & inflammantem nunquam interne tuto datur. Nec vis sternutatoria tuto adhibetur. *Tinctura* in carie ossium, & decoctum in scabie equorum laudatur.

EUPHORBIA ANTIQUORUM.

EUPHORBIA antiquorum L. seu *Tithymalus*,
wahre Euphorbie.

VIS NOXIA. Omnes Euphorbiæ seu Tithymali in
eo conveniunt, ut sint valde acres, caustice
hinc interne propinatæ volentissime sursum &
deorsum purgant, atque intestina inflammant.

EUPHORBIA CANARIENSIS.

EUPHORBIA canariensis L. canarisches Euphor-
bium.

VIS NOXIA præcedentis.

EUPHORBIA TIRUCALLI.

EUPHORBIA Tirucalli L. ostindisches Euphor-
bium.

VIS NOXIA præcedentis.

EUPHORBIA PEPLUS.

EUPHORBIA Peplus L. runde Wolfsmilch.

VIS NOXIA præcedentis.

EUPHORBIA LATHYRIS.

EUPHORBIA Lathyrus L. Springkörner. Cata-
putia minor.

ODOR nullus. SAPOR vix ullus. Masticati se-

minum nuclei teneri sunt, postea acres, linguam
& fauces rodunt, diu inhærent.

VIS NOXIA draſtice purgans.

EUPHORBIA HELIOSCOPIA.

EUPHORBIA helioscopia L. *Sonnenwolfsmilch.*

ODOR debilis, herbaceus. **SAPOR** acris. Tota
planta lactescens, lacte albo e corticali parte
plantæ promanante.

VIS NOXIA rubefaciens, draſtice purgans. Capræ
& vaccæ hac planta absque ulla noxa præter
ventris fluxum vescuntur. At caro illorum
pessimi & nauseosi saporis evadit.

VIRTUS MEDICATA in tinea & verrucis lac illi-
nitur.

EUPHORBIA VERRUCOSA.

EUPHORBIA verrucosa L. *warzige Wolfsmilch.*

VIS NOXIA præcedentis.

EUPHORBIA PLATYPHYLLOS.

EUPHORBIA platyphyllos L. *breitblättrichte
Wolfsmilch.*

VIS NOXIA præcedentis.

EUPHORBIA ESULA.

EUPHORBIA *Esula* L. kleine Wolfsmilch.

VIS NOXIA præcedentis.

EUPHORBIA CYPARISSIAS.

EUPHORBIA *Cyparissias* L. Cypressenwolfsmilch.

VIS NOXIA præcedentis.

EUPHORBIA PALLUSTRIS.

EUPHORBIA *pallustris* L. Sumpfwolfsmilch.

VIS NOXIA præcedentis.

EUPHORBIA HIBERNA.

EUPHORBIA *hiberna* L. Irrländische Wolfsmilch.

VIS NOXIA præcedentis.

EUPHORBIA CHARACIAS.

EUPHORBIA *Characias* L. französische Wolfsmilch.

VIS NOXIA præcedentis.

EUPHORBIA AMYGDALOIDES.

EUPHORBIA *amygdaloides* L. kleine Wolfsmilch
mit Mandelblättern.

VIS NOXIA præcedentis.

EUPHORBIA SYLVATICA.

EUPHORBIA sylvatica L. Waldwolfsmilch.

VIS NOXIA præcedentis.

EUPHORBIA EXIGUA ACUTA.

EUPHORBIA exigua acuta L. kleine Steinwolfsmilch.

VIS NOXIA præcedentis.

EUPHORBIA MAURITANICA.

EUPHORBIA mauritanica L. Mauritanische Wolfsmilch.

VIS NOXIA præcedentis.

EUPHORBIA NERIFOLIA.

EUPHORBIA nerifolia L. Wolfsmilch mit Olean-
der Blättern.

VIS NOXIA præcedentis.

RANUNCULUS ACRIS SEU PRATENSIS.

RANUNCULUS acris L. brennender Hahnenfuß.
Schmalzblümlein.

VIS NOXIA. Acris est tota planta, at germina
florum urentius feriunt linguam, pertinacio-
rem dolorem & citius se manifestantem indu-
cunt. Applicatio externa intolerabilem, uren-
tissimum dolorem, & profunda ulcera, si diu

super cute relinquatur, atque animi deliquia causat. Copiose in pascuis crescens epidemiæ pecudum sæpe sæpius est causa. In articulis, quibus applicabatur, immobilitatem genuit.

ANTIDOTA. Augent acrimoniam acetum, mel, saccharum; vinum ejusque spiritus, acida mineralia, oleum tartari per deliquium, aliaque sapida. Nec minuit eandem vinum dulce, castoreum, Melissa vel Melissophyllum. Inter plantas septingentas exploratas unice folia *acetosæ* manducata vel contusa acrimoniam enervant, incassum vero succus ejusdem tentabatur. Proxime vi *acetosæ* accedunt *baccæ immaturæ ribium rubrorum*. *Aqua* vero frigida omnibus antidotis antecellit in veneno ranunculorum mitigando. ✽ Ulcera pertinacia a ranunculis excitata *balsamus peruvianus* optime curat.

VIRTUS MEDICATA. Medici antiqui cantharidum loco ranunculos applicabant. Folia ranunculi in mortario ligneo vel marmoreo contusa & multo succo madentia per emplastrum denarii amplitudinis foramine perforatum applicantur, superimposito emplastro non perforato, & duarum horarum spatio totus apparatus reliquitur, tandem aufertur, in tenero & depilato loco cutis aperitur, in capitis

---

* *Cel. KRAPP* l. c. p. 101,

parte capillata mora trium vel quatuor horarum relinqui potest. Hoc epispasticum in hemiplegia atroci, medio loco dolenti impostum; in malo ischiadico, in podagra, in inveteratis articulorum doloribus quandoque profuit. * Demum forma epicarpii in intermittentibus laudatur.

Sed hæc epicarpia nimis diu relicta profunda & pessima ulcera excitant, aut febrem intempestive fugant, unde hydrops & alia mala sæpe sequuntur. Puer octennis tali epicarpio a febre liberatus mox in ascitem cum hydrocele incidit, & ulcus sibi contraxit ligamentum annulare & tendines flexorum digitorum afficiens.

RANUNCULUS SCELERATUS.

RANUNCULUS sceleratus L. *Gifshahnenfuss*. **
Ranunculus palustris,

ODOR. Planta recens in mortario contusa, spiritum inodorum spargit, acrem, nares oculosque ferientem, qui mucum e naribus & lacrimas ex oculis prolicat. SAPOR. Succus expres-

* *Ill. MURRAY* l. c. vol. III. p. 79.

** *Cel. KRAPP* *experimenta de Ranuncolorum nonnullorum venenata qualitate, horumque externo & interno usu.* Vindob. 1766.

— fus apici linguæ in paucissima tantum quã-
titate applicatus excitat dolorem urentem.

VIS NOXIA. Folioli recentis medietas vel & flo-
sculus unus parum percontusus a prandio lau-
to deglutitus, mox in diversis abdominis par-
tibus produxit dolores ingratiſſimos cum le-
vibus animi deliquiis & internarum abdomi-
nis partium agitationibus quasi convulsivis, diu
perseverantibus. Eosdem effectus edidere duæ
guttulæ succi expressi foliorum.

Canis post deglutitum succum reddebatur
anxius, vomebat, se agitabat, ejulabat; obla-
ta dein aqua & magna licet quantitate pota-
ta nihil melius habuit. Vomitus, contorsio-
nes & inquietudo ingens per noctem persi-
tere. Cadaver canis sclopeto occisi exhibuit
ventriculum contractum, in variis locis in-
flammatum, ruberrimum, in interna superficie
erosum: Pylorus tumidus, rubro-livescens, ar-
ctatus ita fuit, ut vix pervius permaneret.

VIS NOXIA EXTERNA. Mendici astuti nundinas
petentes ranunculo exulcerant pedes, ut mise-
rationem in se convertant. * Applicatio ex-
terna in Centurione ad os usque cum immani-
bus doloribus penetrans sævum ulcus per plu-
res menses reliquit. Auriga inde inter pau-
cas horas immensam vesicam per totum bra-

---

* III, LINNÆI *Flor. Suec.* n. 499.

chium cum febre, delirio, phrenitide, rabiei specie, imo gangrænam sibi contraxit. *

ANTIDOTA. Haustus aquæ frigidæ. Acetosæ folia, baccæ ribesiorum rubrorum immaturorum, minus tamen quam acetosa folia, atque balsamus peruvianus, acrimoniam mitigant. Coctura longior adeo domat acritatem, ut oleris instar a pastoribus Murlachiæ cum debito condimento ranunculus hicce comedi soleat. Ulcera a ranunculo excitata balsamo peruviano curantur.

VIRTUS MEDICATA. Succu Drachma dimidia cum unciis sex aquæ fontanæ diluta tuto deglutitur. Hæc forma vel in decocto sine noxa tentari poterit in morbis, qui solvente, stimulante & diuretica medicina opus habent. In tussi ab acri stimulo, ab excoriatione vel catarrho incipiente profuit, in senecre decipito sic dyfuriam sanavit, ulcera pulmonum depuravit, venerem effœtam restituit. **

Plantæ herba & flores, ad manipulos duos per bihorium decocti innocuum cibum præprimis in annonæ difficultate præbet. Demum incipiente catarrho & tussi ab acri vel erosione ut remedium leniens laudatur. *Succus expressus* cum centupla aquæ vel frigidæ vel

* Ill. TISSOT *epist. med. pr.* 317.

** *Cel. KRAFF* l. c. p. 22 & p. 103.

tepidæ debilitatus tuto ut remedium solvens
& penetrans in morbis cutaneis comendatur.

RANUNCULUS FLAMULA.

RANUNCULUS Flamula L. *kleiner Sumpfhahnenfuß*.

VIS NOXIA. Scelerato haud inferior est acrimonia caustica. Externe applicata planta vesicatorii vices agit. Mendicantes sibi crura & lacertos hac ipsa planta dilaniant, quo possunt impudentius stipem a transeuntibus aucupari. Quam fraudem vesiculæ parvæ circa ulcera præsentis forte detegunt. Matrona quædam, ut tolleret obstinatam febrem, prope carpum sinistro antibrachio Flammulam imposuit. Quum per nycthemerum integrum effectu destitueretur, ei adhuc per dimidium diem moram concessit, sed die post locus applicationis albus, insensibilis, durus exstitit, doluitque intense brachium & locus dictus postea in sphacelum transiit, ita ut tendines musculorum & ipsum os in conspectum prodirent, antiseptis tamen sanitas pristina resituebatur. *

Interne assumpta planta eosdem tristes facit effectus ac de scelerato dixi. Animalia hanc plantam non attingunt, quamdiu in statu sano versantur aut non ingenti compellan-

---

* *Ill. MURRAY app. med. vol. III. p. 87.*

tur fame, ovibus comesta phthisim purulentam, equis vero morbum hepatis hydatidosum procreant.

ANTIDOTA præcedentis. Siccata planta viribus causticis orba est & pecudibus impune in pabulum cedit.

VIRTUS MEDICATA. Antiquis jam ad extirpandos pedum clavos & verrucas in auxilium vocata est, item tumoribus induratis discutendis applicabatur. Imponi solet carpis appropinquante paroxysmo febris intermittentis.

RANUNCULUS BULBOSUS.

RANUNCULUS bulbosus L. *Rübenhahnenfuß.*

VIS NOXIA. Hæc species ranunculo scelerato acrior est & eadem symptomata creat, sed majori longe gradu.

ANTIDOTA ranunculi scelerati.

VIRTUS MEDICATA. Bulbi virides sub sabulo per integram hiemem recentes servari possunt pro scopo vesicante. Taleolus ejus digito interiorius applicatus jam post duo minuta prima ustionis sensum causat, sensim vesica generatur sero plena, quam excipit ulcus dolens, tardius pus cocipiens & tardius consolidandum.

RANUNCULUS FICARIA.

RANUNCULUS Ficaria L. *Scharbockskraut,*

klein Schölkraut, Schmalzsternblume. Chelidonium minus.

ODOR herbæ recentis contusæ debilis nasturcinus.

SAPOR acriusculus, fauces irritans. Inter ranunculos hæc species minus acris, forte quia planta vernalis est. Radix recens, si ante florescentiæ tempus effodiatur, acris est ita, ut fortiter linguam vellicet & simul ingrato styptico, primum acido, dein amarescente nauseoso sapore prædita.

VIS NOXIA. Recens contusa cuti applicata vesicantis vices agit, si diutius super cutim relinquitur.

VIRTUS MEDICATA. Folia verno tempore lecta in Uplandia inter olera coquuntur. Coctione enim mitescit sapor acriusculus. Decoctum ad hæmorrhoides & scorbutum curandum laudatur, Alii succum expressum cum axungia coctum unguenti forma externe ad hæmorrhoides applicant.

R A N U N C U L U S T H O R A.

RANUNCULUS Thora L. schweizerischer Hahnenfuß.

ODOR nullus. Radix *masficata* fere insipida: at folia linguæ igneum imprimunt saporem.

VIS NOXIA. Hæc planta excepta radice, scelurato non mitior est. Folia tamen maximam

acrimoniæ partem amittunt, dum semina maturefcere incipiunt, ac totius plantæ evanescit acredo, si exsiccat, aut coquitur. Externe applicata vel interne sumpta eosdem edit præter invincibilem pigritiem effectus, quos de ranunculo scelerato memoravi. Populi antiqui succo hujus ranunculi tela imbuiffe dicuntur, quo possint magis lethale vulnus infligere.

ANTIDOTA præcedentis.

RANUNCULUS ARVENSIS.

RANUNCULUS arvensis L. *Ackerhahnenfuß.*

VIS NOXIA. Quamvis radix & semina nocivos in humano corpore non edant effectus; foliis tamen eadem acrimoniâ inest ac bulbofo, qui in germinibus florum urentior adhuc.

ANTIDOTA. Drachma semis succi mista ꝑ iij aquæ ita mitis fit, ut in ore detineri & tolerari acritas queat. Unciæ vero octo aquæ totam acrimoniam adeo delent, ut impune ægris absque noxa fuerint ingesta. Imo functionum animalium major observabatur agilitas. ✱

RANUNCULUS LINGUA.

RANUNCULUS Lingua L. *grosser Sumpfhahnenfuß.*

---

* Cel. K A R P F. l. c.

VIRTUS NOXIA prioris. Vis caustica in foliis præ-
primis & feminibus sita.

RANUNCULUS ALPESTRIS.

RANUNCULUS *alpestris* L. *Alpen Hahnenfuß*.
Jägerkraut.

VIS NOXIA. Planta acerrima & vesicans. Aqua
destillata drasticè purgat.

ANTIDOTA eadem; nempe aqua, acetosæ folia, bac-
cæ ribium ruborem immaturæ.

VIRTUS MEDICATA. Venatores in alpibus hunc
ranunculum contra vertiginem masticare solent.

RANUNCULUS POLYANTHEMOS.

RANUNCULUS *polyanthemos* L. *blumenreicher*
Hahnenfuß.

VIS NOXIA acris, vesicans.

ANTIDOTA eadem.

VIRTUS MEDICATA quondam vices vesicatorii
gererat. *

RANUNCULUS ILLYRICUS.

RANUNCULUS *Illyricus* L. *Illyrischer Hah-*
nenfuß.

VIS NOXIA congruit cum ranunculo bulboso.

* *Cel. BAUHIN histor. plant. III Th. 416.*

RANUNCULUS GRAMINEUS.

RANUNCULUS gramineus L. grasartiger Hahnenfuß.

VIS NOXIA. Radix, præfertim vero flos valde acris.

RANUNCULUS ASIATICUS.

RANUNCULUS asiaticus L. Ranunkel. Gartenranunkel.

VIS NOXIA. Foliorum sapor nauseosus & acris. Observata practica de illorum indole venenata non prostant.

RANUNCULUS AQUATILIS.

RANUNCULUS aquatilis, L. Wasserhahnenfuß.

VIS NOXIA. Acrimonia hujus plantæ ut etiam præcedentis speciei differt pro diversitate soli, ubi crescit. Herba antequam flores prodierunt, longe magis vero ipsi flores cuti applicati vesicas attolunt.

ANTIDOTA præcedentium.

VIRTUS MEDICATA. Hæc planta ad usus medicos necdum adhibita fuit.

RANUNCULUS PLATANIFOLIUS.

RANUNCULUS platanifolius L. Ahornblätterichter Hahnenfuß.

VIS NOXIA. Foliorum acritas minor est, quam in reliquis huc usque recensitis ranuncolorum speciebus. *

RANUNCULUS BREYNIUS.

RANUNCULUS *Breynius* L. *Breynischer Hahnenfuß*.

VIS NOXIA. Flores acritate urente pollent majore quam ranunculus sceleratus & bulbosus. At horticultura multum hanc acrimoniam mitigat.

RANUNCULUS SARDOUS.

RANUNCULUS *Sardous* L. *Eppichblättrichter Hahnenfuß*. *Apium risus*.

VIS NOXIA pistilla florum lingnæ ardorem dolen-
tissimum & cuti per 12 horas applicata vesicam inducunt. Usus internus risum fardonium & mortem causare dicitur. Reliquæ plantæ partes mites sunt.

Ranunculus *auricomus*, *repens*, *lanuginosus* & *pyreneus* acrimonia caustica carent.

RAPHANUS RAPHANISTRUM.

RAPHANUS *Raphanistrum* L. *Ackerrettig*, *Ackerkal*, *Hederich*.

---

* BAUHIN l. c. III. p. 859.

ODOR debilis nasturcinus. SAPOR similis.

VIS NOXIA. Semina hujus plantæ cum farina hordeacea in panem cocta, in quibusdam Sueciæ regionibus morbum funestum convulsioni cereali simillimum, *raphania* nuncupatum, produxisse dicuntur. * At recentiora experimenta docuere talem panem nec animalibus, nec infantibus nec adultis hominibus in cibum adhibitum attulisse ullum damnum. **

VIRTUS MEDICATA. Herba forma acetarii vel oleis in suecia adhibetur. ***

S E C A L E C O R N U T U M.

SECALE cornutum seu *corniculatum*. Mutterkorn, Kornzapfen. *Clavus secalinus*. Ergot. Seigle ergotè.

Est *SECALIS cerealis* L. morbosa excrefcencia, qua spicæ fecalinæ evadunt nigrae, incurvatæ, ut gallinarum gralli, longiores, atque parenchyma continent livescens, subfarinosum, rancidum, combustibile.

ODOR feminum sub pulverifatione affurgens nares titilat tabaci adinstar. SAPOR farinosus, dein

* Ill. LINNE *amœnitas academica* T. VI. p. 430.

** *Schwedische Abhandl.* 33 Band p. 30. Hinc Linnæi *Raphania* ab alia causa quam a raphanistri semine originem habuisse opinor.

*** l. c. p. 29.

rancidus, nauseosus, mordax, siccitatem ardentem ori & faucibus imprimens, diuque adhærens, nec aqua pura nec aqua calcis nec aceto delenda, solo lacte mitiganda. Aqua stillatitia degustata ardorem & siccitatem in ore relinquit.

Est vero fecale cornutum *venenatum* a fecali *luxuriante* seu cornuto *sano*, quod parenchyma farinaceum sanum recondit & venenatum non est, bene distinguendum. Innocui clavi secalini *foraminulo* carent, quo foraminulo ab infectis forsan inflictio clavi infecti notantur. Semina infecta terræ commissa *non germinant*. *Culmus infectus* minor manet & citius straminefcit quam culmi sani.

Causa disponens ad cornutionem secalis videtur anni tempus humidum cum subsequenti solis vehementiori ardore esse.

Causa intoxicans clavos seu cornicula secalina, videtur infectum esse, quod amyllum consumit & gluten remanens in semine veneno inficit, inde foraminulum in clavis infectis. Non videtur feminum corruptio a rore venenato fieri, cum nunquam omnia femina sed solummodo quædam in uno eodemque culmo infecta deprehendantur. Hinc hypothesis, quæ ab infecto quodam hoc venenum feminibus inferri opinatur, non improbabilis.

VIS NOXIA. Panis e fecali corrupto confectus nec bene fermentat, nec bene coqui se finit, sed glutinosus & nauseosus manet. Farina fecalis corrupti vulnere inspersus sanguinem spissat, initio ardorem, dein stuporem in vulnere & digitis causat. Panis talis ventriculo ingestus ebrietatem, lassitudinem, stuporem artuum & cutis sensum formicationis, tandem articulorum contractionem spasticam cum agitatione convulsiva & dolore vehementissimo periodice recurrente, causat, hicce morbus *Raphania* dicitur. Horum quidam simul evadunt orthopnoeici, maniaci, epileptici, catarractosi, tabidi, multi laborant simul siti, bulimia, exanthematibus purpureis, ulceribus cutaneis. Durat morbus a 10 diebus ad 3 menses & ultra. Multi post integrum annum mense Januario & Febuario recidivam patiuntur. * Aliis prægressa fornicatione, dolore & stupore pedes ad tibiam; manus ad brachia usque ita exsiccantur & nigrescunt ac si fumo essent induratae, partes mortuae, siccae, indolentes, corrugatae deprehenduntur. Hoc symptoma *Necrosis cerealis* audit. *Necrosis* demum sistitur in tarso, tibia, genu &c.

---

* *Cel. TAUBE Geschichte der Kriebelkrankheit. Götting. p. 97. qui optimus de raphania author est.*

& tunc linea humida, putridi artus integri aut partes mortuæ per frustra a vivis sine hæmorrhagia segregantur, aliquamdiu ligamentis, tendinibusque nondum dissolutis adhærentes. Sanguis est niger, viscidus & veluti ficcus & caro est carbonis instar nigra, indurata, tenax.

Videtur fecale cornuta in *climate frigidiori* raphaniam *spasmodicam*, in *calidiori* raphaniam *necroticam* producere.

ANTIDOTA. Panis, cujus pars decima nona fecale corruptum fuit hominibus & fecale corruptum eum lacte cani datum non nocuit. Ergo lac antidotum est. *

MEDELA raphaniæ cerealis exigit, ut vomitoriis reiteratis ** ventriculus a saburra glu-

* *Ill. TISSOT von Nervenkrankh. 4 B. p. 236. Cel. POLUCHE* dicit. non solum animalia, quibus experimenti causa fecale cornutum dabatur, sed etiam rusticos, qui panem ex hoc fecali manducabant, diæta lactea restituebat. *Journal Encyclopedique 1772. T. II. Fevrier. p. 122.* Infantes a matre raphania laborante lactati, morbo non inficiebantur.

** Nempe ex 10 granis tartari emetici in lib. aquæ solutis, difficulter enim tales ægroti ob irritabilitatem ventriculi quasi deletam vomunt, & actio tartari emetici per alvum nihil juvat.

tinosa evacuetur, dein intestina ope salis amari ad ℥ij dati depurentur. Verminosis simul mane ac vesperi 10 grana mercurii dulcis per aliquot dies exhibeantur. Tandem sudor promoveatur ope aceti camphorati cum radice ari & oleo animali DUPPELLII, vel ope salis cornu cervi & laudani liq. * cochleatim ingesti. Spasmus pertinax crurum *vesicatoria* ad ea exigit, in orthopnoea dorso, in strangulatione colli nuchæ applicentur.

Venæsectio, nisi plethora valde urgeat, semper in hoc morbo noxia fuit. Stupiditas & dolor topicus fixus *hirudinibus* vel *scarificatione* optime tolluntur. Frictiones & extensiones membrorum spasmus & formicationem sublevant, præsertim vero balnea calida, electrificatio, & *linimentum* ex butyro, spiritu vini & camphora.

Medela necroseos exigit, ut evacuatis primis viis, membra stupore affecta illico *oleo terebinthinæ* sæpius laventur, quo remedio sæpe necrosis impeditur. ** Si sola cutis exulce-

* *Schwed. Abhandl.* 33 Band p. 161.

** *Cel. TAUBE* l. c. p. 152.

rata fecedit, atque ulcus gangrænescens relinquit, *unguentum saturninum* opem tulit. *
 Cortex peruvianus externe & interne cum lacte datus in ipsa gangræna sicca profuit. **
 Cortex peruvianus in aqua calcis coctus addito sale ammoniaco fomentum sistit egregium, quo altero vel tertio die sphacelus siccus sistitur. *** Alii in hac gangræna laudant fomentum ex aluminis calcinati ℥iv. vitrioli romani & salis culinaris āā ℥iij in ℥iij ad remanentiam ℥i℥ coctis. Hoc brevi format crustam, qua decidua sequens *unguentum* applicetur. R. Olei olivarum ℥iij vini boni mensura semis, terebinthinæ crudæ ℥j ceræ flavæ ℥℥, ligni santali rubri ℥ij *) . Amputatio in parte sana ex 20 necroticis ægrotis vix unum servavit. **)

---

* *Idem* p. 153.

** *Idem* p. 197.

*** *Idem* p. 219.

*) *Sammlung der Aufsätze und Beobacht. aus den Schriften, der medicinisch. Gesellschaft zu Paris* p. 403.

***) *Idem* l. c. p. 402.

USTILAGO FRUMENTI.

USTILAGO FRUMENTI, der Kornbrand,
Est degeneratio substantiæ farinacæ seminum
in massam nigram vel fuscam pulverulento-
glutinofam, instar halecis infumati foetentem:
Reliquæ plantæ partes sanæ permanent, se-
mina infecta exterius rotundiora & crassiora
videntur.

Hæc degeneratio rarissime aggreditur seca-
le sed ut plurimum hordeum, triticum, ave-
nam, speltam & frumentum turcicum.

VIS NOXIA. Exigua quantitas frumenti ustilagi-
nei non censeatur noxia, * Major vero dosis
certo nocet.

Panis inde confectus non bene fermentat nec
suffICIENTER coqui se finit, manet glutinosus,
gravis, nigricans & inassuetis nauseosus. Mor-
bos chronicos abdominis & cutis inducens.
Semina ustilaginea a viro quodam deglutita
dolores artuum causabant, qui non nisi subor-
ta diarrhæa cessabant. **

* *Cel. CAMERER de ustilagine frumenti. Tu-
bing. 1709.*

** *Ill. TISSOT Abh. von den Nervenkrankh.
Editio WEBERI 4 B. p. 204.*

ANTIDOTA. Vomitoria, purgantia, solventia.

C A R I E S F R U M E N T I.

C A R I E S frumenti seu Carbunculus frumenti, der schwarze Mehlthau. Est glutinoso-pulverulenta nigredo, quæ non solum femina ut ustilago sed etiam omnes reliquas culmorum cerealium partes corrumpit.

ODOR & SAPOR hujus pulveris vix perceptibiles sunt.

VIS NOXIA præcedentis.

R U B I G O F R U M E N T I.

R U B I G O frumenti, der Kornrost. Est glutinosa fusco-rubens pulverulenta substantia, quæ culmis & glumis graminum frumentaceorum adhærens farinam feminum adeo corrumpit, ut nuclei vix farinam contineant.

VIS NOXIA præcedentis.

V E N E N A G L U T I N O S A.

Venena, quæ glutine suo ventriculum infarciunt, obturant.

VISCUM AUCUPARIUM.

ILEX Aquifolium L. *Vogelleim*. Est massa resinosa tenacissima, plastica; valde adhærens.

ODOR visci est terebinthinatus, SAVOR confimilis.

VIS NOXIA. Viscus hoc masticatum labiis adglutinatur, in ore non solvitur, nec ullo modo cum saliva miscetur. Hinc si quis hoc viscus majori copia deglutiret, sensatio ponderis, cardialgia & alia symptomata expectanda forent.

ANTIDOTA. Optimum esset vomitorium. Solvitur hoc gluten in oleis expressis & stillatitiis, minime vero in aqua simplici.

VIRTUS MEDICATA non nota.

BACCÆ VISCIS QUERNI.

VISCUM album L. *Eichenmistelbeere*.

VIS NOXIA. Baccæ succo viscoso turgidæ ventriculo ingestæ visci aucuparii adinstar agerent.

ANTIDOTA. Vomitorium.

VIS MEDICATA non nota.

SPONGIA MARINA.

SPONGIA officinalis L. *Badeschwamm*. Est domicilium zoophyti vel polypi cellulosum, in mari mediteraneo copiose obvium.

SAPOR & ODOR nullus.

VIS NOXIA. Ventriculo frustutatim ingesta spongia turgescendo, putrescendo & pylorum obstruendo nocet. Puellam 14 annorum a sua matre feverius tractata in eum melancholiæ gradum incidit, ut intra biduum integrum manipulum spongiæ vulgaris in minuta frusta discerptam sensim deglutiret. Intumuit ventriculus, inanes vomendi experiebatur conatus, omnem fastidiebat cibum, anxia & subdelirosa fuit; dedi ilico vomitorium & evomit gluten putridum una cum integris frustis spongiosis ac convaluit.

ANTIDOTA. Vomitorium.

VIS MEDICATA. Spongia usta contra strumas laudatur sæpius de die cochleare parvum in ore diu volvitur, & dein deglutitur, quod efficacius est quam si statim deglutiatur. Spongia præparata pro dilatandis fistulis, coercenda hæmorrhogia & nimia suppuratione vulnorum, demum pro retinendo prolapsu vaginæ & uteri infervit. *V. Pharmacologiam chirurgicam.*

F U N G U S   C Y N O S B A T O S .

Est spongia in *ROSA canina* L. ab insecto formata. *Hagebuttenschwamm.*

ODOR nullus; SAPOR adstringens.

VIS NOXIA præcedentis.

ANTIDOTA eadem.

V E N E N A

E X

REGNO MINERALI.

ELENCHUS

VENENORUM EX REGNO MINERALI.

De venenis mineralibus generatim.

VENENA MECHANICA.

Vitrum contusum, *Glass.*

Smalta, *Schmalte.*

Adamas, *Diamant.*

Alumen plumosum, *Federweifs.*

Lapis lazuli, *Lafurstein.*

Fuligo camini anglicana, *englischer Caminrufs.*

VENENA TERREA.

Gypsum, *Gips.*

Glacies Mariæ, *Marienglass.*

CrySTALLUS montana, *Bergkrystall.*

VENENA ACIDA.

Acidum vitrioli concentratum, *Vitriolsaure.*

—— salis concentratum, *Salzsaure.*

—— nitri concentratum, *Salpetersaure.*

Aqua fortis, *Scheidewasser.*

—— regia, *Königswasser.*

- Vitriolum album, *weißer Vitriol.*
 ———— caeruleum, *blauer Vitriol.*
 ———— viride tabernarum, *Grüner Vitriol.*
 ———— vulgare Goslariense, *gemeiner Goslari-*
scher Vitriol.

VENENA ALCALINA CAUSTICA.

- Sal alcalinus vegetabilis causticus, *kaustisches*
Pflanzenlaugensalz.
 — — mineralis causticus, *kaustisches Mine-*
rallaugensalz.
 — — volatilis causticus, *flüchtiges kaustisches*
Laugensalz.
 Lapis causticus, *Aetzstein.*
 Lixivium causticum saponariorum, *äzende Seifen-*
sieder Lauge.
 Calx viva, *ungelöschter Kalk.*

V E N E N A M E T A L L I C A.

Auri præparata.

- Aurum monetarium, *Münzgold.*
 Aurum fulminans, *Knallgold.*

Argenti præparata.

- Argentum monetarium, *Münzsilber.*
 Lapis infernalis, *Höllenstein.*
 Argentum hydragogum Boylei, *Boyles Sil-*
berarzney.

Bismuthi præparata.

- Magisterium bismuthi, *Wismuthweiß.*

Cuprum, ejusque præparata.

Cibus cupratus, *Kupferhaltige Speise.*

Aqua cuprata, *kupferhaltiges Wasser.*

Vinum cupratum, *kupferhaltiger Wein.*

Spiritus vini cupratus, *kupferhaltiger Wein-*
geist.

Medicamenta cuprata, *kupferhaltige Arzneyen.*

Plumbum, ejusque præparata.

Cibus plumbatus, *bleyhaltige Speis.*

Aqua plumbata, *bleyhaltiges Wasser.*

Vinum plumbatum, *bleyhaltiger Wein.*

Medicamenta saturnina, *bleyhaltige Arzneyen.*

Stanni præparata.

Stannum plumbatum, *bleyhaltiges Zinn.*

Mercurius, ejusque præparata.

Mercuris vivus. *Lebendiges Quecksilber.*

— — sublimatus corrosivus, *aezender Sublimat.*

— — dulcis, *versüßstes Quecksilber.*

— — præcipitatus ruber, *rother Quecksilber*
Præcipitat.

— — albus, *weißer Quecksilber Präci-*
pitat.

Turpethum minerale, *mineralischer Turbith.*

Antimonii præparata.

Regulus antimonii, *Spießglaskönig.*

Flores antimonii, *Spießglasblumen.*

Butyrum antimonii, *Spießglasbutter.*

Mercurius vitæ, *Algarothisches Pulver.*

Tartarus emeticus, *Brechweinstein.*

Hepar antimonii, *Spießglasleber.*

Vitrum antimonii, *Glas des Spießglases.*

Crocus metallorum, *Metallsafran, Spießglas-
safran.*

Sulphur auratum antimonii, *Spießglasgold-
schwefel.*

Arsenicum, ejusque præparata

Arsenicum album, weisser Arsenik.

—— citrinum, *gelber Arsenik.*

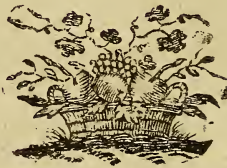
—— rubrum, *rother Arsenik.*

Auripigmentum, Operment, Goldgelb.

Regulus arsenici, Arsenik-König.

Arsenicum porosum, Fliegenstein.

Cobaltum arsenicale, Arsenik-Cobalt.

DE VENENIS MINERALIBUS GENERATIM.

Venena ex regno *minerali* petita frequenter admodum in perniciem hominum; ob parvam, qua necant & ingeri possunt molem, ab hominibus sceleratis adhiberi solent.

Dividuntur in venena *mechanica*, *terrea*, *acida*, *alcalina* & *metallica*. Hæc iterum *subdividuntur* in *cuprea*, *plumbata*, *mercurialia*, *antimonialia* & *arsenicalia*.

Antidota venenorum mineralium in *generalia* & *specialia* dividuntur.

Generalia sunt

1. *Emetica*, si venenum adhuc in ventriculo vel purgans, si jam in intestinis hæret, atque gastritis aut enteritis abest.
2. *Involventia*, ut Oleum, lac, mucilago, pinguedo, pulmentum farinosum, potio oleoso-mucilaginea * ova mollia. Potus diluens copiosus.
3. *Antispasmodica*, si spasmi valde urgent.

Specialia Antidota. Præter generalia adhibeantur *alcalina* & *terræ absorbentes* in venenis *acidis*. *Acida diluta* in venenis *alcalinis*. In venenis *metallicis* utplurimum sola *generalia antidota* conveniunt.

---

* Ex mucilaginis gummi arabici parte una, olei expressi partibus duabus, & aquæ, vel lactis partibus octo.

VENENA MECHANICA.

Sic illa vocantur mineralia, quæ duris & acutis spiculis terreis in primas vias agunt.

VITRUM CONTUSUM.

VITRUM commune, Glass. Est corpus diaphanum ex terra silicea & alcali fixo productum.

ODOR & SAVOR nullus.

VIS NOXIA. In pulverem contusum & ventriculo ingestum cardialgiam, colicam, spasmos, vomitum cruentum, inflammationem ventriculi & mortem inferre valet. Vitrum contusum saccharo admixtum muribus, ut pereant, exponitur.

ANTIDOTA. Oleum, butyrum, pinguedo vervecina, pulmentum farinaceum lacteum, desuper ipecacuanha, ac dein purgans.

VIRTUS MEDICATA. Ad leucoma corneæ defricendum.

S M A L T A.

S M A L T A. *Schmalte.* Est vitrum cæruleum ex cobalto calcinato, filice & alcali fixo vegetabili confectum.

ODOR & SAPOR nullus.

VIS NOXIA. Suis spiculis duris ac scindentibus ut vitrum contusum agit.

ANTIDOTA hinc eadem.

VIRTUS MEDICATA nulla. Pictoribus, lotricibus, ac figulis pro coloratione inservit.

A D A M A S.

G E M M A *Adamas* L. *Diamant.*

ODOR & SAPOR nullus.

VIS NOXIA. Integer deglutitus adamas nullum infert malum; at contusus ventriculo ingestus acuminatis & rigidis suis superficiebus, quas in pulverem etiam tenuissimum tritus, habere amat, cardialgiam, vomitum cruentum, inflammationem, gangrænam ventriculi, spasmos & mortem causare valet.

HYACINTHUS, *GRANATUS*, *SMARAGDUS*, *SAPHIRUS*, *CARNEOLUS* & omnes reliquæ gemmæ in pulverem contusæ, ut vitrum contusum agunt & ventriculo ingestæ nocivos exerunt effectus.

ANTIDOTA eadem ac in vitro contuso.

VIRTUS MEDICATA nulla.

A L U M E N P L U M O S U M.

AMIANTHUS plumosus L. *Federweifs.* — *Federalaun.*

ODOR & SAPOR nullus.

VIS NOXIA. Ventriculo ingestum alumen plumosum sua figura pungente iritat & rubefacit ventriculum. *Externe* cuti applicatum intolerabilem inducit cuti pruritus.

ANTIDOTA. Pinguia, oleosa cum emetico. Venæsectio si gastritis jam adesset.

VIRTUS MEDICATA. Ad revocandam scabiem retropressam linteaminibus qua iritans & rubefaciens cutis inspergitur.

L A P I S L A Z U L I.

CUPRUM Lapis lazuli L. *Lasurstein.*

ODOR & SAPOR nullus.

VIS NOXIA. Cupro non scatet, ut vulgò putatur. Hinc ventriculo ingestus duritie mechanica nocere videtur. *Ultramarinum* e lapide lazuli paratum ejusdem indolis est.

ANTIDOTA ut in alumine plumoso.

VIRTUS MEDICATA nulla.

FULIGO CAMINI ANGLICANA.

*FULIGO splendens Caminorum in Anglia. Eng-
lischer Ofenrus.*

VIS NOXIA. Ulcus cancrosum scrotalē, camino-
rum purgatoribus in Anglia familiare, ex fu-
ligine scroti plicis adhærescente nascens, la-
bem insanabilem in partes genitales, inque
ipsa imi ventris viscera transmittens inducit.

ANTIDOTUM. Excisio loci cancrofi in scroto. *

V E N E N A T E R R E A.

Quæ terra tenui in primas vias agunt.

G Y P S U M.

G Y P S U M usuale L. Gips. Est terra calcarea aci-
do vitrioli imbuta,

ODOR & SAPOR nullus.

VIS NOXIA. Gypsum crudum & magis adhuc
ustum ventriculo ingestum causat gravitatem,
cardialgiam, vomituritiones, pertinacissimam
alvi obstructionem & mortem. **

---

* *Cel. POTT Abhandl. über verschiedene Ge-
genstände der Wundarzneykunst, 2 Theil.*

** *Perfidia Emanuelis, Imperatoris Bizantini
nota est, qui gypso pulverato farinae triticeæ admix-*

ANTIDOTUM. Potus cum aceto, vomitorium, purgans.

VIRTUS MEDICATA. Externe ad massam ceraceam pro obducendis pessariis adhibetur.

GLACIES MARÆ, seu SELENITES.

NATRUM glaciale L. *Marienglas* — *Frequenglas*.
Lapis specularis. Est terra calcærea acido vi-
trioli penitus in sal terreum mutata.

ODOR nullus; & SAPOR terreus.

VIS NOXIA. Stimulo mechanico agit quidem in
ventriculum & intestina, at simul symptoma-
ta gypsi inducit.

ANTIDOTUM præcedentis.

VIRTUS MEDICATA nulla.

CRYSTALLUS MONTANA,

NITRUM Crystallus montana L. *Bergkrystall*,

ODOR nullus. SAPOR terreus.

VIS NOXIA. In pollinem tenuissimum redacta cum
muco ventriculi & intestinorum concrefcens,
irresolubilem constituit gluten terreum, late-
ra ventriculi & intestinorum obducens, vasa

to, magnam Imperatoris CONRADI III. exercitus
partem necaverat, & sic hujus expeditionem belli-
cam irritam reddiderat.

excretoria & absorbentia obstruens. Hinc appetitus, ciborum digestio & chyli absorptio impeditur. Unde atrophia & mors ni malo succurratur.

ANTIDOTUM præcedentis,

V E N E N A A C I D A.

Quæ suo *acore minerali* in primas vias agunt.

ACIDUM VITRIOLI CONCENTRATUM.

OLEUM vitrioli glaciale. Vitriolöhl.

Est acidum sui generis ex vitriolo, alumine vel sulphure elicatum,

ODOR peculiaris. SAPOR acidissimus, causticus.

VIS NOXIA. Ventriculo ingestum, os, linguam, fauces, œsophagum, ventriculum & intestina inflamat, arrodit, spasmo constringit, humores coagulat, tussim, motus epilepticos excitat, & non raro gangræna ventriculi necat.

ANTIDOTUM. Potio oleoso-mucilaginosâ, oleum, butyrum, alcali, terræ absorbentes.

VIRTUS MEDICATA. Ob vim antisepticam & roborantem in morbis putridis, quibusdam nervosis, scabie convenit, at aqua dilutum, externe in epulide seu excrescentia gingivarum carnosâ guttatim applicatum prodest.

ACIDUM SALIS CONCENTRATUM.

Spiritus salis marini concentratus, concentrirter Salzgeist. Est acidum e sale culinari elicatum.

ODOR croceus. SAPOR acidissimus, causticus.

VIS NOXIA præcedentis. *

ANTIDOTA eadem ut in acido vitrioli.

VIRTUS MEDICATA. Guttæ quædam cum decocto corticis peruviani in febribus putridis, in ischuria renali laudatur. Externe cum melle rosaceo mixtum in angina gangrænosa & ulceribus scorbuticis atque in tinea convenit.

ACIDUM NITRI CONCENTRATUM.

Spiritus nitri fumans, est acidum sui generis, quod e nitro elicatur. Salpetersaure, rauchender Salpetergeist.

ODOR peculiaris. SAPOR acidissimus.

VIS NOXIA præcedentis.

ANTIDOTA præcedentis.

VIRTUS MEDICATA. Qua causticum in excrescentiis externe ope penicilli caute illinitum, laudatur.

AQUA FORTIS.

Est acidum nitri aqua dilutum. *Scheidewasser.*

---

* N. A. N. C. T. vi. p. 383. ossa solvit.

ODOR peculiaris. SAPOR acidissimus.

VIS NOXIA præcedentis. Est autem acido nitri multo debilior. V. *halitus nitrosus*.

ANTIDOTUM præcedentium.

VIRTUS MEDICATA præcedentis.

A Q U A R E G I A.

Est acidum falis cum acido nitri. *Königswasser*.

ODOR peculiaris. SAPOR acidissimus.

VIS NOXIA præcedentium acidorum.

ANTIDOTUM præcedentium.

USUS MEDICUS, causticus, externus.

V I T R I O L U M A L B U M.

VITRIOLUM album L. *weisser Vitriol, weisser Galizenstein*. Est sal metallicus ex acido vitrioli & zinco constans, si purum est, at nativum & venale simul ferrum & cuprum continet.

ODOR nullus; SAPOR nauseosus, stipticus, acidus.

VIS NOXIA, vomitum enormem, cardialgiam, tormina excitat si majori dosi ingeratur.

ANTIDOTUM. Lapides cancrorum, * oleoso-mucilaginea, alcalina.

* *Sammlung für pract. Aerzte* 7. B. I. St. p. 183.

USUS MEDICUS. Interne pro vomitorio, ad $\Theta\beta$ cito agente laudatur; ad gr. ij vel iij in epilepsia, diarrhæa chronica, in arthritide, * Externe pro *aqua ophthalmica* adhibetur, quæ aqua cum melle rosaceo mixta egregium remedium in aphthis oris est.

VITRIOLUM COERULEUM.

VITRIOLUM cyprium L. *blauer oder Cyprischer Vitriol.* Est sal metallicus ex acido vitrioli & cupro constans.

ODOR nullus. SAPOR nauseosus, metallicus.

VIS NOXIA. Ingenti vi stiptica & caustica ventriculum afficit, hinc vomitus enormis, ** cardialgia, tormina, inflammatio & gangræna primarum viarum.

ANTIDOTA præcedentis.

USUS MEDICUS. Externe qua causticum adhibetur, in ulceribus fungosis ingreditur etiam *lapidem divinum*. Interne qua vomitorium in peste, in hydrope *** quandoque datur.

* *Cel. PETR. WIEL de usu interno nucis vomicae & vitrioli albi in pertinacibus morbis curandis conspicuo. Vitembergæ 1771.*

** *A gravis seu interne datis ingentes anxietas & enormes oriebantur vomitus. Ill. HOPFMANN med. rat. syst. II. p. 290.*

*** *Sammlung für Aerzte 7 B. I. St. p. 188.*

VITRIOLUM VIRIDE TABERNARUM.

VITRIOLUM martis L. *grüner Vitriol*. Est sal metallicus ex acido vitrioli & ferro constans. At nativum vitriolum viride fere semper cupro nonnihil contaminatum est.

ODOR nullus ; SAPOR stipticus , acidus.

VIS NOXIA , aliquantum minor quam præcedentis.

ANTIDOTA præcedentium.

VIRTUS MEDICATA. *Vitriolum martis arte factum* ut roborans , anthelminthicum & emmenagogum adhibetur.

VITRIOLUM VULGARE GOSLARIENSE.

Est vitriolum ferrum & cuprum acido vitrioli junctum gerens. *Gemeiner Goslarischer Vitriol*. *Kupferwasser*. Cupri præsentiam immissa solutioni vitrioli lamina ferrea prodit.

ODOR nullus. SAPOR nauseosus, stipticus, acidus.

VIS NOXIA , aliquantum minor quam vitrioli cœrulei.

ANTIDOTA præcedentium.

VIRTUS MEDICATA. Ad varia medicamenta vitriolica paranda in officinis pharmaceuticis adhibetur.

VENENA ALCALINA.

Quæ sale alcalino caustico in primas vias agunt,
si interne assumantur.

SAL ALCALINUS VEGETABILIS CAUSTICUS.

Est sal alcalinus vegetabilis causticus ut *Sal tartari causticus*, *Aezendes Pflanzenläugensalz*.

ODOR nullus; SAPOR lixiviosus, causticus.

VIS NOXIA, Vomitum, alvifluxum & inflammationem ventriculi causat, si majori copia ingeratur. Ægrotus robustæ constitutionis unciam unam salis tartari hauriebat, inde vomitus enormis 48 horarum, qui ventriculi simul inflammationem excitabat, quæ mortem vix non attulit. *

ANTIDOTA involventia & acida diluta, emulsio, lac, oleosa, pinguis, mucilaginea.

VIRTUS MEDICATA. In acrimonia acida, in indurationibus lacteis, in rachitide.

SAL ALCALINUS MINERALIS CAUSTICUS.

Sal alcalinus fixus mineralis cum calce viva paratus. *Aezendes Minerallaugensalz*.

---

* *Sammlung für Aerzte*, 7 B. 1 St.

ODOR nullus; SAPOR amaricans, lixiviosus, blandior tamen, quam in priore.

VIS NOXIA præcedentis.

VIRTUS MEDICATA præcedentis.

SAL ALCALINUS VOLATILIS CAUSTICUS.

Sal alcalinus volatilis causticus cum calce paratus, ut *spiritus salis ammoniaci causticus est, flüchtiges äzendes Laugensalz.*

ODOR penetrantissimus alcalinus, nares horrendè feriens & irritans; SAPOR causticus, lixiviosus.

VIS NOXIA. Majori copia ori & ventriculo ingestus spiritus salis ammoniaci causticus inflammationem & gangrænam harum partium inducit. Hominis a cane rabido demorsæ integra lagenula spiritus salis ammoniaci oris cavo infundebatur; labia, lingua & palatum ilico nigricabant ex combustione & æger intra quatuor minuta moriebatur. * Abusus salium volatilium, quos juvenis majori copia adsueverat evitare, hæmorrhagias de intestinis, naribus, gingivis pruritus, intolerabilem, febrem hæcticam, mortemque intulit. **

* *Cel. MARTINET Experiences nouvelles sur les propriétés de l'alcali volatil fluor. 1780.*

** HUXHAM of the malignant Sore-throat. p. 68. Ill. HALLERI de partium fabrica & functionib. T. 3. p. 152.

ANTIDOTA. Multus potus cum acido vegetabili, lac, oleum, butyrum.

USUS MEDICUS in tumoribus arthriticis, in morfu viperæ gallicæ. Est optimum remedium excitans in asphyxiis a mephitide acidâ.

L A P I S C A U S T I C U S.

Est sal alcalinus fixus materia caustica calcis valde imbutus. *Aetzstein.*

ODOR nullus; **SAPOR** igneus, lixiviosus, causticus.

VIS NOXIA. Partes animales in escharam & tabum corrodit, hinc interne majori dosi datus eandem stragem ventriculo & intestinis induceret.

ANTIDOTA præcedentium.

VIRTUS MEDICATA. Pro caustico ad aperiendos tumores inservit.

LIXIVIUM CAUSTICUM SAPONARIORUM.

Est liquidum ex alcali vegetabili fixo & materia caustica calcis vivæ constans. *Aezende Seifensiederlauge.*

ODOR nullus; **SAPOR** lixiviosus, causticus.

VIS NOXIA præcedentium.

VIRTUS MEDICATA ad aliquot guttas calculosis datur.

CALX VIVA.

LAPIS CALCAREUS ustus, ungelöschter Kalch. Est terra calcarea materie caustica imbuta.

ODOR nullus; SAPOR causticus, acris.

VIS NOXIA. Calx viva ventriculo ingesta vi caustica ejus inflammationem & arrosionem inducit. Inde ardor & fitis inexplebilis, cardialgia, tormina, spasmi, convulsio, mors.

ANTIDOTA, oleum, mucilago, aër fixus, acidula.

VIRTUS MEDICATA. Pro paranda aqua calcis, & pro linimento ad nævos v. auripigmentum.

VENENA METALLICA.

Venena quæ indole metallica nocent, dividi solent

in venena cupræa

———— plumbata

———— mercurialia

———— antimonialia &

———— arsenicalia.

AURUM.

AURUM nativum L. Gold. Est metallum perfectum ex calce auri & phlogisto constans.

VIS NOXIA. Aurum perfecte purum non est venenum, sed corpus in nostro ventriculo inge-

stum iterum immutatum e primis viis eliminatur. * Aurum vero in aqua regia solutum vim venenatam hujus aquæ adauget.

ANTIDOTUM: Solutio auri in aqua regia exiget antidota mineralium acidorum.

USUS MEDICUS nullus. Si pretium non obfaret pro affervandis cibis & medicamentis fecuriffima præberet vafa. Denique paupertatis optimum eft antidotum.

A U R U M M O N E T A R I U M.

Eft aurum plus minus cupro commixtum, ex quo monetæ aureæ, vafa aurea, aliaque fuppellex aurea confici folent. *Münzgold.*

VIS NOXIA ab admifto cupro dependet, hinc cupri fympptomata venenata caufat. Vide *Cuprum.*

ANTIDOTA etiam fub confideratione cupri dicentur.

* D. VAILLANT medicinæ Doctör & Regis Galliæ Atiquarius, quem prædones navigantem infèquebantur, timens ne in rapaces eorum manus incideret, numifmata aurea viginti, quæ fecum habebat, deglutivit, exque iis quædam in Galliam redix fumpta fpinachia feliciter reddidit alvo. *Cel. CÆLSI ratio occurendi morbis a mineralium abufu producti folitis 1783. p. 8.*

A U R U M F U L M I N A N S .

Est calx auri cum alcali volatili intime juncta.
Knallgold.

ODOR nullus; SAPOR insipidus.

VIS NOXIA. Interne majori dosi assumptum exci-
tat tormina, anxietatem, spasmos, convulsio-
nes, vomitum, diarrhæam, profusissimam sa-
livationem, * animi deliquia & non raro mor-
tem. **

VIS NOXIA EXTERNA. A frictione vel accedente
calore etiam sine flamma admota cum horren-
do strepitu exploditur. Juvenis 22 annorum
lagunculæ vitreæ aurum fulminans injecit, non
attendens infelix unam alteramve particulam
collo adhærere, eam clausurus epistomium
vitreum vertendo intrudebat; eodem momen-
to cum ingenti tonitru in innumeras moleculas
dissilit lagenula; homuncio inter furnos labo-
ratorii magno impetu projicitur, facie dissi-
lientis lagenulæ frustulis tota vulnerata, & ocu-
lis ambobus deperditis. ***

---

* In duobus ægotis a tribus granis auri fulmi-
nantis tormina, ingentem debilitatem & profusissimam
vidi salivationem.

** *Ill. HOFMANN med. rat. system II. p. 287.*
& *Cel. GMELIN T. III. p. 98.*

*** *Cel. MACQUER Chymisch. Wörterb. Leip-
zig 1781. p. 186.*

ANTIDOTA. Oleosis, mucilaginosus, sulphuris vel salis marini spiritu enervatur.

VIRTUS MEDICATA. Quondam ut catharticum ad grana IV in ileo * dabatur; at abstinendum ab infido remedio.

A R G E N T I P R Æ P A R A T A.

ARGENTUM nativum L. Silber. Est metallum perfectum ex calce argenti & phlogisto constans.

ODOR & SAPOR nullus.

VIS NOXIA. Argentum perfecte purum non est venenum. At argentum in aqua forti solutum, reddit aquam fortem multo acriorem, hæc acerrima est, ac omnes partes molles corrodit.

ANTIDOTA antacida & obvolventia, si argenti solutio in aqua forti ventriculo ingereretur.

VIRTUS MEDICATA. Externe solutio argenti pro caustico infervit, cuti maculam obscure rubram inducit, cum plurima aqua diluta solutio ad capillos nigro colore imbuendos infervit.

A R G E N T U M M O N E T A R I U M.

Est argentum plus minus cupro vel plumbo contaminatum, ex quo monetæ, vasa & multi-

---

* Cel. MACQUEL *Chymisch. Wörterb.* p. 187.

plex alia suppellex argentea confici solet.
Münzsilber.

VIS NOXIA. Vinum vel alia acida in vasis argenteis conservata hinc vomitum, tormina & alios noxios effectus producebant. *

ANTIDOTA cupri vel plumbi.

VIRTUS MEDICATA nulla, nisi pro instrumentis quibusdam chirurgicis.

L A P I S I N F E R N A L I S.

LAPIS infernalis. *Höllenstein.* Est argentum acido nitroso junctum.

ODOR nullus; **SAPOR** deterrimus, causticus.

VIS NOXIA. Destruit vi corrosiva partes molles, epidermidi maculam nigram cum solo epidermidis secessu evanidam inurit. Hinc ventriculo ingestum est atrocissimum venenum corrosivum.

ANTIDOTA. Oleosa, pinguis, aquosa, mucilaginosas, alcalinas, ut sapo venetus, absorbentes terræ.

* *Ill. VAN SWIETEN Comment. T. IV. p. 703.* novi dicit optimum & sincerum vinum in phiala argentea clausa servatum, pessima mala produxisse, dum potaretur. Illud autem non ab argento factum fuit, sed a cupro, quod in utensilibus ex argento paratis semper adest. Phialæ enim illius argenteæ superficies interna ærugine obducta inveniebatur, dum in causam horum malorum inquirebatur.

VIRTUS MEDICATA. Externe pro consumenda & siccanda carne fungosa ulcerum epuloticorum infervit.

ARGENTUM HYDRAGOGUM BOYLEI.

Sal metallicus ex argento & acido nitri confectus.
Boyles Silberarzneey.

ODOR nullus, **SAPOR** amarissimus.

VIS NOXIA. Caustica, draastica, valde hydragoga, debilitatem ventriculi diu reliquens.

ANTIDOTA præcedentis. Debilitatem ventriculi remanentem rob baccorum juniperi fanat.

VIRTUS MEDICATA. Ad grana duo in hydrope & vermibus laudatur, sed cave a periculoso remedio.

BISMUTHI PRÆPARATA.

BISMUTHUM nativum L. *Wismuth.* *Marcafita.*

VIS NOXIA. An hoc metallum per se venenum sit, non patet.

MAGISTERIUM BISMUTHI.

Est calx bismuthi. *Wismuthweifs.*

VIS NOXIA. Interne assumptum intolerabiles anxietates causavit. ✻

ANTIDOTUM lac, oleosa cum ipecacuanha.

---

* *Memoires de l'academie de Berlin.* 1753.

USUS MEDICUS nullus. Externe pro cosmetico albo adhibetur.

C U P R U M.

CUPRUM nativum L. Kupfer.

ODOR proprius, si manu teratur. SAPOR valde nauseosus.

VIS NOXIA. Cuprum purissimum & non æruginosum est innocuum, at quocunque humore solutum veneni atrocissimi edit effectus. Solvitur vero ab omnibus salibus acidis, alcalinis & neutris nec non a pinguibus.

Cuprum vel ex eo parata intus sumpta, horrenda sequuntur symptomata, nempe sapor valde nauseosus seu æruginosus, ariditas linguæ ac faucium, sitis ingens, ventriculi & intestinorum dolores acerbissimi, enormes vomitus ac alvi fluxus, aut inanes & frequentissimi nisus reddendi alvum, urinæ suppressio pertinax, anxietas summa, spirandi difficultas, vertigo, capitis dolor, phrenitis, inflammatio ac ulcera ventriculi & intestinorum, intumescencia totius corporis, convulsiones, mors. *

Potest cuprum forma cibi, potus, vel medicamenti corpori nostro ingeri

---

* *Cel. CAELSI ratio occurrendi morbis a mineral. abusu.* p. 18.

1. *Cibus cupratus.* Integras familias a cibis in *vasis cupreis* præparatis & conservatis fuisse exstinctas frequens docuit experientia. Huc pertinent *cucumeres* * *Gemæ caparidum*, ** *phaseoli* in *vasis cupreis* conditi. *Carpiones* in *aheno cupreo* cum *aceto* cocti & reservati, *legumina*, *butyrum* in *iisdem* diu retentum. ***
Vasa ex *ære campano*, vel *auricalcho* aut *metalloy principis* vel *cupro albo* confecta minus sunt nociva, quia minus *cupri* continent, non tamen absque noxa adhiberi possunt.
2. *Aqua cuprata.* *Aqua fontana* in *vase cupreo* diu reservata. *Aqua Neusoliensis* maxime huc pertinet.
3. *Vinum cupratum.* *Vinum*, quod diu in *amphora cuprea* stabat.
4. *Spiritus vini cupratus.* *Spiritus vini* ex *alembico cupreo* destillatus prodit quidem pellucidus & coloris expers at ta-

---

* FALCONET *observations and experiments on the poison of copper.* London 1724. & Götting. *Gel. Anzeigen* 34 St. 1776 p. 88.

** *Journal de medecine* 1766. T. 24. Febr. p. 150.

*** *Cel. GMEIN Geschichte der mineralischen Gifte* p. 63.

men cuprum in se continet. *Criterion* optimum est sapo spiritui immixtus, hic enim forma striarum viridescentium in spiritu vini cuprato solvitur, nam a solo spiritu salis ammoniaci spiritus vini cupratus non viridescit. *

Optimum & securissimum remedium spiritum vini a cupro liberandi est immixtio calcis extinctæ, quæ cuprum e spiritu vini præcipitat.

§. *Medicamentum cupratum.* Medicamenta in mortariis æneis trita vel præparata & ipsa medicamenta ex cupro præparata huc spectant, ut *cuprum ustum, cuprum ammoniacum, ærugo. Ens veneris, crocus veneris. Lapis armenus, cæruleum montanum, Vitriolum cæruleum.*

VIS NOXIA EXTERNA. A pollicis punctura ope acus cuprei æruginosi ingens inflammatio, gangræna brachii & mors oriebatur. **

CRITERIUM CUPRI est spiritus salis ammoniaci, qui cuprato cibo vel medicamento instillatus saphirino colore cuprum prodit.

* *Cel. PLOUQUET* *Warnung an das Publikum für einem in manchen Brandweipen enthaltenen Gift, sammt den Mitteln es zu entdecken und auszuscheiden. Tübingen 1780.*

* *MISSA* in *Recueil periodique* II, Art. 1755. p. 284.

ANTIDOTA. Ubi quis cibum cupro infectum vel æruginem asumpfit, vomitus si non sponte succedat, irritatione faucium mechanica protinus concitandus. Dein

Aqua tepida pura, mucilagines, lac vaccinum, amygdalarum aut olivarum oleum recens pressum, butyrum non falsum, una cum putaminibus ovorum vel creta aliisque acidum absorbentibus affatim haurienda. Cuprum *sale alcalino* solutum mere oleosa & mucilaginoso exigit. *Externe* cataplasmata emollientia & balnea calida admoveantur.

Tremorem post alia remedia adhibita remanentem, potus thermarum sulphurearum & balnea ex iis tollunt.

VIRTUS MEDICATA. Ab interno usu cupri plane in praxi abstinere consultissimum est. *Externe* viride æris in unguento ægyptiaco ad ulcera sordida depuranda adhibetur. *Aqua ophthalmica saphirina* in morbis oculorum quibusdam adhuc in usu est.

P L U M B U M.

PLUMBUM nativum L. *Bley.*

ODOR nullus. SAPOR dulcescens.

VIS NOXIA. Plumbum ventriculo ingestum varios morbos, quos *saturninos* appellant, inducit. Inde oriebatur sapor dulcis, siccitas oris, con-

strictio gulæ, ponderis sensatio in ventriculo, appetitus ac virium dejectio; corporis pallor & macor, anxietas præcordiorum, vertigo, animi deliquium, tussis, astma siccum; singultus, nausea, vomitus, vigiliæ perpetuæ, cachexia, febris lenta, icterus, tremor, palpitatio cordis, dolores artuum nec non cardialgici ac colici intolerabiles, inflammatio lenta viscerum abdominalium; fæces alvinæ, ovillis stercoribus similes, introductio abdominis, alvus ita stricta ut enema injici nequeat, ischuria, dysuria, aponia, paralysis extremorum, sudores frigidi, tandem convulsiones & mors.

Symptoma in variis morbi saturnini gradibus præ ceteris constans est *pulsus durus ligneus* seu chordæ ad instar densus. Hic præter cognitam plumbi tractationem præ aliis signis certius labem saturniam subesse arguit. Sunt, qui *ventrem durum & ligneum* pro signo pathognomico adsignant, sed hoc signum vel in gravissimis colicis pictonum nonnunquam desideratur. Alvus pertinacissime clausa, umbilici introtractio & assiduus materiæ æruginosæ vomitus ferme tantum in graviori colica pictonum spectatur. * Possunt autem saturnina

---

* *Cel. HÆBERL de febribus annuis. Monach. 1784. p. 70. & Cel. STOLL rat. medendi, T. II.*

1) cibo, potui, medicamentis fraudulenter vel ex ignorantia admixta ventriculo ingeri; vel 2) forma halitus cum saliva deglutiri aut una cum aëre ad pulmones deferri vel 3) externæ cuidam corporis parti applicata in vasa absorberi.

CIBUS PLUMBATUS. Periculosum est cibos acidos, acelcentes, aut oleosos in *vasis plumbeis* vel ex *stanno plumbato* confectis aut in *fictilibus* vitro plumbato coloratis coquere vel diutius fervare. Agricolæ in Belgio butyrum augendi ponderis causa tempore annonæ *cerussa* miscebant. Alii panem eadem mangonizabant, Mercatores fraudulentis oleis rancidis *cerussam* addebant, ut ea pro olivarum oleo recens presso incautis venderent. *

AQUA PLUMBATA. Integra familia paralyfi vexabatur, dum ad culinares usus adhibebatur aqua in magno *receptaculo plumbeo* reservata diu hærens. ** Integra familia, quæ aquam ex puteo, cujus *embolus plumbeus* ab aqua felenitica corrosus erat, hauserat, ægrotabat. Pater jam a longo tempore paralyfi afficiebatur; mater colica & ictero diu laborans moriebatur. Ex 21 infantibus 8 in infantia moriebantur, reliqui ægrotabant toto tempo-

---

* *Cel. CÆLSI l. c. p. 30.*

** *Ill. VAN SWIETEN Comment. T.*

re, quo in domo paterna habitabant. ✽ Eadem mala & ab aqua per plumbeos aquæductos advecta, ab aqua pluvia e tectis plumbo obductis in receptaculum suppositum depluente, oriebantur.

VINUM PLUMBATUM. Lucripeti & turpes œnopolæ vina immatura & acida plumbo raso, aut lithargyrio, minio, cerussa vel saccharo saturni dulcificare solent. Vinum in vasis ex stanno plumbato confectis vel cerevisia aut mustum vini vel pomacei in receptaculis plumbeis diu relictum, colicam saturninam & paralyses epidemice totas familias, vel cœtus hominum corripientes induxit. ✽✽

PRÆPARATA SATURNINA, quæ sæpe scopo medicandi dantur, ut *Cerussa plumbi, Minium, Lithargyrium, Saccharum saturni, Magisterium saturni, Extractum saturni, Aqua vegeto-mineralis, Plumbum ustum, Plumbum corneum. Tinctura saturnina* &c. atrocissimos morbos saturninos procreant. Iidem oriuntur a medicamentis aliis in vasis plumbeis trita aut alio modo parata, nec non a medicamentis plum-

* *Cel. WALL in medical tractis.*

** *Ephem. N. C. Dec. III. A. 4. obs. 100. & Cel. BAKER. Medical Transact. Vol. I. p. 175. & Vol. II. p. 240. & Cel. ZELLER de vinis lithargyrio mangonifatis.*

plumbo adulteratis, ut a cinnabari, quæ minio, a mercurio vel stanno quæ plumbo adulterari solent.

HALITUS PLUMBATUS, qui a multis artificibus cum saliva deglutitus aut cum aëre in pulmones respiratus eosdem producit morbos. Vide inter venena halituosa *halitum plumbatum*.

VIS NOXIA EXTERNA. Nocent saturnina particulis venenatis ad interiora corporis a cute absorptis; quandoque simul materiam acrem criticam ad cutem depositam ad interiora corporis repellendo. A *Fuco saturnino* diu adhibito tabes pulmonalis, * contractura paralytoidea, & colica saturnina fuit visa. ** Homo, qui, quum in ollam braxatoriam incidisset & a chirurgo quodam empyrico *emplastro saturnino* obvolutus esset, colica pictonum dein laborare cepit. *** A *cataplasmate* seu *fomento ex saccharo saturni* soluto spasmodicæ contractura, cardialgia, vomitus & colica orie

---

* *Ill.* BOERHAAVIUS in *Elem. chym.* T. II p. 309. sex vel septem nobiles puellas hujus fuci usu mortuas novit.

** Nuper *Ill.* DE BRAMBILLA puellam colicæ pictonum a fuci saturnini usu laborantem oleo & laudano servavit, cujus mater ab eadem causa contractura extremitatum superiorum laboravit & ejus altera filia convulsionibus atque colica jam mortua fuit.

*** *Cel.* HAEBERL de *febris annuis* p. 68.

bantur, * Etiamſi ſolum diebus ſaturninum remedium applicabatur. Ab aqua vegeto-minerali & emplaſtro ſaturnino quo ulcus cruris quadriduo deligabatur, colica ſaturnina & paralyſis oriebatur, quæ ſymptomata omiſſis remediis ſaturninis & uſu interno olei ricini brevi evaneſcebant. ** Canis qui ſuper laminis plumbeis dormire & vir qui juxta caminum plantas pedum laminis plumbeis imponere longo tempore conſuevit, paralyſi crurum afficiebantur. *** Puer biennis ſaniffimus, qui nudatis pedibus ſuper laminas plumbeas adhuc a fuſione calentes incedere amabat, ſubito doloribus colicis, febre & convulſionibus corripiebatur *) a ceruſſa, qua intertrigo genitalium infantis inſpergebatur colicam & paralyſim femorum vidi.

DIAGNOSIS MORBI SATURNINI. Vinum v. g. lithargyro mangoniſatum noſcitur

1. Ex ſapore dulceſcenti.
2. — cardialgia, capitis dolore, paralyſi colica pictonum aut alio morbo poſt vini uſum ſuperveniente.

---

* Cel. PERCIVAL on the poiſon of lead. p. 12. & 15.

** PERCIVAL. l. c. p. 13.

*** Idem p. 77.

*) Cel. WALL apud PERCIVAL p. 126.

- 3 — *præcipitato nigro* si vino liquoris probatorii, recenter parati * vel *tincturæ sulphuris volatilis* exigua portio instilletur. Minus certa criteria acidum salis vel vitrioli & sal alcali sunt.
4. — *Particulis metallicis* griseis & splendentibus, quæ in fundo vasis, quo vinum continebatur, oculo nudo vel armato, quandoque conspicitur.
5. — *regulo plumbi*, qui ex residuo post 8 librarum evaporatarum per ignem fuso re-

* *Liquor probatorius* sequenti modo conficitur. ℞. pulv. auripigmenti drachma dimid. calcis vivæ drachma ij. misce & coque in aquæ pluvialis purissimæ drachma xii. dimidiæ horæ spatio, decoctum refrigeratum percoletur & in phialis rite obturatis fervetur usui. Jubent authores ut vini unciis duabus vel tribus guttæ aliquot liquoris probatorii instillentur; si hoc fiat rubrum vel fuscum vel nigrum atque turbidum, vinum saturninis adulteratum esse contendunt; ubi vero lactei coloris nubecula apparet, vinum asserunt meracum esse. At cum stannum, cuprum, mercurius & aurum simili modo & colore ex acido vegetabili per liquorem probatorium præcipitentur, hinc hicce solus liquor non sufficit ad detegendum plumbum in vino, nisi cætera criteria simul adhibeamus. *Cel. WOLLIN* *Verfälschung des Weins mit Bleyglätte* p. 70. & *Cel. DELII* *Revision der Weinprobe auf Bley*. Erlang. 1779. Nullum vero aliud metallum dulcificat vinum quam saturnus.

manet. Hoc ex omnibus signis *infallibile* solum est.

6. *Aqua plumbata*, noscitur ex colore liliaceo, seu violaceo-roseo, si aquæ hujus ℥iv guttæ seu solutionis argenti in acido nitri confectæ instillentur. *

MEDELA MORBORUM SATURNINORUM. In ipso colicæ saturninæ *paroxysmo* omni hora uncia una olei amygdali cum aliquot guttulis *laudani* liquidi præbeatur. Efficacissimum remedium vero est oleum ricini, quod præter vim obvolventem & spasmos sopientem insimul alvum movet. Externe enemata oleosa, balneum tepidum, fomentum oleosum conveniunt.

Paroxysmo remittente illico detur purgans cum opio vel extracto *hyosciami*, ut plumbum cum alvo evacuetur. Opium vel extractum *hyosciami* idcirco purganti additur, ut solvat spasmus alvi obstinatæ causam. Fortissima purgantia & enemata alvum non movent sed aucto ventris cruciatu vomitus enormes excitant, non præmisso opio. Opium solum quandoque sine addito purgante alvum movet.

Mixtura ex salis amari & mannæ ℥iſſ cum uno grano opii & syrupo quodam in ℥iv

---

* Cel. SAGE *Untersuchung verschiedener Mineralien.* Götting. p. 23.

aquæ solutis. Vel *Pilulæ* ex resina jallapæ & pilulis pacificis Edinb. aa gr. viij atque oleo-
 sacchari aurantiorum ℞ pro una dosi, valde
 conveniunt. Alii rheum cum lapidibus can-
 crorum vel magnesia aut quod efficacius cum
 sale sodæ laudant. * Alii denique aluminis
 crudi grana xv. omni quadrihorio in ipso pa-
 roxyfmo dant. **

Reliqui morbi saturnini ut paralyfis, contractura
 &c. sæpius purgatis primis viis sanantur re-
 mediis *nervinis*, e quibus camphora, castoreum,
 asa foetida, electricitas, decoctum valerianæ
 sylvestr. vel cort. peruviani, ligni sassafras, ***
 cum antimonio crudo maxime conferunt.
 Nec non lactinia, balnea frigida, opium
 in refracta dosi, sal alcali, sapo venetus cum
 rheo diu continuata. Aquæ alcalinæ & mar-

* *Cel. WEBER Physik. Chem. Magaz. I Th. p.*
 18. ter de die drachmam rhei & totidem lapidum can-
 crorum vel salis sodæ enixe comendat. *Cel. MALOVIN*
in medic. Chymic. Altenb. 1764. Th. II. p. 37. Sal
 tartari ut antidotum plumbi laudat.

** Tertia dosis colicam jam mitigabat. *Gesamm-*
lete Schriften zur Erkenntniß und Behandlung der
Bleykolik p. 335.

*** POTERIUS figulum paralyfi saturnina af-
 fectum decocto ligni sassafras & baccarum lauri bre-
 vi pristinae saluti restituit.

tiales

tiales , diætā lactea. * Mercurius vivus. **

Quandoque colica saturnina tempore æstivo cum *saburra biliosa*, quæ emetico purgans exigit & tempore hyemali cum *plethora* vel *phlogosi abdominali*, quæ venæ sectionem & antiphlogistica poscunt, antequam opiata porrigi queunt, complicatur.

VIRTUS MEDICATA. Ab interno ex plumbō præparatorum remediorum usu in praxi medica plane abstinendum est, sunt quidem non infimi subsepii medici, qui usum internum plumbi, ut *tincturam saturninam*, quæ in phthisi laudatur *** salutarem esse male crediderunt. At remedium quod centies detrimentum attulit, & semel iterumve forte fortuna aut

* *III. WERLHOFIUS* podagricos duos partim ex materia arthritica, partim ex colica saturnina vinosa omnium membrorum paralyfi affectos, lentaque tabefactos febre, in integrum restituit lactea diætā.

** *Cel. CAELSI ratio occurrendi morbis a mineralium abusu produci solitis. Romæ 1780. p. 39.* scire etiam oportet dicit: mercurium vivum per os ingestum pessima nonnunquam symptomata debellasse a salis saturni abusu producta.

*** *Cel. VOGEL Versuch einiger Beobachtungen. Gött. 1777. p. 12. & Cel. WHITE in medicina Comment. von Edimburg 3 B. I St. p. 79.*

benignæ naturæ industria non nocuit aut etiam profuisse solummodo videtur, fugiendum est.

USUS EXTERNUS plumbatorum, etsi non omni periculo careat, in exigua dosi facilius tamen fertur. *Oleum cum minio* coctum variorum emplastrorum basis est. *Lamella plumbea*, vel succus dauci cum aliquot guttis aceti nithargyrii mixtus in feirrho cancroso coercendo laudatur.

S T A N N I P R Æ P A R A T A. 1

STANNUM crystallinum L. Zinn.

ODOR ingratus, si calefiat; **SAPOR** metallicus.

VIS NOXIA. Stannum perfecte purum interne exhibitum non est venenum. Neque stannum, cujus uncia unum arsenici granum continuit, interne in rasura cani datum vim noxiam intulit, ut experientia docuit. Arsenicum enim non formalina sed regulina & intime comixta stanno adhæret. * Neque cuprum, quo stanni molities ad vasa culinaria paranda adaptatur, in exigua dosi, (nempe ℥iiß cupri ℥j Bismuthi & 97 ℥ stanni) malos inducit effectus.

---

* *Cel. BAYEN chym. Untersuchung über das Zinn und Beantwortung der Frage: ob man sich ohne Gefahr zu oekonomischen Gebrauche der zinnernen Gefässe bedienen könne? Leipzig 1784. p. 176. & 179.*

Cuprum enim nisi ærugine infectum non nocet. * Sed stannum *valde arsenicatum* vel *valde cupratum* noxas sanitati infert.

Pessima vero stanni mangonifatio est miscella cum *plumbo*.

ANTIDOTA cupri & plumbi.

VIS MEDICATA. Rafura stanni ad tæniam expellendam laudatur.

STANNUM PLUMBATUM.

Stannum, quod ad stannanda vasa cuprea adhibetur, quandoque a lucripetis stannatoribus ex una parte stanni & sex vel septem partibus plumbi conficitur. **

VIS NOXIA hinc a plumbo. Stannum purum nimis molle est, quam ut vasa culinaria inde confici possent, ideo a multis plumbo miscetur. Noscitur stannum plumbatum si ovum recens coctum dimidio dissectum imponatur cum adfuso aceto patinæ e stanno plumbato confectæ. Sic aëtum dulcescit & ovi superficies livescit sat profunde, si stannum valde plumbatum.

ANTIDOTA plumbi:

* BAYEN l. c. p. 191.

** *Cel. PLOUQUET* l. c. p. 40.

VENENA MERCURIALIA

MERCURIUS VIVUS.

HYDRARGYRUM virgineum L. *Quecksilber*. Est semimetallum in atmosfæræ calore fluidum, coloris argentei.

ODOR nullus. SAPOR metallicus.

VIS NOXIA. Mercurii vivi magnam copiam ab-que noxa deglutiri posse, multiplici experientia constat. Diuturnus tamen ejus usus inducit varios morbos, *mercuriales* dictos, nempe tremorem artuum & impotentiam crurum.

VIS NOXIA EXTERNA. Imprudenter aut nimis diu adhibita *frictio mercurialis* non raro inducit anorexiam, sitim, oris foetorem peculiarem, febrim, gingivarum, linguæ, palati, tonsillarum, labiorum, genarum tumorem, dolorem, calorem, inflammationem, ulcera alba dolentissima, gangrænam sphacelumque; copiosum diu noctuque viscidæ salivæ effluxum, tumorem capitis immanem una cum oculis turgidis, prominentibus, sanguineis; dentium antea sanissimorum dolorem, cariem, lapsum; totius sanguinis dissolutionem, debilitatem summam, animi deliquia, stuporem, paralyin, claudicationem perpetuam, œdema crurum, sævissimam cardialgiam, vomitum, alvi fluxum aquo-

sum, olidissimum cum acerbissimis torminibus ; aneurysmata , hæmoptisim , aliasque hæmorrhagias , atrophiam , maxillarum aliorumque oris ac nasi ossium cariem , diras anxietates , respirandi difficultatem , suffocationem aut convulsiones lethales. Luctuosissima exempla mortis ab inunctione mercuriali inductæ apud authores prostant.

Quandoque mercurius per inunctionem corpus ingressus in majores globulos coit , ac in ossium cellulosis recessibus , nec non in aliis corporis partibus sub nativa forma sua reperitur. *

ANTIDOTA. Quam primum hydrargyrosis aliquem morbum causat, a frictione illico abstinendum, tibialia, femoralia, indusia, lecti lintheamina, unguento mercuriali conspurcata, statim removenda, partes inunctæ spongia saponis lixivio madente detergendæ, totum corpus balneo calido abluendum.

Morbi *mercuriales* sequenti medela curandi; nempe *plethora, febris cum inflammatorio oris & capitis tumore* venæsectiones, alvi ductiones refrigerantes & potus emollientes mucilaginosos cum nitro exigit.

Lingue tumor suffocationem minatus, simul ut hirudines ei affigantur aut scarificetur, poscit.

---

* *Cel. CÆLSI* l. c. p. 43.

Ptyalismus leniora clysmata, purgantia mitiora, flores sulphuris, atmosphærae calorem moderatum, balnea tepida postulat. Docuit observatio camphoram ptyalismum minime compescere etsi ab aliquibus commendetur.

Alvi fluxus dysentericus nullo remedio tam efficaciter curatur quam opio cum mucilaginosi per os anumque ingestis nec non sudore fragulorum.

Tremori a mercurialibus orto infusum vel essentia radice enulæ; efficacius adhuc reperitur cortex peruvianus cum floribus sulphuris.

Paralyfi medentur flores arnicæ, frictiones, vis electrica &c.

Cachexiam, tussim cum febre purisque sputo ac sudoribus colliquativis nec non hæmorrhagias varias, oris ulcera mercurialia, aliaque mala chronica a mercurialium abusu inducta, cortex peruvianus, decoctum turionum pini, infusum malti diuturno usu tutissime curat.

VIRTUS MEDICATA. Internus *mercurii gummosi* usus in omnibus morbis venereis, in vermibus, in tetano, in morsu canis rabidi, in morsu viperæ italicæ laudatur. Vide *Pharmacologiam chirurgicam*.

MERCURIUS SUBLIMATUS CORROSIVUS.

Est sal metallicus ex mercurio & acido falis constans. *Aezender Quecksilbersublimat.*

ODOR nullus. SAPOR metallicus, austerus, ingrattissimus.

Criterion mercurii sublimati in liquore quodam soluti, est præter saporem metallicum pulvis lateritii coloris, ab aqua calcis recenti affusa præcipitatus, & mercurius ex hoc pulvere sublimatus.

VIS NOXIA. Ultra unum alterumve granum ventriculo ingestus est deterrimum venenum, quod vomitu enormi, alvi fluxu dysenterico, inflammatione & gangræna ventriculi atque intestinorum, convulsionibus &c. celeriter necat.

Minima vero copia, nimisque diuturno usu ingestus, tabem, hæmoptoen, tussim inducit atque eodem modo ac immoderata hydrargyrosis nocet.

VIS NOXIA EXTERNA. Nec externa mercurii sublimati applicatio sine summa circumspetione adhibenda est. Nam matrona, cui mercurius sublimatus ope emplastri applicabatur, doloribus intolerabilibus, convulsionibus, vomitionibus, faucium ingenti tumore, salivatione miserrime excruciatâ obiit. Cuidam puellæ contra pediculos capitis unguentum ex mer-

curio sublimato illinebatur; inde caput adeo intumuit, ut brevi infanti pereundum fuisset, nisi forte lixivium e cineribus ope linteorum applicatum fuisset, quo remedio brevi convaleuit, ita tamen ut capilli deciderent.

ANTIDOTA. Copiosus potus mucilaginosus, emulsio, lac, oleum, butyrum, adeps. Urina vaccina vel equina. *

Antidota *specialia* sunt sales alcalini & terræ absorbentes, hinc lapides cancerorum, putamina ovorum, aqua calcis, lixivium cinerum.

Mercurius sublimatus *externe applicatus* lixivio alcalino abluatur eoque locus affectus fomentetur.

VIRTUS MEDICATA. Ab interno usu plane abstinendum esse opinor.

M E R C U R I U S D U L C I S.

Est mercurius sublimatus mercurio vivo valde dulcificatus. *Versüßtes Quecksilber.*

ODOR nullus. **SAPOR** terreus fere insipidus. Aqua fere insolubilis.

VIS NOXIA. Mercurius dulcis male præparatus seu non bene dulcificatus eadem fere ac mercurius sublimatus corrosivus excitat sympto-

---

* *Cel. CÆLSI* l. c. p. 51.

mata. Mercurii dulcis etiamfi bene præparati usus diuturnus ac copiosior eosdem morbos ac inunctionum mercurialium abusus producit.

ANTIDOTA hinc eadem quæ sublimatus corrosivus exigit.

VIRTUS MEDICATA. Vide *Pharmacologiam chirurgicam*.

MERCURIUS PRÆCIPITATUS ALBUS.

Est calx mercurii ex acido nitri ope acidi falis præcipitata. *Weisser Quecksilber-Præcipitat.*

ODOR & SAPOR nullus. Aqua fere insolabilis.

VIS NOXIA. Est mercurio dulci acrior hinc majori dosi ac minor sublimati agit. Quandoque *cerussa* mangonifatus est.

ANTIDOTA eadem ut in sublimato corrosivo.

VIRTUS MEDICATA. Granum unum diu cum granis decem sacchari albi purissimi in mortario vitreo triti, omni trihorio datum in morbis venereis præsertim ossium laudatur. * Unguentum e mercurio præcipitato in malis cutaneis est efficax.

* *Ill. VAN SWIETEN Comment. T. v. p. 532.*

MERCURIUS PRÆCIPITATUS RUBER.

Est calx mercurii ex acido nitri abstracto: *rother Queckfilber-Præcipitat.*

ODOR & SAPOR nullus.

VIS NOXIA. Majori dosi ingestus, cum præcipitato albo sit magis causticus, eadem mala ac exigua dosi sublimati inducit.

ANTIDOTA mercurii sublimati corrosivi.

VIRTUS MEDICATA præcedentis, de usu externo vide *Pharmacologiam chirurgicam.*

TURPETHUM MINERALE.

Est calx mercurii, acido vitrioli imprægnata. *Mineralischer Turbith.*

ODOR nullus, SAPOR nauseosus.

VIS NOXIA. Mercurii sublimati corrosivi. Turpethum minerale naribus tantummodo attractum sudores, vomitum, alvi fluxum, urinas, ptyalismum, lacrymas una cum capitis ingenti tumore movisse dicitur. *

ANTIDOTA ejusdem.

USUS MEDICUS. Scopo vomitorio ad gr. ij laudatur in morfu canis rabidi.

* BOYLEUS id refert.

VENENA ANTIMONIALIA.

ANTIMONIUM striatum L. *Spießglas* seu *Spießglanz*. Est semimetallum ex regulo proprio & sulphure constans; Odore & sapore carens.

Antimonium crudum olim pro veneno habitum fuit, experientia autem docuit præstantissimum hoc esse remedium quod tuto interne dari sine noxa possit. Sed antimonii præparata regulina noxia sunt, ut

REGULUS ANTIMONII.

Est antimonii pars semimetallica, a sulphure separata. *Spießglaskönig*.

VIS NOXIA. Incaute assumptus vomitum & alvi fluxum enormem, ventris tormina intolerabilia, diras anxietates ac corporis jactationes, hæmorrhagias, convulsiones, ventris inflationem summam; ventriculi & intestinorum inflammationem, erosionem, gangrænam, mortem etiam hominum robustissimorum causat.

ANTIDOTA. Censentur sulphur, oleosa, mucilaginoza, ceracea absorbentia, ori & ano ingesta. *Acida* non conveniunt.

FLORES ANTIMONII.

Est antimonium tostione desulphuratum & sublimatum. *Spießglasblumen*.

VIS NOXIA præcedentis.

ANTIDOTA præcedentis.

BUTYRUM ANTIMONII.

Est regulus antimonii acido falis solutus. *Spießglasbutter.*

ODOR croeus. SAPOR acidus, causticus.

VIS NOXIA. Vi corrosiva partes corporis vivi, quas tangit, celerrime destruit ac in escharam convertit; acrimonia sua longe superat quæcunque alia sibi præparata.

ANTIDOTA. Præter oleosa & mucilaginosa dentur terræ absorbentes & sales alcalini.

VIRTUS MEDICATA. Ad callos ulcerum & staphyloma corneæ dissipandum ope penicilli corneæ quotidie illinitur & statim iterum injectione lactis tepidi ablutur. *

VITRUM ANTIMONII.

Est antimonium in crucibilo per se fusum. *Spießglasglas.*

VIS NOXIA. Violentius agit quam regulus antimonii & crocus metallorum. Grana octo vitri antimonii in substantia exhibiti post vomitus ingentes, dolores intolerabiles, ventricu-

---

* *Cel. JANIN Beobacht. über das Auge p. 348.*

li inflammationem atque convulsionem, mortem intulerunt. *

Inde patet, quid *vitrum antimonii ceratum*, ac *Vinum antimoniatum Huxhami* majori do-
si præstent.

ANTIDOTA reguli antimonialis:

CROCUS METALLORUM SEU ANTIMONII.

Est regulus antimonii, phlogisti sui parte aliqua spoliatus. *Spiesglasfafran*; *Metallsafran*.

ODOR & SAPOR nullus.

VIS NOXIA, emetico-drastringa, diarrhæam chronicam cum humorum putrida solutione inducens. **

ANTIDOTA. Præcedentis nempe oleosa, mucilagino-
sa, syrups ceratus.

VIRTUS MEDICATA. Pro præparatione *aquæ benedictæ Rulandi*. Equi crocum metallorum ad
℥j absque noxa ferunt.

TARTARUS EMETICUS.

Est sal metallicus ex regulo antimonii & acido tartari constans. *Brechweinstein*.

ODOR nullus; SAPOR metallicus.

* HOFFMANN *Med. rat. & system.* T. II.
p. 238.

** *Cel. LINDSTOLPE* p. 81.

VIS NOXIA. Majori doſi ingeſtus hyperemeſim & hypercathariſim, ventriculi & inteſtinorum inflammationem, gangrænã atque mortem inducit. ✽

ANTIDOTA. Oleoſa, mücilagiñoſa, lac, alcalina, cera.

VIS MEDICATA. Ad tria grana ſcopo emetico aqua ſolutus cochleatim datur.

M E R C U R I U S V I T Æ.

Eſt regulus antimonii ope aquæ e butyro antimonii præcipitatus. *Pulvis ALGAROTI.* *Algarots Pulver.*

ODOR nullus. **SAPOR** inſipidus.

VIS NOXIA. Emetico-draſtica, inflammationem & gangrænã ventriculi inducens, hinc potius *Mercurius mortis* dicendus.

ANTIDOTA præcedentium.

H E P A R A N T I M O N I I.

Eſt antimonium ſale alcalino fuſum. *Spießglas-leber.*

VIS NOXIA præcedentium.

S U L P H U R A U R A T U M A N T I M O N I I.

Eſt antimonii regulus minus ſulphuratus quam in

---

* *III. HOFMANN Med. rat. & ſystem. T. II. p. 238.*

antimonio crudo, ope aceti ex lixivio antimonii præcipitatus. *Spiessglas-Goldschwefel.*

ODOR & SAPOR nullus.

VIS NOXIA. Majori dosi ingestum hyperemesim, hyperchatarfim atque inflammationem excitat; præsertim sulphur auratum primæ præcipationis.

ANTIDOTA præcedentium.

VIRTUS MEDICATA. Resolvens, diaphoretica, expectorans.

VENENA ARSENICALIA.

ARSENICUM ALBUM.

ARSENICUM nudum L. weisser Arsenik. Razengift. Est semimetallum ex phlogisto & calce acida propriæ indoles constans. *

ODOR nullus, accensi vero alliaceus; SAPOR nullus.

Criteria arsenici albi sunt, quod

- I. *Saccharo pulverisato* haud fit absimile at multo gravius.

* Arsenicum quatenus in aqua solvitur & crystallifatur, *salibus*; quatenus acido constat & phlogisto, *sulphuribus*; quatenus cum multo phlogisto regulum dat, *metallis* adnumerari potest, dicit *Cel. SCHREBER* in *LINNEI mat. med.* p. 288.

2. *Alliaceus odor*, quem carbonibus ardentibus injectum cum fumo albo spiret.
3. *Lamina cupræa* ab hoc albo fumo maculas nigras vel albas contrahat.
4. A solutione *hepatis sulphuris* aquæ arsenicali instillata, flavum decidat præcipitatum, quod auripigmenti seu arsenici sulphurati est species. *

VIS NOXIA. Arsenicum deglutatum sequuntur sapor austerus, exspuitio frequens, vertigo; labiorum, linguæ, palati, faucium, œsophagi, ventriculi & intestinorum ardor, dolor acerbissimus, rosio ac inflammatio; febris, sitis inexstinguibilis, nausea, vomitus assumptorum, crebri singultus, palpitatio cordis, virium defectio ingens; respirandi difficultas, anxietates summæ, delirium, circulus lividus circa os & oculos; repentina corporis intumescencia; manuum ac pedum stupor; his accedunt priapismus, totius corporis convulsiones, pulsus tardus, inæqualis, cutis pruritus ingens, icterus, maculæ rubræ, foetor oris, suspiria, mictus cruentus, sudores frigidi, gangræna aut sphacelus ventriculi & intestinorum ac nonnunquam etiam genitalium; ventriculi & intestinorum perforatio aut etiam

---

* *Cel. BERGMAN opusc. chemi. Vol. I. p. 131. erolio*

erosio seu extenuatio talis, ut eorum membranæ quandoque folium papaveris vix superent crassitie; vomitus & alvi fluxus nigri foetidi, cadaverosi; capillorum defluvium, lypothymia; horum malorum omnium horrendum agmen plerumque claudit mors, quam epidermidis secessus & totius corporis putredo subito sequuntur;

Verum qui letho eripiuntur valetudinem deinceps vitream, nonnunquam febre hectica, paralyfi, aliorumve malorum serie exasperatam, trahere solent. *

VIS NOXIA EXTERNA. Haud minora pericula circumstant illos, qui arsenicum extrinsecus variis admovent partibus. Sic amuletum arsenicale pectori applicatum ardorem & anxietatem præcordiorum ac pustulas nigricantes in medio pectore producebat. Vi tam corrosiva pollet arsenicum, ut fossorum manus ac pedes nudatos exulceret. Arsenicum butyro mixtum & capiti illitum, febrem, delirium, syncopen, totius capitis intumescenciam ac celerem mortem intulit. Decocto arsenici duobus militibus corpus scabiosum abluebatur; scabies quidem hac ablutione evanuit, sed utriusque genitalia inflammatio atque intume-

---

* *Cel. CÆLSI* l. c. p. 62.

ſcientia inſaſit, quæ cum ingentibus doloribus, febre & vigiliis in gangrænâ ſcroti abiit.

ANTIDOTA generalia ſunt multus potus aquæ tepidæ, olei, butyri infulſi, axungię porcine, adipis non rancidi, gummi tragacanthi, aut arabici aqua ſoluti. His palmam præripit *lac merum* vel quod melius butyro ſociatum. *Oleum ricini. Balnea tepida aquoſa* vel *oleoſa. Hepar ſulphuris; oleum eſſentiale anifi,* ad Θ j cum ovi vitello & gum. arabico datum. * *Salia alcalina. Terræ abſorbentes. Flores ſulphuris. Extractum martis. Thermæ ſulphuræ & jus pulorum* ſe commendant, ubi ægri qui mortis diſcrimen evaſere, ſtupore, paralyſi aut convuſſionibus vexantur.

VIRTUS MEDICATA. Uſus *internus* aſſenici in febribus intermittentibus atque in cancro commendatur, at præſtat aſſenico interne non uti. Uſus *externus* in cancro verrucoſo faciei laudatur. Nempe *Pulvis anticancroſus BERNARDI*, ** qui ex aſſenico cryſtallino, cineribus calceorum antiquorum combuſtorum, ſanguine draconis, & cinnabari conſtat, ulceri applicatur, ſic trium dierum dolor vehemens. & œdema calidum faciei atque totius fere capitis ſequitur;

---

* *Sammlung für prakt. Aerzte* 5 B. 2 St. p. 539.

** *Sammlung für prakt. Aerzte* 7 B. 3 St. p. 512. In *medicinischen Wochenblatt für Aerzte und*

ulcus cancrosum laudabili supuratione depuratur & emplastro Norimbergenfi fanatur.

ARSENICUM CITRINUM SEU FLAVUM.

ARSENICUM citrinum. Gelber Arsenik. Ex una sulphuris & decem arsenici albi partibus intime mixtis ope sublimationis paratur.

ODOR nullus, accensu vero sulphureo - alliaceus:
SAPOR nullus.

VIS NOXIA, arsenici albi, at ob admixtum sulphur aliquantum debilior.

ANTIDOTA arsenici albi.

VIRTUS MEDICATA in carcinomate. * Exiguæ lamellæ ex arsenico flavo ulceri cancroso imponuntur, donec omne cancrosum consumatur.

ARSENICUM RUBRUM SEU SANDARACA.

ARSENICUM Sandaraca L. rother Arsenik. Realgar, ex duabus sulphuris & novem arsenici albi partibus conficitur. *Arsenicum rubinum*

Wundärzte, 5 Jahrgang. 3 Quäntal p. 444. duæ prostant observationes de cancro faciei hac methodo feliciter fanato.

* *Schwed. Abhandl. für das Jahr 1778. Cel. RÖNNOW* hac methodo viginti ægrotos, cancro tum in labiis tum in laborantes mammis feliciter curasse ait. Arsenicum acrimoniæ cancrofæ verum esse antidotum & non solum vi caustica cancrum destruere opinatur.

ex anatica sulphuris & arsenici albi parte conflatur.

ODOR nullus; SAPOR vix ullus.

VIS NOXIA arsenici, arsenico citrino vix debilior. Mulier, quæ cum brassica rubra hujus veneni portionem comedebat intra aliquot horas prægressis vehementissimis torminibus moriebatur. *

ANTIDOTA arsenici.

AURIPIGMENTUM.

PYRITES Auripigmentum L. Operment; Goldgelb.

Est arsenicum plurimo sulphure mineralisatum.

ODOR nullus, SAPOR sulphureus.

VIS NOXIA arsenici, at ob copiam sulphuris admixti minor, adeo ut animalibus ad drachmam unam absque noxa ingereretur. Sed mulier ab uncia semis in cerevisia cocti auripigmenti torminibus, convulsionibus, animi deliquis, vomitu, dysenteria, polydipsia, & inexplicabili anxietate in alterum usque diem corripiebatur. Alia mulier a paucis granis ad curandam febrem deglutitis 30 dies convellebatur. **

ANTIDOTA arsenici.

* *Ephem. N. C. vol. V. obs. 102. p. 355.*

** *Cel. GMELIN l. c. T. 3. p. 136.*

VIRTUS MEDICATA. *Linimentum depilatorium*, quod ex auripigmento & calce viva constat, ad pilos extirpandos adhibetur. *Collyrium LANFRANCI*, quod auripigmentum continet, ad ulcera cancroidea faucium laudatur. *Unguentum terebinthinatum* cum auripigmento in tinea unguium & rhagadibus chronicis manuum atque pedum vidi utile. Ingreditur etiam liquorem probatorum vini plumbati.

REGULUS ARSENICI.

Est arsenicum ope phlogisti in formam metalli redactum. *Arsenik-König*.

VIS NOXIA arsenici at debilior,

ANTIDOTA arsenici.

ARSENICUM POROSUM.

ARSENICUM porosum L. *Fliegenstein*. *Schwarzer Arsenik*. *Cobaltum officinarum*.

VIS NOXIA arsenici at debilior. Aqua cum melle vel saccharo & arsenico poroso infusa ad mucas necandas exponitur; infantes inde bibentes quandoque vomitu, cardialgia, & aliis symptomatibus imo ipsa morte fuere affecti.

ANTIDOTA arsenici.

COBALTUM ARSENICALE.

COBALTUM *arsenicale* L. *Arsenik-Kobolt*. Est
cobalti arsenicum continens species. Cobal-
tum autem *non arsenicale* venenum non est.

VIS NOXIA arsenici sed multo debilior.

ANTIDOTA arsenici.

V E N E N A
H A L I T U O S A
S E U
M E P H I T I C A,

AMERICAN
ABORIGINAL
MUSEUM

E L E N C H U S

VENENORUM HALITUOSORUM.

De venenis halituosis generatim.

HALITUS ACIDORUM MINERALIUM.

Halitus sulphuris accensi, *Schwefeldunst.*

Aer vitriolicus, *Vitriolfauerluft.*

— muriaticus, *Salzfauerluft.*

— nitrosus, *Salpetersfauerluft.*

HALITUS AERIS FIXI.

Aer fixus artefactus, *fixe Luft.*

Aura cavernæ caninæ, *Luft der Hundes-Grotte.*

— musti fermentantis, *Luft des gährenden Mosts.*

Aura cerevisiæ fermentantis, *Luft des gährenden Biers.*

—— aquarum acidularum, *Luft der Sauerbrunnen.*

—— salium effervescentium, *Luft aufbrausender Salze.*

—— ædificiorum recentium, *Luft frisch getünchter Zimmer.*

—— usturæ calcis, *Luft der Kalchbrennerei.*

HALITUS ALCALINI,

Aer alcalinus, *alkalische Luft.*

Halitus urinæ, *Harndunst.*

—— cloacarum, *Kloakenkothluft.*

HALITUS PHLOGISTICI,

Aer phlogisticatus, *phlogistizirte Luft.*

—— inflammabilis, *brennbare Luft.*

—— igne corruptus, *durch Feuer verdorbene Luft.*

—— carbonum ardentium, *Kohlenluft.*

—— paludofus, *Sumpfluft.*

—— luti platealis, *Gassenkothluft.*

—— fodinarum metallicarum, *Metallgrubenluft.*

—— ————— carboniarum, *Kohlengrubenluft.*

—— ————— salinarum, *Salzgrubenluft.*

—— hepaticus, *Schwefelleberluft.*

Halitus rancidus, *ranziger Fettdunst.*

Fumus ignis inclusus, *eingeschlossener Rauch.*

HALITUS PUTRIDI.

- Aura animalium putrescentium, *faule Thierluft.*
 — vegetabilium putrescentium, *faule Pflanzenluft.*
 — respiratione animali corrupta, *durch thierischen Aushauch verdorbene Luft.*
 — transpiratione animali corrupta, *durch thierische Ausdünstungen verdorbene Luft.*
 — multitudine hominum corrupta, *von Menge der Menschen verdorbene Luft.*
 — aëris diu inclusi, *langverschlossene Luft.*
 Aura aquæ corruptæ, *verdorbene Wasserluft.*
 — coemeteriorum, *Leichenackerluft.*
 — nosocomiorum, *Spitalluft.*
 — carcerum, *Kerkerluft.*
 — navium, *Schiffluft.*
 Ventus Samu-el, *Giftwind.*

HALITUS METALLICI.

- Halitus arsenicalis, *Arsenikdunst.*
 — plumbatus, *Bleydunst.*
 — cupratus, *Kupferdunst.*
 — mercurialis, *Quecksilberdunst.*
 Fumus cinnabarinus, *Zinnoberrauch.*

HALITUS TERREI.

Halitus gypsi, *Gipsstaub.*

HALITUS VEGETABILES.

Aer vegetabilium mephiticus, *giftige Pflanzenluft.*

Halitus peculiaris quorundam vegetabilium.

———— Anagyridis, *Stinkbaum.*

———— Dracunculi, *Schlangenwurz.*

———— Juglandis, *Wallnussbaum.*

———— Sambuci, *Hollunder.*

———— Santali albi, *weisser Santelbaum.*

———— Alceæ moscatæ, *Muskatellerkraut.*

———— Mancinellæ, *Manchinelbaum.*

———— Cannabis, *Hanf.*

———— Lini, *Lein.*

———— Toxicodendri, *Giftbaum.*

———— Vernicis, *Fiernisbaum.*

———— Dracontii polyphylli, *vielblättriche Zehrwurz.*

———— ————— foetidi, *stinkende Zehrwurz.*

———— Hellebori albi, *weisse Nieswurz.*

Odor florum quorundam.

—— violarum, *Violen.*

—— rosarum, *Rosen.*

—— Liliorum alborum, *weisse Lilie.*

—— Caprifolii, *Geisblattblumen.*

- Odor Polyanthes, *Tuberosen*.
 ——— Phaëoli, *Bohnenblüthe*.
 ——— Fœni recentis *frisches Heu*.
 ——— Oleandri, *Oleanderblüthe*.
 Odor aromatum vegetabilium.
 ——— caryophyllorum, *Gewürznelken*.
 ——— Asæ fœtidæ, *Teufelsdrek*.
 ——— Ambraë, *Ambra*.
 Odor aromatum animalium.
 ——— Moschi, *Bisam*.
 ——— Castorei, *Bibergeil*.
 ——— Zibethi, *Zibeth*.
 ——— Cantharidum, *spanische Mücken*.
 Odor plantarum narcoticarum.
 ——— Hyosciami, *Bilsenkraut*.
 ——— Stramonii, *Stechapfel*.
 ——— Opii, *Mohnsaft*.
 ——— Croci, *Safran*.
 ——— Tabaci, *Toback*.
 ——— Lolii temulenti, *Lolch*.
 ——— Cicutæ, *Wütterich*.
 ——— Conii maculati, *Schierling*.
 ——— Fungorum venenatorum, *giftiger Schwämme*.

A P P E N D I X.

Venena, quorum indoles non nota.

Aqua Toffana, Toffanisches Giftwasser.

Pulvis Successionis, Successionspulver.

Venenum Macassarientse, Macassarisches Gift.

—— *Americanum Ticunas, amerikanisches Tikunsgift.*

DE VENENIS HALITUOSIS GENERATIM.

Venena, quæ sub halitus, vaporis vel aëris formâ in corpus nostrum agunt, *halitiosa* seu *mephitica* dicuntur.

DIVIDUNTUR in acida, alcalina, phlogificata, putrida metallica terrea, vegetabilia & incognita.

VIS NOXIA. Agunt maximam partem in pulmones, asphyxiam vel suffocationem inducendo. Quædam simul nervos olfactorios afficiendo in cerebrum.

Noscuntur ut plurimum odore ingrato, sensatione oppressionis & difficilioris respirationis.

MEDELA exigit transportationem ægroti in aërem atmosphæricum, elutionem narium & faciei cum aqua frigida, applicationem remedii antimephitici & excitationem systematis nervosi.

REMEDIA ANTIMEPHITICA dividuntur

in *acida* ut acetum vini, quæ in halitibus alcalinis, putridis, narcoticis, & phlogisticis,

— *alcalina* ut spiritus falis ammoniaci, quæ in halitibus acidis.

— *antiphlogistica* ut aër atmosphæricus, aër dephlogisticatus, aqua frigida, quæ in halitibus phlogisticatis conveniunt.

HALITUS ACIDORUM MINERALIUM.

HALITUS SULPHURIS ACCENSI.

Est fluidum aëriforme ex sulphure accenso evaporans. *Schwefeldunst.*

ODOR sulphureus, suffocans. SAPOR aquæ immixti halitus, sulphureus. *Flama* coerulei coloris.

VIS NOXIA. Majori copia pulmonibus haustus hominem & reliqua animantia, canibus forte exceptis * celerrime suffocat, ut incruenta mors phasianorum docet, quorum ori vapor accensi sulphuris admovetur. Ubi vero is mi-

* *Cel. BROWNE LANGRISCH* in *physical experiments upon brutes*. Lond. 1746. Canibus vapor sulphuris non nocuit. Sed elephantem necabat, *LINDESTOLPE liber de venenis* 1739. p. 103.

nōri copia inspiratur, tussim, sternutationem, *
 raucedinem, capitis dolorem, lippitudinem,
 diarrhæam, dysenteriam, astma, ** peripneu-
 moniam, hæmoptisim, & phthysim inducit.

Vina multum *sulphurata* morbos fere eosdem pro-
 ducunt. Vide *Bromatologiam*.

ANTIDOTA sint antialcalina.

VIRTUS MEDICATA. Vestimenta fumo sulphuris
 imbuuntur ad curandam pestem; scabiem, ar-
 thritidem. Dolia sulphuris fumo replentur;
 ut vina a fermentatione arceantur. Fumus
 sulphuris est fortissimum excitans in asphyctis:

* *Cel. RAMAZZINI* historiam refert mœchæ
 mulieris, quæ cum amasium suum, marito superve-
 niente, sub lecto abscondisset, superimposito velami-
 ne sulphurato, se ipsam prodidit, ille enim sulphu-
 ris odore percitus non potuit; quin alte tussiret &
 sternutaret.

** *III. VAN SWIETEN* insanabili astmate labo-
 rantem vidit civem, qui in juventute apud cœnopo-
 lam habitans jubebatur aperto ingentis dolii sulphu-
 ris vapore repleti spiraculo, olfacere: miser ille va-
 lide naribus attraxit infestum hunc vaporem, mox
 concidit, atque aliquot horis cum morte luctatus
 evasit quidem, verum tota vita mansit astmaticus, &
 nunquam somnum capere potuit, nisi erecto corpo-
 re in sedili hæretet.

A E R V I T R I O L I C U S .

Aëriforme fluidum ex *acido vitrioli volatilifato* constans. *Vitriolsauerluft.*

ODOR sulphureus, suffocans. SAPOR aquæ immiffi halitus, acidus.

VIS NOXIA. Chemici, quibus vasa sub destillatione acidi vitriolici distillant aut qui ejus vaporem incaute inspirant, hoc halitu inficiuntur. Inducit suffocationem & mala accensi sulphuris.

ANTIDOTA alcalina. *

VIRTUS MEDICATA. Corrigit aërem putridum.

A E R M U R I A T I C U S .

Fluidum aëriforme ex *acido salis volatilifato* constans. *Salzsauerluft.*

ODOR croceus; SAPOR halitus aquæ immiffi acidus.

VIS NOXIA præcedentis. Quibus vasa sub acidi muriatici destillatione rumpuntur, hoc halitu afficiuntur.

ANTIDOTA præcedentis.

VIRTUS MEDICATA antiseptica.

* *Ill.* BOERHAAVE vix non suffocatus periisset ex hoc vapore, si ipsi spiritus salis ammoniaci ad manus non fuisset.

A E R N I T R O S U S.

Fluidum aëriforme ex *acido nitri volatilifato*:
Salpetersäuerluft.

ODOR acidi nitrosi. SAPOR halitus aquæ commif-
si acidus, nitrosus.

VIS NOXIA. Inducit tussim, suffocationem, cata-
ractam. * Chemici & artifices, quibus sub
destillatione spiritus nitri vel aquæ fortis va-
sa dissiliunt hoc halitu afficiuntur:

ANTIDOTA præcedentis.

VIRTUS MEDICATA antiseptica.

H A L I T U S A E R I S F I X I.

A E R F I X U S.

Fluidum aëriforme ex specifico acido constans, ex
creta vel spatho calcareo opè adfusi spiritus
vitrioli diluti expulsum. *Fixe Luft: Acidum*
aëreum: Luftsaure:

ODOR nullus. SAPOR aquæ immissi aëris acidu-
lus. Aquam calcis præcipitat, flammam can-
delæ exstinguit.

* *Cel. SZEN diss. de cataracta ab effluviis aquæ
fortis orta 1774: Jenæ.*

VIS NOXIA. Dum animal vasi vitreo includitur, & vitrum dein aëre fixo impletur, sequentia phœnomena in morituro animali observantur. *

1. Dum fatalis irruit aura mox animal anxie circumspicit, exitum quærens, dein incipit anhelare, bulbi oculorum expanduntur, tremit, omnes hebescunt sensus, tandemque quasi obdormiens expirat.
2. *Aves* plerumque prius quam *canes* & *hirci* citius quam *felles* succumbunt, diutius vero *amphibia* & pertinacissime *insecta* resistunt. Respectu ætatis animalia juniora paullo segnius enecantur; præsertim paulatim adsueta; nam quæ in ipso agone, libero exposita aëri pluries vitam recuperarunt, dein tardius hoc fluido pereunt, quam quæ illud prima vice hauriunt.
3. Post mortem *pulmones* parum collapsi reperiuntur, in aqua non subsident, uti in vacuo pereuntium, sed natant, & sæpe plura monstrant loca inflammata.
4. Truncus *arteriæ pulmonalis*, *cordis ventriculus dexter* cum sua auricula, vena ca-

---

* Ill. BERGMAN *opusc. chem. & physic. Vol. I. p. 65.*

va, jugulares & vasa cerebri sanguine turgent, isque in ventriculo dextro polypi instar non semel concretus fuit visus. Venæ pulmonales, aorta, ventriculus cordis sinister cum sua auricula plerumque flaccescunt.

5. *Fibrarum muscularium* in toto corpore deleta reperitur *irritabilitas*. Ipsum cor ex animali adhuc calente extractum, nec halitu, nec scalpello, nec acido vitrioli concentratissimo ad motum excitari potuit.

6. Eadem phænomena in hominibus aëre fixo mortuis observantur. Mirum est aërem huncce pulmonibus esse atrocissimum venenum, impune tamen hocce cum multo fermentante vel aqua acidula ventriculo posse ingeri.

ANTIDOTA. Expositio ægroti in aërem atmosphæricum; applicatio spiritus salis ammoniaci, cujus odor penetrans naribus & ori ut pulmones intret, admovetur.

VIRTUS MEDICATA, antiseptica, irritabilitatem minuens. * Acidulæ maximam virtutem ab hoc aëre habent.

* Vide *Pharmacologiam chirurgicam* p. 265, & *Cel. DOBSON Abhandl. über die Kräfte der Fixen Luft.* Leipzig 1781.

AURA CAVERNÆ CANINÆ.

Est aër fixus, qui fundum famosæ cavernæ, *Grotta dei cani* dictæ, quæ in Italia Neapolim inter & Puteolum invenitur, ad aliquot pedum altitudinem replet. *Hundsgrottenluft*, quia in canibus frequentissime explorata fuit ejus necandi vis.

VIS NOXIA. Canes & cuncta animalia fundo hujus cavernæ immissa illico necantur, adeo ut vel mortui vel saltem asphycti ex ea extrahuntur.

ANTIDOTA aëris fixi.

AURA MUSTI FERMENTANTIS.

Est aër fixus, qui e doliis musti fermentantis extrahitur & celaria tempore vindemiarum replet. *Mostgährungsluft*.

Noscitur aëris fixi in celari præsentia, si flamma candelæ ope perticæ celari immissæ extinguatur.

VIS NOXIA præcedentis

ANTIDOTA aëris fixi, asphycti ope hamorum ligneorum e celaribus caute extrahantur.

AURA CEREVISIÆ FERMENTANTIS.

Est aër fixus, qui superficiem cerevisiæ in receptaculo aperto fermentantis ad pedis altitudinem tegit. *Biergährungsluft*.

VIS NOXIA præcedentis.

ANTIDOTA eadem.

VIRTUS MEDICATA. Aqua ope vasorum in atmosphæra aëris fixi refusione repetita agitata, potest reddi *acidula*.

AURA AQUARUM ACIDULARUM.

Est aër fixus, qui e superficie aquarum acidularum exhalat. *Sauerbrunnenluft*.

VIS NOXIA. Fossa *Pyrmontana* vapore adeo funesto repletur, ut anates innatantes aquæ & supra fontes oberrantes interficiantur & animalia majora in suffocationis periculum inducuntur.

ANTIDOTA aëris fixi.

VIRTUS MEDICATA aquarum acidularum maximam partem a contento in illis aëre fixo pendet.

AURA SALIUM EFFERVESCENTIUM.

Est aër fixus, qui sub effervescencia salium extricatur. *Luft aufbrausender Salze*.

VIS NOXIA præcedentis.

ANTIDOTA eadem.

VIRTUS MEDICATA. Sal absynthii cum succo citri sub actu effervescentiæ haustum est antiemeticum.

AURA ÆDIFICIORUM RECENTIUM.

Aer, qui in ædificiis noviter exstructis aut recen-
ter dealbatis, reclusa præsertim atmosphæræ
communicatione, cubilia implet. *Luft neuge-
tünchter Zimmer.*

VIS NOXIA. Inducit anginam * capitis dolorem,
anxietatem, aphoniam, ** debilitatem paraly-
toideam, quandoque mortem.

ANTIDOTA. Fuga e cubiculo noxio, spiritus falis
ammoniaci, irritatio faucium ad vomitum.

AURA USTURÆ CALCIS.

Est aër fixus ignifer, qui e furno ustulatorio cal-
cis emanat. *Kalchbrennereyluft.*

VIS NOXIA. Mater atque duæ proles suffocaban-
tur, cum aër fixus per apertam angusti cubi-
culi portam de nocte ex vicina calcis ustura

* *Ill. HOFFMANN med. rat. system. T. II. p. 297.* Tres infantes, qui in cubiculo ante aliquot dies noviter dealbato aliquot noctibus dormiebant, angina intra biduum rapiebantur.

** *Cel. STENZEL de venenis 1739. p. 93.* Duo fratres in cubiculo, quod prima vice calefiebat, dormientes, capitis dolore, aponia & tanta corripiebantur debilitate crurum, ut se lecto movere non valerent, at subsecuto vomitu spontaneo sani evadabant.

penetraret. * Duæ feminæ quæ juxta cal-
cis ufturam dormiebant suffocatæ invenie-
bantur.

ANTIDOTA præcedentis.

HALITUS ALCALINI.

AER ALCALINUS.

Est aër, qui evolvitur e falibus alcalinis volatili-
bus, dum calefiunt, vel e fale ammoniaco, fi
cum calce viva vel minio deftillatur. *Alkali-
sche Luft.*

VIS NOXIA. Animalia huic aëri inclusa pereunt.
Odor hominibus fternutationem & oculorum
pruritus inducit, pulmones minus afficit, quam
aëres acidi. Chemicæ sub deftillatione fpiri-
tuum urinosorum, fi vafa diffiliunt, hoc hali-
tu alcalino afficiuntur.

ANTIDOTA. Acetum vini, quod fumum est an-
timephiticum antialcalinum, naribus & ven-
triculo applicatum.

HALITUS URINÆ.

Est halitus alcalino-phlogificatus, ex urina putre-
fcente exhalans. *Harndunfl.*

VIS NOXIA. Aër in cubilibus orphanotrophiorum a siccatione linteorum ab urina infantum conspurcatorum, teterrimum spargit odorem urinosum qui oculos rubefacit & tussim inducit. An inde infantum febris miliaris, aphthosa & necrosis buccarum atque genitalium? qui morbi in orphanotrophis fordidis tot neunos rapiunt.

ANTIDOTA. Mundities cubilium, irroratio pavimentorum & linteorum cum aceto vini, cujus pars una cum quatuor aquæ miscetur. Hoc antidotum momento citius odorem urinosum delet.

HALITUS CLOACARUM.

Est halitus alcalino-phlogisticatus, qui e fœcibus cloacarum seu latrinarum exhalat. *Kloakenkothluft.*

VIS NOXIA. Teter cloacarum odor oculos rubore afficit & obnubilat. Foricarii si per quatuor horas latrinis expurgandis incumbunt, nisi per 24 horas oculos a luce avertant & aqua tepida abluant, cœci evadunt. * Alii in latrinarum cavernis intra pauca minuta asphycti vel mortui concidunt.

ANTIDOTA. Primarium est acetum vini. *Antime-*

* *Cel. RAMAZZINI morbi artificum c. 13.*

phiticum JANINI * quod ex uncis sex acetii vini & uncia una spiritus lavendulae constat, latrinae infusum momentaneam & ad aliquot dies durantem foetoris stercorei cessationem efficit. Asphyctis ex cloacarum fetore nares cum aceto vini eluantur, unum vel alterum cochleare ejusdem ventriculo ingeratur, facies, & totum corpus aceto abluatur. Aër *castrensis* a patulis latrinis infectus infuso in latrinas aceto, multum emendari potest.

HALITUS PHLOGISTICI.

AER PHLOGISTICATUS.

Est fluidum aëriforme maximam partem ex phlogisto constans. *Phlogistizirte Luft.*

VIS NOXIA. Flammam extinguit, & animalia huic aëri inclusa necantur.

ANTIDOTA. Transportatio in atmosphæram frigidam, ablutio faciei, narium & totius cor-

* *Cel. JANIN Vorschlag, die schädlichen und stödtlichen Ausdünstungen und Dünste der Kloake, den verderbten Geruch der Gassen, der Krankenhäuser, der Kriegsschiffe unschädlich zu machen. Vide Cel. SCHERF Archiv der medicinischen Polizey I. Band p. 203.*

poris cum aqua frigida. Inflatio aëris dephlogificati, applicatio aceti.

AER INFLAMMABILIS.

Est aër, qui admota candela flammam concipit.
Brennbare Luft.

VIS NOXIA. Animalia huic aëri inclusa moriuntur.
ANTIDOTA præcedentis.

VIRTUS MEDICATA. Vide *Balneum ferri granulati* in Pharmacologia chirurgica.

AER IGNE CORRUPTUS.

Est aër, in quo candela deflagravit, partim phlogificatus, partim fixus est: *Durch Feuer verdorbene Luft.*

Relinquitur denique ex accensa miscela aëris inflammabilis & respirabilis, atque ex aëre, qui fulmine & electricitate & deflagratione phosphori corrumpitur. Eiusdem indolis est aër, qui cavernam *Vesuvii* circumfluit.

VIS NOXIA. Animalia huic aëri inclusa suffocantur, vel asphycta redduntur.

ANTIDOTA. Ab initio alcalina dein antimephitica antiphlogistica.

AER CARBONUM ARDENTIUM.

Est aër fixo-phlogificatus, qui e carbonibus vel lithantracibus exhalat. *Kohlenluft. Steinkohlenluft.*

VIS NOXIA. Inducit capitis dolorem, asphyxiam vel mortem.

ANTIDOTA. Transportatio in aërem atmosphæricum, lavatio totius corporis cum aqua frigida. Applicatio spiritus falis ammoniaci * ad nares, & guttulæ quædam ad os.

A E R P A L U D O S U S.

Est aër maximam partem inflammabilis, qui e paludum fundo lutofo, si bacculo perfodiatur, bullarum formâ affurgit. *Sumpst.*

VIS NOXIA. Febres inducit intermittentes vel remittentes putridas, malignas. **

ANTIDOTA. Acetum vini. Infusum florum arnicæ cum cortice pèruv. in febre paludosa valde proficuum inveni. Exsiccatio vel procuratio motus aquæ paludosæ.

* *Cel. SAGE Erfahrungen dass der flüchtige Salmiak-Geist das wirksamste Mittel sey, Erstickte wieder zu erwecken, p. 27.*

** *Cel. LANCISIUS de noxiis palud. effluviis l. II. quinque distinctas epidemias perniciosarum, castrensiū febrium, quæ diversas Pontificæ ditionis urbes pene vastarunt describit, omnes a stagnante aquoso laticè, æstivis caloribus corrupto & putido reddito exclusas. Vide Cel. TRALLES vera patrem patriæ sanum & longævum præstandi methodus p. 106. &c.*

AER LUTI PLATEARUM.

Est aër, qui e luto platearum in acervos congesto emanat. *Gassenkothluft*.

VIS NOXIA præcedentis.

ANTIDOTA. Calx viva in cremiorem ope aquæ diluta acervis luti adfundatur. Sic foetor luti cessat. Lutum hocce calce mixtum agros valde foecundat. *

AER FODINARUM METALLICARUM.

Est aër noxius, qui in fodinis metallicis subito quandoque erumpit. *Metallgrubenluft. Mephitis fodinarum. Giftschwäden böser Wetter* a metallifossoribus dicitur.

Est quandoque *inflammiabilis & tonitruans*. Quandoque vero *flamman extinguit*; hinc aër fixus vel phlogisticatus. Quandoque *arsenicalis* est.

VIS NOXIA. Aëris phlogisticati vel fixi vel inflammabilis.

ANTIDOTA varia pro diversitate mephitidis.

AER FODINARUM CARBONARIARUM.

Est aër, qui in fundo minerarum lithantracum, si hæ ignem concipiant, observatur. *Kohlengrubenluft*.

---

* *Cel. JANIN l. c. p. 231.*

VIS NOXIA. Asphycti vel mortui extrahuntur, qui in tales fodinas descendunt.

ANTIDOTA carbonum ardentium.

AER FODINARUM SALINARUM.

Est aër, qui fodinas salinarum quandoque replet.
Salzgrubenluft.

VIS NOXIA præcedentis.

ANTIDOTA præcedentis.

AER HEPATICUS.

Est aër, qui ex hepate sulphuris affusis acidis, præter nitrosum, quibuslibet, obtinetur. *Schwefelleberluft.*

Hospitatur præterea in aquarum mineralium sulphuriferarum effluviis, odorem habet ovi putridi. *Constat* ex sulphure per phlogiston & materiam caloris volatilifato.

VIS NOXIA. Animalia huic aëri inclusa suffocantur.

ANTIDOTA aëris phlogificati.

HALITUS RANCIDUS.

Est halitus qui ex oleo vel pinguedine rancida vel igni imposta emanat. *Ränziger Fettdunst.* *Constat* ex phlogisto & acido pinguedinis.

VIS NOXIA. Oculorum ruborem in aëre libero inducit. Animalia huic halitui inclusa pereunt. Oleum napi in usum lampadum a plebe adhibitum, ardens fuligine sua gravat peccus & suppellectilem inquinat, stupaque dum exstinguitur, graviter foetet. Puer moriebatur, dum ipsius naribus a petulanti suo socio fumus extinctæ candelæ inflaretur.

ANTIDOTA præcedentis.

FUMUS IGNIS INCLUSUS.

Fumus e ligno ardente emanans, maximam partem ex aqua, phlogisto & acido ligni consistans, in cubiculo quodam inclusus. *Eingeschlossener Holzrauch.*

VIS NOXIA oculis inducit ruborem. Homines & animalia suffocat.

ANTIDOTA. Renovatio aëris, antidota aëris phlogificati.

VIRTUS MEDICATA. Ad pisces & carnes infundendas.

HALITUS PUTRIDI.

AURA ANIMALIUM PUTRESCENTIUM:

Est halitus, qui ex animali putrescente exit. *Fau-
le Thierluft.*

VIS NOXIA. Vapores foetidi cadaverum malignas excitant febres putridas. Sola cadaverum nimia consuetudo multos ante diem abstulit anatomicos. * Si cadavera militum post praelia non cito inhumentur, febres putridae pagorum vicinorum incolas epidemice devastant.

ANTIDOTA. Acetum vini & antiseptica.

AURA VEGETABILIVM PUTRESCENTIUM:

Est aer putridus, qui e vegetabilibus putrescentibus emanat. *Faule Pflanzenluft.*

VIS NOXIA. Acervi brassicae putrescentis & tabescentes cumuli muscorum margaritiferosum putridas fere excitarunt febres.

ANTIDOTA praecedentis.

**AURA RESPIRATIONE ANIMALI
CORRUPTA.**

Aer e pulmonibus hominis vel animalis respirantis exhalans. *Ausgeathmete Luft.*

Constat aer exspiratus ex aere phlogificato, aere fixo & aere putrido.

VIS NOXIA. Animalia aeri exspirato inclusa perirent. Flamma exstinguitur. Caro diu aspi-

* *Ill. HALLER de praecip. corp. hum. part. T. III. p. 155. dicit: memini proprii morbi miliaris & innumerabilium fere febrium continuarum, quas Göttingae passus sum, cum inter cadavera sex fere mensibus in annum viverem.*

rata citius putrescit. Halitu phtifici hominis muscæ interemptæ fuere. Fœtidissima rachiticæ puellæ anima aviculam occidit. *

ANTIDOTA præcedentis.

AURA TRANSPIRATIONE ANIMALI CORRUPTA.

Est aër e cute hominis vel animalis exhalans. *Luft der Hautausdünstung.*

VIS NOXIA. Aqua cadi in quo homo etiam sanissimus balneavit, intra aliquot horas fœtebat, quod designat aërem putridum aquæ communicari. Aer e superficie corporis nostri egrediens flammam candelæ extinguit & animalia in eo vix uno momento supervivunt. **

ANTIDOTA præcedentis.

AURA AB HOMINUM MULTITUDINE CORRUPTA.

Est aër, a nimia hominum copia in cubiculo angustò conclusorum corruptus.

VIS NOXIA. Nimius hominum numerus in eodem cubiculo aërem dephlogisticatum seu *principium vitale* in aëre latens, pulmonibus perpetuo absorbet & aërem atmosphæræ phlo-

* *Ill. HALLER l. c. p. 155.*

** *Perill. INGEN - Housze experiences sur les vegetaux.*

gificatum relinquit. Inde anxietas, respiratio difficilis, languor, animi deliquium, asphyxia, mors. Nota est anglorum in nigra caverna inclusorum fors, in quo ex 146 in exiguo atque ubique clauso carcere intra unicam noctem tempestate calida existente 123 moriebantur. Oxfordii 300 homines, qui in exiguo cubiculo iudicio criminali auscultabant, subita morte rapiiebantur. Ovium magnus numerus in nimis exiguo stabulo inclusarum cito peribant. *

ANTID. Admisso aëris atmosphærici dephlogificati.

AURA AERIS DIU INCLUSI.

Est aër atmosphæricus diu in loco quodam recluso stagnans. *Lang verschlossene Luft.*

Aer diu in cubilibus, granariis, puteis, fodinis, carceribus, cistis aliisque receptaculis inclusus huc pertinet.

VIS NOXIA. Aer ut aqua diu stagnans corrumpitur. Homines hunc aërem subito haurientes anxii, difficulter respirantes redduntur, & asphycti vel mortui in eo concidunt.

ANTIDOTA. Aeris inclusi expulsio ope admissi aëris atmosphærici. Acetum vini.

AURA AQUÆ CORRUPTÆ.

Est aër, qui ex aqua diu stagnante exhalat. *Verdorbene Wasserluft.*

---

* *Cel. GMELIN l. c. I. Th. p. 239.*

VIS NOXIA. Inducit febres putridas, petechiales, quæ post domuum inundationes, si non cito & bene purgentur, sæpius observantur. Quandoque ex solo vapore aquæ putridæ mors adnotata. *

ANTIDOTA. Acetum vini. Exsiccatio & purgatio cubilium. Aqua fontana, quæ in doliis æsservatur ut in navigationibus ad duos annos a putredine præservatur, si cuilibet mensuræ aquæ 14 guttæ olei vitrioli addantur. **

A U R A   C O E M E T E R I O R U M.

Est aër, qui e cadaveribus hominum vel animalium non bene sepulorum in cœmeteriis & catacumbis exhalat. *Leichenackerluft.*

VIS NOXIA. Nauseam, vomitum, capitis dolorem, animi deliquium, asphyxiam, febrem putridam *** morbos epidemicos quibus sepulti

* *Ill. SAUVAGES Effets de l'air p. 54. & Cel. PLATNERI diff. de pestiferis aquarum putrescentium exhalationibus.* Ex stagnationibus aquarum post copiosas pluvias & inundationes superstitibus pertinacissimas tertianas enatas observavit RAMAZZINI *Misc. N. C. Dec. II. anno IX.*

** *Neue Schwed. Abhandl. 2 B. p. 234. Cel. FAXE Versuch, Wasser auf der See durch Vitriolsäure vor Faulniss zu bewahren.*

*** *In Gazette salulaire N. 25. & 26. plures funesti hujus rei narrantur casus. In urbe Talento vespillones fossam pro defuncto non satis profundam*

moriebantur ut variolas, pestem & mortem inducit. *

---

fecerunt; feretrum itaque obtegebant terra, quam pedibus comprimebant. Paucis diebus post exhalationes cadaverosæ ex sepulchro emanantes templum sensim ita adimplebant, ut illud derelinqui deberet. Consilium capiebatur corpus exhumandi. E tribus vespillonibus, qui hanc translationem in se suscipiebant, duæ insigniter vomebant, tertius in febrem incidit & 10 vel 12 diebus post moriebatur.

In vico *Saulieu* in templo aperiiebatur sepulchrum pro sepelienda muliere febris putrida defuncta. Vespillones detegebant feretrum cadaveris, quod ante sex hebdomadas sepeliiebatur. Cum femina fossa mandaretur, ipsius & alterum feretrum aperiiebatur, illico odor adeo fœtidus oriebatur, ut omnes, qui assistebant, exire cogerentur. Inter 190 homines, 114 graviter ægrotabant, sicuti etiam prædicator, vicarius & vespillones. Interim ultra 18 ex toto hoc numero mortui non sunt, inter quos prædicator & vicarius primi e medio tollebantur.

* In Diario anglicano seu *London Magazin* mense Sept. 1752 memorabilis prostat historia: Vespillo aperiibat sepulchrum in quo ante 30 annos vir quidam variolis defunctus sepultus erat, percussio operculo feretri extemplo odor fœtidus exiit. Paucis diebus post 14 ex adstantibus variolis corripiebantur & omnes incolæ hujus pagi hunc morbum nondum passi duobus exceptis decubuerunt. Notabile est variolas omnia oppida, quorum incolæ sepultura adfuerunt, invasisse.

ANTIDOTA. Sepultura mortuorum non tantum in ecclesiis sed etiam in cœmeteriis circa muros civitatis plane prohibeatur. Et locus pro cœmeterio ad quadrantem horæ a civitate distans, sat amplus, aëre perflatus, arboribusque, quæ miasma putridum absorbent, hinc inde circumvalatus assignetur.

Cadavera in feretro ad sex pedum profunditatem inhumentur & feretrorum apertura atque ossium corruptorum exemptio & dispositio in ossilegium ad 50 annos plane interdicitur. Si vero locus quidam revera jam odore cadaveroso impletus esset, aëris atmospherici perflatio, effusio & evaporatio aceti & aëris vitriolici vel muriatici adhibeatur.

A U R A N O S O C O M I O R U M .

Est aër, qui in nosocomiis sordidis observatur. *
Spitalluft.

Causæ aërem in noscomiis noxium reddentes in *producentes* & *adjuvantes* dividuntur,

Producentes sunt

1. *Transpiratio ægrorum morbosa seu putrida febricitantium.*

---

* *Cel. NAHUY'S diff. de qualitate noxia aeris in nosocomiis & carceribus ejusque remediis. Harlemi 1770.*

2. *Alvi excrementa*, præsertim disentericorum, feбри putrido biliosa, aut diarrhææ colliquativa laborantium, in cubilibus diu relicta. Idem fit si januæ latrinarum in cubilia ægrorum se aperiant.
3. *Ulceræ fœtentia, vulnera multum suppurrantia*, præsertim partes gangrænosæ, *urina, sanguis corruptus, sputa phthisicorum, imundities lectorum, cortinarum, indusiorum, apparatus purulentus ulceroformis &c.* quæ causæ aërem putridum exhalant.
4. *Nimius ægrorum numerus* in eodem cubiculo, qui perpetuo aërem dephlogisticatum seu *principium vitale* in aëre latens pulmonibus absorbent & aërem phlogisticatum relinquunt.
5. *Nimius calor cubiculorum*, qui aërem putridum activum reddit

ad causas *adjuvantes* refertur

1. *Nosocomii situs* aliis undique domibus vel magnis ædificiis arboribusve dense locatis circumdatus, ita ut venti & aëris liber accessus impediatur. Vel nosocomii situs ad pedem montis, quo aëris accessus denegatur.

2. *Cubicula ægrorum nimis angusta nec alta satis.* Inde idem fit, ac si nimius ægrorum numerus in cubiculo majori locetur.
3. *Januarum & fenestrarum cubiculi nimia parvitas,* quo aëris renovatio satis libere fieri nequit.
4. *Rara nimis pavimentorum lavatio,* qua fordes putridæ in pavimenti remanent.
5. *Rara nimis lectorum & stragulorum renovatio.* Aut ægroti depositio in lectum, super quo ægrotus febre putrida laborans mortuus est vel decubuit. Etiam *curtina lectorum* aërem putridum retinendo valde in nosocomiis nocent.

VIS NOXIA. Aer putridus nosocomialis

1. *Morbos leviores sæpe in gravissimos imo lethales mutat.* Variolæ benignissimæ, alvi fluxus innocui, febres leviores in civitate cito & faciles curatu in aëre nosocomico iisdem remediis & ab iisdem medicis tractati in malignas febres petichiales cum diarrhæa colliquativa stipatas abeunt. * Ulcera leviora, quæ aliis in locis facillime curantur in nosocomiis sæpe incurabilia manent. Quoties non ulcera & vulnera ab aëre putrido nosocomii in gangrænam abeunt.

---

* *Cel. NAHUY'S l. c. p.*

2. *Novos producit morbos,* Aer nosocomialis sanissimos homines diu in nosocomio degentes febre putrida nosocomiali vel diarrhæa putrida afficit. Quandoque contingit, si unus & alter febre putrida vel dysenteria decumbens nosocomio inferatur, ut ex improvise hi morbi in nosocomio grassari incipiant.
3. *Longam reddit ægrorum convalescentiam,* ægroti enim debiles in aëre putrido diu adhuc languent vel a levissima causa accedente sæpe pejus quam ante decumbunt.

ANTIDOTA. *Excrementa morbosa* adfuso vini aceto vel antimephitico *ANINI* cito auferantur. Aegroti morbo putrido laborantes a reliquis ægris in peculiaria & distita cubilia separantur. Evitentur, quantum fieri potest, causæ aërem putridum producentes, adjuvantes vel retinentes. Ventilatoribus, & machina *SUTTONIANA* correctæ aër cubiculorum aliquoties de die renovetur. Singulis diebus pavementum aliqua aceti portione irroretur, vel ollæ aliquot aceto plenæ prunis imponantur ardentibus, ut sic aceti vapor assiduo per nosocomium dispergatur.

A U R A C A R C E R U M.

Est aër atmosphæricus a squallore carceris corruptus. *Kerkerluft.*

Causæ aërem in carceribus depravantes sunt per-
spiratio captivorum, excrementorum & urinæ
depositio in ipso carceris cubiculo. Sordes
putridæ pavimenti, carcerum situs profundus
sub terra, quo situ omnis aëris renovatio pro-
hibetur; humiditas parietum, qui carcerem
constituunt; nimia carceris angustia, fenestris
lateralibus destituta; vel nimia copia capti-
vorum, qui principium vitale ex aëre abfor-
bent; neglecta mundatio carcerum, neglecta
renovatio vestium & stramentorum.

VIS NOXIA. Morbi, quibus captivi ab aëre pu-
trido, humido, & frigido carceris vexantur,
sunt febres malignæ * pessimis stipatæ sym-
ptomatibus & dysenterix putridæ. Captivi
vero, qui acutis his non corripuntur mor-
bis, febre lenta, hydrope & scorbuto per-
eunt.

ANTIDOTA. Constructio carcerum supra solum ele-
vatorum, dein adhibeantur, quæ in aëre no-
socomiali laudavimus.

A U R A N A V I U M.

Est aër atmosphæricus a sorditie navium corru-
ptus. *Verdorbene Schifflust.*

---

* Aer ventilatoris, qui carcerem repurgabat pro-
pius receptus & haustus perniciosissimam febrem ci-
vit. *III. PRINGLE phil. Trans. n. 48.*

VIS NOXIA. Etiamfi aër marinus multo purior & falubrior sit aëre rurali, in cubiculis tamen navium majorum a diuturna aëris stagnatione, ab exhalatione putrida aquæ stagnantis, a transpiratione & respiratione copiosorum hominum in angustiis cubilibus reclusorum putridus evadit, inde febris putrida *navalis*, scorbutis & alii morbi putridi navigantium.

ANTIDOTA. Aëris perpetua renovatio ope *machinæ SUTTONIANÆ*. * Mundatio loculamentorum & cubilium, irroratio cum aceto vel antimephitico *JANINI*.

V E N T U S   S A M U - E L.

Est ventus venenatus, qui in Persia, Arabia, Aegypto quandoque observatur & homines subito necat. *Der Giftwind.*

---

* Hujus machinæ effectus tantus fuit, ut in illa nave, in qua prima vice hæc machina tentabatur, duo tantummodo morerentur homines, dum antea in simili itinere fere dimidium nautarum peribat, vel saltem periculossime decumbebat; atque egregius ille effectus postea semper constans repertus est, ita quidem ut Hollandi atque Sueci similes suis in navibus construentes machinas longe minorem habuerint ægrorum atque mortuorum numerum, & totus navis aër ejus ope tam bene depuratus fuit, ut vix aliquem odorem ingratam etiam in profundissima navis parte, ubi alias vix per momentum morari licuit animadverterint nautæ. *Cel. NAHVYS. l. c. p. 150*

VIS NOXIA. Continuo putrescunt viatores, quos ventus Samu-el percussit, adeo ut membra tracta manum sequantur * nisi se humi prosterant aut domibus bene includant.

HALITUS METALLICI.

HALITUS ARSENICALIS.

Est halitus arsenicum volatilifatum continens. *Arsenikdunst.*

Qui in *fodinis* arsenicalibus laborant, aut arsenicum e suis mineris sublimant, vel arsenici diu inclusi halitum *naribus* attrahunt, halitu arsenicali afficiuntur.

VIS NOXIA. Animi deliquium, suffocationem, asthma, cardialgiam, vomituritionem, vertiginem, capitis dolorem, crurum dolorem, anxietatem inducit. E *fodinis* promontorii bonæ spei halitus arsenicalis *Giftschwaden* exhalans omnia, quæ propinquant animalia, interficit.

Prophylaxis. In *fodinis* arsenicalibus aëris bona perflatio procuretur. *Labores* arsenicales in laboratoriiis bono camino instructis peragantur. *Diæta* sit pinguis ex butyro, pingue-

---

* *Cel.* CHARDIN *voy. en Perse* T. IV. p. 22. & *Cel.* THEVENOT *voy.* T. III. L. 1. p. 10. & T. II. L. 1. p. 12.

dine anserina , lardo, lacte. * Spiritus *alcalinus* sæpius ori & naribus admoveatur & guttulæ aliquot deglutiantur.

ANTIDOTA lac, alcalina, oleum blandum & oleum essentiale anisi. V. *arsenicum*.

HALITUS PLUMBATUS.

Est halitus plumbum volatilifatum continens. *Bleydunst*.

Vapore plumbeo afficiuntur, qui in *fodinis* minerarum plumbiferarum laborant, aut plumbum *emineris* excoquunt. ** Vel in cubilibus co-

* *Cel. GMELIN de venenis* T. I. p. 190. *TACHENIUS* quum vas aperiebat, in quò aliquoties sublimaverat arsenicum, percipiebat odorem suavem, sed ab eo oriebatur cardialgia, syncope, sudor algidus, nausea, vomitus, mictus cruentus & contractura totius corporis nec potuit nisi longo tempore lactis usu restitui. *Cel. BOERHAAVE de morbis nervorum* T. I. p. 244: Homines, qui cuprum arsenico dealbare in clauso cubiculo tentabant, fere suffocabantur, linguam ex ore protendebant, capitis dolor, vertigo, lassitudo & maculæ flavæ circa thoracem erumpentes aliquot dies remanebant.

** Vapores plumbi *Freyberga* homines metallarios potissimum enecant, ideo 17 anno uxores ducunt & 30 annum vix superant. *Ill. HALLER Elem. physiol.* T. VIII. p. 103. in *addendis*: & *Cel. STOCKHAUSEN libellus de lithargyrii fumo noxio, vulgo dicto Hüttenkaze.* Gosl. 1656.

lore plumbeo recenter illinitis habitant, præsertim janna & fenestris clausis, aut plumbum in igne fundunt; vel præparata plumbata parant, ut

Tritores pigmentorum plumbeorum.

Decoloratores rhedarum,

Pictores, qui imagines coloribus plumbeis simulant.

Deauratores, qui ad ignem vel absque igne deaurant, qui mercurialia plumbo adulterata adhibent.

Stannatores vasorum, qui stannum plumbo mala fraude ad ulceratum tractant.

Figuli, qui vasa terrea incrustant, maxime qui lithargyrium, quo ad incrustandum utuntur, in pulverem terunt.

Politores, qui mediante rota plumbea vel stanneo plumbo mixta opus faciunt.

Fibularii, qui compositione ex stanno & plumbo confecta utuntur, præcipue autem ii, qui hæc artefacta iterum in pulverem conterunt.

Apothecarii, qui plumbata in pollinem terunt emplastraque saturnina parant.

VIS NOXIA. Plumbi halitus varios & multiplicés inducit morbos. Est ubi unus vel duo tantum digiti fiunt paralytici; quandoque manus vel integrum brachium resolvitur; alias

sub larva rheumatismi vagi, arthritidis vagæ, podagræ anomalæ latitat, alias sub larva morbi nervosi, hypochondriacæ, melancholiæ, mania, fatuitatis, epilepsiæ, constrictionis thoracicæ cum plenaria lotii retentione, palpitationis cordis &c. ludit: altior & manifestior gradus is est, quando immani ventrem dolore excruciat cum vomitu enormi materie æruginosæ, porraceæ, alvo pertinaciter clausa. Vide *Plumbum*.

Phrophylaxis. Fodinarum & laboratorii, in quo labores plumbati instituuntur bona aëris persusio. *Diæta pinguis.* Denique alumen ad grana XV cum gummi arabico aliquoties in septimana deglutitum.

ANTIDOTA. Morbi saturnini jam præsentis medela exigit, ut purgante remedio plumbum expellatur V. *Plumbum*.

HALITUS CUPRATUS.

Est halitus cuprum volatilifatum continens. *Kupferdunst.*

VIS NOXIA. Artifices cuprum frequenter tractantes capillos non raro virides habent, vertigine, nausea, vomitu, tussi sicca, ulceribusque pulmonum laborant, & excrementa viridia nonnunquam alvo reddunt.

ANTIDOTA oleosa, mucilaginosæ, purgantia. V. *Cuprum*.

HALITUS MERCURIALIS:

Est halitus mercurium volatilifatum continens:
Queksilberdunst.

Qui e *fodinis* hydrargyrum vel cinnabarim eruunt:
Artifices, qui *præparata mercurialia* conficiunt:
Qui in cubiculis, cujus *atmosphæra* atomis mer-
curialibus featet; degunt; halitu mercuriali
afficiuntur.

VIS NOXIA. Inducit vertiginem, tremorem præ-
sertim manuum, faciei pallorem cachecticum;
asthma; ptyalismum; dentium nigredinem, va-
cillationem, lapsûm; ulcera putrida oris.
Quandoque surditatem, aphoniam; stupidita-
tem; cui apoplexia sæpe finem imponit. No-
cet præcipue scorbuticis. * Dum mercurium
sublimatum conficiunt chemici, ab ejus vapore
graviter nonnunquam læduntur; oculis nari-
busque receptis pessimas ophthalmias, vo-

* *Cel. GOULARD* duos milites scorbuticos in
quo venerei quidam mercurio curabantur, locatos, a
sola atmosphæra salivantium in capitis intumescen-
tiam, ingentem salivationem & pessima ulcera oris
incidisse vidit.

Venetis in lazaretto, quando per salivationem
multi agroti lue venerea liberantur, adeo vehemen-
ter aër inficitur, ut sanissimo homini intra paucas ho-
ras pustulæ efflorescant. *Cel. TISTING cypria:*
p. 169.

lentosque sternutationes inducit, ubi vero fauces, asperam arteriam, pulmonesque tangit, tussim, respirandæ difficultatem summam, phthisim affert, aut suffocatione subito necat. *

PROPHYLAXIS. *Perflatio aëris fodinarum & laboratorii. Diæta pinguis. Purgantia eccoprotica sæpius assumpta.*

ANTIDOTA. Mucilaginosa & diaphoreticâ. V. *Mercurius.*

F U M U S C I N N A B A R I N U S.

Est fumus e cinnabari prunis ardentibus adspersa ascendens. *Zinnoberrauch.*

VIS NOXIA. Cum ignis cinnabarinum in vaporem mercurialem & vaporem sulphureum resolvat; hinc duplici halitu noxius est. Sulphureus halitus pulmonibus incaute haustus suffocationem & halitus mercurialis cito salivationem causat.

ANTIDOTA, quæ in halitu sulphureo & halitu mercuriali laudavimus.

VIRTUS MEDICATA. Fumus cinnabarinus caute ope infundibuli applicatus in ozœna venerea, ulceribus, tophis & condylomatibus venereis obstinatis quandoque egregium præstat effectum V. *Pharmacologia chirurgica.*

---

* *Cel. CÆLSI l. c. p. 47.*

HALITUS TERREI.

HALITUS GYPSI.

Halitus, qui gypsum pulveratum continet. *Gipsstaub.*

VIS NOXIA. Gypsi pulvis una cum aëre ad pulmones delatus in lapillos concrefcit, linguæ & faucium ariditatem, singultum, tuffim ficcam, anxietatem, fyncope[m], cachexiam, peripneumoniam, phthifim inducit. Hinc gypfoplaftæ fere femper debiles incedunt, gypfataque facie referunt fimulacra.

ANTIDOTA. Evitata atmofphæra gypfata, aceti vapor pulmonibus inspiratus gypsum folvit & tuffi excitata educit. *

HALITUS VEGETABILIIUM.

AER VEGETABILIIUM MEPHITICUS.

Est aër, qui e vegetabilibus in locis umbrofis die, atque de nocte exhalat. *Verdorbene Pflanzenluft.*

Folia viridia luci folari exposita aërem falubrem feu dephlogificatum exhalant, at eadem fo-

---

* *Cels.* CÆLSI F. c. p. 88.

lia in locis umbrosis de die & nocte aërem infalubrem, noxium exhalant. Idem aër noxius e *floribus*, *fructibus* & *radicibus* etiam de die irradiante quamvis sole exit. *

VIS NOXIA. Animalia huic aëri inclusa necantur: Flammam extinguit. Qui summo mane caldarium plantarum adeunt, summam experiuntur pectoris oppressionem. Hinc patet, quid valeat consilium, quod suadet, ut arbuscula aut frondes virides in conclavi ægrotorum locentur. Si pleno id die irradiante sole fiat, aliqua haurietur inde utilitas, humiditate earum refrigerationem conciliante. Sed non idem sequentur eventus, si frondes numerosi virides in parvo & umbroso conclavi locentur. Minus tamen pertimescendum est a plantis quam a floribus & fructibus.

ANTIDOTA. Aër atmosphæricus, dephlogisticatus; acetum:

HALITUS PECULIARES QUORUNDAM VEGETABILIIUM.

HALITUS ANAGYRIDIS:

ANAGYRIS fœtida L. Stinkbaum:

* *Ill. INGEN-HOUSZ Experiences sur les végétaux:*

VIS NOXIA. Fœtor in Creta gravedinem capitis infert.

HALITUS DRACUNCULI.

ARUM *Dracunculus* L. *Schlangenkraut*.

VIS NOXIA præcedentis.

HALITUS JUGLANDIS.

JUGLANS *regia* L. *Wallnussbaum*.

VIS NOXIA. Umbra ejus suspecta censetur, ac febrem inducere dicitur. ✽

HALITUS SAMBUCCI.

SAMBUCUS *nigra* L. *Hollunder*.

VIS NOXIA præcedentis.

HALITUS SANTALI ALBI.

SANTALUM *album* L. *weisser Santelbaum*.

VIS NOXIA. Arbor recens concisa halitum venenatum spirat, qui febrem synocham deliriosam causat, ✽✽ quam Indi radice mungos curant.

* *Ill. LINNE* *diff. de odoribus medicamentorum*.
In *amœnit. acad.* vol. III. p. 200.

** *PONTIUS* *hist. nat. & med. Ind. Orient.*
p. 46.

HALITUS ALCEÆ MOSCATÆ.

ALCEA moscata L. *Muskatellerkraut*.

VIS NOXIA. Odor hystericas, viduas, prostibula suffocare dicitur. ✽

HALITUS MANCINELLÆ.

HIPPOMANE Mancinella L. *Manchinelbaum*.

VIS NOXIA. Europæos quam plurimos Surinamum appellentes solo halitu occidisse dicitur. ✽✽
At id alii negant. ✽✽✽

HALITUS CANNABIS.

CANNABIS sativa L. *Hanf*.

VIS NOXIA. Effluvia cannabis macerati noxia censentur.

* LINNE l. c.

** LINNE l. c.

*** Ill. JACQUIN *Select. stirp. amer. hist.* p. 251. dicit: fertur etiam arboris umbram noxam inferre subtus recumbenti; sed per trihorium ipsi mihi cum sociis periculum facienti, nihil mali evenit. Tum etiam pluviam trans hanc arborem cadentem, corporeque nudo exceptam, innocuam sum expertus. Noxia fortasse fuit ubi rupti ventis vel imbribus rami foliave lac suum venenatum simul destilaverint pluvia immistum.

HALITUS LINI.

LINUM usitatissimum L. *Lein.*

VIS NOXIA. Linum in aqua ut fieri solet, maceratum, odorem & saporem habet piscibus lethalem, hominibus noxium. *

HALITUS TOXICODENDRI.

RHUS Toxicodendron L. *eichenblättrichter Giftbaum.*

VIS NOXIA. Halitus censetur suspectus.

HALITUS RHUS VERNICIS.

RHUS Vernix L. *Firnissbaum.*

VIS NOXIA præcedentis. **

HALITUS HELLEBORI ALBI.

VERATRUM album L. *weisse Nieswurz.*

VIS NOXIA. Radix incaute effusa horrendum vomitum causavit.

HALITUS DRACONTHI POLYPHYLLI.

DRACONTIUM polyphyllum L. *vielblättrichte Zehrwurz.*

VIS NOXIA. Spatha longitudinaliter dehiscens,

* *Cel. RITTER* in *Acad. N. C.* vol. 10.

** *Cel. MONTI* in *Institut. Bonon. Act. T. III.*

tantum foetorem putridissimi cadaveris spargit, ut olfacientes, adtonitos reddat & catalepticos; sed quod mirum, cum post aliquot dies pollinem ejaculare incipiunt antheræ una eademque hora venenatus iste foetor, totus quantus penitus abolitur. ✻

HALITUS DRACONTII FOETIDI.

DRACONTIUM foetidum L. *stinkende Zehrwurz.*

VIS NOXIA. Flos teterrimum odorem spargit, qui capitis dolorem causat,

VIRTUS MEDICATA. Radix virtutem ari maculati possidet ac præcipue in scorbuto laudatur. ✻✻

ODORES FLORUM QUORUMDAM.

ODOR VIOLARUM,

VIOLA odorata L. *Violen.*

VIS NOXIA. Corollæ recentes odorem gratissimum spirant at adeo fragrantem, ut virgo nobilis ex patina, violis repleta & per noctem in cubiculo servata, apoplexia interierit. ✻✻✻

* *Hort. Clif.* p. 434.

** *Cel. KALM* in *suo itin.* p. 59.

*** *Cel. TRILLER diff. de morte subita ex animi violarum odore, in opusc. vol. I. p. 240.*

Omnia odora valde fragrantia halitibus angustiori spatio occlusis, caput tentant, sensus denique omnes supprimunt.

ODOR ROSARUM.

ROSA centifolia L. *Rosen.*

VIS NOXIA. Etsi florum horum odor vix non omnibus hominibus gratissimus sit, quibusdam tamen solo olfactu sternutationem, catarrhum, inflammationem oculorum, animi deliquia, hystericas affectiones, alvi dejectiones excitant, imo abortus mortisque inde orta exempla leguntur. Facile patet ejusmodi effectus vitio idiōsincrasiae maxime oriri. *

ODOR LILIORUM ALBORUM.

LILIUM candidum L. *weiße, Lilie.*

VIS NOXIA præcedentis.

ODOR CAPRIFOLII.

LONICERA periclymenum L. *Geißblut.*

VIS NOXIA. A florum recentium odore vomitum, lassitudo & linguæ paralyfis animadvertentur. **

* *III. MURRAY apparatus. medicam. Vol. III. p. 160.*

** *Cel. GMELIN über die Entdeckungen in der Lehre von der Luft p. 93.*

ODOR POLIANTHES.

POLIANTHES tuberosa L. *Tuberosa*.

VIS NOXIA præcedentis.

ODOR PHASEOLI.

PHASEOLUS vulgaris L. *Bohne*.

VIS NOXIA florum ut præcedentium.

ODOR OLEANDRI.

NERIUM Oleander L. *Oleander*.

VIS NOXIA. Florum odor intra conclave inclusus occidit sæpe dormientes. *

ODOR FOENI RECENTIS.

FOENUM recens. *Frisches Heu*.

VIS NOXIA. Mortui inveniebantur, qui super acervo foeni recentis in loco occluso dormiebant.

ODORES AROMATUM
VEGETABILIIUM.

ODOR CARYOPHYLIAROMATICI.

CARYOPHYLLUS aromaticus L. *Gewürznelke*.

VIS NOXIA. Homines, qui in camera, ubi acer-

* *Ill. LINNE* in *diff. citata*.

vis caryophyllorum congestus erat, per unicam solum noctem dormiebant, nausea, vomituritione, anxietate & ingenti capitis dolore afficiebantur. *

ODOR CAMPHORÆ.

Resina volatilis ex *LAURO* *Camphora* L. *Kampfer*,

VIS NOXIA. Aromatarii, qui magnas farcinas, camphora, croco, asa foetida similibusque aromatis repletas, resignabant insuperabili somnolentia corripiebantur. Vir illustris Amstelodami penurium, aromatum odoribus refertum ingressus, vertigine, sensuum stupore correptus, pectoreque oppressus, nisi protinus pedem titubantem retraxisset, sine dubio concidisset. **

ODOR ASÆ FOETIDÆ.

Gummi-resina ex *FERULA* *Asa foetida* L. *Asand*,
Teufelsdrek.

VIS NOXIA præcedentis.

ODOR AMBRÆ.

AMBRA *ambrosiaca* L. *Ambra*.

VIS NOXIA præcedentis.

* RUMPPIUS.

** III. TRILLER in *diff. citata*.

ODORES AROMATUM
ANIMALIUM.

ODOR MOSCHI.

MOSCHUS Moschifer L. Bisam.

VIS NOXIA. Moschi odor multis mulieribus animi deliquium, vertiginem, vomitum & affectiones hystericas movet. Vesica animalis moschiferi naribus alicujus hominis admota sanguinem ex illis provocabat, * in aliis menstrua movebat.

ODOR CASTOREI.

CASTOR Fiber L. Bibergeit.

VIS NOXIA præcedentis at mitior.

ODOR ZIBETHI.

VIVERRA Zibetha L. Zibeth.

VIS NOXIA. Qui cameram, in quo animal zibethinum conservabatur, primi intrabant, fere inebriabantur. Fæminæ teneriores ab hoc odore animi deliquio afficiuntur. **

---

* *Cel. TRALLES de limitandis laudibus & abusu moschi in medela morborum dissertatio. Vratisl. 1783. S. 3 & 4.*

** *M. BOERHAAVE prælect. inst. S. 1112.*

ODORES PLANTARUM
NARCOTICARUM.

ODOR HYOSCIAMI.

HYOSCIAMUS niger L. *schwarzes Bilsenkraut.*

VIS NOXIA. Inducit temulentiam & vertiginem. *

A fumo feminum combustorum mentis alienatio cum furore & altercatione, imo etiam ab effluviis feminum eadem mala fuere visa. **

Hæc femina videntur esse artificium, cujus vapore sagæ ad altercationes inter homines excitandas utuntur.

ODOR STRAMONII.

DATURA Stramonium L. *Stechapfel.*

VIS NOXIA. Odor foliorum comminutorum post somnum in eodem cubiculo captum, capitis dolorem obtusum paullo post evanidum cavavit. ***

ODOR OPII.

PAPAVER somniferum L. *Mohnsaft.*

---

* *Ill.* BOERHAAVIUS cum suo amico dum emplastrum de hyosciamo pararent a solo vapore temulenti fiebant.

** *Ephem. N. C.*

*** *Ill.* STÖRCK *libellus. de stramonio p. 5.*

VIS NOXIA. Homines, qui in colligendo opio occupantur, luridimarcidi & tremuli comparent. Sola translatio opii crudi recentioris in alia vala mentis emotionem excitavit, fomno dimidiæ horæ dissipatam. *

O D O R C R O C I.

CROCUS sativus L. *Safran.*

VIS NOXIA. Immoderatus ejus odor caput gravat, mentem turbat, apoplexiam risum fardonium inducit. **

O D O R T A B A C I.

NICOTIANA Tabacum L. *Toback.*

VIS NOXIA. Inassueti, dum fumum ore hauriunt, vertigine, cephalalgia, anxietate, somnolentia, vomitu, alvi solutione corripuntur. ***

* *Cel. LORRY* in *VANDERMONDE Recueil period.* T. 4. p. 70.

** *Uxor aromatarii, quæ in conclavi parvulo calefacto crocum pulverisatum in minutas portiones dividebat, subito in terram prolapsa instar apoplecticæ jacuit. Cel. TRALLES de limitandis laudibus moschi* p. 40. *Judæus qui sacco, croco repleto incumbens dormiebat, mortuus inveniebatur. Mulier, qui crocum transportant sæpe ab ejus odore pereunt. Cel. GMELIN Entdeckungen von der Luft,* p. 93.

*** *Ill. MURRAY app. m. V. I. p. 468.*

Excessus in assuetis idem facit. Homo, qui 25 fistulas post meridiem exhauferat, stupidus inde evasit cum jactura sensuum, quos recuperavit vomitionibus violentis. ✻ Duo fratres quorum unus 17 alter 18 fistulas evacuarunt more apoplectico exspirarunt. ✻✻

ANDITOTA sunt irritatio faucium ut vomitus ciatur. Acetum vini

VIRTUS MEDICATA. V. *Pharmacologiam chirurg.*

ODOR LOLII TEMULENTI.

LOLIUM temulentum L. *Lolch.*

VIS NOXIA. Halitus, qui sub feminis tostione, projectione ad prunas ardentes aut sub fermentatione feminum in cubiculo clauso emanat, stupiditatem & cephalalgiam causat. ✻✻✻

ODOR CICUTÆ.

CICUTA virosa L. *giftiger Wüterich. Wasser-schierling.*

VIS NOXIA. Odor in loco clauso inducit somnolentiam. ✻)

* VANDERMOND *Rec. period.* T. VII. p. 68.

** HELLWIG *obs. phys. med.* p. 45.

*** *Cel. GMELIN Geschichte der Gifte* I Th. p. 187.

*) *Cel. TREW in Commerc. Litt. Nro. 1740.* p. 395. Pharmacopoei tiro, qui aestate calida sudans plantam domum tulit, stupore & somnolentia afficiebatur.

ODOR CONII MACULATI.

CONIUM maculatum L. Schierling.

VIS NOXIA. Ab odore murino plantæ inter digitos tritæ vertigo inducebatur. *

ODOR FUNGORUM VENENATORUM.

FUNGI venenati. Giftige Schwämme.

VIS NOXIA. Solus odor nauseam movit. **

A P P E N D I X.

DE VENENIS, QUORUM INDOLES
ADHUC IGNOTA

A Q U A T O F F A N A.

Est liquor venenatus, qui scelleratæ feminæ italæ, TOFFANIA dictæ, malignum inventum est. Toffanisches Giftwasser. Aquetta Italarum.

Vera compositio hujus veneni medicos adhuc fugit, at arsenicum crystallinum in larga aquæ copia per simplicem decoctionem solutum esse videtur. ***

* Ill. BOERHAAVE de morbis nervorum p. 236.

** Ill. LINNE de vitibus plant. in Amœ. acad. p. 451.

*** Ill. HOFFMANN Med. rat. system. T. II. p. 185. & Cst. GMELIN mineralische Gifte p. 131.

VIS NOXIA. Homines, quibus hæc aqua ingeritur, febre ardentissima ut plurimum diu durante, vomitu chronico, siti inexplebili corripuntur, cui tabes hectica & mors finem imponit. Cadavera mortuorum valde rubebant. Hoc veneno præfertim in Italia ingens maritorum numerus a nefariis uxoribus sub regimine Pontificis *ALEXANDRI VII.* interficiebatur. Malitiosas has mulieres artem cito aut tarde mortem hac aqua accersendi calluisse legitur. *

ANTIDOTA. Succus citri magna copia ingestus valde proficius fuit. Sed tentur sal alcalinum, lac, oleum & reliqua antidota, quæ contra arsenicum laudavimus.

P U L V I S S U C C E S S I O N I S,

Est venenum pulveris forma, quod priori sæculo præprimis in Gallia consuetum erat. **

Teterrimum hoc venenum fæminæ cujusdam Parisiensis *Madame DE BRIAVILLIERS* dictæ inventum esse, censetur. Ob dulcem saporem, & lentam, quam ejus ingestio causat mortem,

* *Cel. LEBRET Magazin zum Gebrauch der Staaten und Kirchengeschichte IV. Th. p. 141.*

** *Cel. ERNDT diss. med. ex veneno salutem sistente. Gieß. 1691. Thes. 21.*

ex saccharo faturni & pauco arsenico confecta
re videtur. *

▲ANTIDOTA. Certa non constant; hinc quæ contra
venena plumbata & arsenicalia laudantur, ad-
hibe.

VENENUM MACASSARIENSE.

VENENUM Macassarische, das Macassarische Gift.

VIS NOXIA. Dirissimum hoc venenum est succus
lacteus ignotæ nobis adhuc arboris, fauciatio-
ne per arundinem acuminatam prolicitus, tam
virofus, ut halitus vulneratæ arboris suffocet,
nisi eminus vulneretur, & ventus a facie aver-
sus spiret: unde etiam collectio capitis damna-
tis modo committitur.

▲ANTIDOTUM est radix mungos, quæ ad drachmanam
cum aqua hauritur. **

VENENUM AMERICANUM TICUNAS.

Est venenum incognitum, quod ab Indis Ticunen-
sibus in America ad sua tela intoxicanda præ-
paratur. *Amerikanisches Tikunasgift.* * *

* Cel. WEPFER *hist. cicut. aquat. Cap. 20e*
Schol. 4.

** Ill. MURRAY *ap. med. T. I. p. 376.*

*** Cel. FONTANA *traité sur le venin de la*
vipere, sur les poisons américains &c. p. 83. Philos.
Transact. vol. 47. N. 12.

VIS NOXIA. ODOR nauseosus; SAVOR amarissimus. VAPOR e veneno siccato emanans & veneni applicatio ad cutem sanam vel corneam oculi nihil nocuerunt. At tela hoc veneno intoxicata cutem hominis vel animalis vulnerantia celerrime necant, si venenum recens. Caro horum animalium impune comedi solere dicitur. Veneni major dosis & ventriculo vacuo ingesta animalia intra aliquot minuta interimit. Mera excitat symptomata nervosa, subitaneum virium lapsus, insensibilitatem, convulsionem, lethargum &c.

ANTIDOTA. Nulla adhuc cognita, nec acida mineralia nec acetum, nec alcali, nec spiritus sacchari, nec Sal, nec Saccharum * vulneri inditum, quidquam profuere.

---

* Ut III. LA CONDAMINE proposuit.

I N D E X.

A.

Acidum vitriolum	230
—— falis	232
—— nitri	232
Aconitum Napellus	168
—— Commarum	171
—— lycoctonum	171
—— anthora	172
Actæa spicata	103
Adamas	227
Aer alcalinus	291
Aer fixus artefactus	291
—— vitriolicus	290
—— muriaticus	290
—— nitrosus	297
—— phlogisticatus	299
—— inflammabilis	300
—— igne corruptus	300
—— carbonum ardentium	300
—— paludosus	301
—— luti platealis	302
—— fodinarum metallicarum	302
—— carbonariarum	302
—— salinarum	303
—— hepaticus	303
—— vegetabilium mephiticus	322
Aerugo	247
Aethusa Cynapium	127
Agaricus integer venenatus	133
—— muscarius	134
—— integer viscidus	135
—— lactifluus venenatus	135
—— piperatus	137
—— funetarius	137
—— pustulatus	137

I N D E X.

Agaricus Necator	138
———— fanguineus	138
———— viscidus	138
———— clypeatus	138
Ahovai	150
Algaroti pulvis	220
Alumen plumosum	228
Amianthus plumosus	228
Amyris toxifera	182
Anacardium occidentale	186
———— orientale	186
Anemone palmata	160
Anemone Pulsatilla	160
———— ranunculoides	161
———— pratensis	161
———— narcissifolia	162
———— nemorosa	162
Animal putridum	59
Anthora	172
Antimonii hepar	270
———— sulphur auratum	270
Antirrhinum Orontium	103
Apis mellifica	49
Apocynum Androsæmifolium	153
———— cannabinum	153
———— venetum	154
Aqua fortis	232
—— regia	233
—— Toffana	335
Aquetta	335
Aranea comestica	46
———— Tarantula	47
Arbor excoecans	185
Argenti præparata	242
Argentum hydragogum Boylei	244
Argentum monetarium	242
Arsenicum porosum	277
Arsenicum regulus	277
Arsenici crystallinum	271
Arsenicum album	271
———— citrinum	275

I N D E X.

Arfenicum rubrum	275
—— rubinum	275
Asclepias Gigantea	154
Aspis	34-38
Atropa Belladonna	120
—— Mandragora	96
Arum maculatum	187
—— Dracunculus	189
—— Dracontium	189
—— Colocasia	189
—— esculentum	189
—— virginicum	190
—— arborefcens	190
—— feguinum	190
Aura Cavernæ caninæ	294
—— musti fermentantis	294
—— cerevisiæ fermentantis	294
—— aquarum acidularum	295
—— salium effervescentium	295
—— adificiorum recentium	296
—— usturæ calcis	296
—— animalium putrescentium	304
—— vegetabilium putrescentium	305
—— respiratione animali corrupta	305
—— transpiratione animali corrupta	306
—— multitudine hominum corrupta	306
—— aëris diu inclusi	307
—— aquæ corruptæ	307
—— cœmeteriorum	308
—— nosocomiorum	310
—— carcerum	313
—— navium	314
Auripigmentum	276
Aurum	239
—— monetarium	240
—— fulminans	241
Azalea Pontica	102

I N D E X.

B.

Belladonna	120
Benge arabum	101
Berus	35
Bismuthi Magisterium	244
Boletus elegans	139
——— versicolor	138
Boleti parasitici	139
Bryonia alba	125
Buffo	53
Butyrum antimonii	268

C.

Calla palustris	191
Caltha palustris	167
Calx viva	259
Cambogia Gutta	149
Cannabis halitus	325
Cantharis	40
Carbunculus frumenti	215
Caries frumenti	215
Carneolus	227
Caryota urens	187
Callava	175
Cataputia major	117
——— minor	193
Cerbera Ahoyai	150
——— Manghas	150
Cerussa	251
Charophyllum fylvestre	126
——— bulbosum	126
——— temulentum	127
Chelidonium glaucium	107
——— minus	203
Chenopodium hybridum	106
Chersea	36
Cicera	105
Cicuta minor	127
——— virofa	128

I N D E X.

Cicuta aquatica	128
——— terrestris	119
Cicutaria	126
Clavus fecalinus	208
Clematis Vitalba	157
——— Flammula	158
——— recta	158
——— integrifolia	159
Cneorum tricolorum	182
Cobaltum officinatum	277
——— arsenicale	278
Coccumgudium	180
Coculus indicus	175
Cœruleum montanum	247
Colchicum autumnale	144
Colocasia	189
Colocynthis	148
Coluber Atropos	32
——— leberis	32
——— Dipfas	32
——— Myctericans	32
——— lacteus	32
——— Naja	33
——— severus	33
——— stolatus	34
——— atrox	34
——— corallinus	34
——— Ammodytes	34
——— lebetinus.	34
——— Vipera	34
——— niveus	35
——— Haje	35
——— Berus	35
——— Prester	36
——— Chersea	36
——— Aspis	38
——— illyricus	39
Conium maculatum	129
Convolvulus scamonea	148
Coriaria myrtifolia	116
Corona imperialis	143

I N D E X.

Crabro	52
Crocus antimonii	269
_____ metallorum	269
_____ Veneris	247
Crotalus horridus	30
_____ miliaris	31
_____ Drynias	31
_____ Durissus	31
_____ mutus	31
Croton Tiglium	179
Cryſtallus montana	230
Cucumis Colocynthis	148
Culex lanio	45
_____ pipiens	49
_____ pulicaris	49
Cuprum	245
Cyclamen europæum	146
Cynanchum erectum	151
_____ vimiale	152
Cynapium	127

D.

Daphne Mezereum	180
_____ Thymelæa	181
_____ laureola	182
_____ Cneorum	182
_____ Gnidium	182
Datura stramonium	96
_____ Metel	98
_____ ferox	98
_____ Tatula	98
Delphinia staphisagria	141
Dentillaria	146
Digitalis purpurea	145
Draco	55
Dracontium	189
Dracunculus	189
Dulcamara	94

I N D E X.

E.

Elaterium	149
Ens veneris	247
Ervum ervilja	104
Efula	194
Euphorbium Gummi	191
Extractum saturni	251
Excæcaria Agallocha	185
Euphorbia officinarum	141
———— antiquorum	193
———— canariensis	193
———— Tirucalli	193
———— Peplus	193
———— lathyris	193
———— helioscopia	194
———— verrucosa	194
———— platyphyllos	194
———— Efula	195
———— Cyparissias	195
———— palustris	195
———— hiberna	195
———— Characias	195
———— amygdaloides	195
———— sylvatica	196
———— exigua acuta	196
———— mauritanica	196
———— nerifolia	196

F.

Faba Ignatii	119
Ficaria	202
Flammula	158
———— jovis	158
Flores antimonii	267
Fritillaria imperialis	143
Fuligo camini anglicana	229
Fumus cinnabarinus	321
———— ignis inclusus	304
Fungi venenati	131

Z

I N D E X.

Fungi nondum determinati	140
Fungus cynosbatos	218
Furia infernalis	39

G.

Geko	54
Glacies mariæ	230
Gordius medjnensis	50
——— marinus	52
Granatus	227
Gutta Gummi	149
Gymnotus electricus	56
Gypsum usuale	229

H.

Halitus sulphuris accensi	288
——— urina	297
——— cloacarum	298
——— rancidus	303
——— arsenicalis	316
——— plumbatus	317
——— cupratus	319
——— mercurialis	320
——— gypsi	322
——— anagyridis	323
——— dracunculi	324
——— juglandis	324
——— sambuci	324
——— fantali albi	324
——— alceæ mofcata	325
——— mancinellæ	325
——— cannabis	325
——— lini	326
——— toxicodendri	326
——— Rhus vernicis	326
——— dracontii polyphyli	326
——— ——— fœtidi	327
——— hellebori albi	326
Harmela	106
Helleborastrum	166

I N D E X.

Helleborus albus	163
———— niger	165
———— fœtidus	166
Hepar antimonii	270
Hippomane Mancinella	113
———— biglandulosa	115
Hirudo venenatus	52
Hyacinthus	227
Hydrocotile vulgaris	155
Hydropiper	173
Hyosciamus niger	98
———— albus	100
———— physalodes	100
———— scopolia	102

I.

Jatropha Curcas	174
———— multifida	175
———— Manihot	175
Ignatia amara	119

L.

Lacerta Geko	54
———— Salamandra	54
Lapis infernalis	243
———— causticus	238
———— lazuli	228
———— specularis	230
———— armenus	247
Lactuca virosa	108
———— scariola	108
Lathyris	193
———— Cicera	105
Laureola	182
Laurocerasus	110
Lepus marinus	53
Lignum colubrinum	118
———— Pavane	180
———— moluccanum	180

I N D E X.

Lithargyrium	251
Lixivium causticum faponariorum	238
Lobelia siphilitica	151
—— longiflora	152
Lolium temulentum	104
Lycoperdon carcinomalis	140
Lycoperficum	93

M.

Mancinella	117
Mandragora	96
Manghas	150
Manihot	175
Manipuera	175
Meloe vificatorius	40
—— majalis	43
—— proscarabæus	43
Menispermum Cocculus	115
Mercurialis perennis	130
Mercurius vivus	260
—— dulcis	264
—— præcipitatus albus	265
—— ——— ruber	266
—— sublimatus corrosivus	263
—— vitæ	270
Metel	98
Mezereum	180-181
Miasma luis bovillæ	60
Minium	257
Momordica Elaterium	149
Mytilus edulis	57

N.

Naja	33
Napellus	168
Natrum glaciale	230
Nerium Oleander	119
Nicotiana Tabacum	123
—— rustica	125

I N D E X.

Nicotiana paniculata	125
Nicotiana glutinosa	125
Nitri spiritus fumans	232
Nux vomica	117

O.

Odor violarum	327
— rofarum	328
— liliorum alborum	328
— caprifolii	328
— polyanthes	329
— phaeoli	329
— fœni recentis	329
— oleandri	329
— caryophyllorum	329
— asa fœtida	330
— ambræ	330
— camphoræ	330
— moschi	331
— Castorei	331
— Zibethi	331
— hyosciami	332
— stramonii	332
— opii	332
— croci	332
— tabaci	333
— lolii temulenti	334
— cicuta	334
— conii maculati	335
— fungorum venenatorum	335
Oenanthe fistulosa	155
— crocata	156
Oleander	119
Opium	91
Orontium	103
Ostrea venenata	58
Oyam putridum	58

I N D E X.

P.

Papaver somniferum	89
Paris quadrifolia	109
Pastinaca venenata	172
Pedicularis palustris	145
Peganum harmela	106
Perca venenosa	56
Pineæ purgantes	119
Pinguedo rancida	59
Phalangium araneodes	45
Phallus impudicus	139
——— Mukufin	139
Physalis somnifera	93
Phytolacca decandra	179
Plantago aquatica	157
Plumbago europæa	146
Plumbum	248
Polygonum hydropiper	173
Pomum amoris	93
Prunus laurocerasus	110
Pulex penetrans	48
——— americanus	48
Pulsatilla nigricans	161
Pulvis successioneis	336
Puprestis	46

R.

Raja Pastinaca	50
——— Torpedo	50
Rana Bufo	50
Ranunculus acris	196
——— pratensis	196
——— palustris	198
——— sceleratus	198
——— Flammula	201
——— bulbosus	202
——— Ficaria	202
——— Thora	202
——— arvensis	202

I N D E X.

Ranunculus lingua	204
———— alpestris	205
———— polyanthemus	205
———— gramineus	206
———— Illyricus	206
———— asiaticus	206
———— platanifolius	206
———— aquatilis	207
———— Sardous	207
Ranunculus albus	162
Raphanistrum	207
Realgar	275
Regulus antimonii	267
———— arsenici	227
Rhododendron Chrysanthum	143
Rhus radicans	184
—— Toxicodendron	184
Rhus vernix	183
Ricinus major	174
———— communis	177
Rubigo frumenti	215

S.

Sabadilli semen	142
Sælanthus Forskalii	173
———— glandulosus	173
Sælanthus quadrangus	173
Salamandra	54
Sal alcalinus vegetabilis causticus	236
———— mineralis causticus	236
———— volatilis causticus	237
Salis marini spiritus concentratus	232
Samu-el ventus	315
Sandaraca	275
Saphirus	227
Saturni saccharum	251
———— magisterium	251
———— extractum	251
———— tinctura	251
Scamonea	148

I N D E X.

Scandix infesta	156
Scorpio africanus	44
Scilla maritima	184
Secale cornutum	208
Selenites	230
Sirex gigas	46
Sium latifolium	127
Smalta	227
Smaragdus	227
Solanum lycopersicum	93
——— mammosum	94
——— infanum	94
——— Dulcamara	94
——— furiosum	120
——— nigrum	95
Sparus pagurus	57
Spongia marina	216
Stannum	258
——— plumbatum	259
Staphisagria	141
Stramonium	96
Strychnos nux vomica	117
——— colubrina	118
Successionis pulvis	336
Sulphur auratum antimonii	270
Sulphuris accensi halitus	288

T.

Tabacum	123
Tarantula	41
Tartarus emeticus	269
Tatula	98
Taxus baccata	107
Tethys marina	53
Tetradon ocellatus	55
——— lineatus	55
Thapsia foetida	157
Thora	203
Tiglium	179
Tilli grana	179

Tin-

I N D E X.

Tinctura saturnina	251
Tithymallus	193
Toffania	335
Torpedo	56
Toxicodendron	184
Trachinus draco	55
Turpethum minerale	266

V.

Venenum macassarense	337
———— americanum Ticunas	337
Ventus Samu-el	315
Veratum album	163
———— nigrum	167
Vespa vulgaris	50
———— Crabro	50
Vipera	34. 35. 36. 38-39
Virus rabiosum	60
———— variolosum	72
———— morbiliosum	73
———— scarlatinum	73
———— scabiosum	74
———— venenerum	74
———— plicosum	74
———— cancrosum	75
———— leprofum	75
———— pestilentielle	75
———— morborum putridorum	76
Visci querni baccæ	216
Viscum aucuparium	216
Vitalba	157
Vitriolicus aer	290
Vitrioli acidum concentratum	230
———— oleum	230
Vitriolum album	233
———— cœruleum	234
———— cyprinum	234
Vitriolum viride tabernarum	235
———— martis	235
———— vulgare goslariense	235

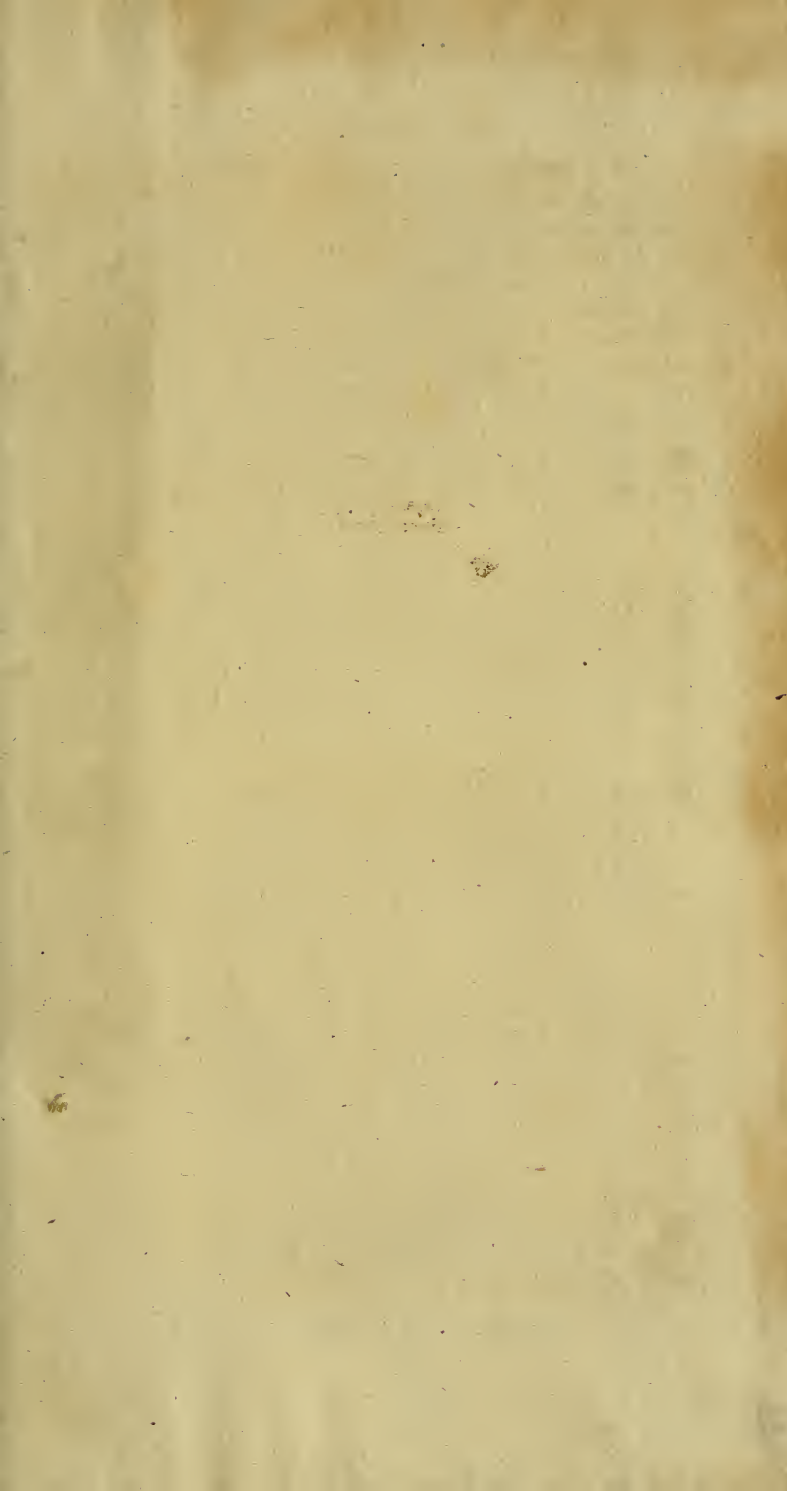
I N D E X.

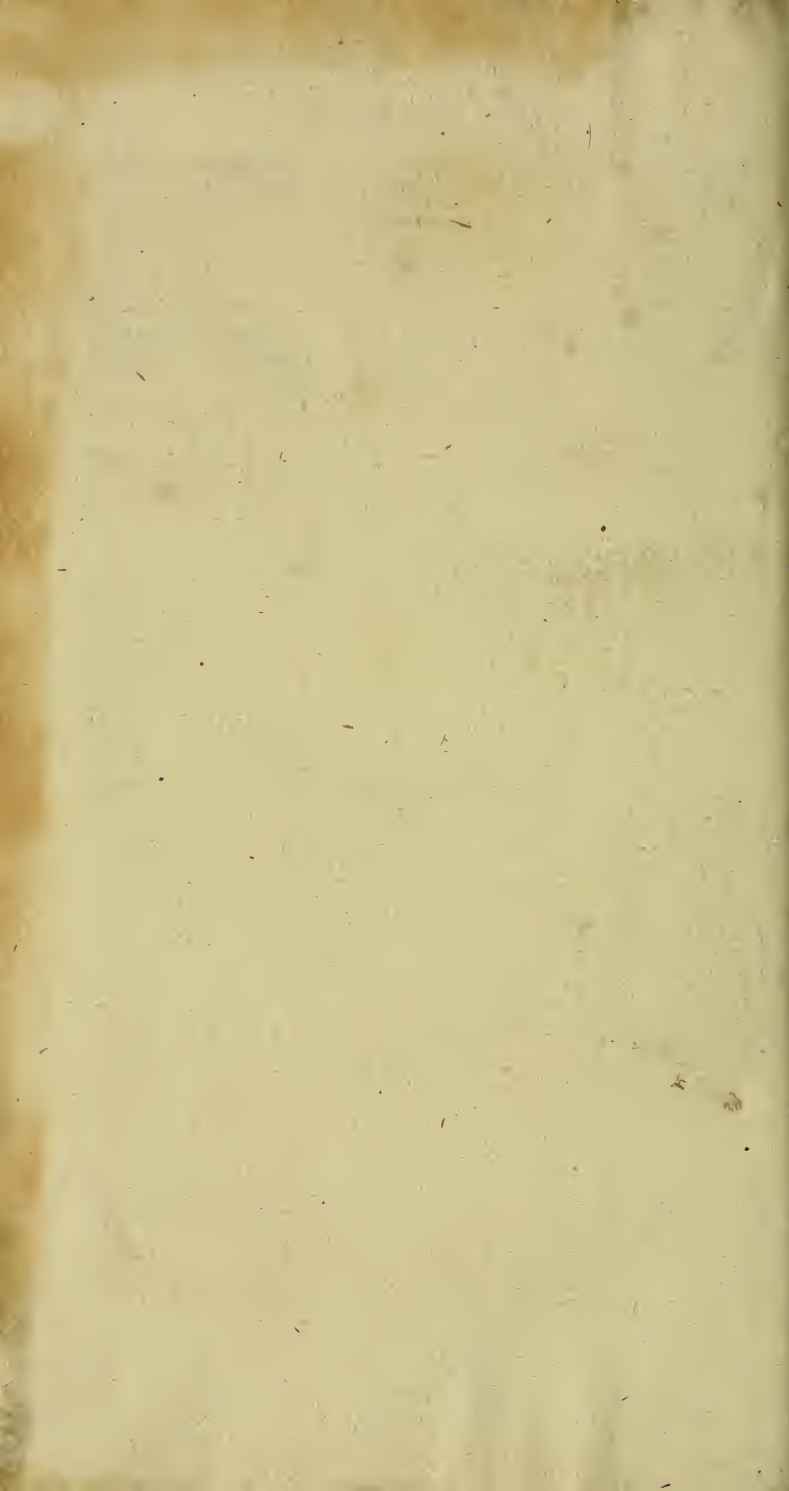
Vitrum contusum	226
—— antimonii	262

U.

Urinæ halitus	297
Urtica marina	53
Ustilago frumenti	214

LM 34.N.1785.1

COUNTWAY LIBRARY OF MEDICINE

QP

941

P71

RARE BOOKS DEPARTMENT

